G.54616

LS.Bb
C6265

SPECIMEN
BIBLIOTHECAE
HISPANO-MAJANSIANAE

SIVE

IDEA NOVI CATALOGI CRITICI
OPERVM SCRIPTORVM HISPANORVM,

QVAE HABET

IN SVA BIBLIOTHECA

GREGORIVS MAJANSIVS
GENEROSVS VALENTINVS.

EX MVSEO

DAVIDIS CLEMENTIS.

HANNOVERAE,

IMPENSIS JO. GVIL. SCHMIDII.

M. DCC. LIII.

L. B. S.

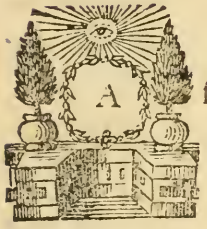

Aſpernandi mihi videntur homines, qui ſibi ipſi tantummodò vivunt, neque aliis, ſive deſidia ſive invidia ducti, opem ferre dignantur.

Eos verò ſuſpicio venerorque, qui literatae dignitatis famam ita tuentur, ut non modo ad augenda aliorum commoda grata animi benevolentia nunquam deſtituantur; Sed etiam ad conatus eorundem facilitandos omnem operam impendánt atque opportunè porrigant.

Ea conditione deſideriis Literatorum ſubveniendo, ſtudia eorum ad veritates reconditas aperiendas, involutasque evolvendas allicient, ſtimulumque iis admovebunt, quo quiſque animi exercitationem in publicum emolumentum enixè traducat & convertat.

Mihi licuit eſſe adeò felici, ut, dulciſſima experientia magiſtra, ad veritatis iſtius agnitionem perductus fuerim. Quantum commodis utilitatique meae ſervierint amicorum finitimorum ſubſidia, grata mente agnoſco, eorumque nomina in *Bibliothecae meae curioſae* Voluminibus paſſim inſcripta, abundè teſtificantur.

Domeſtici non ſolum amici ſubſidio mihi fuere, verum etiam inter exteros Literarum Cultores non defuerunt Viri praeſtantiſſimi, qui ex theſauris ſuis aliquid mihi ſuppeditarent.

In his praecipuè eminet longè celeberrimus *Gerardus Meermanus*, Reip. Roterodamenſis Syndicus, *Novo Theſauro Juris* conſpicuus. Hic Bibliothecam libris rarioribus luxuriantem, non ſibi tantum, ſed & aliis inſtituit. Eorum titulos brevibus notis adjectis, tempeſtivè adhuc in commodum meum tranſcripſit, immo libros ipſos inſpiciendos & evolvendos, ut animi mei cupidinem expleret, liberaliter obtulit, atque occaſione ita ferente, impertivit.

Teſtem

Teſtem habeo Bibliothecae Bozianae Catalogum inſignem & rariſſimum, quem nunquam fortè videre mihi contigiſſet, niſi vir ad officia promptiſſimus eum benevole mecum communicaſſet, atque ut in uſum meum transferrem benignè permiſiſſet.

Tantis beneficiis non contentus, ſignificavit mihi Virum magno & excellenti ingenio, *Majanſium* dico, Bibliotheca exquiſitiſſima inſtructum eſſe, cujus Catalogus criticus ad librorum Hiſpanorum cognitionem augendam, planè uſui mihi eſſe poſſet. Ejus vero copiam à Viro humaniſſimo & facillimo, nullo negotio conſequendam confirmavit.

Ego memor Catalogi, quem ad *Camuſatum* anno 1731. miſit, & in *Epiſtolas* ſuas inſeruit *Majanſius*, confeſtim *Meermano* reſcripſi, ſe rem per mihi gratam facturum, ſi precibus ſuis ad *Majanſium* interpoſitis, iſtius Catalogi inſpectionem mihi impetraret.

Hic, pro ſua in me propenſa benevolentia, protinus ad *Majanſium* literas miſit, quibus Indicem illum ad uſus meos expetivit. Eius vero copiam aſſequi non potuit, quòd *Majanſius* Bibliothecae ſuae nullum Indicem confecerit, utpote qui eo ad hunc usque diem non indiguerit.

Ne verò operam ſuam omnino deprecari videretur *Majanſius*, Vir omnem occaſionem alios juvandi avidè arripiens, alio modo ſe paravit ad operas muſis meis reddendas.

Accinxit se ad *Specimen Bibliothecae suae* conscribendum, in quo opera illorum Scriptorum exhiberet, qui aut Grammatisticen, aut Grammaticam, aut Rhetoricam, vel in Gymnasiis publicis docuerunt, vel scriptis tradiderunt.

Hoc *Specimen* instar prodromi, prima temporis opportunitate ad me ablegavit, ut meum desiderium leniret, & longioris Epistolae spem faceret, ubi in singulis scientiis indicaret Scriptores à se lectos atque in sua Bibliotheca collocatos.

Huic comitem destinabat Versionem Latinam *Censurae*, quam fecit *Ximeniani operis*. Verùm Epistola illa in tantam molem sub calamo excrevit, ut intra breve temporis curriculum eam perficere non potuerit. Integrum certè annum requiri significabat.

Ne vero prioris Epistolae editio longius differretur, binas Epistolas spectantes ad Historiam Literariam Juris Hispani & Scriptorum Valentinorum cum priori conjungendas, ex Hispanico in sermonem Latinum transferre mihique mittere constituit.

Obrutus autem multis negotiis, animum intendere non potuit ad convertendas in sermonem Latinum has Epistolas, quas mihi promiserat.

Ea propter ne diutiùs in Bibliotheca mea delitescant hae deliciae Majansianae, eas potiùs incomitatas

in

in dias luminis auras mittere decrevi, quàm Literatos ulteriùs fructu orbare, quem procul dubio ex earum gustu percipient.

Inibi enim Scriptorum merita justa lance ponderat *Majansius*, & scriptis aequum statuit precium. Judicii foetus à floribus ingenii, doctrinae solliditatem à stili nitore ubique magna sagacitate discernit, commenta rejicit, errata corrigit, abstrusa evolvit, atque arcana nobis recludit, quae, tali subsidio destituti, penitùs ignorare cogeremur.

Ex ungue Leonem! Quum itaque in Specimine tantum inest bonae frugis, quantam messis ubertatem ex majori opere censes expectandam, ubi rem Literariam Hispaniae non solum eximiè locupletatam, sed & insigniter ornatam conspicies?

Fruere igitur mecum hoc Opusculo, B. L. quod tibi trado, donec insequantur alia, facundissimi Scriptoris nostri studio elucubrata.

Ceterum ego quidem ut libellus hic emendatè prodiret in lucem, non sine voluptate curavi; Si quid tamen maculae, quod nolim, fortè adspersum, id doctus Lector non difficiliter eluet.

Literatissimus S. M. Candidatus *Henricus Julius Fridericus Buschius* à me rogatus, Indicem Scriptorum, quo-

quorum in hoc Specimine facta est mentio, confecit, quem ad calcem operis rejeci.

Vale B. L. & mecum Clariss. *Majansium* obtestare, ut post exantlatum Bibliothecae suae Commentarium, Epistolas spectantes ad Historiam Literariam Juris Hispani & Scriptorum Valentinorum, ut & Censuram Ximeniani Operis, in usum eorum, qui linguae Hispanicae cognitione destituuntur, Latina civitate donare non dedignetur. Dabam Hanoverae ad VIII. Iduum Decembris, A. O. R. M. DCC. LII.

D. Clemens.

A. Ω.

CL. VIRO

DAVIDI CLEMENTI

GREG. MAJANSIVS, GENEROSVS VALENTINVS,

S. D.

Communis amicus noster, Nobiliſſ. Vir Gerardus Meermanus, ſignificavit mihi, Te legere velle Nicolai Antonii *Cenſuram Hiſtoriarum fabuloſarum*, Joſephi Rodriguezii *Bibliothecam Valentinam*, Vincentii Ximenii *Scriptores Regni Valentiae*, & *Antonii Auguſtini Vitam* a me ſcriptam, editamque una cum ejusdem eruditiſſimi viri *Dialogis de Inſignibus Gentiliciis*, & *Generationibus Nobilitatis Hiſpanae*. Statim ac reſcivi hanc tuam voluntatem, praedictos libros Alicantium miſi, ut ad amicum noſtrum transmittantur, per quem eos a me accipies, ut ab homine tui ſtudioſiſſimo.

Idem amicus noſter ſcripſit mihi, Te cupere ſcire, quinam libri rariores in Hiſpania editi ſint; & Tibi gratam rem me facturum, ſi miſero Catalogum Bibliothecae meae, cujus editionis curam ſponte tua, & perquam liberaliter obtuliſti. Cupio Tibi ſatisfacere, quantum mea poſſit tenuitas, & mihi liceat per occupationes:

aliena negotia centum
Per caput & circa ſaliunt latus.

Plerumque hic eò rariores ſunt libri, quo meliores; quia, cum minus legantur; eorum editiones non repetuntur: cumque emtores non inveniant, eos librarii, neque quaerunt, neque cognoſcunt; &, ſi in illorum manus deveniant, vilibus uſibus eos deſtinare ſolent. Quo fit, ut etiamſi Craſſi divitias habeas, Aelii Antonii Nebriſſenſis, Petri Johannis Nunneſii, Francisci Sanctii Brocenſis, Antonii Auguſtini, aliorumque ſimilium opera omnia, nullo modo conſequi poſſis; imo ne videre quidem. Plusquam triginta anni elapſi ſunt, ex quo Aelii Antonii Nebriſſenſis opera inquiro; &, cum neque diligentiae parcus, neque pecuniae tenax unquam fuerim; nondum omnia adquirere potui, neque longa, & aſſidua ſollicitudine mea, qui libros vidi innumerabiles; neque per amicos quamplurimos, quorum operam in hac re vehementer ſollicitavi. Quapropter, ut meliori modo, quo poſſim, juſſis tuis obſequar, ex Hiſpana lingua in Latinam vertam *Cenſuram* quam feci Ximeniani operis, in qua ego indicavi quinam ſcriptores fuerunt praeſtantiores in hoc Regno Valentiae; & ad Te ſcribam longiuſculam Epiſtolam, ubi in ſingulis Scientiis indicabo ſcriptores, quos legi, & habeo in Bibliotheca mea, non ſolum ob doctrinae meritum maximis laudibus digniſſimos; ſed plerosque etiam ob raritatem plurimi faciendos, in quibus etiam illud evenit ut alii aliorum aeſtimationem augeant ob doctrinae conformitatem, aut difformitatem.

Poſtremo, cum librorum meorum nullum habeam indicem, quia ad hunc usque diem eo non indigui; eum vero conficere, non tam laborioſum, quam prolixum ſit, quod me volentem tibi morem gerere,

gerere, invitum retrahit; ne nihil præstare videar; &; ut experiaris, quam longum tempus necessarium esset; statui ad Te mittere specimen alicujus partis Bibliothecae meae, in quo exhibeantur opera omnia illorum scriptorum, qui aut Grammatisticen, aut Grammaticam, aut Rhetoricam, vel in Gymnasiis publicis docuerunt, vel scriptis tradiderunt: nec recensebo alia nisi ea quae possideo, legique: quorum titulos pleniſſime describam: quod licet scribenti molestum sit, ac legenti fastidiosum; multas tamen habet utilitates. nam per illos titulos, aut typographorum, qui eos praefigere solebant, ignorantia perspicitur; aut arrogantia scriptorum; & facile cognoscitur, quaenam editiones tantum repetitae, quaenam auctae fuerint: & denique, quomodo singula opera allegari debeant. in quo non raro deceptus fuit maximus vir Nic. Antonius, fidem adhibens iis, a quibus librorum catalogos accepit. Praeterea, cum in librorum frontispiciis legitur, cuinam illi dedicati fuerint; prodest id cognoscere ad illustrandam Historiam, vel Genealogicam, vel Literariam, vel Civilem, ut optime scis.

Equidem, si totius Bibliothecae meae Indicem conficerem, aliam methodum, ac nunc, instituerem: Scientiarum enim classes distinguerem; in singulas referrem opera ad illa pertinentia: in ipsis argumentis aliquem ordinem servarem: scripta cohaerentia conjungerem: contraria cum contrariis componerem: & ad extremum adderem Auctorum Indicem, unicuique adjunctis omnibus operibus ordine temporum servato, ut sciretur quid singuli prius, quid posterius scripserint. Nunc vero classes nullas distinguam; sed, ut intelligatur, quando singula opera quae habeo, edita sunt, temporis rationem sequar; neque hanc invertam, nisi ubi necesse fuerit ejusdem libri repetitas editiones indicare; aut quid simile. Singulis autem operibus meum judicium subjungam, ut aestimatio illis debita melius cognoscatur. In hoc catalogo facile poterit observari, Scientias magis viguisse eo tempore, quo doctiores fuerunt humaniorum literarum Professores: & inter hos peritiores fuisse, qui per totam vitam Latinis Graecisque literis dediti fuerunt, quam eos qui Scholasticis, ut ajunt, studiis innutriti, loquendi, & eloquendi artes professi sunt,

antequam utriusque linguae praestantiora opera legerent. Sed praetermissis querelis non profuturis, quod agendum est, agamus. & incipiamus ab AELIO ANTONIO NEBRISSENSI, literarum in Hispania, & literatorum parente.

AELIVS ANTONIVS NEBRISSENSIS.

MCCCCXCII.

Lexicon, hoc est, Dictionarium ex sermone Latino in Hispaniensem interprete Aelio Antonio Nebrissensi. Et in fine sic legitur. *Aelii Antonii Nebrissensis Grammatici Lexicon ex sermone Latino in Hispaniensem impressum Salmanticae Anno a Natali Christiano MCCCCXCII. fol.* Haec est hujus *Lexici* editio princeps, sane magnifica, quam Antonius Nebrissensis dicavit Cl. viro Johanni Stunnicae, Magistro Militiae Alcantarensis, in cujus dedicatione Latino-Hispana aliqua scripsit de se lectu digna, praecipue vero haec: *Latini sermonis officinam primus aperui, ausus quod ait Horatianus ille Catius, novis praeceptis signa ponere.* Et paullo post: *Nam, cum in enarrandis auctoribus omnia prope tempora mea consumerem quinis quotidie, aut senis horis in re difficillima, nec minus fastidiosa occupatus; fateor non fuisse totum negotium illud tanti ut in ea re, quae videbatur ad paucorum utilitatem pertinere, tam bonas horas collocarem, cum fortasse majoribus auspiciis, atque ad opera multo majora natus, & quae nostris hominibus multo conducibiliora forent.* At quaenam haec? Inter alia hoc *Lexicon*, de quo sic ipse Auctor in eadem Epistola. *Aggressusque sum opus, quod putabam esse maximum, omniumque maxime necessarium: sed cui non modo ego, verum etiam omnes omnium disciplinarum Professores satisfacere vix possint. Nam quotusquisque praeceptor in arte sua aut non negligit, aut non ignorat pleraque rerum vocabula? In quae si forte inciderit; aut dissimulat, aut aliud pro alio accipit, aut se nescire fatetur ingenue. Quod si velint esse paulo diligentiores, atque auctores illos consulere, qui de vocabulorum significationibus scripserunt; aut nihil reperient; aut, si quicquam repererint, nihilo plus inde reportent, quam si nihil inveniant. Omnes enim qui sibi unquam hanc provin-*

provinciam assumpserunt, aut in dictionibus obsoletis, inusitatis, barbaris, & peregrinis, magna ex parte occupati sunt; aut tam ambigue, dubitanterque omnia exponunt, ut nihil certe nobis tradant: aut, si rem ipsam per diffinitionem, qualis est, nobis describunt; non tamen ita, ut digito monstrari possit. Quod eo fit, aut quia ipsi iidem illa ignorant: aut quia incognita per multo incertiora nobis ostendunt. Deinceps multa praeclare tradidit de sui operis difficultate.

Comitatur hoc *Lexicon*, alterum ejusdem literarum formae, & magnificentiae sic inscriptum. *Dictionarium ex Hispaniensi in Latinum sermonem, interprete Aelio Antonio Nebrissensi.* In fine sic legitur. *Aelii Antonii Nebrissen. Grammatici Dictionum Hispanarum in Latinum sermonem Translatio explicita est: atque impressa Salmanticae.* Impressionis annus adnotatus non fuit; sed, ut postea videbimus, fuit 1494. aut 1495. Hanc Translationem etiam auctor dicavit eidem viro Cl. Johanni Stunicae epistola Hispano-Latina, ubi multa de se, deque suis operibus, vere, candideque scripsit. Excerpam aliqua. *Cumque suppeteret nobis* (inquit) *ingenium simul & doctrina ad illustrandam unam ex his artibus, quae sunt pecuniosissimae, atque ambiendis honoribus magis aptae; non fuimus contenti vulgarem illam, nimisque detritam viam insistere: sed a diverticulo uni mihi ex nostris monstrato divinitus, ad fontem pervenire, unde me imprimis, deinde Hispanos meos satiarem. Atque, ut omittam pueritiae meae annos laboriosissime actos in patria sub paedagogis, & artis Grammaticae, ac Dialecticae praeceptoribus; ut omittam quinque annos quibus Salmanticae dedi operam in Mathematicis Apollonio; in Physicis, Paschali ab Aranda; in Ethice, Petro Oxomensi, Professoribus in sua cuique arte clarissimis; cum primum visus mihi sum aliquid per aetatem sapere, suspicatus sum id quod erat, quodque de se Paulus Apostolus ingenue confessus est, viros illos etsi non scientia, sermone tamen imperitos fuisse. Itaque cum essem natus annos undeviginti* (anno 1452.) *me in Italiam contuli, non qua id caeteri faciunt ratione, ut aucupentur redditus Ecclesiasticos, aut utriusque Juris formulas reportent, aut permutent merces; sed ut Latinae linguae auctores jam multis ante saeculis ab Hispania exules patriae amissae possessioni quasi longo postliminio restituerem.*

Quibus ediſcendis cum decem illic annos conſumpſiſſem, atque jam de reditu cogitarem, allectus ſum litteris perquam reverendiſſimi, ac perinde ſapientiſſimi viri Alphonſi Fonſecae Archiepiſcopi Hiſpal. qui me, qua vidit die, atque ſuorum in numero eſſe juſſit; multa imprimis benigne pollicitus, praeter centum quinquaginta aureos annuos vectigales, quos mihi conſtituit, congiario inſuper ampliſſimo quotidie proſecutus eſt. Sed quod ille magnam temporis partem rebus divinis, magnam praeterea publicis negotiis indulgebat, nonnullam etiam valetudini, quod per crebra temporum intervalla ſubſtillo premebatur; toto illo triennio, quo ſum illius familiaritate uſus, nihil aliud egi, quam ut omnes copias meas recenſerem: meque ad Latinae Linguae profeſſionem paratum exercitatumque redderem: quaſi divinarem cum omnibus barbaris magnum mihi inſtare certamen. Poſtea igitur quam ille diem ſuum obiit, & quanquam moerens, gemensque, nici tamen juris eſſe coepi, nunquam deſtiti cogitare rationem qua poſſem tam longe lateque per omnes Hiſpaniae partes, diffuſam barbariem profligare. Fuitque mihi praeſto conſilium quo Petrus Paulusque Apoſtolorum Principes in extirpanda Gentilitate, atque inferenda Chriſti Religione uſi ſunt. Nam, quemadmodum illi in jaciendis Eccleſiae fundamentis non aggreſſi ſunt populos quosdam obſcuros, & incognitos, quod alicujus falſae poſitionis auctores facere conſueverunt; ſed alter Athenas, ambo Antiochiam, clariſſimas illa tempeſtate in ſtudio literarum Civitates; deinde uterque Romam totius Orbis terrarum dominam, atque Reginam: ſic ego in erradicanda ex noſtris hominibus barbaria non aliunde quam a Salmanticenſi Academia ſum auſpicatus: qua, velut arce quadam expugnata, non dubitabam caeteros Hiſpaniae populos brevi in deditionem eſſe venturos. Ubi, cum eſſem duplici ſalario ſtipendiatus e publico, id quod ante me adhuc nulli contigit; quantum utilitatis duodecim annorum profeſſione attulerim, alii melius, atque incorruptius judicabunt: certe poſteritas ſentiet. Quo tempore duo Artis Grammaticae opuſcula ſunt a nobis tumultuarie edita, vel potius e manibus exciderunt. Exiſtimo haec duo opuſcula fuiſſe, primum *Repetitionem de membris & partibus Grammaticae*, quam habuit anno 1485. qui fuit primus Magiſterii ſui, ut ipſe ait initio *Repetitionis de peregrinarum Dictionum accentu*: & ſecundum opuſculum,

Repe-

Repetitionem de corruptis Hiſpanorum ignorantia quarundam literarum vocibus; in cujus Repetitionis fine dixit ipſe de ſe. *Primus, idemque ſolus contra Linguae Latinae hoſtes ſignis illatis omnem illorum contra me impetum auſus ſum ſuſtinere.* Sed continuemus praecedentis orationis filum. *Quae cum eſſent incredibili totius Hiſpaniae conſenſu recepta, intellexi me ſatis magna, & firma aedificio, quod inſtitueram, fundamenta jeciſſe: neque aliud jam deeſſe, quam materiae copiam, unde tanta moles aſſurgeret. Quod eſt Divina quadam Providentia effectum. Cum enim mihi jam non eſſet integrum vitae rationem inſtitutam dimittere, quod uxore ducta, auctaque familia, redditus illos Eccleſiaſticos abalienaveram: neque aliunde mihi victus eſſet quaerendus, quam ex mercede illa ſcholaſtica; Tu, munificentiſſime Princeps, omnia es clargitus, qui mihi multis ampliſſimisque muneribus affecto otium pariter atque animi tranquillitatem dediſti. Et, ut tota hujus ſeptennii ratio tibi conſtet; quattuor diverſa opera in eodem opere elaboravimus. Primum in quo dictiones Latinas & Graecas Latino ſermoni admiſtas ſtrictim breviterque Hiſpanienſes fecimus: quod tanquam hujus mei laboris primitias amplitudini tuae dedicavi. Alterum quod etiam in praeſentiarum praeclariſſimo tuo nomini inſcribimus: in quo e diverſo dictiones Hiſpanas pari brevitate in Latinum ſermonem interpretati ſumus. Tertium* (hoc non prodiit in lucem) *in quo omnes Artis Grammaticae partes cum ſingularum dictionum enarratione diſſerimus, in tria maxima volumina diſtributum. Quartum* (neque hoc quod maxime dolendum eſt, in lucem publicam exiit) *in totidem quoque volumina digeſtum, in quo Dictiones Hiſpanas, & barbaras jam Hiſpanitate donatas interpretantur addita ſingulis in eodem ſermone quam breviſſima enarratione. Quintum praeterea adjecimus, in quo ſermonem Hiſpanum incertis artificii legibus vagantem ſub regulas atque praecepta contraximus: quod clariſſimae omnium foeminarum, ac perinde virorum auguſtae noſtrae dicatum eſt.* (Alludit auctor ad Linguae Caſtellanae Grammaticam ante paucos annos recuſam cum primae editionis imitatione, qui libellus egregius ita incipit. *A la mui alta e aſſi eſclarecida Princeſa Dona Iſabel la tercera deſte nombre, Reina i Señora natural de Eſpaña, e las Islas de nueſtro mar. Comienza la Grammatica*

ca

ca que nuevamente hizo el Maeſtro Antonio de Lebrixa ſobre la lengüa Caſtellana. e pone primero el Prologo. Leelo en buen hora. & ſic deſinit. *Acaboſe eſte Tratado de Gramatica que nuevamente hizo el Maeſtro Antonio de Lebrixa ſobre la Lengua Caſtellana en el ano del Salvador de mil e cccccxcii. axviii. de Agoſto. Empreſſo en la mui noble Ciudad de Salamanca, 4.*) *quam vero Artem Grammatices ejusdem imperio ex Latina Hiſpanienſem e regione verſuum fecimus; nolo inter opera mea commemorare, quod paucorum dierum labor ille fuit: & quod potius interpretis, quam auctoris officio functi ſumus.* Habeo has rariſſimas Inſtitutiones, quæ ita incipiunt. *A la mui alta i mui eſclarecida Princeſa Doña Iſabel la tercera deſte nombre, Reina, i ſenora natural de Eſpana, i las Islas de nueſtro mar. Comienzan las Introducciones Latinas del Maeſtro Antonio de Nebriſſa. Contrapueſto el Romance al Latin por mandado de ſu Alteza. fol.* Anni nota, quo haec Ars Grammatices Reginae juſſu edita fuit, adjecta non eſt. In hujus libelli Dedicatione meminit auctor jam editarum a ſe *Introductionum in linguam Latinam.* quas puto publici juris factas fuiſſe inter editionem Lexici Latino-Hiſpani, & Hiſpano-Latini, cujus Dedicationem explicare pergo. Sed antea admonebo, Artem Grammatices, quam ipſe ſignificavit, nolle ſe inter opera ſua enumerare, fortaſſe ob docendi ſimplicitatem, eſſe digniſſimam tanto auctore, & eximiae raritatis. Sed audiamus jam Nebriſſenſem. *Quod ſi adjecerimus Commentarios Artis Grammaticae, qui ſunt a nobis tuo auſpicio inchoati, res omnis litteraria erit confecta. Quare, cum omnis loquendi ratio conſtet materia, & forma (máteriam voco nomina, & verba, caeterasque orationis partes; formam vero illarum partium accidentia, atque inter ſe connexionem) quod ad materiam attinet, aſſecuti ſumus illis octo voluminibus, quae ſunt a nobis de vocabulorum ſignificationibus ſcripta: quod vero ad formam, quinque memoratis codicibus, qui ſunt de Arte Grammatica, partim editi, partim edendi. Num videor Tibi, Princeps optime, fuiſſe otioſus ex quo tempore me huic ampliſſimae familiae tuae inſinuavi? An ſeceſſiſſe, quod plerique ſuſpicati ſunt, ad ignaviam potius, quam ad vigilias, atque laborem? Sed, quanquam inſtat nobis annus aetatis primus & quinquageſimus (quod nati ſumus anno anteaquam Jo-*

hanne

hanne ſecundo Rege ad Ulmetum eſt feliciter dimicatum) poteramque ego pulchrè etiam Divina Jubilei lege jam fieri emeritus: quidquid tamen ſpiritus, & vitae mihi reſtat, quidquid ingenii & doctrinae ſupereſt; id omne ad tuum arbitrium publicae utilitati conferremus. Pugna ad Ulmetum contigit anno *1445.* die Mercurii, *14.* Cal. Junias, uti narrat *Chronicon Johannis* II. *anno 45.* cap. *70.* Igitur Aelius Antonius Nebriſſenſis, cujus verum nomen fuit Antonius de Cala Xarana del Ojo, filius enim fuit Johannis Martinez de Cala & Hinojoſa, & Aecaterinae de Xarana del Ojo, natus fuit initio anni *1444.* & initio anni *1494.* complevit annum quinquageſimum aetatis ſuae, poſt quod tempus inſtante jam quinquageſimo primo, ſive, quod idem eſt, circiter initium ſequentis *1495.* abſolvit editionem Dictionarii ex Hiſpanienſi in Latinum ſermonem verſi. cumque deceſſerit poſtridie Calendas julias anni *1522.* apoplexi oppreſſus, vixit annos ſeptuaginta-octo completos, quod ideo moneo, ut obiter notem errores Antonii Nebriſſenſis Epitaphii, quod legitur apud Nic. Reusnerum in *Iconibus, ſive imaginibus vivis cl. virorum*, & Martini Ibarrae, Andreae Schotti, & Nic. Antonii.

Sed ut ad Dictionarium redeam, ipſe auctor confeſſus eſt debere illud opus eſſe laborem multorum virorum; nec a ſe perfectius elucubrari potuiſſe. Agnoſcebat igitur quantum ei deeſſet. Pertinent huc, quae in *Minervae Dedicatione* narravit Franciſcus Sanctius Brocenſis, ubi de Antonio Nebriſſenſi loquens, ait: *Dum ille in patria mea Brocis, ubi Dictionarium, & Artem adornabat, febricitans decumberet domi Marcelli Nebriſſenſis filii, Cruce Alcantarenſis Ordinis inſigniti, ſubinde ſuſpirans (ut patrem meum ſaepe dicere audivi) conquerebatur, Artem ſibi, & Dictionarium imperfecta relinqui.* Non eſt igitur mirum, Johannem Ludovicum Vivem, virum acerrimi judicii, & perfectiſſimam docendi methodum optantem, docentemque, *libro III. de tradendis diſciplinis* ita ſcripſiſſe. *Ex quibus univerſis conflatur Dictionarium Latinae Linguae, quod nullum eſt plenum ſatis, & juſtum. Iſtudque ſit duplex, alterum enumeratione tantum vocabulorum brevi interpretatione adjecta, alterum copioſius dictis auctorum intermiſtis: quod faciet, non ſolum ut ſecurus ſit lector, & expoſitione*

acquieſcat; verum ut ſciat quoque quemadmodum uſurus ſit, quod ſorte cum ſine exemplo lateret. (Ecce Vivem optantem quod poſtea aliquatenus, & magno labore effecit Robertus Stephanus in ſuo *Dictionario, ſeu Linguae Latinae Theſauro*) *Expediet in quaque etiam vulgari lingua geminum pueris tradi, unum quo Latina verba reddantur vulgaribus; alterum quo vice verſa vulgaria Latinis: quod in noſtro ſermone Antonius Nebriſſenſis fecit, opus non ſatis exactum, tironibus magis, quam profectioribus utile.*

Nebriſſenſis Dictionarii fama late pervagata eſt. Itaque intra paucos annos in Gallicam linguam verſum fuit, prodiitque hoc titulo.

Vocabularius Nebriſſenſis.

Aelii Anthonii Nebriſſenſis, Grammatici Lexicon, i. Dictionarium nuperrime ex Hiſpanienſe in Gallicum traductum eloquium, cum quamplurimis additionibus a Papa (legendum, *Papia*) *& Hugone excerptis. Praeducatoribus eloquentiam, ſeu verbi copiam optantibus, nec non & ceteris tironibus terminorum explanationem ſcire volentibus ſumme perneceſſarium. Habes inſuper, ſtudioſe lector, complura, ut legendo cognoſcere poteris, accurate caſtigata.*

Venundantur Parrhiſiis in vico Sancti Jacobi ſub ſigno Lilii aurei.

In fine ita legitur. *Finis Vocabularius* (ſic ſcriptum) *Aelii Anthonii Nebriſſenſis nuperrime cum multis additionibus impreſſus Pariſii* (ſic legitur) *anno milleſimo quingenteſimo decimo nono, die vero menſis auguſti undecimo 4.* Haec eſt verſio Nebriſſenſis Lexici Latino-Hiſpani; non vero Hiſpano-Latini.

Habeo Nebriſſenſis Dictionarii editionem poſtumam pleniorem, cujus inſcriptio eſt hujusmodi.

Aelii Antonii Nebriſſenſis Grammatici, Chronographi Regii Dictionarium, immo quadruplex ejusdem antiqui Dictionarii ſupplementum, nunc de novo nepotis ſui diligentia excuſſum, atque correctum, & multiplici vocum additione locupletatum.

Primum quidem dictiones habet Latinas in ſermonem Hiſpanum verſas.

Secundum autem vice verſa Hiſpanas Latinae Linguae redditas amplectitur.

Ter-

Tertium vero nomina propria indicat Regionum, Urbium, Montiumque, & aliarum multarum.

Quartum & ultimum contraria vice ostendit neotericas, ac vulgares Regionum, Urbiumque, & aliarum rerum proprias appellationes. quorum unicuique addita sunt plurima, & varia vocabula in aliis Lexicis ejusdem auctoris nunquam hactenus excussa. Quae, ut lector advertat, his signis: 6. in margine notantur.

Cum privilegio Regio. Antiquariae, in Aedibus Antonii Nebrissensis. Anno Domini M. D. LXXXI. fol.

Hoc Dictionarium quadripartitum continet duo illa Lexica supra memorata cum aliquibus additionibus; & alia duo postuma, in quibus non raro auctor deceptus fuit, quod fortasse causam dedit erudito viro Johanni Vasaeo, ut in *Chronicorum Hispaniae tomo priore, fol. 45. p. 2.* opinaretur hanc Additionem esse filii Antonii Nebrissensis: ubi pro nepote Dictionarii hujus editore filium intellexit; & probus doctusque vir non animadvertit, Geographiam eo tempore non satis elucidatam fuisse, ut facillimum, & frequentissimum esset in ea passim errare. Transeamus ad alia opera.

Aelii Antonii Nebrissensis Grammatici in Cosmographiae libros Introductorium incipitur foeliciter ad Lectorem.

Si primos aditus, clementaque Cosmographorum
Scire cupis; fuerint haec tibi pauca satis.
Si majora voles cognoscere, perlege libros
Quos scripsit Strabo, Plinius, atque Mela.
Quos Alexandrinus Princeps Ptolemaeus, quos Avienus
Carmine composuit, quos Stephanusque dedit.
Quos Pius Aeneas, quos Antoninus, & illos
In queis Solinus prodigiosa refert.
Historicosque omnes. nam designatio terrae
Maximus est illis, praecipuusque labor.
Interea contentus abi: nostrumque laborem
Non aspernatus, Lector amice, legas.

Huc usque frontispicium, quod sequuntur Nebrissensis Introductiones ad Cosmographiam. Quibus finitis sequitur hic titulus.

Cosmographia Pomponii cum figuris.

Hunc titulum sequitur Praefatiuncula, praemissa tabulae cuidam. Tabulam sequitur hoc epigramma.

In laudem operis.

Qui cupis immensos Orbis dignoscere tractus,
Qua jungit Titan, quaque resolvit equos:
Arctoum splendet saevo qua frigore Pontus,
Qua medius semper decoquit arva dies.
Quaque meat Ganges, fluctus qui solvit in Eurum,
Indus qua torrens sorbet Hydaspis aquas.
Bistoniumque lacum teneat, qui Strimonis undam,
Riphaeasque arces Ister & unde fluat.
Cingatur Nilo Meroë si subdita cancro,
Aethiopes nigros ignea Zona cremet.
Hispani sedeant ubi gens asperrima bellis,
Qua fluit undisonis magnus Iberus aquis.
Omnia mirifico pingit Pomponius ore.
Orbis quidquid habet, docta pagella refert.
Hispanum quare venerare, Hispana juventus,
Et comitem tecum candida semper habe.

Epigrammati huic subjungitur alia Tabula, quam sequitur *Martini abar bach* (legendum puto *ab Arevalo*) *Exhortatio in opus egregii Doctoris de la Yerva, quod inseruis Cosmographiae Pomp. cum suis introductionibus, & utilissimis additamentis quam foeliciſſime.* Barbaram hanc Exhortatiunculam sequitur Epigramma durum, & ineptum memorati Martini ab Arevalo, cui adjungitur *Summaria Descriptio Tabulae nostri orbis*, auctore, ut videtur Francisco Nuñez de la Yerva: nam hanc Summariam Descriptionem sequuntur *Pomponii Melae Cosmographi de situ Orbis* libri tres, & ad extremum sic legitur. *Opus praeclarissimum Pomponii Melae Cosmographi cum Introductionibus,*

bus, & aliis tantopere neceſſariis per Franciſcum Nūnis de la Yerva Medicinae Profeſſorem elaboratis, Explicit feliciter. Impreſſum vero Salmanticae (cujus loci elongatio ab Occidente IX. & ab aequinoctiali XLI. gradibus conſtat) anno Domini M. CCCCXCVIII. Sole Tauri punctum gradiente primum. 4.

Antonii Nebriſſenſis *Introductiones* dilucidae ſunt, ut omnia ejus ſcripta. *Summaria Deſcriptio* Francisci Nuñez de la Yerva, Doctoris Medici, oſtendit eum illis temporibus fuiſſe doctum hominem. Pomponii Melae libri multis mendis ſcatent: ſed, prout ſunt, aeſtimari debent ac ſi manu exarati eſſent propter variantes lectiones.

Sed quoniam Pomponii Melae facta mentio eſt, de cujus patria inter eruditos diu certatum; puto finitam eſſe litem, ſi paucis oſtendero fuiſſe Carteiam. Hanc ſententiam manifeſte probat ipſius Melae contextus, qui *libro II. cap. 6.* ſic ſe habet. *Sinus ultra eſt, in eoque Carteia (ut quidam putant) aliquando Tarteſſos, & quam transvecti ex Africa Phoenices habitant: atque unde nos ſumus.* Tria hic ait Mela: primum, ſecundum aliquorum opinionem, quibus viſa eſt Carteia aliquando dicta Tarteſſos: ſecundum, indubitanter, videlicet: *& quam transvecti ex Africa Phoenices habitant:* tertium, quod conjunctim affirmat: *atque unde nos ſumus:* ubi, ut ſententia ſit Mela dignior, ego lego: *atque inde nos ſumus.* Utut autem legatur; ſi vera eſt lectio Franciſci Sanctii Brocenſis ſubjicientis, *ex gente ea;* dicendum erit, Pomponium Melam fuiſſe ex eorum Phoenicum genere, qui transvecti ex Africa Carteiam habitarunt. Sed hoc alibi enucleatius probabimus.

Aelius Antonius Nebriſſenſis non fuit vir unius ſcientiae; ſed illarum orbem tanquam ſol illuſtravit; ideoque Jus etiam Civile, ad quod pertinent ſequentia opera. *Aenigmata Juris Civilis ab Antonio Nebriſſenſi edita. Magiſtratuum Romanorum nomina a Pomponio Lacto.*

Ejusdem Antonii Nebriſſenſis Obſervationes quaedam. Ciceronis Topica ad Jus Civile accomodata. fol.

Cum hae inſcriptiones ex aliqua parte ſint obſcuriusculae, declaratione indigent. Antonio Nebriſſenſi propoſitum fuiſſe videtur edere quoddam Juris Civilis Enchiridion. Praemiſit igitur M. Tullii Ciceronis Topica, ad Jus Civile Romanorum a Togatorum eloquentiſſimo accomodata.

Ciceronis Topica ſequitur *Antonii Nebriſſenſis Grammatici Juris Civilis Lexicon.* Paternum opus laudavit Fabianus filius, cujus epigramma libet hic attexere, quia multorum Nebriſſenſis operum mentionem facit.

Fabianus Antonii F.

Qui Juris nodos, & legum aenigmata ſolvat:
Qui referet voces, quae latuere diu:
Ecce Nebriſſenſis venit de plebe togata,
Deque tenebroſis Grammaticae latebris.
Grammaticae doctus quas non penetrabit in artes?
Si jam Doctores ille docere poteſt.
Hic ſuper aethereas fiet tibi Daedalus auras,
Qui modo vix ſeſe tollere viſus humo.
Proteaque ambiguum mirabere: fit modo flumen,
Fit leo, fit coluber, fit violentus aper.
Nil intentatum, nihil hic jam linquet in aurum.
Grandius eſt aliquid, quod movet ingenium.
In medicas falcem ſegetes immittet acutam,
Ut metat hinc ſaeclis commemoranda novis.
Jam majora parat, quae mox in lumina promet.
Codicibus ſacris nam ſua reſtituet.
Nec ceſſabit adhuc: reteget primordia gentis
Hiſpanae: & vanas arguet Hiſtorias.
Atque ſitum ponet prorſus veneranda vetuſtas,
Lethaeo tandem nunc revocanda lacu.

Hoc Epigramma illuſtrabitur, partim ex dicendis, partim ex iis quae legi poſſunt apud Nicolaum Antonium. Subſequitur *Epigramma Graecum Florentinarum Pandectarum fronti appoſitum*, quod latine

latine ad *verbum interpretatur* Nebriſſenſis; Epigramma hoc ſequitur Dedicatio ad Cl. Virum Johannem Fonſecam Epiſcopum Paliantinum: ac deinde Lexicon, cujus inſcriptio haec eſt.

Aelii Antonii Nebriſſen. Grammatici in quasdam Juris Civilis dictiones per ordinem alphabeticum digeſtas ex priscis autoribus nova interpretamenta incipiuntur.

Finito Lexico incipit aliud Opuſculum cum hoc titulo: *Ex obſervationibus Aelii Antonii Nebriſſ. in libros Juris Civilis.*

Poſt *Obſervationes* ſic legitur. *Aelii Antonii Nebriſſenſis Grammatici in Jus Civile Lexicon explicitum Salmanticae idibus Octobris, Anno M. D. VI.*

Deinde excuſae. *Leges quae ſolent citari in Hiſtoriis. Ex Pomponio Laeto. fol.*

Incredibile dictu eſt quantam invidiam ſibi conciliavit Antonius Nebriſſenſis, Grammatici nomine ſe inſigniens, & de Scientiis graviſſimis agens, doctores illius temporis docens. Sapiens Valentinus Ludovicus Vives *lib. 1. de Cauſſis corruptarum Artium*, poſteaquam multa dixit de hoc nomine, haec ſubjunxit. *Nec aetate noſtra defuerunt doctiſſimi, qui ornari ſe appellatione ejusmodi arbitrati ſunt, inter quos Angelus Politianus, & Hiſpanus noſter Antonius Nebriſſenſis, qui pro varia, & late patenti eruditione, quum eſſet diligenter in omni ſcriptorum genere verſatus, potuiſſet quodcumque nomen uſurpare, non ſolum cum bona Profeſſorum ejusce artis venia, ſed cum magna etiam laetitia, quod non parum gloriae profeſſioni ſuae acceſſurum ex hujusmodi hominis ſplendore, & nominis celebritate exiſtimaſſent: nihil tamen dici, & haberi maluit, quam Grammaticus. Nec Pius Pontifex Urbis Romae nomen hujusmodi abhorruit.* Huc usque Vives. In Nebriſſenſi autem hujus nominis uſurpatio eo mirabilior eſt, quo certius eſt, quod fere omnes ignorant, eum nunquam exercuiſſe Grammatici munus, ut vulgus intelligit hanc Artem: nam, ut ait Franciſcus Martinus Luſitanus in *Oratione* publice Salmanticae habita *pro Antonio Nebriſſenſi, Enarravit ille quidem in Salmanticenſi Academia publice authorum magnorum libros; artis tamen praecepta nunquam explicavit,*

vit, nec se ad haec infima tractanda demisit. Ad nomen hoc alludens Arius Barbosa versiculis duriusculis in fine Lexici ita lusit.

Ad Antonium Arii Epigramma.

Grammatici officium gyro male clausit iniquo
Nostra actas quantum nescia fulcit onus.
Nam quicumque docet modo prima elementa, solemus
Nomine non proprio dicere Grammaticum.
Cautior at multo veterum, & sapientior usus,
Haec solum Criticis nomina tanta dedit.
Quorum aperire fuit cunctorum sensa librorum,
Quos pencs arbitrium, judiciumque fuit.
Maximus ille vir est. molem qui nominis hujus
Sustinet, & nigro rarior ille cygno.
Grammaticos vidit paucos veneranda vetustas,
Qualis Aristarchus, Didymus, Antigonus.
Tempore sed nostro florens Antonius unus
Laude vir insigni saecula nostra novat.
Doctarum hunc tantum non diligit una sororum,
Diligit hunc studio sed Dea quaeque pari.

Ad Lectorem Tetrastichon.

Hunc eme sacrarum legum studiose libellum,
Hoc Juris nodos solvere mille potes.
Quos non dissolvit tuus ille Accursius. Heus tu,
His poteris doctis doctior esse viris.

Hoc scilicet erat quod acriter pungebat semidoctos homines illius temporis. Nec finis adhuc memorati libri miscellanei; nam praecedentibus opusculis adjunguntur *Latina Vocabula ex Jure Civili in voces Hispanienses interpretata.* Cui trium foliorum libello, continuo subjungitur alius *Pomponii Lacti de Romanorum Magistratibus, Sacerdotiis, Jurisperitis, & Legibus ad M. Pantagathum libellus.*

Denique absolvitur liber hic miscellaneus veluti spicilegio quodam

dam verborum Juris erudite explicatorum. Atque ſic declarata manent haec *Aenigmata Juris Civilis*, quae alioqui nec Aedipus ipſe intelligeret. *Fol.*

Haec Antonii Nebriſſenſis opuſcula edita eo tempore, quo literae renaſcebantur, adhuc hodie in tanta Antiquitatis notitia, cum magno fructu legi poſſunt.

Editionem hanc Salmanticenſem ſequuta eſt alia Lugdunenſis valde diminuta, ſic inſcripta.

Lexicon Juris Civilis adverſus quosdam inſignes Accurſii errores aeditum Lugduni ſub ſcuto Colonienſi apud Joannem & Franciſcum Frellaeos fratres. M. D. XXXVII. 8. In hac editione nihil eſt aliud praeter Nebriſſenſis *Lexicon Juris Civilis*, & ejusdem *Obſervationes*. Praemiſſa eſt tamen *Ant. Nebriſſenſis J. C. Ad Lectorem Praefatio adverſus infantes Jurisperitos: verborum cultum non eſſe aſpernandum.* Quae *Praefatio* erudita, & elegans eſt. In ea notandum eſt, Ant. Nebriſſenſem appellare ſe *Juriſconſultum*. Ejusdem *Lexici Juris* habeo tertiam editionem, ſic inſcriptam. *Lexicon Juris Civilis Antonio Nebriſſenſi viro non vulgariter erudito autore. Ipſumque infinitis propemodum mendis bona fide emaculatum, ſcholiis paſſim in marginibus illuſtrius, & quam antehac locupletius factum, Franciſci Jametii Juriſconſulti, ſingulari diligentia: non minus literarum ſtudioſis, quam Juris Civilis candidatis utile. Ad Senatum Pariſienſem. Pariſiis, apud Audoenum Parvum, ſub inſigni lilii aurei, in via Jacobaea. 1549. 8.* Haec editio continet Nebriſſenſis *Lexicon Juris Civilis*, & *Obſervationes*, quibus Jametius addidit *ſcholia* ſua in eisdem paginis, & ad margines notulas opportunas. Idem Jametius, qui (ut obiter hoc dicam) initio hujus libelli opera a ſe ſcripta recenſuit, ad calcem adjunxit libellum ſic inſcriptum. *Franciſci Jametii Juriſconſulti Commentarius in XLIIII. Leges ſub tit. de Regul. Jur. Pandect. ad Clariſſ. Praeſidem P. Lyſetum. Pariſiis, apud Audoenum Parvum, ſub inſigni aurei lilii, in via Jacobaea 1549. 8.* Commentarius hic non eſt contemnendus, brevis enim, dilucidus, & non ineptus.

Aelii Antonii Nebriſſen. Introductiones in Latinam Grammaticen cum longioribus Gloſſematis. Ex privilegio Regali ne quis alius in Hiſpania excudat, aut vendat.

Ex impreſſione Cantabrica.

Liber primus de primis Grammaticae rudimentis.

Liber ſecundus de Genere & Declinatione, & Praeteritis, & Supinis.

Liber tertius de Erotematis Partium Orationis.

Liber quartus de Conſtructione Partium Orationis.

Liber quintus de quantitate ſyllabarum, metris, & accentu.

Barbarismus Donati cum ejusdem Antonii Expoſitione.

Differentiarum Epitome ex Elegantiis Laurentii Vallae.

Nomina Numeralia, Dividua, Ordinalia, & Adverbia numerandi.

De ordine Partium Orationis, quam vocant Conſtructionem.

De Punctis, quibus Orationis clauſulae diſtinguntur.

Quaedam Partes Grammaticae magis explicatae.

Lexicon dictionum quae per totum opus ſparguntur.

De literis & Declinatione Graeca quibus opus eſt Latinis.

Huc usque frontispicium. Ad calcem libri ſic legitur. *Aelii Antonii Nebriſſen. Grammatici diſertiſſimi Commentaria introductionum ſuarum in Grammaticam Latinam explicita: atque ab eodem autore ad amuſſim caſtigata: niſi quatenus aliquae litterae, aut puncta, oculos illius, vel eorum, qui cum imprimerentur, ſuas geſſerunt vices, lineas percurrentium potuerunt effugere. Quae quidem cum Arnaldus Guillelmus vir mirae ſagacitatis imprimere procuraviſſet, ea Logronii Cantabrorum Vaſconum Urbe nobiliſſima abſolvit tertio Kalendas Novembrias* (ſic) *anno ſalutis Chriſtianae milleſimo quingenteſimo decimo. fol.*

Scripſit Antonius Nebriſſenſis eruditis potius, quam erudiendis. Mirabilis eſt ejus doctrinae copia, & varietas. Nebriſſenſis propoſitum, Grammatica omnia praecepta ante ſe tradita, colligere, & exemplis illuſtrare, cum judicio nunc legenda, & ſeligenda, ne de Arte, quae eſt caeterarum inſtrumentum, illud etiam dicatur: *Vita brevis, Ars longa.*

Gram-

Grammatica Antonii Nebriſſenſis, jam pridem ſoliciter (ſic) *reviſa, atque ad unguem* (*ut ajunt*) *diligenterque correcta.*

Introductionum Latinarum ultima recognitio cum gloſſulis in ſecundo & ultimo libro, & in Donati Barbarismo, aliis quoque nonnullis adjectis: communicata re cum amicis ejusdem Artis Profeſſoribus: ex impreſſione Complutenſi: cui autor ipſe interfuit, omnesque typos emendavit, emendatosque excuſſoribus tradidit. Potiſſimum reperies in ea parte in qua agitur de Accentu, voculas omnes cum ſuis apicibus, quod quidem in quibusdam aeditionibus deeſt. Caeſarauguſtae in aedibus Didaci Fernandez. 1547. In fine ſic legitur. *Aelii Antonii Nebriſſenſis Grammatici Introductiones in Grammaticam Latinam explicatae, atque ab eodem authore tandem in Complutenſi Academia recognitae, niſi quatenus aliquae literae, aut puncta oculos illius lineas percurrentis potuerunt effugere. Adjecit praeterea de Accentu regulas non vulgares cum ſupplemento multorum vocabulorum, quae non erant in Artibus aliarum impreſſionum. Cum quibusdam quoque regulis de literarum prolatione, in qua Graeci, & Latini errant. Si qua tamen inverſa, aut immutata inveniantur, id fecit ut majores artes cum minoribus convenirent. quas denuo poſthac Didacus Ferdinandus, ſumma diligentia imprimi curavit. Siquidem fuerunt multa vigilantia Caeſarauguſtae abſolutae, calendis Octobris. Anno a Natali Chriſti M. D XLVII. 4.* Haec editio facta fuit ad imitationem Complutenſis, in cujus Praefatione Ant. Nebriſſenſis inter alia ſic ſcripſit. *Illud tantum hoc in loco dicam, me non ſine pudore quodam acceſſiſſe ad tertiam hanc editionem faciendam. Polliceorque, atque tenens aras perſancte juro, nunquam poſthac ex illa quicquam immutaturum, atque hujus mei juriſjurandi non petiturum relaxationem, etiamſi* (*ut iſti dicunt*) *ſit contra bonos mores. hujusque ultimae voluntatis meae relicturum in membranis archetypa exemplaria ex autographo meo diſpuncta, interpuncta, inducta, & emendata in omnibus bibliothecis Eccleſiarum Cathedralium totius Hiſpaniae, atque inprimis Salmanticenſis Gymnaſii, ubi contigit mihi puero erudiri, atque poſtea grandaevo eruditionem acceptam referre, ut ſiquando ſuborta fuerit dubitatio, quid ego ex ſententia mea ſcriptum reliquerim, ad prototypa illa exemplaria recurratur, ſimul*

etiam ut mihi nullus ad veniam regreſſus poſſit relinqui. &c. in hac editione, quinque libris *Introductionum* ſubjungitur *Donati Barbarismus:* huic adhaerent *Differentiae excerptae ex Laurentio Valla ab Antonio Nebriſſenſi.* Has *Differentias* ordine alphabetico digeſtas ſequitur Tractatus *ejusdem Antonii Nebriſſenſis de nominibus numeralibus*, cui adnectitur *Vocabularium Introductionum, ſive Dictiones quae per Artem ſparguntur in ordinem alphabeticum redactae.* Deinde excuſum *Vocabularium Parvum*, ſive, *Aelii Antonii Nebriſſenſis Lexicon, ſeu Parvum Vocabularium in quo breviter invenies vocabula ſcholaſticis valde neceſſaria.* Subjungitur *Aelii Antonii Nebriſſenſis ſecunda Repetitio... quam fecit anno Chriſtianae ſalutis milleſimo. cccc xcvi. de Hiſpanorum quorundam corruptis literarum vocibus.* Hanc *Repetitionem* ſubſequitur *Doctrina Menſae. Joannis Sulpitii Verulani viri diſertiſſimi de moribus puerorum, praecipue in menſa ſervandis: carmen juvenile paucis explanatum. Menſam* comitatur *Aelii Antonii Nebriſſenſis Grammatici, & Rhetoris Relectio nova de Accentu Latino, aut Latinitate donato, quam habuit Salmanticae III. idus Junias, anno M. D. XIII.* Poſtremo excuſus eſt Tractatus *de literis Graecis.* Atque ex his colligitur cujusmodi fuerit editio Complutenſis.

Habeo etiam alias Aelii Antonii Nebriſſenſis *Introductiones* in Latinam Grammaticam, quinque libris conſtantes, quibus adjectae quoque ſunt *Differentiae excerptae ex Laurentio Valla.*

Subjungitur Tractatus *De Nominibus Numeralibus.* Obiter moneo III. idus Junii anno MDXII. habuiſſe *Repetitionem VIII. de Numeris*, quam ad manum non habeo. Sequuntur duo capita. Alterum *de punctis clauſularum:* alterum *de ordinatione partium Orationis.*

In eodem libro ſequitur. *Aelii Antonii Nebriſſenſis Grammatici & Rhetoris Relectio IX. de Accentu Latino, aut Latinitate donato, quam habuit Salmanticae tertio idus Junias M. D. XIII.*

Subſequitur *Aelii Antonii Nebriſſenſis de literis Hebraicis cum quibusdam annotationibus in Sacram Scripturam* libellus, in cujus fine meminit Relectionis quam *de peregrinarum Dictionum accentu Salmanticae quondam recitaverat*, his verbis. *Reſtabat adhuc explicare, quae*

quae erant illae dictiones, quae haberent accentum in ultima, quae in penultima, & quae in tertia a fine. De quibus in Relectione quadam mea, quam de peregrinarum Dictionum accentu Salmanticae quondam recitavimus, multa sunt a nobis disputata, quae tametsi ex impressione in multa exempla propagata in vulgus prodiit; quia tamen jam fere nusquam invenitur, libuit illa eadem hoc in loco repetere. Quae verba adduxi, ut intelligatur quam difficile sit hujus viri opera obtinere, cum eo vivente jam raro invenirentur. Igitur, ut propositum insequar, accentus Hebraicos illustrat Antonius Nebrissensis exemplis ordine alphabetico allatis.

Ad extremum in hoc libro excusum fuit *Vocabularium Introductionum, ubi Dictiones Graecae, & Latinae, quae per Artem spargunter, in ordinem alphabeticum reductae. 4.* Hic liber acephalus est; & in fine ei etiam deest postremum foliolum.

Secundum exemplar Complutense (sed omissis glossematis, & caeteris Grammaticae appendicibus) repetitae sunt Valentiae *Introductiones* hoc titulo. *Aelii Antonii Nebrissensis Grammaticae Introductiones, nunc castigatissime tandem excussae. Valentiae, ex officina Joannis Mey, in platea herbaria 1568. 8.* Titulum sequitur Typographi Praefatiuncula ad Valentinam Juventutem: Deinde Auctoris Elegia, quam panxisse mihi videtur, vivente adhuc Elisabetha Regina: & adeo elegans est, ut mihi religio esset, si eam non describerem. Sic se habet.

Ad Artem suam Auctor.

O mihi per multos caste nutrita labores,
Ars mea, quam genui, tempus in omne vale.
Tempus in omne vale; neque enim tuus addere quicquam;
Sed neque quod genitor demere possit, habet.
Quem sua nunc aetas opera ad majora remittit
Quaecque sibi fuerint invidiosa minus.
Et te jam grandem latebras exire paterni
Liminis, & media vivere luce decet.

Sed ne ſola domo vadas, Gloſſemata junxi,
Quae te circumſtent, quolibet ire velis.
His comitata, metu poſito, contemnere vulgus,
Et detractorum verba maligna potes.
Qui non agnoſcant cum te, mera ſomnia fingunt,
Qui nihili verſus ſuppoſuere meis.
Ito bonis avibus; tamen impartire ſalute
Multa, diſcipuli ſint ubicumque mei.
Sive ego quos docui, vel ſi quis doctus ab illis;
Nam licet, & fas eſt dicere, utrosque meos.
At ſi forte roges, quò primum vertere curſus,
Quamque tibi jubeam protinus ire viam.
Te prius ad noſtrae hinc Auguſtae limina perfer.
Nusquam tota tibi eſt janua aperta magis.
Invenies illic ab eadem ſtirpe ſorores,
Quae te ſubcolent, excipiantque ſinu.

(Eandem ſtirpem intelligo Grammaticam)

Altera, qua noſtro mutatur ſermo Latinus

(Loquitur de Introductionibus Latino-Hiſpanis, Reginae Eliſabethae dicatis)

Altera, quae Hiſpane nectere verba docet.

(Intelligit Grammaticam Hiſpanam)

Praeterea fratres, alia ſed matre, gemellos
Invenies, quos tu non aliena petes.
Alter enim Latio ſermonem reddit Hiberum,
Alter ab Hiſpanis verba latina refert.

(Loquitur de utroque Lexico, ſcilicet Hiſpano-Latino, & Latino-Hiſpano, quorum alia Mater, videlicet Philologia)

Si Regina tuos repetet, volvetque libellos;
Utque ſolet, vultus forte ſerenus erit:
Pauca tui referes memor haec mandata parentis.
Temporibus veſtris nonnihil iſte dedit.

Quod

Quod ſi tu nobis felicia tempora donas;
Et meus illuſtrat ſaecula veſtra parens.

Praecedentibus verſiculis ſubjunctum ſequens epigramma.

Ad Lectorem.

Complutana vides Latiae exemplaria Linguae,
Quae pater excuſſit, cum moriturus erat.
Perlege, jam nullas, Lector, profitebere nugas.
Cuncta ſed hiberna candidiora nive.

In his *Introductionibus* verba Caſtellana in Valentina verſa ſunt, & poſt earum finem legitur hoc Tetraſtichon.

Ut quondam tacuit Latiae facundia linguae,
Cum fuit Antoni caeſa manus gladii;
Sic ſcelus hoc ſolers Antoni cura piavit:
Quamque prior vitam ſuſtulit, ille dedit.

Sequitur *Elegia de Patriae antiquitate, & parentibus auctoris: quae dulciſſima eſt. Eamque* ſubſequitur ejusdem *Aelii Antonii Nebriſſenſis Salutatio ad Patriam ſuam multis ante annis non viſam. Et memorata infantia ſua facta quoque excuſatione tam longae moraе, polliceturſe poſt emeritos ſuae profeſſionis annos in patriam redditurum.* Atque hic finitur Editio Valentina. 8.

Cum Antonii Nebriſſenſis *Introductiones* in Latinam Grammaticam facile venderentur, Archinoſochomio Madridienſi conceſſum fuit privilegium eas imprimendi, & vendendi. Cumque poſtea Johannes Ludovicus de la Cerda eas transformaſſet in ſuos *libros quinque de Inſtitutione Grammaticae*, pleraque decerpens ex *Minerva Sanctiana*, & ex hujus, & aliorum Grammaticorum doctrina, notas conficiens; auctoritate, qua valuit, effecit, ut privilegium *Introductionibus* Antonii Nebriſſenſis conceſſum, ſuis accommodaretur, praepoſito eis Aelii Antonii Nebriſſenſis nomine. Idque privilegium poſtea confirmatum fuit die *17.* menſis Novembris anni *1613.* Utriusque ſcriptoris facta mentione, iteratum die 30. Julii anni 1675. Praeterea juſſum fuit in Caſtellarum Regnis, ne quis publice doceret Grammaticam,

ticam, alia utens Institutione, quam Cerdana. Sic factum est, ut quidquid Franciscus Sanctius Brocensis excogitarit, ut perpaucis mensibus, perspicue, & feliciter Latinae Linguae praecepta docerentur; nihil profecerit: & ut reliqui ejusdem Artis Professores, qui utilissima contentione de docendi praestantia certabant, obmutuerint postea, facultate sibi negata publice docendi a se inventa. Neque solum Lingua Latina hoc passa malum, cum videamus etiam in Regno Valentino concessum fuisse privilegium Decano, Canonicis, & Capitulo Ecclesiae Collegiatae Alicantii, excudendi, & vendendi *Chartulam* uti vocant, hoc est, Tabellam Abecedariam una cum Precibus Christianis, symbolo fidei, & divinis praeceptis. Comprehenditque idem privilegium Aelii Antonii Nebrissensis *Introductiones* alio modo alteratas, & Johannis Torrellae *libellum de Syntaxi.* Atque Ecclesiae Paroeciali Sancti Michaëlis Urbis Valentiae concessum etiam privilegium excudendi, & vendendi libellum inscriptum, *Doctrinam Christianam:* & Ecclesiasticae Censurae indictae sunt contra vetita facientes. Quod an in Reipublicae Christianae & Literariae utilitatem sit, Principes, & Episcopi considerare debent. Omitto enim chartae vilitatem, errata typographica, caritatem libellorum necessariorum ad institutionem Christianam, & Literariam, necessitatemque emendi praedictos libellos, quocumque modo excusos, cum alios ejusdem argumenti etsi correctiores, & melioris chartae minorisque pretii emere non liceat. Si puelli solum indigent tabella abecedaria, quae in una charta octies multiplicari poterat exiguo pretio; immodico coguntur, etiam emere, quae nondum possunt discere. Et quoties illam corrumpunt, deperit sumtus factus in nondum necessariis, ut crescat usura, pietatis nomine concessa. Idem contingit in Grammaticis Institutionibus: &, cum omnes illae, per quas Latina Lingua necessario doceri debet, praeceptis fallis, & inutilibus scateant, Magistri, ut his incommodis occurrant, praecepta praeceptis opponunt, aut exceptiones adjiciunt, & disputationibus inanibus puerorum mentes implent, quas memoriae mandare cogunt, ut utiliter obliviscenda, inutiliter, & perniciose discant: quia, quo plus operae Latinae linguae impendunt, eo minus, & pejus eam intelligunt. Quae a me

dicta

dicta ſunto ut tanto malo tandem aliquando occurratur. Nunc ſubjiciamus aliud exemplum Antonianae Grammaticae transformatae.

Aelii Antonii Nebriſſenſis de Inſtitutione Grammatica libri duo, olim emendati ab Antonio Cerezo; denuo in commodiorem rationem redacti. Valentiae ex Typographia Joſephi Garcia. 8. His Inſtitutionibus Grammaticis uti ſolent Valentini, quas ego vellem ſimpliciores, doctiores, brevioresque.

Opuſcula in hoc volumine contenta.
Archilochus de temporum antiquitate, & Homeris octo.
Philonis Breviarium de temporibus Sacrae Scripturae.
Beroſus Chaldaeus de origine, & ſucceſſione Regnorum.
Manethon Aegyptius ſubſecutus Beroſum in Hiſtoria.
Methaſtines Perſa, qui & ipſe Beroſum ſubſecutus eſt.
Myrſilas Lesbius, qui de Italiae antiquitate ſcripſit.
Xenophon Hiſtoricus de quorundam aequivocatione.
Sempronius Romanus de Italiae Deſcriptione.
Fabius Pictor Hiſtoricus de Italiae antiquitate.
Catonis Cenſorii de Originibus Fragmentum.

Antonius Nebriſſenſis Chronographus Regius dum Burgis in curia deſidet otioſus, diſpunxit, interpunxit, atque pro virili ex inemendato exemplari caſtigavit, & imprimi curavit. In fine ita legitur: *Explicita ſunt haec opuſcula antiquitatis plena Burgis in officina Alemani, pridie Kalendas Maii, Anno a ſalute Chriſtiana M. D. XII. 4.* Permirum eſt, Antonium Nebriſſenſem, hominem doctiſſimum, non animadvertiſſe, mendaciſſima haec ſcripta conficta eſſe. Sed hujus veritatis ignorantia occupavit mentes, non vulgi ſolum, ſed eruditiſſimorum etiam virorum illius temporis, ut notavit Andreas Schottus in *Bibliotheca Hiſpaniae* loquens de Gaspare Varrerio, qui unus fuit ex oculatis viris, qui Johannis Annii Viterbienſis fraudem viderunt, eique perſonam ademerunt. Quam autem eſſet ridiculus ille monachus in ſuis fictionibus, jucunde narravit ex Latino Latinio Viterbienſi Antonius Auguſtinus *Dial. XI. Antiquitat.*

Aurelii Prudentii Clementis, viri Consularis libelli cum commento Antonii Nebrissensis. Ad finem libri sic legitur: *Fuit impressum praesens opus in Civitate Lucronii per Arnaldum Guillermum de Brocario, & finitur die secunda mensis Septembris, Anno a Nativitate Christi millesimo quingentesimo duodecimo. 4.* Ad intelligendum Prudentium, Christianorum Poëtarum eruditissimum, nullae notae clariores, & expeditiores excogitari poterant. Emendarunt meum exemplar aliquibus in locis, Vincentius Pons Valentinus, vir stupendae eruditionis, & Cl. Johannes de la Torre & Guerau, vir ingenii amoenissimi. Antonii Nebrissensis Annotationes recusae sunt in Prudentii editione Weitziana, *Hanoviae typis Wechelianis, apud haeredes Johannis Aubrii, M D CXIII. 8.*

Aurea Expositio Hymnorum una cum textu ab Antonii Nebrissensis castigatione fideliter transcripta. 4. In fine libri hi versus leguntur.

Quicquid in Hymnorum caruisset pondere libro,
Antoni planum candida Musa dedit.
Transcripsit Coci sic sedula cura Georgi,
A primo dicens cuncta venire typo.
Veriveris igitur jam perlege carmina scriptis,
Lector, ut a veris commoda magna feras.
Quingentos sol quum post mille peregerit orbes,
Bisdenosque ut Christus venit ab arce patris.
Cum Janus mensis tibi dederit ipse Calendas,
Caesarea impressum percipe, Lector, opus.

Haec Caesarea est Caesaraugusta, ubi tunc erat Georgius Cocus typographus. Cum illo tempore depravatissimi essent Hymni Ecclesiastici, necessarium fuit proferre eos emendatiores: cumque magna esset Clericorum ignorantia; utilissimum visum fuit Antonio Nebrissensi eosdem Hymnos perspicuis glossulis declarare, quibus etiam hodie multi indigent.

Expositionis Hymnorum possideo aliam editionem sine prioribus foliis. Ad extremum vero sic legitur. *Lucronii anno M. D. XXIX. 4.*

Ha-

Habeo aliam editionem, cujus hic eſt titulus: *Aurea Expoſitio Hymnorum una cum textu ab Antonii Nebriſſenſis caſtigatione fideliter tranſcripta. Stellae, excudebatur expenſis Michaëlis de Suelbes, Caeſaraugustani Bibliopolae, per Adrianum de Anvers, anno Domini M. D. LXIII.* in fine libri legitur. *Excudebat Stellae, nobili Navarrorum Civitate Adrianus de Anvers, 1563. 4.*

Poſſideo etiam aliam editionem ſic inſcriptam. *Hymnorum recognitio per Antonium Nebriſſenſem cum aurea illorum Expoſitione.*

Et Orationes, quae in univerſali Eccleſia decantantur. Apud inclytam Granatam, Anno M. D. LXVII. 4. Quoniam vero harum *Orationum* facta eſt mentio; earundem adjiciam alias editiones.

Orationes ad plenum collectae, ſummaque diligentia emendatae: inſuper & aliquae, quae defuerant additae: quae per totum annum in Sancta Eccleſia cantantur. 4. Deeſt in hoc libro poſtremum folium, ubi legi deberet editionis annus.

Habeo earundem Orationum aliam editionem, ſed ſine prioribus foliis; in fine vero ſic legitur. *Orationes ex Divino Officio ad plenum collectae, ſummaque diligentia de novo emendatae: & inſuper aliae, quae decrant additae: quae per annum cantantur in Sancta Eccleſia, feliciter hic finiuntur: impreſſae Lucronio in Aedibus Michaëlis de Eguia. Anno Domini milleſimo quingenteſimo vigeſimo nono, menſe Septembri. 4.* Neceſſaria erat illo tempore harum *Orationum* emendatio.

In fronte altetius libri, quem habeo, conſpicitur Sedulius explicans volumen, cum hoc titulo: *Coelii Sedulii Presbyteri Paſchale Opus.* & paullo inferius legitur. *Sedulii Paſchale cum Commento Antonii Nebriſſen.* & ad finem operis, ita. *Sedulii Paſchale cum reliquis Opuſculis quae extant carmine conſcripta, finiuntur. Explicita Caeſar. auguſtae induſtria & impenſis Georgii Coci, VI. Nonas Septembres, anno ſalutis Chriſtianae M. D. XV. poſt primam impreſſionem, quam caſtigavit, punxit, diſpunxit, interpunxitque Antonius Nebriſſen. adjecitque Paraphraſin in locis obſcuriores* (ſic) *4.* Antonii Nebriſſenſis *Paraphraſis* luculentiſſima eſt.

Aelii Antonii Nebriſſenſis Grammatici in A. Perſium Flaccum Poëtam Satyricum interpretatio, cum quibusdam, quae a librariis depravata, atque detorta fuerunt, per eundem recognita, & ad unguem emendata, ac noviter impreſſa ſoeliciter incipitur.

Arnaldi clarum Guillermi ſumptibus iſtud
Compluti impreſſum ſuſcipe, Lector, Opus.

In fine libri haec leguntur. *A. Perſii Flacci Poëtae Satyrici Poëma explicitum cum Paraphraſi atque Scholiis Antonii Nebriſſen. Grammatici atque Regii Hiſtoriographi, qui interfuit, immo praefuit emendandis formis in impreſſione cum alicqui ex incuria librariorum codices eſſent, circumferrenturque inemendati ex impreſſione Complutenſi. Anno M. D. XVII. VIII. Idus Maii. 4.* Antonius Nebriſſenſis juſſu Cardinalis Johannis Stunnicae Archiepiſcopi Hiſpalenſis, fautoris ſui, compoſuit hos Commentarios, breves, & dilucidos, & quod brevitati maxime repugnat, in quibus nihil quod eſſet neceſſarium omiſit: tametſi (ut ipſe auctor ait) *erat occupatus, atque in medio curſus fervore illius operis quod de ſacrarum literarum Grammatice jam pridem parturiebat.* Idemque loquens de praeclaris viris, qui in hoc opere inſudarunt, ait. *Quibus ego quemadmodum concedo eruditionem longe majorem, atque plurimarum rerum cognitionem; ita illud mihi poſſum meo quodam jure vendicare quod eſt Grammatici proprium, omnium prope clauſularum ſenſa exprimere, ſingulas particulas etiam illas, quae ſunt in promptu, per alias notiores, aut aeque notas exponere, orationis partes ordinare, &, quod fieri Quintilianus praecepit, quotiens opus fuerit, verſus quosdam etiam paraphraſi vertere.*

P. Terentii Aphri Comicorum elegantiſſimae Comoediae a Guidone Juvenale perquam literato familiariter explanatae cum Aſcenſii Praenotamentis ſuis in locis adhibitis, caſtigatae nunc tandem, & ſibi reſtitutae juxta Politiani Philologi correctionem, Antoniique Nebriſſ. recognitionem. Cum Annotatione Carminum in cujuslibet Scaenae principio appoſita, ſervatis cum his convenientia textus cum commento, ut in epiſtola ad Lectorem latius oſtenditur. Addita inſuper Philologi quaedam, quae neceſſaria viſa ſunt, annotamenta de generibus Carminum. Ad calcem

cem operis haec leguntur. *Publii Terentii Aphri Poetae Comici lepidiſſimae Comoediae a Guidone Juvenale familiariter explanatae: cujusque explanationes a Jodoco Badio Aſcenſio accuratius una cum textu per omnia nuper recognitae. Nunc rurſus ſumma vigilantia, acutaque caſtigationis lima ab omnibus his, quae, vel excuſſorum incuria, vel quae (ſi certius ire velis) correctorum aut ignavia, aut inadvertentia, commiſſa fuere, prorſus climatae: & ad verum nitorem ipſum quam exactiſſime redactae. Adjecimus denique in calce operis aliqua de metris, & pedibus metrorum ad Terentianam lectionem plurimum neceſſaria. Caeſarauguſtae ſumma opera inſuper, & expenſis Georgii Coci Theutonici excuſſae. Anno nato Meſſia XXIIII. poſt milleſimum quingenteſimum, ſexto Kal. Junii. 4.* Georgius Cocus ad Lectorem de hac Terentii Comoediarum editione ſua loquens, ſic ait: *Per Antonium tandem Nebriſſ. a mille impreſſorum erroribus terſae, in priſtinam integritatem, ſuamque antiquitatis majeſtatem fuerant reſtitutae.*

Opuſcula, quae in hoc volumine, quod vulgo Sancturale nuncupatur, continentur, ſunt haec:

Paſſio Domini hexametris verſibus compoſita.

Ejusdem Paſſionis Threnos per Philippum Beroaldum.

Vitae, & Martyrum Coronae per anni curriculum.

Vitae quorundam per Divum Hieronymum ſcriptae.

Superaddita eſt etiam priori excuſſioni Paſſio Sanctae Quiteriae. Cum gratia, & privilegio.

Ad libri calcem ita ſcriptum eſt: *Impreſſum eſt hoc Sanctarium in oppido Complutenſi in officina Arnaldi Guillermi Brocarii: in quo ſunt quamplurima recognita, & accuratiſſime caſtigata: quae in priori excuſſione corrigentis oculos fugerant. Appoſita etiam ſunt Nebriſſenſis ſapientiſſimi ſcholia, quaeque ſuis locis. Abſolutum opus ſecundo Kalendas Januarii: Anno Dni. M. DXXIIII. 4.* Liber hic utiliſſimus eſt ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam ſcribendam. Nebriſſenſis Scholia ſunt pauca, & non magni momenti. Haec eſt editio ſecunda. Vidi tertiam Complutenſem *apud Michaelem Eguia, idibus Februariis, an-*

no Domini milleſimo quingenteſimo viceſimo ſeptimo: ibique legitur *ad Joannem Fonſecam Burgenſem Epiſcopum atque Archiepiſcopum* Roſan. *Antonii Nebriſſenſis Praefatio*, quam ego olim deſcripti, & inter adverſaria conſervo.

Segmenta ex Epiſtolis Pauli, Petri, Jacobi, & Joannis: nec non ex Prophetis, quae in re Divina leguntur per anni curriculum, tam in diebus Dominicis, quam in Sanctorum Feſtis, & profeſtis. quibus Antonius Nebriſſenſis adjecit Grammatica quaedam Scholia non contemnenda. In fine haec leguntur. *Impreſſum eſt nunc ſecundo hoc Epiſtolare, in officina Michaelis de Eguia impreſſorum ſollertiſſimi: in quo ſunt plurima recognita, & accuratiſſime caſtigata: quae in priori excuſſione corrigentis oculos fugerant. Abſolutum octavo Calendas Februarii M. D. XXV. 4.* Antonii Nebriſſenſis ſcholia ſunt opportuna, brevia, dilucida.

Homiliae diverſorum Doctorum in Evangelia, quae cantantur Dominicis diebus juxta conſuetudinem Romanae Eccleſiae. In fine ſic legitur. *Expliciunt Homiliae diverſorum Doctorum in Segmenta ex quatuor Evangeliſtis excerpta, quae diebus Dominicis per annum cantantur, de novo emendatae, auctae, annotatae, & nuper impreſſae in Academia Compluten. in officina diſertiſſimi viri Michaëlis de Eguia, anno Domini milleſimo quingenteſimo, XXVI. octavo idus Februarii. 4.* Antonii Nebriſſenſis Annotationes paucae ſunt, nec magni momenti: ejusdem vero diligentia in Homiliis emendandis illo tempore neceſſaria.

Libri Minores de novo correcti per Antonium Nebriſſenſem cum privilegio Regali ne quis excudat, aut vendat per decem annos. 1529. In fine ſic legitur. *Compluti in aedibus Michaëlis de Eguia. Anno milleſimo* (ſic) *quingenteſimo vigeſimo nono. Kal. Martias. 4.* Neceſſe eſt explicare ipſo auctore docente, qui ſint Libri Minores. In Dedicatione ad Johannem Fonſecam ſic ait: *Vide quam ſim laboris minime recuſans, Pater clementiſſime, ut qui profeſtis diebus, profeſſione duplici Salmanticenſis Academiae ſim diſtractus, qui ferias omnes ad ſcribendas Principum noſtrorum res geſtas conſecrarim; admonitus tamen ab Arnol-*

do

do Guillelmo typicae artis egregio artifice, ut libellos quosdam, in quibus post Artis Grammaticae prima crudimenta consueverunt pueri ad Latinas literas initiari, castigarem, castigatosque officinae suae calcographis imprimendos traderem; nihil mihi indulsi quin homini praeclare de me merito & amplitudinis tuae clienti observantissimo, morem gererem. Itaque succisivis quibusdam horis, quas otio meo reservaveram, percurri opuscula illa, quae diu fuerant, vel librariorum negligentia, vel potius praeceptorum ignorantia depravata: dispunxi quae redundabant, induxi quae defuerant, restitui in suum ordinem quae fuerant inversa, denique omnes clausulas per commata & cola Ecclesiastico more distinxi. Quaenam autem sint illa Opuscula, & quale Antonii Nebrissensis judicium de illis esset; ex ipsomet optime discemus. *Libellus* (inquit) *qui sub inscriptione Catonis, vel sub incerti autoris titulo inter puerorum manus vulgo circumfertur, cujuscumque tandem is sit, continet profecto materiam religiosam, & quae ad componendos actatis illius mores plurimum conducat: constatque satis venusto, neque contemnendo generis versu. Atque utinam, quemadmodum hoc opus Grammaticorum omnium consensu quodam incredibili passim receptum, ut prima litterarum crudimenta intrantibus ab eo enarrandi exordium tradant; ita omnes conjurarent in excidium perniciemque illius, quod insequitur operis sub honesto & magna pollicenti Indice De Contemptu Mundi. Nam Floretus, & Quinque Claves, & Mensae Doctrina, & hujusmodi litterarum quisquiliae, non modo legendas* (forte scripsit Nebrissensis, *non legendae) sed si forte in manus inciderint, lacerandas, aut igni subjiciendas, aut in myropolia, unde cuculli fiant, mittendas censeo. Magistratusque nostros demiror, cum in Scholarum structuris, deligendaque materia, caeterisque opificibus tam sint diligentes; in eo quo potissimum res literaria constat, caro Deo quodam somno indormiant, ut neque quid abigendum sit ab Scholis curent; sinantque Professorum arbitrio, ut pro libidine stultitiam suam perdoceant. Subitque animum meum frequenter quaedam puerorum nostrorum commiseratio, qui tempora sua coguntur insumere in illis operibus, quae non modo non ediscenda, sed fugienda, exsecrandaque sunt. Pudet me exterarum gentium, non dico nunc Italorum, qui jure sibi vendicarunt ut soli bonarum artium cultores habeantur;*

beantur; ſed Gallorum, Germanorum, Saxonum, Dalmatarum, qui nos jam hoc nomine ſubſannant, ludibrioque habent, quod has nugas inter nos verſari patiamur. Neque id tantum in vicis, caſtellis, municipiis; ſed in urbibus quoque, & in media luce pulcherrimi hujus noſtri Gymnaſii (Salmanticenſis) *in quo ignaviſſimus quisque audet palam deliramenta ſua, vel ab aliis accepta profiteri. Quin potius, ſi quod litterarum portentum usquam concipitur; hic parturitur, hic editur, hic educatur.*

Hujus ejusdem libri habeo aliam editionem ſine temporis nota.

Aelii Antonii Nebriſſ. ex Grammatico Rhetoris in Complutenſi Gymnaſio, atque proinde Hiſtorici Regii Apologia earum rerum, quae illi objiciuntur.

Ejusdem Antonii Nebriſſ. in Quinquaginta Sacrae Scripturae locos non vulgariter enarratos Tertia Quinquagena.

Ejusdem Antonii de Digitorum Computatione.

Cum Privilegio. Apud Inclytam Granatam, menſe Februario. D. XXXV. 4. Nicolaus Antonius aliquid dixit de hac Apologia. Verum ego, ut melius intelligatur quid in ea tractarit Nebriſſenſis, & quomodo ſcripſerit, tranſcribam integram ejus Praefationem, quae ſic ſe habet.

Ejusdem Antonii Nebriſſ. in ſequentis Apologiae argumentum ad Lectorem.

Quo in ſtatu Respublica Litteraria ſit, quamque praecipiti curſu ruat interitum, aut ignorant homines, ſeque ignorare neſciunt; aut imminens periculum intelligunt; ſed remedium quaerere non curant: quin potius, ſi quis ſuppetias ferat, habeatur inſanus. Qui ignorant, poſſunt ſuae ignorationis cauſſam afferre ipſam ignorantiam, cujus auctores ipſi non fuerunt. Qui vero intelligunt, ſed inſtans periculum non cavent, neque ad ſe pertinere putant, atque pro virili ſua parte remedium afferre negligunt; hi digni ſunt, non modo qui ex hominum coetu abigantur, ſed qui neque in hominum numero recenſeri debeant: quando (ut ait Plato) non tam ſui ipſius tuendi, quam alios juvandi cauſſa

cauſſa homo natus ſit. Aſt ego qui hanc provinciam mihi deſumſi, temerarius vocor, propterea quod ſola arte Grammatica duces fretus audeo per reliquas omnes artes & diſciplinas penetrare; ſed non tanquam transfuga; ſed ut excubitor, & explorator quid rerum quisque in ſua profeſſione agat; quod antehac fecimus in Arte Medicamentaria. & in Jure Civili; nam Pontificium nihil moror, niſi forte aliquid antiquitatis in eo uſurpatum eſt: & nunc quoque a bello quod omnibus omnium artium profeſſoribus ſemel indixi, non recedens, idem aggredior agere in Sacris Litteris, profitens, me non tentaturum aliquid quod ditionis meae terminos tranſiliat; ſed neque abutar indulgentia illa, quam Divus Gregorius permittit Scripturae Sacrae ſtudioſis, quòd Grammatici Donati regulis non ſint ſubjecti. Nam, qui hujusmodi ſunt, cum illis mihi nullum eſt commercium. Quare aut ego ſolus mortalium deliro, & illi ſunt ſapientes; aut ego ſolus ſapio, & illi omnes delirant. Aut enim totum hoc negotium, quod Artem Grammaticam vocamus, nomen eſt inane, & fruſtra ab hominibus excogitatum; aut qui ſine illa in antiquorum libris verſantur, umbrae volitant, operamque perdunt, & impenſam. Binas igitur Commentationes in Sacras Litteras elaboravimus. Alteras, quas Pallantinus Epiſcopus, qui poſtea fuit Archiepiſcopus Hiſpalenſis (Didacus Deza, Dominicanus) *dum haereticae impietatis in Hiſpania Quaeſtorem Maximum ageret, per cenſurae illius impotentiam accedentibus Principum noſtrorum juſſis, exterſit: non tam ut probaret, improbaretve, quam ut auctorem a ſcribendi ſtudio revocaret. Alteras, quas prioribus illis ſubſtituimus, ſuppreſſimusque ut alio tempore magis opportuno aederentur. Nam bonus ille Praeſul in tota quaeſtione ſua nihil magis laborabat, quam ut duarum linguarum, ex quibus religio noſtra pendet* (hoc eſt, lex ſcripta divinitus) *neque ullum veſtigium relinqueretur, per quod ad dignoſcendum in rebus dubiis certitudinem, pervenire poſſemus. Apologiam autem hanc ſcripſimus, quo tempore apud Quaeſtorem maximum impietatis accuſabamur, quod ignari ſacrarum literarum auſi ſumus ſola Grammaticae Artis fiducia incognitum opus attrectare. Elegimus autem Aeditícium Judicem, Fratrem Franciſcum Simonidem, Toletanum Praeſulem, atque totius Hiſpaniae Protomyſten,*

apud quem respondimus objectis, quae a criminatoribus nostris objiciebantur. Huc usque vir ille sapientissimus, & animosissimus, qui non minori spiritu scripsit ad ipsum Ximenezium: quo anno incertum, cum temporis nota non sit addita ejus epistolae. Haec autem Apologia edita fuit post aliquot annos a Nebrissensis obitu, anno videlicet, uti dictum est, *1535.* Quo etiam tempore multi magni viri infanda perpessi sunt. Nam anno *1534.* die 10. Maji sic Brugis scripsit Vives Erasmo. *Tempora habemus difficilia, in quibus nec loqui, nec tacere possumus absque periculo. Capti sunt in Hispania Vergara, & Frater ejus Tovar, tum alii quidam homines bene docti. In Britannia Episcopus Roffensis, & Londinensis, & Thomas Morus.* Equidem Johannes Vergara captus fuit mense Aprili, Inquisitore Generali Cardinali Johanne Tavera. Ut vero Lectori gustum aliquem dem hujus rarissimae Apologiae, describam etiam ipsissima verba, quibus eam finivit vir maximus. *Sed de Interpretum* (inquit) *diversitate alias pluribus. Nunc autem de unius tantum interpretis, hoc est, Hieronymi simplici interpretatione laboramus, ut quidquid librariorum negligentia depravatum est, suae integritati referatur. Idque partim fecimus, partimque facturi sumus conferendo recentiores codices cum vetustatis adorandae codicibus Latinis, quod facile ostendunt quid Hieronymus nobis scriptum reliquerit, si modo consentit, aut non discordat ab eo, quod in Haebreis Graecisque voluminibus habetur. Atque in eo laborare, velim ab istis edoceri quod haereseos genus sit. Nam, neque haereticum quid continet; neque haeresim sapit: neque verborum inordinatione p̄t haeresis:* (later hic typographicum mendum) *sed neque haereseos nulla suspicio inferri. Quid? quod parati sumus Ecclesiae Romanae, atque proinde illius administris obtemperare: & si e Republica Christiana est: qui quid scripsimus, lingua delere; aut more ad aram Lugdunentium certantium. si displicui, in proximum flumen cum scriptis meis demergi: ne quis putet, nos ea esse pervicacia, sive obstinatione, ut non cedamus Apostolicis jussionibus, atque decretis. Interim vero nescio quid me prohibeat iis de rebus inquirere, atque alios ad illud ipsum faciendum exhortari: & in hac una cogitatione supremum spiritum effundere? An non haec melius, quam disputare ridiculam illam*

lam quaeſtionem, utrum quiditates Scoti transeuntes per latera puncti poſſint implere ventrem chimerae? quam in ceratinis crocodilinis, & Chryſippi acervis verſari? quam de ſtillicidiis, & aqua pluvia arcenda, & hujusmodi nugis differere? Vos igitur, o clariſſima Mundi lumina, teque in primis Pater optime, Hiſpanae Reipublicae columen, quem non ſors aliqua, ſed Divina quaedam Providentia dedit mihi amplificatorem, teſtem, judicem; obſecro accurrite, ſuccurrite, ferte ſuppetias rei literariae labenti, ejusque patrocinium ſuſcipite, anteaquam funditus intereat. Favete ingeniis, revocate ſuperos duo illa religionis noſtrae lumina extincta, Graecam, Hebraicamque linguam: proponite praemia in ea re laborantibus; interpellatores vero ultra Sauromatas, extremosque hominum Morinos, & Garamantas abigite. Scimus igitur cauſſam ob quam ſuppreſſae fuerunt duae priores Quinquagenae, videmusque hominem ſapientiſſimum, modeſtiſſimumque, nunquam ſibi arrogaſſe Sacrae Scripturae emendationem, quam integritati ſuae reſtituere non alicujus privati, ſed Eccleſiae Catholicae proprium eſt: ſed virum diligentiſſimum ſibi ſolum propoſuiſſe Latinos Codices cum Graecis Hebraicisque conferre, ut amanuenſium lapſus melius notarentur, uti poſtea ſemel, iterumque factum eſt.

In tractatu de *Digitorum ſupputatione* breviter & dilucide expoſuit Antonius Nebriſſenſis, quae Marcianus Capella, Hiſpalenſis Praeſul Iſidorus, & Britannus Beda, aliique, partim obſcure, partim ambigue prodiderunt.

De locis Sacrae Scripturae Hebraicis Angelii Caninii Commentarius, & Antonii Nebriſſenſis Quinquagena nunc primum ſimul emendatius edita. Acceſſit Gaſparis Varrerii Luſitani de Ophira regione in Sacris Literis Diſputatio ad Cl. virum Balthaſarem Sunicam, Regis Catholici in Belgio Legatum. Antuerpiae ſumptibus Viduae & heredum Jo. Belleri ſub inſigni aquilae aureae. Anno M D C. 8. Fuit *Angelus Caninius Anglarenſis* (ut refert Thuanus *Hiſtoriar. lib. XIX.*) *vir linguarum non ſolum Graecae, & Hebraicae, ſed Syriacae & aliarum Orientalium rara, & exquiſita cognitione inſignis.* Gaſpar Varrerius (ut Schottus in *Hiſpaniae Bibliotheca*) *Latinae & omnis antiquitatis egregie do-*

ctus, praecipueque Geographiae. Antonius autem Nebriſſenſis, omnium literarum, prophanarum, ſacrarumque illuſtrator.

Habes in hoc volumine, amice Lector, Achi Antonii Nebriſſenſis Rerum a Fernando, & Eliſabe Hiſpaniarum foeliciſſimis Regibus geſtarum Decades duas. Nec non Belli Navarienſis libros duos. Annexa inſuper Archiepiſcopi Roderici Chronica, aliisque (ſic legitur) *Hiſtoriis antehac non excuſſis. Cum Imperiali privilegio ne quis alius excudat, aut vendat. Anno M. D. XLV.* In fine ſic legitur. *Apud inclytam Granatam, anno a Virgineo partu milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto. fol.* De Antonii Nebriſſenſis Opuſculis Hiſtoricis ita cenſuit Andreas Schottus in *Hiſpaniae Bibliotheca. Mox Catholicorum Regum beneficio Hiſtoricus renunciatur ſalario non poenitendo: ſcripſitque, rerum a Ferdinando, & Iſabela Catholicis Regibus geſtarum Decades duas, totidemque libros Belli Navarri: ſed ſtilo plane humili: ſive quod ſeni jam demandata ea ſcribendae Hiſtoriae provincia eſt; ſive quod morte interceptus polire non potuit. Rei materiam Ferdinandus Pulgarus ſua vir lingua diſertus, vernacule ſcribens ſuppeditarat. Eos libros Xanthus* (hoc eſt, Sanctius) *Antonii F. praelo typographico domum translato edendos mox a patris funere, curavit. Qui quidem Xanthus fuit Jureconſultus egregius, cauſſarumque patronus advocationem Granatae in Praetorio exercens, de jure cum gloria, ut accepimus, reſpondere ſolitus.* Antonium autem Nebriſſenſem in memoratis libellis Hiſtoricis egiſſe partes interpretis Ferdinandi Pulgarii admonuerunt Laurentius Carvajal in *Annalibus*, Hieronymus Surita in *Epiſtola ad Ant. Auguſtinum, apud Dormerium in Progreſſibus Hiſtoriae in Regno Aragonum, pag. 417.* & Jacobus Bleda Dominicanus in *Chronico Mauruſiorum Hiſpaniae, lib. V. in princ.* quibus addi poſſunt Franciſcus Piſa *1. parte Hiſt. Tolet. lib. IV. cap. 33.* & Marchio Mondexarenſis in *Notitia & Judicio praecipuorum Hiſtoricorum Hiſpaniae §. 16.* De Nebriſſenſis autem latinitate nimis aſpere locutus eſt ſummi judicii vir Ant. Auguſtinus, vocans eam *Diabolicam* apud eundem Dormerium *pag. 418.* Illud diſſimulare non poſſum, Antonium Nebriſſenſem in *Exhortatione ad Lectorem*, & *Praefatione*, quas praemiſit ſuis *Decadibus*, multas fabulas narraſſe, quas ab Annio Viterbienſi didicerat.

Habeo

Habeo aliam editionem, cujus titulus hic est: *Aelii Antonii Nebrissensis rerum a Fernando & Elisabe, Hispanarum felicissimis Regibus gestarum Decades duae, nec non Belli Navariensis libri duo, nunc secundo editi, & exactiore vigilantia ad prototypi fidem recogniti, & emendati. Imperiali cum privilegio, anno 1550.* ad finem ita legitur. *Apud inclytam Granatam, anno M. D. L. 8.*

Publii Vergilii Maronis Partheniae Mantuani opera, post omnes omnium editiones nunc demum revisa, & emaculatiora reddita.

Aelii Antonii Nebrissensis ex Grammatico & Rhetore Regis Historiographi in eadem Ecphrases admodum familiares, & vel rudibus tyrunculis ad intelligendum facillimae, nuperrime excussae, & ab injuria oblivionis vindicatae. Quae omnia ita correcta, & elimata prodeant, ut (absit Nemesis verbo) ne punctum coma, seu interrogatiuncula, tum in textu, tum in Commento deficiat. Apud Inclytam Granatam Anno M. D. XLVI. mense Aprili. 4. Antonii Nebrissensis Ecphrases ita explicant summi Poëtae incomparabile opus, ut puerorum mentibus nihil aeque accomodatum in lucem editum sit.

Chronica de los mui altos, i esclarecidos Reyes Catholicos Don Fernando, i Doña Isabel de glorioſa memoria, compuesta por el Maestro Antonio Lebrixa, Chronista que fue de los dichos Reyes Catholicos. En Valladolid, año 1565. fol. Antonius Nebrissensis, nepos, non filius Antonii, ut eum vocavit Jacobus Bleda loco supra laudato, inter avi sui manuscripta invenit hoc Chronicon; putansque ab eo elucubratum fuisse, sub ejus nomine in lucem emisit: sed postea fuit restitutum suo vero auctori, Ferdinando Pulgario, *Caesarauguſtae anno 1567. fol.*

Elegancias Romanzadas por el Maestro Antonio de Nebrixa mui necessarias para introduccion de la Lengua Latina nuevamente corregidas, i enmendadas. Antiquariae in aedibus Aelii Antonii Nebrissensis, anno Dñi. M. D. LXXVI. 4. Elegantiae hae sunt Stephani Fliſci, oratoris clarissimi, quas Nebrissensis selegit, & interpretatione Hispana donavit.

Sapientum dicta vafre, & acutissime, Glossemate Aelii Antonii Nebrissensis, nunc denuo recognita & emendata. Antiquariae. In

aedibus Aelii Antonii Nebriſſenſis, anno 1578. 8. In hoc libello perbrevis Sapientum notitia traditur; aliquorum dicta metro alligata ſunt, & eruditis gloſſis explicata, indicatis fontibus.

Reglas de Orthografia en la Lengua Caſtellana, compueſtas por el Maeſtro Antonio de Lebrija, Chroniſta de los Reyes Catholicos. Hizolas reimprimir añadiendo algunas Reflexiones Don Gregorio Mayàns i Siscàr, Bibliothecario del Rei nueſtro ſeñor, i Cathedratico del Codigo de Juſtiniano en la Univerſidad de Valencia. Con licencia en Madrid por Juan de Zuñiga, Año 1735. Ad calcem excuſa eſt *Aelii Antonii Nebriſſenſis de Patria, & Parentibus ſuis Elegia; & Ejusdem auctoris Salutatio ad Patriam, cum e longa Peregrinatione rediiſſet. 8.* Auctor in hoc egregio libello ſeptem definitiones praemittit, totidemque principia, & ex utrisque colligit veram certiſſimamque ſcribendi rationem. Et in dubium minime vocari debet, quin quidquid melius, quam antea, ſcribitur, huic praeſtantiſſimae doctrinae debeatur, quae conſona eſt Hiſpanae pronunciationi, & literarum naturae, qui duo, & unici ſunt Orthographiae cardines. Ac proinde quidquid emendandum ſupereſt, eisdem regulis debet eſſe conforme. Equidem ego illud jure mihi vindicare videor, quòd plusquam annos duodecim antequam viderem Antonii Nebriſſenſis Orthographiam, ipſiſſimam doctrinam excogitavi, & ſecundum eam ſcripſi Artem Orthographicam, cui titulum feci *Alphabetum Hiſpanum*, ex quo paucula decerpſi, ut Nebriſſenſis Regulas illuſtrarem, quas antea inventu difficillimas, uſus publici feci; oſtendique me non novam, ſed communis Hiſpaniae magiſtri doctrinam proponere. Meam autem plenius aliquando, Deo volente, oſtendam. Elegias alibi diximus eſſe elegantiſſimas.

Huc usque recenſui opera quae habeo Antonii Nebriſſenſis, in cujus laudem Elegiam compoſuit Arius Barboſa Luſitanus, Graecarum literarum inter Hiſpanos primus propagator, & Poëta gravis, & eruditus, quae ſic ſe habet.

Dircaeo quantum Thebae memorantur alumno,
Verſus Palladia cujus in aede micant;
Aut quantum Lesbos plectro ſpectabilis aureo
Exultat numeris docta puella tuis;

Culta

Culta ſuo tantum felix Nebriſſa Poëta
Bellorophontaeis arva rigavit aquis.
Miſcuit hic ſacris Tormin Permeſſidos undis
Barbaricum noſtro reppulit orbe genus.
Primus & in patriam Phoebum, doctasque ſorores
Non ulli tacta detulit ante via.
Pegaſidumque auſus puro de fonte ſacerdos
Noſtra per Auſonios orgia ferre choros.
Ore potens vario eſt, ſeu condit amabile carmen,
Dulcior Andino deſluit ore liquor.
Seu velit orator lingua dixiſſe ſoluta,
Eloquium dices hic Ciceronis habet.
Ipſe triumphali redimitus tempora lauro
Vivus ſidereas incipit ire vias.
Vivet in aeternum, vivet tua Muſa, decusque
Antoni aetherius dum vehat aſtra polus.
Haec te fama levat nullo interitura ſub aevo:
Haec facit ut volites docta per ora virum.

JOANNES DE MIRAVET.

MCCCCXCV.

Grammatica Magiſtri Joannis de Miravet. Ejus inſcriptio hujusmodi eſt. *De Grammatica. Opus praeclarum Artis Grammaticae editum a Magiſtro Joanne de Miravet Nominalium Doctrinae Profeſſore ad illuſtrandas juvenum mentes feliciter incipit.* In fine operis haec leguntur. *Opus praeclarum Artis Grammaticae Magiſtri Joannis de Miravet, viri eruditiſſimi, ac veritatis indagatoris ſolertiſſimi ad laudem omnipotentis feliciſſime explicit ſumma cum diligentia perlectum, atque emendatum per venerabilem Dominum Petrum Domenech, Presbyterum, Scholarumque Magiſtrum. Impenſis magnifici domini Jacobi de Villa. Anno Domini M. CCCC. nonageſimo quinto. Die vero octavo menſis Januarii. 4.*

Exi-

Eximius liber ad videndam miseram illorum temporum conditionem, in quibus cum Antonius Nebrissensis serio ageret de Barbarie ab Hispania dejicienda; Miravetus hic primus apud Valentinos (quod ego sciam) Nominalium sectam in Grammaticam introduxit, hoc est, Grammaticae antea barbarae, & loquacissimae, novas ineptias addidit, quas pueri discerent quin intelligerent. Tota enim haec Grammatica difficillimis, & implicatissimis quaestionibus Metaphysicis plena est. Inter Salmanticenses (ut hoc obiter dicam) primus Nominalium Philosophiam, quam Parisiis didicerat, docuit Alphonsus de Cordova Augustinianus, qui Salmanticae sectam illam profiteri coepit circa annum *1474.* decessitque anno *1504.* ut refert Alphonsus Orozco Augustinianus in sui Sodalitii *Chronico*, *fol. 54.*

Arte para ligeramente saber la lengua Aravïga emendada, i añadida, i segundamente imprimida. Ad calcem ita legitur. *Fue imprentada esta obra, i Vocabulista de Romance en Aravigo en la grande, i mui nombrada Ciudad de Granada por frai Pedro de Alcala mui indigno fraile de la orden del glorioso San Jeronimo, contino familiar, i Confessor del R. Señor Don Frai Fernando de Talavera, primero Arzobispo de la dicha Ciudad, i mui indigno religioso de la mesma orden. En el año del senor de mill i quinientos i un años. Fue impressa, i acabada por Juan Varela de Salamanca, impressor de la dichá Cibdad de Granada, a cinco dias del mes de Hebrero de mill i quinientos i cinco años. 4.* Hic liber in quo explicantur voces Linguae Arabicae, quam loquebantur Mauritii Hispani, jam erat rarissimus anno *1611.* ut videre est apud eruditissimum Bernardum Aldrete *lib. 1. cap. 10. Antiq. Hispan.*

JOANNES LUDOVICUS VIVES.

MDXX.

Mirum non est quod ait Vincentius Blasius Garcia in *Exemplis Rhetoricae*, *pag. 122. Ludovicum Vivem ab Academia Valentina imprudenter excluſum*, cum eo tempore magnificaret Miravetum, aliosque pseudo dialecticos, quos ille oderat *cane pejus & angue.* Sed quem

quem tunc habere Magiſtrum noluit; poſtea mirifice coluit. Hujus maximi viri omnia opera habeo, quae plurimi facio, & ſaepe legi cum magno fructu. Eorum titulos deſcribam.

Joannis Lodovici Vivis Valentini Declamationes Syllanae quinque.

Prima ad L. Cornelium Syllam ne deponat Dictaturam.

Secunda ad eundem ut deponat.

Tertia verbis ipſius Syllae deponentis pro Concione.

Quarta contra Syllam jam privatum.

Quinta contra acta Syllae jam mortui.

D. Erasmi Roterodami Epiſtola ad D. Hermannum, Comitem novae Aquilae. In fine hujus libri ſic legitur. *Apud inclytam Brabantiae Antuerpiam, in aedibus Michaelis Hillenii. An. ab homine redempto M. D. XX. menſe Aprili. 4.* Huc transferri meretur quod Erasmus ſcripſit Hermanno Comiti a Nova Aquila. *Lodovicus Vives* (inquit) *dum alii clamant, gnaviter declamat, veteris exempli novus auctor. Scis enim hanc eruditionis partem hactenus etiam in Italia fuiſſe deſideratam. Hoc decus Vives noſter ſuae inſtaurat Hiſpaniae. Habuit illa quondam, cum aliis in rebus, tum in hoc genere praecellentes, cum primis Senecas, & Quintilianos; ſed habuit Romae. Eam hic laudem ſuae vindicat Valentiae, ut ſit quo propter nominis conſortium, Romanae Urbis aemula videri queat. Ut facillimum eſt clamare; ita longe difficillimum arbitror declamare, & ita declamare, ut hic declamat, ſi quid meo judicio tribuendum putas. Agit enim hoc tanta dexteritate, ut, ſi titulum adimas. putes te, nec hujus regionis, nec hujus eſſe ſaeculi: ſed a feliciſſimis illis M. Tullii, Senecaeque temporibus relictam. Verſatur in argumento ficto; ſed ita ut rem ſeriam agi credas. Tractat utramque partem; ſed tam probabiliter, ut videatur ſibi perſuaſiſſe prius quod ſuadet. Artis obſervantiſſimus eſt, ſed quam ſcis eſſe bonam partem artis, ſic artificium diſſimulat, ut neges rem adumbratam agi. Nunquam deſidet locis communibus: nusquam a cauſſa digreditur. Credas hominem pro amico de capite periclitante ad clepſydram dicere. Jam acumen in reperiendis, ac tractandis probationibus minus admiror,*

cum in omni pene Philoſophiae parte ſit diu feliciſſime verſatus. Usque adeo valet illi, ubi ubi intenderit ingenium mire verſatile. Cum in ſubtilibus quidem illis, ſed infantibus diſciplinis verſaretur, nemo diſputabat acrius, nemo magis agebat ſophiſtam. Nunc totus in manſuetioribus literis verſatur: & ſic verſatur, ut hoc ſaeculo vix alium norim, quem auſim cum illo committere. Si quidem, ut demus eſſe qui Vivem aequent eloquentiae viribus; non video tamen in quo reperias tantum eloquentiae cum tanta Philoſophiae cognitione conjunctum. Ingenium felix, ſanum, ac vegetum. Memoria nihil eſſe poteſt felicius. Studium, indefatigabile. Aetas, virens etiammum. Quibus ex rebus nobis magnum aliquid minimeque vulgare pollicemur. Spero poſthac fore complures, qui pulcerrimum hoc exemplum ſequantur; an ſequuturi ſint, neſcio.

Jo. Lodovici Vivis in Bucolica Vergilii Interpretatio, potiſſimum allegorica, nunc primum in lucem edita. Rerum item, ac verborum in ea memorabilium diligentiſſimus index, cum privilegio ad triennium. Baſileae. Ad calcem *Interpretationis* ſic legitur. *Bredae Brabantiae 1537. 8.* Haec Interpretatio Allegorica ſaepe nimis longe petita eſt more illorum temporum, in quibus homines docti, quo magis ingenioſi videbantur, eo magis ſapientes credebantur.

Joannes Lodovicus Vives de ratione ſtudii puerilis ad Catherinam Reginam Angliae. Extat hic libellus ad calcem alterius, cui titulus eſt: *Rudimenta Grammatices Thomae Linacri ex Anglico ſermone in Latinum verſa Georgio Buchanano Scoto interprete, apud heredes Simonis Vincentii 1538. 8.* Praecepta haec pauca ſunt, facilia, & utilia.

Linguae Latinae Exercitatio Joan. Lodo. Vivis Valentini. Libellus valde doctus, & elegans, nuncque primum in lucem editus. Una cum rerum, & verborum memorabilium diligentiſſimo indice. Pariſiis. Apud Joannem Foncher, & Vivantium Gaultherot, via Jacobaea. 1539. 8. Haec editio, quae princeps eſt, ad marginem habet ejusdem auctoris notulas, quae in caeteris editionibus, quas vidi, deſiderantur: praeterea rerum, & verborum Indicem copioſum. Quid de Vivis ſtilo ſenſerint duo Hiſpani celeberrimi, Alphonſus Garſia Matamorus, & Fran-

& Franciſcus Sanctius Brocenſis, hic proferam, ipſorum verbis allegatis. Ille in libello *de Aſſerenda Hiſpanorum eruditione* ſic ait: *Aequalis Antonii* (Nebriſſenſis) *fuit Ludovicus Vives, rarum Valentiae decus, propterea quod & declamator egregius, & philoſophus magni nominis, & multis in rebus eminentiſſimus eſt habitus; placuiſſetque multo magis viris eloquentiſſimis, ſi, ut multa diſerte, doctiſſimeque conſcripſit; ita ſermonis innata, inſitaque duritia, & vocabulis quibusdam Graeco-Latinis, quae ad ampliandam Linguam Latinam excogitavit, orationis gratiam non obſcuraſſet. Mihi autem hac de re una viſus eſt Ludovicus Vives cum Portio Latrone contendere voluiſſe, utrum hunc ille ſermone Hiſpano Latino vinceret, an illum hic potius Graeco-Latino ſuperaret. Sic enim Pollio Aſinius Livium ſupere Patavinitatem dixit, & Portium Latronem ſua lingua, hoc eſt, Hiſpano Latina fuiſſe diſertum. Fatale hoc quidem fuit plerisque noſtrorum hominum, ut ſemper aliquid peregrinum, & rude ſonarent, adeo ut in ipſo etiam eloquentiae Principe Fabio Quintiliano, qui elegantia ſimul, & ingenii laude floruit, Hiſpanitatem invenerit Franciſcus Philelphus. Verum, ſi naevos, quaerimus, neminem unum poſt homines natos, inveniemus, ſic numeris omnibus abſolutum, & conſummatum virum, in quo non ſit aliquid, quod jure queas reprehendere &c:* Duo hujus accuſationis capita ſunt adverſus Vivem, ſermonis duritia, & vocabula quaedam Graeco Latina. Duritiei illa opinio nata eſt ex Erasmi judicio in *Ciceroniano*, quod ita ſe habet. *Equidem nec ingenium, nec eruditionem, nec memoriam in illo deſidero. Adeſt illi parata ſententiarum, ac verborum copia: tum, cum fuerit initio durusculus, in dies magis ac magis in illo matureſcit eloquentia. Quem, ſi nec vita, nec ſtudium deſtituerit, bona ſpes eſt fore ut inter Ciceronianos numeretur. Sunt enim quibus ſcribendi conatus juxta mandrabuli morem, ut habet proverbium, ſuccedat. Hic quotidie vincit ſe ipſum. Et habet ingenium ad quidvis verſatile, eoque ad declamandi facultatem unice compoſitus. Aliquot tamen M. Tullii virtutes nondum abſolvit. praecipue jucunditatem dictionis, ac mollitudinem.* Huc usque Erasmus, qui cum ageret an Vives perfectus eſſet Ciceronianus; mirum non eſt in ejus dicendi genere notaſſe duritiem aliquam; quam quilibet etiam

delicati judicii animadverteret in Hiſtoriis Salluſtii, & Livii, ſi eas conferat cum Ciceronis ſcriptis. Me Vivis durities nullo modo offendit; cum enim lego illius ſcripta, videor mihi audire philoſophum, utiliter, & graviter diſputantem: cujusmodi genus hominum, mollius, quam Vives, non ſolet loqui. Cum autem lego ejusdem viri *Linguae Latinae Exercitationem*, non poſſum non laudare magnam verborum copiam artificioſe contextam. Nec quicquam me movet Matamori auctoritas, ut eum aspernem ob duritiem. Quod autem addit, Ludovicum Vivem *vocabulis quibusdam Graeco Latinis, quae ad ampliandam linguam Latinam excogitavit, orationis gratiam obſcuraſſe*; vellem ut deſignaſſet vocabula illa Graeco Latina, ut enumeratis illis minor eſſet culpa. Sed cum ipſe fateatur, vocabula ejusmodi fuiſſe ſolum quaedam; proculdubio non fuerunt multa. Itaque incertus ſum, ineptum ne magis an ridiculum ſit, quod Matamorus addit, ſibi *hac de re una viſum eſſe Ludovicum Vivem cum Portio Latrone contendere voluiſſe, utrum hunc ille ſermone Hiſpano Latino vinceret, an illum hic potius Graeco Latino ſuperaret.* Fateor Vivem multis vocabulis Graecis uſum fuiſſe; ſed pleraque illorum jam uſurpata fuerant ab eloquentiſſimis Latinae Linguae ſcriptoribus. Pollioni Aſinio concedam Livium ſapere Patavinitatem, ſed cum Ludovico Vive, *libro III. de tradendis diſciplinis* confitebor, *me eam non guſtare, nec palatum habere usque adeo eruditum.* Eidem Pollioni Aſinio concedam etiam, Portium Latronem ſua lingua, hoc eſt, Hiſpano Latina fuiſſe diſertum: ſed vellem ut Matamorus omiſiſſet Quintiliani Hiſpanitatem inventam a Franciſco Philelpho, cujus poſtremam epiſtolam libri tertii, ubi Quintiliani Patavinitatem notavit nunc deſcriberem, ſi adeo otioſus eſſem ut inepis referendis vacare poſſem.

Veniamus igitur ad Franciſci Sanctii Brocenſis cenſuram. Hic in *Annotationibus ad Artem Poeticam Horatii* ſic in Vivem ſcripſit. *Nec ſatis poſſum admirari doctiſſimum Ludovicum Vivem, qui tam audacter, tamque praeter aequum, & decens, tot finxerit vocabula in ſua Exercitatione Linguae Latinae. Nihil enim nunc bene dicitur Latine, niſi tantum illud quod in libris politioris Latinitatis invenitur. Dum lingua illa vigebat, lucebat doctis, & peritis (ſi modo uſus id comprobaret) aliquas*

quas voces invenire, & in vulgum propalare. Quod & nunc Hiſpanis in Hiſpana lingua, & Gallis, & Italis in ſua licebit, ſi modo Populus omnis id approbet. Sed in linguis Graeca, Hebraea, Latina (quae jam in uſu populari non ſunt, ſed ex libris tantum eruendae) minime licet verba fingere, nec Latinae Linguae quicquam addere, quod ex libris Latinorum non fulciatur. Poteris tamen cum aliqua praefatione aliqua inſerere: ut Galli Parlamentum vocant, quod Latine Senatum. Sic vocantur vulgo Cardinales. Sic Itali vocant Banderas. cet. Ipſe Sanctius concedit, Latina lingua vigente licuiſſe doctis, & peritis aliquas voces invenire, & in vulgum propalare, quae ſi populi uſu comprobarentur, uſurpari poterant. Ex quo lingua illa in uſu populari eſſe deſiit, manſit tamen inter doctos, qui eam aut loquuntur, aut ſcribunt, priſtina illa facultas, neceſſitate id poſcente, ſi ipſi diverſarum linguarum ſint, & inter ſe colloqui velint, aut ſcribunt, ut doctrina latius propagetur, & aeternâ linguâ conſignata perenniter conſervetur. Docti igitur vicem agunt Populi. Itaque

ſi forte neceſſe eſt
Indiciis monſtrare recentibus abdita rerum,

ut ait docetque Romanorum Poëtarum judicioſiſſimus,

licuit ſemperque licebit
Signatum praeſente nota producere nomen.

ut oſtendunt ipſa exempla a Sanctio prolata. quibus ſi ob rerum novitatem, aut, majorem facilitatem oſtendendi ſenſum abditum, veniam concedit, qua ipſe Sanctius uſus eſt, cum *Halmyrantum*, & *Priorem* ſcripſit, & alia hujusmodi; cur Ludovico Vivi non licuerit dicere *aulicitas* ab *aulico*, *cimicus* a *cimice*, *cydoniatum* a malo *cydonio*, *Grammaticationes* pro tricis Grammaticis, *foeminicruralia* notans ad marginem novum eſſe nomen, & alia hujusmodi, interdum cum ſua praefatione? Sed ſi quid in hac re peccandum eſt, malim pueros religioſiores, quam ſolutiores in Sanctii praecepto obſervando; homines autem doctos cum de cogitationibus ſuis explicandis agunt, ſolutiores, quam religioſores in invenienda una, aut altera voce neceſſaria ob rei novitatem,

dabiturque licentia ſumta pudenter.

Linguae Latinae Exercitatio Jo. Ludo. Vivis Valentini. Annotationes praeterea in singula Colloquia doctissimi viri Petri Moltae Complutensis in Hispanae juventutis gratiam adjecimus. Cum Indice Latino Hispanico difficiliorum ab Joanne Ramirez compilato. Anno 1607. Caesaraugustae: apud Joannem Quartanet. 8. Petrus Motta discipulus fuit Antonii Nebrissensis, quem ipse egregie laudavit in Vivis Dialogo cui titulus *Scriptio.* Ejus notae accomodatae sunt tenellae aetati. Joannis Ramirezii Dictionariolum in aliquibus supplere potest Antonii Nebrissensis *Lexicon.* De eo sic scripsit Alfonsus Garsias Matamorus in libello *de asserenda Hispanorum eruditione. Hujus* (Johannis Petreii) *aequalis Ramirus doctor Theologus, & Rhetor primarius Academiae Complutensis, plus habuit meo judicio industriae, quam naturae, quanquam utriusque sane permultum. Actio tamen propter foeditatem oris non satis commendabat hujus viri orationem, quae cum a doctis per otium legeretur, & omni artificio dicendi, & lectissima copia, & nitore Romano, & summa gravitate absoluta judicabatur. Fuit amator popularis eloquentiae, quam ita per omnem vitam complexus est, ut eos persaepe reprehendere soleret, qui se a rebus vulgaribus, & maxime notis ad sublimes, & reconditas inutiliter, & ambitiose subducerent.* Alvarus etiam Gomecius de Rebus gestis Francisci Ximenii *lib. VIII.* sic eundem laudavit. *In Rhetorum gymnasio Johannes Ramirius Toletanus Nebrissensi successit, vir leni quadam facundia, & stili elegantia, ac puritate excellens; tanta vero probitate, & in rebus domesticis tractandis vigilantia, ut merito frugi appellari potuerit. Multa scripsit, partim dialogis, in quibus scribendis multum oblectabatur, partim oratione perpetua, ferme ad oeconomicen cuncta pertinentia, quae in lucem nondum venerunt. Alebat domi adolescentes ingenuos, quos & moribus, & literis probe instituebat. Ramirio eloquentiae scholam tenente, cum magis ac magis studiosorum adolescentum copia crescceret, ne ille annis jam ingravescentibus nimio labore fatigaretur, visum est Rectori, & Collegis legem Ximenii de hac re sequentibus, alteram Cathedram Rhetoricae constituere.*

Dialogos del docto Valenciano Luis Vives, corregidos de los muchos yerros, que han contraido al passo que se han reiterado sus impressiones.

ſiones. Traducidos en Lengua Eſpañola por el Dotor Chriſtoval Coret i Peris, Presbitero, natural del lugar de Alboraya Reino de Valencia, Maeſtro de Gramatica en el mui iluſtre Cabildo de la Santa Igleſia Metropolitana de dicha Ciudad. Dedicalos al egemplar de Prelados Santo Thomas de Villanueva. En Valencia por Antonio Balle, año 1723. 8. Cum Interpres hos edidit Dialogos, ſcripſi ei epiſtolam, laborem ejus laudans. Vivis Dialogos ſoleo ego commendare Latinae linguae cupidis.

Dialogos de Juan Luis Vives, traducidos en lengua Caſtellana por el Dotor Chriſtoval Coret i Peris, Presbitero, natural del lugar de Alboraya en el Reino de Valencia, Beneficiado en la Igleſia Parroquial de San Martin Obispo, de dicha Ciudad, i Profeſſor de Latinidad, i Eloquencia en la Santa Igleſia Metropolitana de la misma Ciudad. Segunda Edicion. Corregido el texto, i mejorada la Traduccion. Añadidas tambien algunas Notas para mejor inteligencia de ambas lenguas. Dedicalos al egemplar de Prelados Santo Thomas de Villanueva. En Valencia por la viuda de Geronimo Conejos enfrente San Martin, Año 1749. 8. Juſſu Regii Caſtellae Senatus dixi, quid ſentirem de Vive, ejusque interprete (quem amo) & de ejusdem verſione paullo emendatiore, Notisque.

Obras que Franciſco Cervantes de Salazar ha hecho, gloſſado, i traducido. La primera es el Apologo de la Ocioſidad, i el Trabajo intitulado, Labricio Portundo, donſe trata con maravilloſo eſtilo de los grandes de la Ocioſidad, i por el contrario de los provechos, i bienes del Trabajo, compueſto por el Protonotario Luis Mexia, gloſſado, i moralizado por Franciſco Cervantes de Salazar. La ſegunda es un Dialogo de la Dignidad del Hombre, donde por manera de diſputa ſe trata de las grandezas, i maravillas que ai en el Hombre, i por el contrario de ſus trabajos, i miſerias, comenzado por el Maeſtro Oliva, i acabado por Franciſco Cervantes de Salazar. La tercera es la Introducion, i camino para la Sabiduria donde ſe declara, que coſa ſea: i ſe ponen grandes aviſos para la vida humana, compueſto en Latin por el excelente varon Luis Vives, buelta en Caſtellano, con muchas Adiciones, que al propoſito hacian, por Franciſco Cervantes de Salazar. Ad finem ita legitur.

Impri-

Imprimiaſe en eſta caſa (quae Joannis erat Brocar) *de Alcalà a XVIII. de Junio, año de nueſtra ſalvacion de M. D. XLVI. 4.* Haec omnia opuſcula, ſi non ſunt aurea; ſunt auro cariora. Ingenioſis fictionibus rectam vivendi rationem docent. Et tamen hi libelli non leguntur, ac ſi neque editi, neque ſcripti eſſent. Ea eſt optimorum librorum ignorantia, & peſſimorum redundantia.

Jo. Lodovici Vivis Valentini opera, in duos diſtincta tomos: quibus omnes ipſius lucubrationes, quotquot unquam in lucem editas voluit, complectuntur: praeter Commentarios in Auguſtinum de Civitate Dei, quorum deſiderio ſi quis afficiatur, apud Frobenium inveniet. Quae vero ſingulis tomis contineantur, in utriusque ſectionis primo termione indicantur. Adjunctus eſt his omnibus Index aberrimus. Cum gratia, & privilegio Caeſareo ad quinquennium, & Regis Galliarum in decennium. Baſileae anno M D L V. in fine ita legitur. *Baſileae, apud Jacobum Parcum impenſis Epiſcopii Junioris. Anno ſalutis Humanae M D L V. menſe auguſto 2. Vol. in fol.* Vivis opera inaequalia ſunt. Grammatica praeſtant Philologicis; Dialectica, Grammaticis; Rhetorica, Dialecticis; Theologica, Aſceticis; Philoſophica, Theologicis: Quae de Cauſſis corruptarum Artium ſcripſit, memoratis omnibus praeſtant: quae de Tradendis Diſciplinis, praeſtantiora omnibus. Ipſe Vives fuit vir ſtupendae lectionis, ingenii acutiſſimi, judicii maximi. Ejus dictio Philoſophica, perſpicua, brevis, gravisque. Omnes Scientiae ei multum debent. Non videtur haec aetas ſatis ſapere, quae tanti viri opera nova, & eleganti editione familiariora non facit.

Libro llamado Inſtrucion de la Muger Chriſtiana, el qual contiene, como ſe ha de criar una Virgen haſta caſarla: i despues de caſada, como ha de regir ſu caſa, i vivir proſperamente con ſu marido: i, ſi fuere biuda, lo que es tenida a hacer. Traducido agora nuevamente de Latin en Romance por Juan Juſtiniano, criado del Excelentiſſimo ſeñor Duque de Calabria. Dirigido a la ſereniſſima Reina Germana. En Zaragoza en caſa de Bartholome de Nagera. Año M. D. LV. 4. Vivis ſapientia nota eſt eruditis. Juſtiniano interpreti gratiae debentur immortales, quod in Hiſpanam linguam tranſtulit utiliſſimum opus.

B. Aurelii

B. Aurelii Augustini Hipponensis Episcopi de Civitate Dei libri XXII. veterum exemplarium collatione nunc demum castigatissimi facti, eruditissimisque doctiss. Lodovici Vivis Commentariis illustrati. Cum indice hac postrema editione castigatissimo ditissimoque facto. Lugduni, apud Bartholomaeum Honoratum. M. D. LXXX. 8. duo volum. Beatus Augustinus nihil eruditius scripsit, quam libros de Civitate Dei. Eos egregie illustravit, memoria rerum lectarum materiam suggerente, & supplente libros, felicissimi vir ingenii Johannes Ludovicus Vives, qui suos Commentarios misit Des. Erasmo Roterodamo, ea tempestate literarum principi, & *in Epistola V.* Episcopianae editionis ei scripsit, in hanc sententiam. *Ea tu leges priusquam imprimantur, & censura tua omnia temperabis: addes, & notabis, quae videbuntur.* Suspicari igitur possumus, ita se gessisse Erasmum, cum videamus hos Vivis Commentarios aliquod infortunium aliquando passos in Hispania.

Introduccion a la Sabiduria, compuesta en Latin por el Dotor Juan Luis Vives.

Dialogo de Plutarco, en el qual se trata, como se ha de refrenar la Ira. Una carta de Plutarco, que enseña a los Casados, como se han de aver en su vivir. Todo nuevamente traducido en Castellano por Diego de Astudillo. Por Francisco Perez en Sevilla, año de 1604. 16. Cum Didacus Astudillus Brugis esset X. Cal. Augustas anni *1546.* misit Alfonso Astudillo horum opusculorum versiones, in quibus laudabilem operam impendit; in his enim libellis praeclara sunt vitae regendae praecepta. Hic Didacus Astudillus diversus est ab alio cognomine Dominicani sodalitii. Atque haec sunt opera quae possideo, sapientissimi Valentini Johannis Ludovici Vivis, qui natus Valentiae anno *1492.* decessit Brugis pridie Nonas Majas anni *1540.* ejusque mortem elegantissima Ecloga celebravit ejus discipulus Ferdinandus Ruizius Villegas *pag. 4.* & epitaphio etiam *pag. 200.* Vellem autem ut in Ecloga ab Ethnicismis abstinuisset. Sed nihil frequentius invenitur in recentioribus Poëtis Christianis.

JOHANNES ANGELVS.

MDXXIII.

Nunc ab oblivione vindicabo *Johannis Angeli*, celebris quondam Grammatici memoriam, quam ego debeo Alfonſo Virtueſio, qui in libello mox memorando manu ſua adnotavit, ſe fuiſſe illius diſcipulum ab anno *1527.* ad *1532.* aitque Angelum fuiſſe celebrem Poëtam, & ad Virgilium interpretandum aptiſſimum. Librum edidit ſic inſcriptum. *Comienza el Tragitriunfo del iluſtriſſimo ſeñor el s. Don Rodrigo de Mendoza, i de Bivar, Marques primero del Zenete, Conde del Cid, ſeñor de las Villas de Coca, i Alhacjos con las Varonias de Ayora, Alberique, i Alcocer. Compueſto por Juan Angel Backiller en Artes.* In fine libri ſic legitur. *1523. 4.* Lupus Felix de Vega Carpio in *Lauru Apollinis, ſilva prima* prope finem, laudans Vincentium Eſpinel, tribuit ei inventionem *Decimarum*, uti vocant, ideoque dixit appellari debere *Epinelas.* Sed ſciendum eſt Decimis ſcripſiſſe Tragitriumphum ſuum Johannem Angelum, & Eſpinelum ſolum variaſſe rithmorum ſibi reſpondentium ſedes. Ad Angelum quod attinet, illius eruditio fuit mythologica, ut illius temporis Poëtarum; dictio, humilis, atque pedeſtris. Ad calcem adjecit de Ruderico Mendocio Zeneti Marchione Elegiam latinam, in qua Angelus oſtendit ſe verſificatorem eſſe.

PETRVS CIRVELVS.

MDXXVI.

Memorandus hic etiam eſt propter *Artem Concionandi* quam ſcripſit *Petrus Ciruelus* Darocenſis, vir probiſſimus, doctiſſimusque, cujus haec opera habeo.

Curſus quatuor Mathematicarum Artium liberalium, quas recollegit atque correxit Magiſter Petrus Ciruelus Darocenſis, Theologus ſimul & Philoſophus. 1526. In fine ſic legitur. *Explicitum eſt ergo volumen quatuor Introductionum Mathematicalium Petro Ciruelo Darocenſi interprete*

prete ſimul & correctore. Laus Deo. 1516. fol. Aut hic igitur, aut ſupra error eſt in numero. Dicavit auctor hoc opus Rectori, & Scholaſticis omnibus Univerſitatis Complutenſis; & in fine Dedicationis ita ſcripſit. *Ego itaque omnium hic recte philoſophantium infimus cogitavi ut vel modulo meo tam praeclarae Univerſitati quoquo modo deſervirem, ſi in doctrinas Mathematicas (quas omnes rationes numerorum vocavit Beatus Auguſtinus, & Theologis neceſſarias praedicavit) breves Introductiones, tum ab aliis, tum & a me editas, in unum corpus recolligerem emendatiſſimas, quinque videlicet numero: Paraphraſes duas de quantitate diſcreta in opera Divi Severini Boëtii, quarum alteram in Arithmeticam, alteram in Muſicam ejus, introducit. Brevia quoque duo Compendia de quantitate continua quaſi praeguſtamenta duarum aliarum ſcientiarum. Alterum Geometriae Euclidis, & alterum Perſpectivae Alacen. Quinta quoque erit Introductio Aſtrologica, quam in Sphaericum opuſculum olim condideram correſpondentem Almageſto Claudii Ptholomei clariſſimi, & Almanach perpetuo Zacuti Salmanticenſis, cum noſtro Judiciario quadripartito, ac centilogio.* Huc usque Ciruelus.

Expoſitio libri Miſſalis peregregia, nuper edita ex officina ſapientiſſimi Viri tam humanarum, quam ſacrarum litterarum Profeſſoris Divinique Verbi Praedicatoris zelantiſſimi Petri Cirueli Darocenſis in Complutenſi Academia. Addita ſunt tria ejusdem autoris opuſcula. De Arte Praedicandi. De Arte Memorandi. Et de Correctione Kalendarii. Cum privilegio Imperiali. In fine ſic legitur. *Impreſſum fuit hoc egregium opus Eccleſiaſticum in praeclara Univerſitate Complutenſi, in aedibus Michaëlis de Eguia Bibliographi. Anno Dñi milleſimo quingenteſimo vigeſimo octavo: ſexto idus Februarii. fol.* Dicavit auctor hunc eruditiſſimum librum Decano, Canonicis, & toti Clero Sanctae Eccleſiae Toletanae, & Dedicationem incoepit hoc modo. *Decrevi jam pridem apud me ipſum, admodum Reverendi Patres, & Domini celebratiſſimi, poſtquam juvenilem exceſſi aetatem, & hominum favorem contemnere coepi, nulla mea opuſcula magnis Principibus, nec Saecularibus, nec Eccleſiaſticis eſſe dicanda. Et hoc quidem non absque juſta (ut arbitror) ratione. Sive quia ea parva, & indigna reputarem*

munuſcula, quae illorum majeſtati, aut excellentiae offerrentur. Sive ego quia ego pauper, & modicus, fere ſemper eis omnibus fuerim inviſus, & penitus ignotus. Sive demum, quia in hac noſtra tempeſtate paſſim eos viderim a bonis litteris, artibus, & ſcientiis alieniſſimos: Utpote quia corporalium divitiarum, & honorum ſunt poſſeſſores; ſpiritualium bonorum ac verae ſapientiae theſaurorum effecti ſint contemptores. Verum nihil apud eos magis ludibrio haberi ſolet, quam verus Philoſophus, aut ad ſummum Theologus. A ſuorum itaque praedeceſſorum nobilitate degenerantes, quas ſoli principes terrae multis laboribus inventas venerabantur artes, & ſcientias, iſti adeo parvi faciunt, ac ſi nihil, aut vix eſſent hominibus utiles. Quare & ego, qui pretioſitatis ſapientiae cum Salomone conſcius, omne aurum nihil eſſe dixi (forte *duxi) in comparatione illius; hinc coepi indignari adverſus hos tam indigne judicantes de ſapientiae dignitate, eosque digniſſime reputare indignos, quibus offeratur infinitus ſapientiae theſaurus. Quare hujuscemodi homines valere ſinens cum ſua mundana gloria, ad Univerſitates, & ſapientum virorum Collegia me converti: ad eos mea opuſcula dirigenda cenſui; ejusmodi cenſores mihi elegi, a quibus digne approbari, vel reprobari valeat quicquid ſcripſerim. Cum itaque in hac ſeniori aetate jam conſtituto Dei miſeratio mihi inſpiraſſet expoſitiones quasdam Divinorum Officiorum non omnino (ut reor) temnendas, quia non vulgares, ſed inſolitas, & hominibus noſtri aevi valde ignotas, libuit tandem ad multorum ſacerdotum uſum eas in lucem aedere.* Decanus & Capitulum Sanctae Eccleſiae Toletanae humaniſſime reſponderunt Petro Ciruelo, & inter alias egregias laudes, tum auctoris, tum operis ſibi dicati, in hunc modum reſcripſerunt, *De ipſo vero opere haud facile eſt, quid ſentiamus, illis verbis explicare: tamen illud in promptu eſt, tale id eſſe, ut merito excuſum a te eſſe, nobis videri poſſit. Neque enim tu nobis ignotus, vir praeſtantiſſime, cujus nominis celebritas late pateſcat, & in iſta praeſertim Complutenſi Academia claro nitore refulgeat: in qua inter tot claros ſapientia, & ſtudiis literarum eminentes viros, quos Divinus ille, ac maximus Praeſul noſter Franciſcus Simenius ad ornandam non magis quam bonis litteris erudiendam Hiſpaniam, undique comparavit, tu primas obtines, verſarisque jam pluſculis annis tum docendo, tum ſcri-*

ſcribendo, majore (quis neſciat) cum gloria tua, an ſtudioſorum utilitate. Et ſane poſt multa monimenta, vel in diſciplinis liberalibus, vel in tota philoſophia prodita, haud aliud, quod huic par, quod modo aedidiſti, a te expectabatur. Quod, cum perenne decus tuo nomini proculdubio pariturum eſt, tum de univerſa Eccleſia eo praeclare meritus es. &c. Revera hoc opus ſtupendi laboris eſt. Auctor nimius fuit in allegorico ſenſu excogitando; ſed mirificus eſt in eo exponendo ob multiplicem rerum cognitionem, cum ſumma pietate conjunctam. *Artem Praedicandi* ſcholaſtice explicavit more illorum temporum. *Artem Memorandi* eodem modo tradidit, ſed ſatis cordate, adeo ut in fine ita ſcripſerit. *Omnes ſtudioſos admonemus, ne ſint nimis curioſi, aut nimium dediti Arti memorativae, quae quantum utilitatis affert memoriae: tantum impedimenti afferre poteſt ingenio, & recte intelligentiae rerum ſcibilium, niſi debito moderamine vir ſenſatus illa arte utatur.* Quod attinet ad opuſculum *de vera Luna Paſchali, & de Correctione Kalendarii*, ſcripſerat Ciruelus de hoc argumento ad Leonem X. Concilium Lateranenſe celebrantem anno *1515.* atque hic a ſe ſcripta in epitomen redegit.

Reprovacion de las Superſticiones, i Hechicerias. Libro mui util, i neceſſario a todos los buenos Chriſtianos: el qual compuſo, i eſcrivio el Reverendo Maeſtro Ciruelo, Canonigo Theologo en la Santa Igleſia Cathedral de Salamanca: i agora de nuevolo ha reviſto, i corregido: i aun le ha añadido algunas mejorias. Con ſus acotaciones por las margenes. Año de mil i quinientos, i treinta, i nueva años. Hechas a coſta del honrado varon Guillermo de Milis, Mercader de libros, vecino de Salamanca. In fine ſic legitur. *Impreſſo en Salamanca por Pedro de Caſtro, a quatro dias del mes de Marzo. M. D. XXXIX.* 4. Dedicavit Ciruelus hunc doctiſſimum libellum Religionis Antiſtitibus, & Judicibus, tum Eccleſiaſticis, tum Saecularibus, quorum negligentiae tribuit, ſuperſtitiones, & veneficia, eo tempore frequentia.

Reprovacion de las Superſticiones, i Hechicerias. Libro mui util, i neceſſario a todos los buenos Chriſtianos. El qual compuſo el Reverendo Maeſtro Ciruelo, Canonigo que fue en la ſanta Igleſia Cathedral de

Salamanca. Ahora nuevamente corregido, i emendado, con algunos apuntamientos deſta señal ✠. En Salamanca en caſa de Juan de Canova. 1556. 4. Miror hunc libellum ſaepiſſime non recudi, cum tanta, & tam frequens ſit hominum ſuperſtitio. Verum nunc alii libri aeſtimari non ſolent praeter eos qui ſcripti ſunt, vel ſtilo ludicro, vel mordaci, vel a quibus lectores paucis menſibus omnia diſcere, & ſcire ſibi videantur.

Confeſſionario del Maeſtro Ciruelo, Canonigo de Salamanca nuevamente corregido por ſu mano: que es Arte de bien Confeſſar; aſſi para el Confeſſor, como para el Penitente. M. D. XLIII. In fine ita ſcriptum eſt. *A loor de Dios, i de nueſtra ſeñora la Virgen Maria ſu madre bendita, i ſeñora nueſtra, ſe acabò eſte Tratado de Confeſſion, compueſto por el venerable, i reverendo ſeñor el Maeſtro Pedro de Ciruelo, Maeſtro en ſanta Theologia con los Caſos Papales, i Epiſcopales. Fue impreſſo en la florentiſſima Univerſidad de Alcalà en caſa de Joan de Brocar a veinte dias del mes de Agoſto: del año de mil, i quinientos, i quarenta i tres años. 8.* Libellum hunc dicavit Petrus Ciruelus Curionibus, & Conſcientiarum moderatoribus ſeptem Eccleſiarum Patriae ſuae Darocae, ubi ipſe aliquot annos ſacras habuerat conciones. Hoc opuſculum non inepte diceretur eſſe inſtitutio quaedam Theologiae Moralis, cujuslibet captui accomodata.

Sed ne tanto viro debitas laudes praetermittam, libenter tranſcribam quas memoriae mandavit Alvarus Gomecius immortali opere *de Rebus Geſtis Franciſci Ximenii, lib. IV.* ubi Doctores enumerans, quos Complutenſi ſuae Academiae praefecit literatorum patronus liberaliſſimus Ximenius, ita ſcripſit. *Sancti Thomae enarrationi* (praefecit) *Petrum Siruellum Darocenſem, indefeſſi in ſtudiis laboris hominem, librisque perpetuo adhaerentem, cujus permulta ſcripta, quae paſſim inter philoſophiae ſtudioſos publice edita circumferuntur, ejus diligentiam, & eruditionem non vulgarem indicant. Hunc ego puer jam octogenarium Compluti vidi, adhuc vigorem ſuum retinentem: cujus illud dictum in ore omnium tunc habebatur, nunquam a ſe diem ſuavius peragi, quam cum populus tauroboliis, aliisve publicis ludis occupatus, aedes ſibi liberas interventoribus faciebat: ſolidus enim ille dies ſtudiis daba-*

dabatur. Nam quicquid temporis ſtudiis non impertiebatur, perire exiſtimabat. Penuria auditorum ejus gymnaſium ſemper laborabat, cujus rei cauſſam cum aliquando rogaretur, ad hunc modum (ut ajunt) reſpondebat. Sancti Thomae doctrinam incomparabilem quidem eſſe, prorſusque cubicis figuris perſimilem, quae utcumque jaciantur, firmiter ſedent; caeterum cibi ſolidi inſtar, niſi lento ventriculi calore percoquatur, nullum eſt corpori alimentum allatura. Id autem Hiſpanorum ingeniis repugnare, quibus omnis mora moleſtiam incutit.

FERDINANDVS NONNIVS PINTIANVS.
MDXX.

Ab Academia Complutenſi ad Salmanticenſem tranſeamus. De ea ſic Matamorus in libello de Aſſerenda Hiſpanorum eruditione. *Haec Lycurgos, & Solones alit, & praeter paucos Monachos eximie doctos, quos nuper Caeſar Tridentum ad Concilium vocavit, unum habet Fredenandum Pintianum multae, & variae lectionis virum, quo nemo vivit hodie, aut veterum auctorum literate peritior, aut utriusque linguae callentior. Hic poſt edita quamplurima optimi, acerrimique judicii, & abſtruſioris doctrinae monumenta; doctiſſimas item in Cajum Plinium Obſervationes, opus, ut infiniti laboris, ita quidem utilitatis ingentis, proxime in lucem emiſit. Verum neſcio quo malo fato adhuc fit, ut Salmanticenſes viri graves, & qui primum ſcholas ingreſſi, ad honores ſtatim, & reipublicae adminiſtrationem, cuncta ſuo nutu gubernaturi, ſpirant, tanta eloquentiae neglectione laborent, quantam nec legum, quas profitentur, majeſtas, nec ſtudium boni patroni, nec illa ipſa Conſilia Regia, quibus ſeu Minoes, & Rhadamanti adhibentur, quoquo pacto ferre poſſint. Qui, ſi Platonem aliquando, aut Ciceronem in manus ſumerent, dubitare equidem non poſſum, quin eſſent percepturi animis ingens in eloquentia verti momentum optimae gubernandae Reipublicae.* Opportuna illi tempori doctrina: & noſtro forte opportunior! Ferdinandi Nonnii Guzmani, vulgo dicti *Pintiani, & Commendatoris Graeci*, propterea quod erat Eques Jacobaeus, & Graecam linguam egregie callebat, haec habeo, legique ſcripta.

Las

Las ccc. del famoſiſſimo Poeta Juan de Mena con otras xxiiii. Coplas, i ſu gloſſa, i la Coronacion del meſmo Poeta: i otras Cartas, i Coplas, i Canciones agora nuevamente añadidas. In fine ita legitur. *Fue empremida la preſente obra de las cincuenta, o Coronacion llamada, del mui famoſo Poeta Juan de Mena en la mui noble, i leal Cibdad de Sevilla por Jacobo Cronberger Aleman, año del Nacimiento de nueſtro Salvador Jeſu Chriſto de mill i quinientos i veinte años. a ocho dias del mes de marzo fol.* Johannes Mena fuit Ennius Poëtarum Hiſpanorum, *ingenio maximus, arte rudis.* Illuſtravit eum Commentariis eruditiſſimis Ferdinandus Nonnius Pintianus.

Todas las obras del famoſiſſimo Poeta Juan de Mena con la Gloſſa del Comendador Fernan Nuñez ſobre las Trecientas agora: nuevamente corregidas, i enmendadas. En Anvers. En caſa de Martin Nucio. Con privilegio Imperial de cinco años. An. M. D. LII. 8. Haec editio accomodatior eſt ad legendum, quam praecedens.

Ferdinandi Pinciani Graecae, Latinaeque Linguae peritiſſimi in Salmanticenſi Gymnaſio Profeſſoris praeſtantiſſimi, in omnia L. Annei Senecae Philoſophi ſcripta ex vetuſtiſſimorum exemplarium collatione, Caſtigationes utiliſſimae. Venetiis MDXXXVI. 4. Auctor in his *Caſtigationibus* diligentiſſimum criticum ſe exhibuit. Audiamus Juſtum Lipſium *in Introductione Lectoris ad Cornelii Taciti opera. Alter ab eo* (Deſiderio Erasmo) *Ferdinandus Pincianus eſt: vir, ut verbo dicam, germanae criticae exemplar: cui maximam partem ſanum Senecam, meo quidem ſuffragio, tranſcribas. Bonis in Hiſpania libris & bene eſt uſus; non praeceps, non praepes, acutus tamen, et ſagacitate ac modeſtia pari. Sed ille in ſolo textu emendando fuit: ſenſa non attigit, neque aliter illuſtravit.* Sed quanta fuerit Pintiani diligentia melius ab ipſo diſcemus. *In Caſtigationum Dedicatione* ſic ait. *Nos igitur veluti ſpicilegium facientes, tantorum meſſorum veſtigia conſectati, non pauca obſervavimus, laborioſa ſane ac exquiſita diligentia uſi exemplaribus ſcriptis & pervetuſtis quindecim, & eo pluribus, ſumma induſtria, & labore hinc inde conquiſitis.* De modo vero ſcribendi ſic ipſe paullo poſt. *Brevitati inprimis ſtuduimus, vel operis conditione id expoſcente,*

poſcente, in quo majorem partem Caſtigationum noſtrarum fulciendam habuimus, non varia, & remota auctorum lectione (ut alias fieri aſſolet) ſed ſola antiquorum codicum fide, vel quod potius bonis horis ſtudioſorum lectorum parcendum erat, in tanto praeſertim antiquiſſimorum, & eminentiſſimorum auctorum proventu, qui felici quadam noſtrorum temporum ſorte quotidie eruderantur. Caſtigationes ſuas dicavit Cardinali Johanni Taverae, Archiepiſcopo Toletano, a quo nec gratias ullas, neque reſponſum accepit, ut ipſe memorat in *Epiſtola* ad Hieronymum Suritam apud Dormerium in *Progreſſibus Hiſtoriae in Regno Aragonum, pag. 532.* Idem nobis contigit cum Cardinali Florido, & Joſepho Patinio.

Scripſit etiam Pintianus *Caſtigationes in Pomponium Melam*, easque dicavit Johanni Quinoni anno *1543.* & nullum reſponſum ab eo accepit, ut ipſe refert in laudata *Epiſtola.* Hae Caſtigationes continentur in libro cui titulus eſt: *Pomponii Melae de Situ Orbis libri tres. And. Schottus Antuerpianus recenſuit, & ſpicilegio illuſtravit. Additae Hermolai Barbari, & Fredenandi Nonnii Pintiani Caſtigationes. Antuerpiae, ex Officina Chriſtophori Plantini M. D. LXXXII.* Ecce Caſtigatoris modeſtiam, & patientiam. *Non tantum* (inquit) *mihi aſſumo, ut putem auctorem, praeter caeteros qui ad tempora noſtra deſcenderunt, miſerabiliter depravatum, priſtino ſtatui repoſuiſſe. Nec enim opus undique abſolutum, & ut dici ſolet, ſartum tectum promitto. Erunt proculdubio non pauca, quae nos ſubterfugerint. Ea viri doctrinis excellentes, quorum ubi ſtudia liberalium diſciplinarum ſunt in honore, magnus eſt hac tempeſtate proventus, in lucem eruent. Ego in poſtremo terrarum orbe prope dixerim relegatus, omnibus litterarum praeſidiis deſtitutus, ocio ad ſcribendum, copia emendatorum codicum, conſuetudine vel mediocriter doctorum, ſpe omni, aut emolumenti, aut honoris, aut obſcurae ſaltem grati animi ſignificationis; multis inſuper ſolicitudinibus, & anxietatibus vexatus, quae mihi ab invidis, ingratis, perfidis, & ſceleratiſſimis hominibus conflatae ſunt; quod tamen inter tot difficultates mediocri diligentia, ingenio, lectione, conſequi potui, ad communem ſtudioſorum utilitatem in medium protuli. Idque quam pauciſſimis verbis fieri potuit. Ne (quod plerique omnes auctorum ex-*

positores libenter factitare solent) ego quoque in Pomponium (brevissimum alioqui scriptorem) longas conderem Iliadas. Haec Pintianus in fine *Castigationum*, quibus *Praetermissa in Melam* addidit. Isaacus Vossius plurimi fecit Ferdinandi Nonnii laborem, sic enim scripsit *Praefatione in Melam. Ex iis qui Castigationes in hunc edidere auctorem, solus nobis profuit Pintianus. Vir iste, quantumvis nobili apud suos ortus loco, plus tamen literis, quam natalibus debet.* Et tamen vir tantus, neque poterat sufficere sumtus ad libros suos edendos; neque aliud optabat, quam ut ii quibus opera sua dicaret, eos sufficerent, & sibi haberent libros; & nunc vix nomen retinet inter paucos. Ad rem. Justus Lipsius, *Electorum lib. II. cap. 8.* licet Stoice. more suo loquens, *Fatum* (inquit) *hoc esse censeo Criticorum, ut labor eorum fructus majoris in publicum sit, quam famae. Vide veteres, vide nostros. Paucos reperies, quorum nomen. aut late fussum, aut diu perennarit. Vel in Ferdinando Pintiano hodie quam indignor? Qui re vera vir eximius, vix tamen e vulgi tenebris se exemit; & paucis doctis in occulto laudatus, jacet etiam nunc ignoraturque inter suos. At, si acuminis, & judicii aliqua laus est; huic eam recte tribues. Si fidei, & modestiae; magis. Non alium ego vidi, qui minus adfectate hoc egerit; & qui Criticam istam magis puriter coluerit, sine ambitione, sine fuco. Plinius, Seneca, Mela, testes: sed primus ille imprime* (forte *imprimis) per cujus sexcentas salebras, & aestuantia vada pervasit felici quodam ingenii, & judicii vento.* Sed quid in Pintiani laudibus immoror, cujus scripta quae habeo, non vitam referre debeo? Hanc scripserunt Andreas Schottus, & Nicolaus Antonius. Dignissimae tamen lectu sunt ejusdem Pintiani *Epistolae* ad Hieron. Suritam, quas edidit Josephus Dormerius vir de Republica Literaria praeclare meritus in *Progressibus Historiae in Regno Aragonum, pag. 531. & sequentibus.* Omitto ejusdem Pintiani Salmanticensem *Adagiorum* editionem, quam habeo in folio, quia est acephala, & ex ea elici non potest quo anno in lucem prodierit: quod aliquando scivi; sed, cum nunc properans, quantum possum, scribam, id inquirere non vacat.

FER-

FERDINANDVS ARCAEVS BENEVENTANVS.

MDXXXIII.

Nunc memorandus eſt *Ferdinandus Arcaeus* Beneventanus, qui Salmanticae Latinam linguam profeſſus fuit, ibique deceſſit, in cujus mortem quinque epitaphia compoſuit Jacobus Salvator Murgenſis. Hujus ſcriptoris habeo libellum hoc titulo.

Ferdinandi Arcaei Beneventani Adagiorum ex vernacula, id eſt, Hiſpana lingua, Latino ſermone redditorum Quinquagenae quinque. addita ad initium cujuslibet Quinquagenae Fabella. Cum ſuperioris facultate. 1533. 8. Arcaeus vertit metrice Adagia Hiſpana. Conſultius fuiſſet oſtendere, quaenam in Lingua Latina eis reſponderent.

ALEXIVS VANEGAS.

MDXLIIII.

Tempore, quo in Hiſpania ſuus litteris honor incipiebat eſſe, nihil magis curabatur, quam ut pueri haberent magiſtros probitate, & doctrina inſignes. His dotibus mirifice ornatus fuit *Alexius Vanegas*, ſeu *Venegas*, *integer vitae, ſceleriſque purus*, & lectionis ſtupendae vir. Opera quae habeo hujus doctiſſimi ſcriptoris, ſunt ſequentia.

Agonia del Tranſito de la muerte, con los aviſos, i conſuelos, que cerca della ſon provechoſos. Aora nuevamente eſcrita por el Maeſtro Alexo Vanegas.

Dirigida a la mui iluſtre ſeñora Doña Ana de la Cerda, Condeſa de Melito, ſeñora de la Ciudad de Rapolla, i ſus Baronias etc. ſu S. M. D. XXXVII. Aprilis XX. die.

Por comiſſion, i mandato de ſu iluſtriſſima Señoria al mui R. S. el Dotor Blas Ortiz, Vicario General de Toledo, i ſu Arzobiſpado: i con ſu licencia ſegun la Conſtitucion Sinodal LXXVIII.

Corregido nuevamente por el mismo Autor, Año M.D.XL. Maio XV.

Impreſſo en Zaragoza en caſa de George Coci. Año de M.D.XLIIII.

In fine ſic legitur. *Fue impreſſa la preſente obra en la noble Ciudad de Zaragoza en caſa de Pedro Bermuz, i Bartholome de Nagera. Acabоſe a XVIII. dias de Abril. Año de M. D. I, XLIIII. 4.* Ex auctoris epiſtola ad Dionyſium Vazquez Sodalitii Eremitarum, conſtat eum ſcripſiſſe hunc doctiſſimum librum octo menſibus. Habeo aliam editionem ſic inſcriptam.

Agonia del Tranſito de la Muerte con los aviſos, i conſuelos, que cerca della ſon provechoſos.

Dirigida a la mui iluſtre ſeñora Doña Ana de la Cerda, Condeſa de Medito &c. Autor el Maeſtro Alexio Venegas.

El primer punto de los ſeis en que ſe divide la obra, es, que la vida del buen Chriſtiano es un prolongado Martirio.

El ſegundo trata del aparejo, i teſtamento de la buena muerte.

El tercero como ſe avrà el agonizante contra los recuentros del enemigo.

El quarto de los quatro lugares de las almas, i la habla, i comunicacion dellas.

El quinto del valor de los ſufragios, miſſas, i bulas, i lo demas.

El ſexto del conſuelo de los bivos por la muerte de ſus difuntos.

Al fin va la gloſſa de los vocablos oſcuros.

Impreſſo en Alcala. con licencia. Año de M. D. LXV. 4. Lectori commendavit hoc opus Alphonſus Cedillus, Eccleſiae Toletanae Portionarius, & quondam magiſter Vanegae, cujus doctrina minime vulgaris eſt, & ejusdem pietati conſona. Declaratio ſententiarum verborumque obſcurorum hujus libri, ſi verborum origines ſpectes, multa continet inepta; ſi doctrinam, non pauca lectu digniſſima. *Fol. 202.* meminit auctor libelli a ſe ſcripti, cui titulum fecit, *Privilegia Nihili*, cujus nullam notitiam dedit Nicolaus Antonius.

Alvari

Alvari Gomez de Militia Principis Burgundi, quam Velleris aurei vocant, ad Carolum Caesarem ejusdem Militiae Principem libri quinque. Ad magnum item Philippum Juventutis Principem in ejusdem Velleris locos obscuriores Alexii Vanegas Brevis Enucleatio: Mense Novem. 1540. In fine libelli haec leguntur. *Toleti. In aedibus Johannis de Aiala 20. die Novembris. Anno Virginei Partus 1540. 4.* De Alvaro Gomezio, cujus libros quinque *de Militia Principis Burgundi*, heroicis carminibus conscriptos, docte enucleavit Alexius Vanegas, magnifice hic loquutus est initio *Enucleationis* suae in hanc sententiam. *Fuit inter nostrates Poëtas eximius: & in confessu Latinorum nemini secundus ingenio. Edidit plura opera. Ex iis quae passim circumferuntur, sunt Thalichristia, Musa Paulina, Proverbia Salomonis, Elegiae in septem Poenitentiae Psalmos. In oratione vero soluta, unum duntaxat (quod sciam) mirificum opus de prostigatione bestiarum. Atque hoc ipsum de Vellere aureo mirificum opus varia eruditione refertum. Hoc quamvis nunc primum in lucem prodiit; primum omnium ab authore fuisse editum satis constat: utpote quod in Flandria, dum in Caesaris aula juvenis adhuc versaretur, concinnaverit. Meruit enim non militiae modo, sed togae etiam in Dictatoris aula gentilicius, ac splendidus eques; praeter id quod Caraccensium (quos nunc Guadalajarenses dicimus) apud ipsum Caesarem egerat oratorem. Idiotismo praeterea Carpetano Poëta nostras Hispanis suis nonnihil innotuit. Transtulit namque Petrarchae Triumphos. Scripsit item de Conceptione Virginis opus aureum. De tribus etiam Mariis aliud. Poëtica vero Theologia, quam postremo composuit, adeo est omni scientiarum genere refertissima, ut praeter id quod grandi boatu resonat, vernaculis poëmatis hujus authoris palmam eripiat. Aliis denique scriptis opusculis, licet non editis, obiit quinquagenarius anno Domini 1538. Julii die 14. hora vero noctis 10. dici Dominicae.* Adde eumdem Vanegam in Epistola ad Lectorem, quam praemisit laudati Alvari Gomezii *Theologicae Descriptioni Mysteriorum sacrorum*, ubi praeter laudes in Gomecium collatas, praeclare docuit difficultatem exercendae censurae in libris. Porro quod ait Vanegas, suo tempore passim circumferri Gomezii libros; nunc adeo rari sunt, ut jam triginta anni elapsi fuerint

ex quo a me ſumma diligentia *Talichriſtia* quaeritur, & nondum inventa eſt. Vide quo maligno animo conjuratum ſit, ut ejus memoria non ſuperſit, ne cujusdam impoſtoris fraus apertius detegatur. Quod vero attinet ad Vanegam, Enucleationem ſuam pauciſſimis horis elucubravit ſingulis noctibus ſcribens, quae typographis excudenda traderet, interdiu; ut ipſe ait alicubi, ſyſiphio morali diſtrictus. Unde liquet hominis in docenda tenera aetate infatigabilis labor, & in ſcribendo, facilitas, quacum conjunxit doctrinam minime vulgarem. Eum aliquando ſolitum verſiculos pangere indicat quod ait in hac *Enucleatione*, ubi de Ricorum Hominum Caldariis agens, ita ſcripſit. *Ricus Homo praeterea more regio ſignum Regium Caldariamque geſtare poterat, cum eques nec vexillum quidem. Quid vero Caldaria ſeu calidaria (quae vulgo Caldera dicitur) innuat, in elogio quodam, quo Manrici de Lara Ducis Najarenſis inſignia interpretati ſumus, enucleavimus. Carmina ſunt haec, quorum primum typographi incuria depravatum emaculavimus,*

Parma duces referens Regum de ſtirpe creatos
Continet in campo regia ſigna ſuo.
Id ſi quaeſieris, res ipſas aſpice prudens;
Nam mutis ſermo rebus ineſſe ſolet.
Imperat ecce Leo cunctis animalibus: unde
Qui gerit hoc animal, creditur eſſe leo.
Si tamen aſſurgat, qui fortior arma capeſſat,
Munitus Caſtris fortis in arma ruet.
Obſequium praeſtant elixa carne lebetes,
Prandeat eſuriens ut bene tota cohors.

Vanegas ſaepiſſime ait patronum ſuum fuiſſe, Doctorem Johannem Bernardum Diaz de Luco, poſtea Calagurritanum Epiſcopum, virum doctiſſimum, & multis ſcriptis celebertimum.

Primera Parte de las Diferencias de Libros, que ai en el Univerſo, declaradas por el Maeſtro Alexio Venegas. Dirigida al Reverendiſſimo Señor el Dotor Bernal Diaz de Luco, Obispo de Calahorra, i del Conſejo de Su M. &c. ſu Patrono, i S. 1545.

Aora

Aora nuevamente emendada, i corregida por el mismo autor.

Los Libros que eſta Primera Parte contiene, ſon quatro.

El Primero original de la Concordia de la Predeſtinacion, i del Libre Albedrio.

El Segundo Natural de la Filoſofia deſte Mundo viſible.

El Tercero Racional del oficio, i uſo de la Razon.

El Quarto Revelado de la autoridad, i firmeza de la Sagrada Eſcritura. In fine libri ſic legitur. *Fue impreſſa la preſente obra en la Imperial Ciudad de Toledo en caſa de Juan de Ayala. Acaboſe a quatro dias de Enero. Año de miliquinientos i quarenta i ſeis. 4.* Primus liber arcanam, & utiliſſimam doctrinam continet: Secundus ſcriptus eſt ſecundum Platonis, Ariſtotelis, & Ptolemaei ſententias, opinionesque: Tertius Philoſophiam Chriſtianam egregie docet: Quartus, Theologiam Moralem. Quas Scientias in his, & ſimilibus libris ego didici, neque mihi unquam in mentem venit Caſuiſtas conſulere, quos pulcherrime deſcripſit politiſſimus ſcriptor, Janus Vincentius in *Hydra Myſtica.*

Tratado, i Platica de la Ciudad de Toledo a ſus vecinos afligidos, en que ſe mueſtra, como los males de pena que padecemos, ſon por nueſtros pecados. I como ſe han de aver los diſcretos ſiervos de Dios en el trabajo. Autor el Maeſtro Alexio Venegas de Buſto. Pueſto en orden, i corregido por el Padre frai Rodrigo de Yepes, profeſo, i predicador de San Hieronimo el Real de Madrid. Impreſſo con Privilegio en el dicho Moneſterio, año de 1583. 4. Hic tractatus excuſus eſt una cum *Hiſtoria Virginis Florentinae*, quam edidit memoratus Yepes, cujus ſcripta plena ſunt fabellis, quas multi pronis auribus acceperunt. Vanegae vero opuſculum, pium, doctumque eſt, ut caetera omnia ejusdem ſcriptoris, de quo lubet hoc addere. In librorum cenſura fuit diligentiſſimus; nec minus conſuluit auctorum famae, quam lectorum utilitati, minutiſſime animadvertens quae ſibi notanda videbantur, ut demtis illis opera ſine offendiculo legi poſſent, ut videre eſt in Cenſura, quam juſſu Regii Caſtellae Senatus fecit libelli

ſic

ſic inſcripti. *Riſa i Planto de Democrito, i Heraclito, traducido de Italiano en nueſtra lengua vulgar por Alonſo de Lobera, Capellan de ſu Mageſtad, impreſſo en Valladolid año de 1554. 4.*

L. ANDREAS RESENDIVS.

MDXL.

Inter eos qui humaniores literas in Luſitania inſtaurarunt, jure ſuo ante omnes memorandus eſt L. *Andreas Reſendius* Dominicani Sodalitii, cujus ſchema Summi Pontificis venia praecedente juſtis de cauſſis dimiſit, juſſusque ludum aperire in Regia Curia Johannis III. Opera quae poſſideo hujus ſcripteris, ſunt haec.

L. Andreae Reſendii de verborum conjugatione Commentarius. Oliſipone apud Lodovicum Rhotorigium typographum. In fine libri legitur, *M. D. XL. 4.* Quae Reſendius docet in hoc libello, cum opus eſt, antiquorum teſtimoniis confirmare ſolet.

L. Andr. Reſendii Luſitani, Epiſtolae tres Carmine.

Duae ad Lupum Scintillam Juriſconſultum peritiſſimum.

Una ad Petreium Sanctium Poëtam.

Item Epiſtola proſa oratione pro Colonia Pacenſi, ad Joannem Vaſaeum, virum doctiſſimum.

Permiſſu & authoritate Reverendi Patris fratris Franciſci Forerii. Oliſipone, in officina Joannis Blavii Colonienſis, Typographi Regii. M. D. LXI. 4. Ut Reſendium laudem, utar verbis doctiſſimi viri Johannis Vaſaei Brugenſis *Chronici Rerum memorabilium Hiſpaniae tomo priore* (qui unus lucem vidit) *cap. 6.* ubi ſic ſcripſit. *L. Andreas Reſendius Luſitanus, Theologus. Orator, & Poëta inſignis, & Reverendiſſimi, ac Sereniſſimi Cardinalis, & Principis D. Henrici a Concionibus, vir antiqua mihi benevolentia, eaque olim Lovanii incepta conjunctus, & mei in Hiſpaniam adventus quodammodo autor, certe incitator. Is me in hoc opere libris antiquis manu ſcriptis, ſchedis ſuis, judicio, copioſe juvit; neque quicquam habuit antiquitatis, cujus ipſe*

non

non ſolum eſt curioſiſſimus, ſed etiam ſcientiſſimus, quod mihi pro candore ſuo non benigniſſime communicarit. Praeterea, ſi quid mihi ſuboriretur ſcrupuli, ad illum tanquam ad aſylum quoddam ſemper confugi, cujus exactiſſimum in re literaria judicium non ego ſolum ſemper maximi feci, ſed & Nicolaus Clenardus, cujus hoc quoque de Reſendio noſtro in ſchedis elogium reperi. Andreas Reſendius Poeta inſignis, tanta carminis majeſtate, tam nervoſis inventionibus donatus ab Apolline, ut ſi in ſtudio poëtico perduraret, tam nobilem vatem haberet Ebora, quam genuit olim Corduba.

L. Andr. Reſendii Luſitani, ad Epiſtolam D. Ambroſii Moralis, viri doctiſſimi, inclytae Academiae Complutenſis Rhetoris, ac Regii Hiſtoriographi Reſponſio. In fine ita legitur. *Permiſſu & auctoritate Dominorum Inquiſitorum, Andreas Burgius Typographus Sereniſſimi Principis Cardinalis, impreſſit Eborae menſe Majo. M. D. LXX. 4.* Ambroſius Morales multa quaeſivit a Reſendio, qui ad omnia reſpondit. Videlicet.

De Inſcriptione Pontis Alcantarenſis.

De adſumpto & continuato apud Gothorum Reges in Hiſpania Praenomine Flavius.

Ecquid inſigne memorandumve alteruter Recaredus Eborae feciſſet.

An fuerit Acoſta, ſive Rex, ſive Tyrannus?

De Emeritenſi Concilio.

De Numismatis Ebornenſis inſcriptione.

De inſcriptione templi ſiti prope flumen Exarramam.

Ad extremum miſit Morali *carmen ad Sebaſtianum Luſitaniae Regem ſereniſſimum ob regni adeptum regimen.* Haec Epiſtola data fuit Eborae XIV. calendas Aprilis M. D. LXX. initio multum queritur de Barrerio, ſibi parum grato ob acceptas antiquitatis notitias. De ſe vero Reſendius inter alia haec ſcripſit. *Ego, nondum annos decem & treis exceſſeram, quum iſtheic, curante matre, nam patre orbatus pridem eram, Antonio Nebriſſenſi Praeceptori operam dedi. Sed coorto inter funebria juſta, quae Cardinali Academiae Patrono* (Ximenezio)

nezio) *per eos dies mortalitatem exuto, ſolvebantur, neſcio quo inter municipes, & Scholaſticos tumultu, abductus inde ſum. Ea tempeſtate neque tam validum, neque tanta opulentia oppidum eſſe videbatur. Verum crevit Academia, magiſtris ſemper eruditiſſimis florens, eòque confluxere lectiſſimi adoleſcentes, ſummorum hominum liberi. Quo effectum eſt, ut nulli urbium Complutum jam cedat.*

Ad Philippum maximum Hiſpaniarum Regem L. Andreae Reſendii Luſitani. Ad maturandam adverſus rebelles Mauros expeditionem cohortatio. In fine ſic legitur. *Permiſſu, & auctoritate Dominorum Inquiſitorum. Eborae. Excudebat Andreas Burgius Typographus. Menſe Martio. M. D. LXX. 4.* Cohortatio haec carmine heroico ſcripta eſt. De Reſendii facultate Poëtica jam ſupra retulimus Clenardi judicium.

De Antiquitatibus Luſitaniae libri quattuor a L. Reſendio inchoati, a Jacobo Mendez de Vaſconcellos abſoluti: & quintus liber de Municipii Eborenſis antiquitate ab eodem conſcriptus.

Cum aliis opuſculis, verſibus, & ſoluta oratione ab eodem Jacobo Mendez de Vaſconcellos, Michaële Cabedio, & Antonio Cabedio elaboratis.

Quae omnia collegit, emendavit, ac typis ſumma induſtria commiſit Doctor Gondiſalvus Mendez de Vaſconcellos, & Cabedo Luſitanus.

Romae, apud Bernardum Baſam. M. D. XCVII. 8. Reſendii eruditio omnibus nota eſt. De Jacobo Mendez, & Michaële Cabedio videri poteſt Schottus in *Bibliotheca Hiſpaniae.*

JOAN DE MALLARA.

MDLXVIII.

La Filoſofia vulgar de Joan de Mallara, vecino de Sevilla a la C. R. M. del Rei Don Felipe nueſtro ſeñor dirigida. Primera parte que contiene mil Refranes gloſſados. En la calle de la ſierpe. En caſa de Hernando Diaz. año 1568. fol. Quia ego vixi Salmanticae in via ſerpen-

ſerpentis, inde colligo, hunc librum in ea fuiſſe excuſum. In hoc opere auctor moralem agit philoſophum. In Adagiorum explicationibus prolixus ille quidem; ſed doctus, & lectu dignus. *Centuria I. adagio 15.* ait, ſe fuiſſe diſcipulum Petri Fernandez. Fuit amiciſſimus Franciſci Sanctii Brocenſis, qui Mallaram, ſuum Pyladem vocavit in *Commentario ad Alciati emblema 130.*

Refranes, o Proverbios en Romance, que coligiò, i gloſſo el Comendador Hernan Nuñez, Profeſſor de Rhetorica, i Griego, en la Univerſidad de Salamanca.

I la Filoſofia vulgar de Juan de Mal-Lara, en mil Refranes gloſſados, que ſon todos los que haſta aora en Caſtellano andan impreſſos.

Van juntamente las quatro Cartas de Blaſco de Garai, hechas en Refranes para enſeñar el uſo dellos. Año 1621. Con licencia en Lerida. A coſta de Luis Maneſcal Mercader de libros. 4. De Adagiis, quae collegit, & gloſſulis illuſtravit Ferdinandus Nonnius Pintianus, legi debet Johannes Paëz de Caſtro in *Epiſtola ad Hieronymum Zuritam* apud Joſephum Dormerium *in Progreſſibus Hiſtoriae in Regno Aragonum, pag. 467.* quod vero ait Typographus, aut quicunque alius, in mille adagiis a Mal-Lara gloſſis illuſtratis (adde etiam ſi placet a Pintiano collecta) contineri eo usque excuſa, certe falſum eſt: Nam, ut omittam Ferdinandum Arcaeum, cujus ſupra mentionem feci, habeo librum cum hoc titulo.

Los Refranes que recopilò Iñigo Lopez de Mendoza por mandado del Rei Don Juan, agora, nuevamente gloſſados. En eſte año de mil i, D, i, XLI. 8. Item alium ſic inſcriptum. *Libro de Refranes, copilado por el orden del A. B. C. en elqual ſe contienen quatro mil i trecientos Refranes. El mas copioſo, que haſta hoi ha ſalido impreſſo. Año M. D. XXXIX. en Zaragoza.* Et ad finem ſic legitur. *Fue impreſſo el preſente libro en la mui noble, i leal Ciudad de Zaragoza en caſa de Juana Milan, biuda de Diego Hernandez, a coſta de Miguel de Zapila. Mercader de libros. Acaboſe a XIIII. de Setiembre año de mil i quinientos i quarenta i nueve. 4.* In epigrammate quodam quod hujus libelli auctor ſuae Adagiorum Collectioni praepoſuit, prodit ſe hac acroſtichide, *Moſen Pedro Valles auctor,*

Habeo praeterea alium libellum cum hac inſcriptione. *Refranes, i Aviſos por via de conſejos hechos por uno de Morella, en derezados a unos amigos ſuyos caſados. impreſſos en Valencia junto al molino de la Rovella en el añ̃o de M. D L I. 8.* quanquam hic libellus non tam Adagia, quam ſententias continet verſibus expreſſas.

Habeo denique alium librum cum hoc titulo. *Medicina Eſpañ̃ola contenida en Proverbios vulgares de nueſtra lengua, mui provechoſa para todo genero de eſtados, para Filoſofos, i Medicos, para Theologos, i Juriſtas, para el buen regimiento de la ſalud, i mas larga vida, compueſta por el Dotor Juan Sorapan de Rieros, Medico i Familiar del Santo Oficio en la Inquiſicion de Llerena, i Granada, i de ſu Real Chancilleria. Con Privilegio. Por Martin Fernandez Zambrano 1616. 4.*

Quod attinet ad Epiſtolas Blaſii de Garai Adagiis contextas, probant eae Adagiorum copiam, quibus Hiſpana lingua abundat, & auctoris ingenium, qui ſatis apte argumentis ſuis quamplurima accommodavit.

MICHAEL SALINAS.

M. D. XLI.

Rhetorica en Lengua Caſtellana, en la qual ſe pone mui en breve lo neceſſario para ſaber bien hablar, i eſcrivir: i conocer quien habla, i eſcrive bien.

Una manera para poner por egercicio las reglas de Rhetorica.

Un Tratado de los aviſos en que conſiſte la brevedad, i abundancia.

Otro Tratado de la forma que ſe deve tener en leer los autores, i ſacar dellos lo mejor para poderſe dello aprovechar quando fuere meneſter. Todo en lengua Caſtellana: compueſto por un fraile de la Orden de Sant Hieronimo. Con privilegio Imperial. M. D. XLI. In fine ſic legitur. *Fue impreſſa eſta preſente obra, i nueva invencion de Rheto-*

ri-

rica en Romance a loor, i alabanza de nuestro señor Jesu Christo, i de su glorioſiſſima Madre, en la mui noble Villa i florentiſſima Universidad de Alcala de Henares en caſa de Joan de Brocar, a ocho dias del mes de Febrero, del año M. D. XLI. 4. Monachus hic Hieronymianus fuit Michaël Salinas, ut colligitur ex eo quod ſcripſit Ludovicus Gutierrez Librarius, in *Epiſtola ad Lectorem*, praemiſſa *libro Apologetico* ejusdem Salinae mox memorando. Hanc vero Rhetoricam ſatis diligenter elucubratam egregie laudavit Johannes Petreius *Epiſtola* ſcripta ad auctorem, quam hic deſcribam, tum ut hujus operis dignitas intelligatur: tum ut Lector ſciat cujusmodi eſſet Petrei eloquentia a ſuae aetatis hominibus maxime celebrata ob ſtili facilitatem, & elegantiam. Ea vero ſic ſe habet.

Johannes Petreius Toletanus
Auctori hujus Operis D. D.

Quicumque in ſcribendo operae pretium aliquod ſeſe facturos ſperant, neceſſe eſt, ut, aut illi nova afferant in tanta ſcriptorum turba, aut rudem vetuſtatem dicendo ſuperent, aut utroque praecellant, vel inventorum novitate, vel ſcribendi nitore, atque elegantia. Praeter hos & illi mihi jure laudandi videntur, qui ex aliis in alias linguas doctorum hominum monumenta transfundunt, & has quaſi nundinas, & commercia literarum exercent. Nam, ſi eos inviolatos, & prope legatorum jure, hominum conſenſus eſſe voluit. qui convectandis ex longinquo mercibus, ſui quaeſtus gratia dant operam; quanto illis plus debetur, qui non vili aliquo mercimoniorum genere; ſed pretioſis ſcientiarum, & literarum theſauris alienas linguas locupletant? & ad animum pertinentes, quaeque non uſu intereant, opes invehunt? Inter hos, cum alii jocundiores fabulas, multi comoedias, plerique etiam, qui majora tentant, veteres hiſtorias, vulgi auribus donent; nullus tamen hactenus extitit, qui diſciplinas alia, quam, aut Latina, aut Graeca linguâ tractarit, qui non ab his quaſi myſteriis profanum vulgus arcendum putarit. Vileſcere quippe communia, abdita contra, & rara, in pretio eſſe. Hac hominum perſuaſione latuerunt hactenus diſciplinae, utriusque linguae finibus incluſae. Tu unus P. obſervande, auſus es haec

clauſtra perrumpere, & ad ejus diſciplinae conſuetudinem vulgus admittere, qua non alia ad vitae uſus, aut utilior eſt, aut jocundior; eaque felicitate, ut primus novum iter ingreſſus, exemplar ſecuturis vix reliquiſſe videaris, quod addant. Mitto quod ea proprietate, perſpicuitate, ornatu, Hiſpane tradideris, ut poſſis hac parte id quod praecipis, egregie praeſtitiſſe videri: tum eo temperamento, ut nec copia faſtidium, nec brevitas obſcuritatem attulerit. Illud vero ſingulariter eſt tuum, quod res alioqui difficiles explicatu, ſic in uſus linguae traduxeris, ut Latine eadem tractantibus magnam ſis lucem allaturus, & harum rerum alioqui rudes, vel ex hoc tuo inſtituto poſſint non mediocriter proficere. Adaptaſti in id exempla non abhorrentia a vulgi conſuetudine, quantumque licuit, in ſacrarum concionum uſum accommodaſti. Debet igitur tibi multum noſtra lingua, quae, ut arbitror, inter omnes hoc a te habebit beneficium, ut rationem dicendi non ab aliis ſit acceptura. In ea enim ſum ſententia ut exiſtimem eas eſſe linguae noſtrae divitias, cultum, delicias, urbanitatem, ut vel iis quae in ſummo habentur pretio, non ſit ceſſura. Quamobrem in ea excolenda non ſine fructu & tradentis, & addiſcentis inſumetur opera, quod ſi fiat, magnos propediem ſpero in Hiſpana eloquentia profectus, quorum tibi bona pars debebitur hujus rationis, & inſtituti auctori. Bene vale.

Tratado para ſaber bien leer, i eſcrevir, pronunciar, i cantar letra, aſſi en Latin, como en Romance. Caeſarauguſtae 1551. In fine ſic legitur. *Fue impreſſo el preſente libro en la nui noble ciudad de Zaragoza en caſa de Pedro Bernuz: i acaboſe el poſtrero dia del mes de agoſto: año de mil i quinientos i cinquenta i uno. 8.* Hujus libelli auctor fuit Monachus Hieronimianus, ut colligitur ex ejus Prologo, & ex eo quod legitur *fol. 11.* Idem Auctor *fol. 13. & 14.* ait ſe ſcripſiſſe *de Accentu.* Itaque conjector fuiſſe eundem Salinam, cujus libellus multa continet ſcitu digna.

Libro Apologetico, que defiende de la buena, i docta pronunciacion, que guardaron los antiguos en muchos vocablos, i accentos, con las razones, que tuvieron, i ai para ſe tener, que fue buena, i ſabia, i no ignorante ni mala ſegun que algunos de los modernos han reprehendido, i conde-

condenado. Contiene tambien muchos aviſos, i dotrina para los que profeſſan eſta facultad. Hanlo viſto, i aprovado muchos, i doctiſſimos varones afirman que del ſe ſaca mucha erudicion. Compueſto por el mui reveren. P. F. Miguel Salinas de la Orden del glorioſo Dotor, i bienaventurado Padre Sant Jeronimo en el Moneſterio de la glorioſa virgen, i martir Santa Engracia de Zaragoza. Ad extremum haec leguntur. *Fue impreſſa la preſente obra en Alcalà, en caſa de Pedro de Robles, i Franciſco de Cormellas. Año de 1563. 8.* Hunc librum, ejusque auctorem maxime laudavit Laurentius Palmirenus in *Epiſtola* ſcripta *Petro Sananto Sacerdoti in templo maximo Alcanicenſi*, praefixa huic operi. Verum alter Grammaticus, Palmireno multo doctior, & celebrior, imo omnium recentium Grammaticorum Princeps, Franciſcus Sanctius Brocenſis, longe aliter ſenſit, in *Epiſtola* praefixa *Annotationibus ad Virgilii Bucolica*, ubi ita legitur. *Noviſſime vero Adolphus Mekerus ita dilucide, vere, ac eleganter de vera pronunciatione Graeca diſſeruit, ut facillimo negotio totam Italiam, Galliam, & Germaniam ab hac Gothorum, & barbarorum pronunciandi foeditate avocaverit. Hic me magna cura liberavit ſcribendi contra F. Michaelem Salinas, qui fetidum, & ridiculum librum de docta (ut ipſe ſomniat) pronunciatione confecit.*

ALVARVS GOMECIVS.

Publica Laetitia, qua Dominus Joannes Martinus Silicaeus Archiepiſcopus Toletanus ab Schola Complutenſi ſuſceptus eſt. Ad finem ita legitur. *Compluti. Excudebat Joannes Brocarius. 4.* Hujus libri auctor, & concinnator fuit Alvarus Gomecius Eulalienſis, vir ingenii amoeniſſimi, & ingeniorum cenſor perurbanus, qui Latinas Graecasque literas profeſſus eſt in Academia Complutenſi.

De Rebus Geſtis a Franciſco Ximenio Cisnerio, Archiepiſcopo Toletano authore. Compluti apud Andream de Angulo, anno Domini 1569. fol. Johannes Vergara Toletanus (ut ait Andreas Schottus in *Hiſpaniae Bibliotheca*) *Cardinalis Ximenii Hiſtoriam a ſe inchoatam Alvaro Gomecio, in eodem curriculo verſanti, tanquam lampada tradidit,*

&

& quaſi rerum ab illo domi forisque geſtarum Commentarios; carmine elogium tumulo inſcripſiſſe contentus. Tantus enim popularis aurae gloriaeque contemtor extitit, nihil ut elaboratum ingenio, diligentiaque perfectum edi ſuo nomine paterętur. Huc usque Schottus. Gomecius autem tam excellenti materia praeparata, & a ſe aucta, ſcripſit prudentiſſime elegantiſſimeque Ximenii vitam Chriſtianam, & politicam, atque Academiae Complutenſis Hiſtoriam literariam magno judicio, & amoenitate ſingulari, quam nullo modo imitari potuerunt, qui noſtris temporibus tractarunt hoc ipſum argumentum. Valde miror inter tot libros paſſim recuſos nullum locum habuiſſe hoc opus immortalitate digniſſimum.

Divi Iſidori Hiſpalenſis Epiſcopi opera, Philippi Catholici Regis juſſu e vetuſtis exemplaribus emendata. Madriti ex typographia Regia. 1599. fol. 2. Vol. Joannes Grial in Praefatione ad lectorem ſic ait. *Etymologiarum emendatio Alvaro Gomezio Toletano viro inprimis erudito credita eſt, traditaque ipſi veterum codicum magna copia, quorum bona pars Gothicis (ſeu, ſi mavis Longobardicis) characteribus erat ſcripta. Quo ipſe, varietate notata, ad Antonium Auguſtinum Tarraconenſem Archiepiſcopum, & Petrum Chaconem Romae jam tunc commorantem ſingulis de rebus referret, quorum utrique id etiam a Rege fuerat injunctum, ut & ipſi collatis ſuis exemplaribus, quid ſenſus ſui eſſet ad eundem Alvarum remitterent. Conſtat autem, omnes triginta, aut eo pluribus manuſcriptis libris in hoc opere emendando fuiſſe uſos. Sed Ant. Auguſtinum ſanctiſſimum Antiſtitem, atque ſuis libris toto orbe notiſſimum. cum ad XII. librum perventum eſſet, hoc eſt, opere prope in medio, mors occupavit. Petrus Chacon (ſic enim ipſe ſe noſtro, non Ciaconum, aut Ciaconium Italorum more, ſcribebat: ut qui Hiſpanum ſe, & Toletanum, quam Romanum, atque Sabinum haberi mallet) is igitur, quod multos annos in antiquis auctoribus emendandis verſatus, de hoc opere reſtituendo imprimis cogitarat; dici vix poteſt, quantum opis attulerit, vir ingenio, induſtria, conjiciendi arte quadam ſingulari.* Huc usque Grial. De Chacone idem teſtatus eſt Andreas Schottus in *Hiſpaniae Bibliotheca*, nam de eo loquens ita ſcripſit. *Idem in Divi Iſidori Hiſpalenſis Epiſcopi Origenes, ſeu Etymologias (quas*

(quas Toleti jussu Philippi II. Regis Catholici edolandas susceperat Alvarus Gomecius, Graecarum litterarum doctor) rogatu illius compositis aliquot Neapolitanae Bibliothecae codicibus antiquis, observationes scripsit; breves illas quidem, ut solet, sed eruditas; quibus ex Servio Maronis interprete, Festo, Nonio, Divo Augustino, ceterisque melioris notae auctoribus (quorum Gothicis illis temporibus vel nomina audita fuisse, quis non miretur?) ad verbum pleraque transcripsisse ostendit. Haec Schottus. Cum igitur hoc ipsum observemus in Gomecii Notis; eo pluris faciendae sunt accedente labore, et censura maximorum criticorum. Silentio non praeteribo rem pessimi exempli, quam refert Bernardus Aldretus *lib. I. cap. 3. Antiq. Hispan.* omnia illa exemplaria operum B. Isidori, quae jussu Philippi II. ex Hispaniae Bibliothecis collecta fuerunt, illis nullo modo restituta fuisse.

IACOBVS TEVIVS.

M. D. XLVI.

Commentarius de Rebus a Lusitanis in India apud Dium gestis, anno salutis nostrae M. D. XLVI. Jacobo Tevio Lusitano auctore. Commentarius hic brevissimo, et perspicuo stilo scriptus est. Excusus est ad calcem libri cui titulus est. *De Rebus Hispanicis, Lusitanicis, Aragonicis, Indicis, Aethiopicis, Damiani a Goes Lusitani, Hieronymi Pauli Barcinonensis, Hieronymi Blancae Caesaraugustani, Jacobi Tevii Lusitani, Opera, partim ex manuscriptis nunc primum eruta, partim auctiora edita. Coloniae Agrippinae in officina Birckmanica, sumptibus Arnoldi Myllii. Anno M. DC. II. 8.* qui libellus aurea, et selectissima continet opuscula.

Jacobi Tevii Orationes, et Opera Poëtica. Huic libello deest frontispicium. In ejus fine ita legitur. *Salmanticae excudebant haeredes Joannis a Junta Florentini, Anno a Nativitate Domini 1558. mense Augusto 8.* Tevium una cum Buchanano, et Mureto laudavit, ut egregium virum, Josephus Scaliger in *Epistola de vetustate et splendore Gentis Scaligerae, pag. 51.* et revera Orator fuit elegantissimus, et Poëta luculen-

tus. Humaniores literas Burdigalae, et Conimbricae magna celebritate professus est, uti referunt Andreas Schottus in *Hispaniae Bibliotheca*, et Jacobus Augustus Thuanus *Historiar. lib. LXXVI.*

FRANCISCVS DECIVS.

M. D. XLVII.

Francisci Decii Valentini De Scientiarum, et Academiae Valentinae laudibus, ad Patres Juratos, Senatumque Literarium Oratio, per Onofrium Clementem discipulum non poenitendum publice habita. Anno 1547. Valentiae, Per Joannem Mey Flandrum, mense Octobri. 4. Legi meretur haec Oratio ab Historiae literariae amatoribus: caeteroquin ipsa potius est declamatio, quam Oratio. Adjunctae sunt Declamationes quatuor. I. pro Tabellione. II. pro Medico. III. pro Jurisperito. IV. pro Theologo: et Epistola cuidam, turpissimo se matrimonio immiscenti. Ut autem Declamationum argumentum melius intelligatur, ecce illud ex ipso Decio. *Vir quidam Reipub. etiam post mortem studiosus, cum filium scripsit haeredem, qui artem omnium Reipublicae utilissimam exerceret. Quatuor relicti sunt; quorum primus Tabellio; alter, Medicus; tertius Jurisperitus; postremus, Theologus effectus est. Singuli itaque de haereditate contendunt.*

Francisci Decii Valentini Patribus Juratis pro munere Oratorio Musis nuper condito Eucharistia, per Discipulum Pontium Patricium adulescentem publice habita. Valentiae. Ex Officina Joannis Mey Flandri. 1549. 4. Valentina Academia Decio debuit, ut cum antea solum traderentur Rhetoricae praecepta; eo excogitante, et urgente binae singulis diebus lectiones essent: quarum altera praeceptiones traderet; alterâ vero gravissimorum auctorum exempla illustrandis illis adhiberentur. Itaque Rhetorica, quae olim altero quasi pede tarda incedebat, utroque postea expedita gradiebatur, ut ipsius Decii verbis utar. Utinam illa methodus perseverasset! Nunc in nulla Hispana Academia veteres scriptores praeleguntur eo modo quo scimus praelegi solitos ab Antonio Nebrissensi, Ferdinando Nonnio, Petro Joanne Nunnesio, aliis-

aliisque viris ſapientiſſimis. Sed quoniam noſtrum non eſt haec in ordinem redigere, ſinamus alios ſuo arbitrio vivere.

Primi illi literarum in Hiſpania inſtauratores plura viva voce docuerunt, quam ſcriptis tradiderunt. Adde honoraria (ut nunc) fuiſſe exigua, ſufficientia ſolum ad victum quaerendum. Hinc mirandum non eſt, ſi homines in omni literarum genere eruditiſſimi, pauca ediderunt.

PETRVS RHVA.

M. D. XLIX.

Inter eos numerandus eſt Baccalaureus Petrus Rhua, qui aegre ferens Antonium Guevaram, Epiſcopum Mindonienſem, ficta pro veris obtrudere, in lucem dedit Hiſpana lingua: *Cartas de Rhua, Lectòr en Soria ſobre las obras del Reverendiſſimo Señor Obispo de Mondoñedo, dirigidas al meſmo. 1549.* In fine haec leguntur. *Fue impreſſo en la mui noble, i mas leal Ciudad de Burgos en caſa de Juan de Junta, Año 1549. 8.*

Eſt et altera editio, cui titulus praepoſitus. *Cartas Cenſorias, i prudente Critica ſobre las Epiſtolas, i Obras Hiſtoriales del Iluſtriſſimo, i Reverendiſſimo Señor, D. Fr. Antonio de Guevara, Obispo de Mondoñedo, donde ſe advierten repetidos descuidos por el cuidado de Rhua, Maeſtro de Letras Humanas en las Ciudades de Avila, i Soria: i las ſaca a luz D. Felipe Ignacio Montero, Profeſſor de Filoſofia, i Letras Humanas. En Madrid por Manuel Gonzalez en ſu Imprenta, i Libreria. Año de 1736. 4.*

Duplex libelli dos eſt: quod riſum movet,
Et quod prudenti vitam conſilio monet.

Eum ego Latinum feci, ac notis illuſtravi, et Illuſtriſſimo Ottoni Friderico Comiti Lindeno, quem qui ignorat, hoſpes eſt in literis, miſi edendum juſſu ejus. Ibi multa dixi de hoc opere, et de ejus auctore, cujus animi candor fuit mirificus; eruditio, ſtupenda.

PETRVS JOANNES OLIVARIVS.

M. D. LI.

Pomponii Melae de Situ Orbis libri tres. Cum Annotationibus Petri Joannis Olivarii Valentini, Chriſtianiſs. Reginae Francorum in

literis alumni, viri in Geographia eruditissimi. Index praeterea locupletissimus, in fine operis adjectus. Lugduni, apud Antonium Vincentium. 1551. 8. Andreas Schottus in *Praefatione Spicilegii sui ad Melam*, sic scripsit. *Huic* (Pintiano) *et Olivarius Valentinus succenturiatus esse voluit; sed post principia latuit. Emendationes, paucas licet, a Pintiano fere mutuatus est. In explicando peccat non raro: in nominibus propriis reddendis. saepius. Qua de caussa Nomenclatorem Pomponianum, qui vetera nomina, et recentiora dictet; ex Synonymia Geographica Abr. Ortelii, v. c. sibi quique componet. Altera vero Olivarii editio nihilo priore melior: quam tot digressionibus, auctuariis. & corollariis deformavit, ut Cosmographiae, & Geometriae principia (quae alibi quam in Mela didicisse oportuit) intempestive hic inculcet.* Isaacus Vossius in *Praefatione ad Observationes Melae* sic de Olivarii editione censuit. *Olivarii nescio cujus Commentariolus, imi subsellii magistellum prodit.*

ANDREAS SEMPERIVS.

M. D. LI.

M. T. Ciceronis pro C. Rabirio perduellionis reo, ad Quirites Oratio. Valentiae apud Joannem Mey Flandrum. 1551. 8. Suspicor edidisse hanc Ciceronis Orationem Andream Semperium, ejusdemque esse argumentum Orationi praemissum.

M. T. Ciceronis pro Lege Manilia Oratio, nunc denuo pulcherrimis scholiis illustrata, quibus artificium ostenditur. Valentiae apud Joannem Mey Flandrum. 1552. 8. Praefatiuncula, Orationis argumentum, & ejus Scholia, sunt Andreae Semperii; & haec quidem eo tendunt ut Orationis artificium explicetur.

Andreae Semperii Valentini Alcodiani, Doctoris Medici Methodus Oratoria: item & de sacra ratione Concionandi libellus; ad Illustrissimum, & Reverendissimum D. Dominum Gregorium Gallum Episcopum Oriolanum. Valentiae. Ex Typographia Joannis Mey. M. D. LXVIII. 8. Ut omnes sciant quantum debeat Semperio Academia Valentina; describam initium Praefationis ejus ad Lectorem. *Cum fuissem* (inquit) *revocatus*

vocatus anno quinquagesimo nono a Consulibus Valentinis e Patria, ubi Medicinam exercebam, magna mercede conductus; ut hanc Academiam in pristinam, & usitatam auditorum frequentiam ab illa desertissima solitudine vindicarem, in qua misera fuerat collocata, triennium ab urbe non abeunte pestilentia: rem suscepi non invitus, quod viderem, horam unam tantum praelegendae Rhetoricae dandam esse; reliquum vero tempus in studiis Medicis consumendum: eamque mercedem annuam mihi proponi, quae nemini fuisset ante me tributa. Quod munus ut commodius, ac facilius explere possem; Tabulas quasdam Georgii Cassandri in Praeceptiones Rhetoricae jam a me multis additionibus antea locupletatas, praelegendas curavi. Quibus Oratorem ad Brutum, Elocutionem maxime commendantem adjunxi. Etenim neque libri de Oratore ad Q. Fratrem pauciſſimis praeceptis constantes; nec Partitiones alicubi plus justo breves, & exemplis destitutae; nec Auctor ad Herennium prolixus, & languidus; nec Quinctilianus opinionibus Oratorum recensendis obscurus, implicatus, et vastus; nec quisquam recentiorum ad tirones instituendos nobis accomodati videbantur. Absolutis autem iis, quae delegeram, & praelectis aliquot Orationibus Ciceronis (videlicet supra memoratis, & forte etiam aliis) *incredibili discipulorum profectu; rogatus fui anno proximo, Schola jam industria nostra potissimum frequentissima, ut non amplius aliena scripta praelegerem; sed quae mihi viderentur ex omnibus praestantiora; quacque fuissent a me tam diuturno docendi usu observata, dictarem. Placuit. Et haec sunt, quae tibi nunc typis excusa proferimus* &c. Auctor in eadem epistola meminit libelli, quem edere paratus erat *De ordine praelegendi liberales artes: & De Exercitatione Oratoria.*

Andreae Semperii Valentini Alcodiani, Doctoris Medici, Prima Grammaticae Latinae Institutio tribus libris explicata. Ad illustres, ac magnificos Consules Valentinos, Academiae parentes, & patronos. Valentiae apud Petrum Huete, in platea Herbaria. 1579. 8. Elucubravit Semperius hanc Artem ut institueret cl. adolescentem Philippum Catalanum, eoque postea Valentinorum Sevirorum Principe (*Jurado en Cap* vocant, quod munus exercuit anno 1571.) tertium eam edidit, eique ac caeteris Seviris eam dicavit. Quantam autem celebritatem nactum

ctum fuerit hoc opus, ex initio Epistolae Dedicatoriae facile cognoscetur. *Cogor* (inquit) *illustres, ac magnifici Consules, hanc meam Grammaticae Latinae primam Institutionem nunc tertio typis excudere. Sic enim eam (Christo gratia) placuisse video, ut cum Valentiae bis, & in Gallia semel fuerit excusa, nulla jam ejus exemplaria summa diligentia diu quaesita dicantur extare. Nam, ut alias urbes insignes, & oppida quaedam celeberrima praetermittam, ubi proposita studiosissime discitur; certe Calaris, urbs Sardiniae, rerum omnium ubertate, ingeniorum praestantia, & doctissimorum virorum copia non paucis antecellens, tam libenter eam excepit, cujus causa fuerat primum edita; ut sola digna judicetur, quae pueris illius insulae clarissimae perpetuo praelegatur. Deinde Bacticae Provinciae civitas nobilissima Baeza tanto consensu, plausuque mittendam ad se curavit, ut doctissimi quidam ejus Academiae Magistri scriptis ad me literis testati sint, nihil suis discipulis commodius brevitate nostrorum praeceptorum, & elegantia verborum accidisse. Et, ut finem enumerandi faciam, nunc, nunc, ultima Palma, Balearium Majorum urbs. & fertilitate, salubritateque soli, & aedificiorum pulchritudine, & majestate, & spectu maris amoenissimo, & civium omni disciplinarum genere praestantium frequenti ceteris omnibus comparanda, ne dicam anteponenda, tanto prope convicio Grammaticam a nobis efflagitavit, ut ejus unius gratia tertiam hanc editionem pudore victi paremus.*

JOANNES TORRELLA.

Brevis & compendiaria Syntaxis, Partium orationis institutio, ex variis scriptoribus collecta, auctore Joanne Torrella in Academia Valentina publico Professore. Valentiae typis Vincentii Cabrerae. 8. Sine anni nota. Haec Syntaxis initio hujus saeculi, aut paullo ante excusa, decerpta est ex Andreae Semperii libro tertio *Primae Grammaticae Latinae Institutionis*, ut non immerito Vincentius Carbonellus eam tribuerit Semperio, qui Torrellae illam edendam dedit.

Syntaxis, seu Compendiaria Partium Orationis institutio a Joanne Torrella, denuo nonnullis breviter aucta observationibus, & in commodiorem

rem usum exposita studiosis Grammaticae candidatis in Collegio Cordellensi Soc. Jesu. anno 1709. Barc. ex typ. Francisci Guasch. 8. Haec *Syntaxis* eadem est ac praecedens, nisi quod Textui latino Declaratio Hispana adjuncta est; & utrique Observationes subjunctae, quibus puerorum memoria infelicissime oneratur: quod eo liberius commemoro, quo fui miserabilior, qui totam eam puer ad verbum ediscere coactus fui. Sed Divina quadam providentia, cum ab ineunte aetate fuerim semper studiosissimus, praeceptorum multitudinem jam tunc aversabar, & in usum magistri nescio cujus quinque foliolis octuplicatis, totam illam doctrinam in compendium redegi, manuque exaratam dedi amico mearum rerum studioso.

PETRVS JOANNES NVNNESIVS.

M. D. LII.

Institutiones Oratoriae collectae methodicos ex Institutionibus prioribus Audomari Talaei, authore Petro Joanne Nunnesio Valentino. Valentiae per Joannem Mey Flandrum. 1552. 8. Hae *Institutiones* Rhetoricae accommodatissimae sunt tenellae aetati ob brevitatem, & perspicuitatem, quae virtutes mirum in modum eminent in omnibus operibus eruditissimi viri Petri Johannis Nunnesii, quo acutiorem, & liberalibus Disciplinis edocendis aptiorem tulit Academia Valentina neminem.

Plutarchi Chaeronei caussae naturales conversae a Petro Joan. Nunnesio Valentino Ἐκ τῦ παραχρῆμα. Nunnesius ita finit versionem suam. *Extremum Problema mutilum est: indiget Aesculapio, qui faciat illi medicinam, ut toti fere versioni, & his meis scholiis; sed meis gravissimis occupationibus, & quotidianis, id omne condonandum est. E Bibliotheca nostra. Anno 1554. ad septimum idus Februarias.*

Haec Plutarchi Problemata excusa sunt ad calcem libri sic inscripti. *Problematum Aristotelis sectiones duae de quadraginta.*

Problematum Alexandri Aphrodisei libri duo, Theodoro Gaza interprete.

Ad haec, eruditissima Problemata Plutarchi.

Extant

Extant apud Borbonium bibliopolam. Valentiae, typis Johannis Mey, Flandri. 1554. 8. Plutarcho obtingere non potuit interpres fidelior, & dilucidior, quam Nunnesius, Graecae, & Latinae linguae peritissimus.

Petri Joannis Nunnesii Valentini de Caussis obscuritatis Aristoteleae, & de illarum Remediis Oratio.

Ejusdem liber de Constitutione Artis Dialecticae, in quo exemplo Galeni docetur ex notione finis, cur singula praecepta artis tradantur.

Accessit ejusdem Commentarius in Constitutionem Artis Dialecticae, in quo prosligantur omnes quaestiones, quae vulgo in Scholis de Dialectica disputantur.

In silentio & spe.

Valentiae. Typis Ioannis Mey Flandri. 1554. 8.

Oratio de Caussis obscuritatis Aristoteleae, & de illarum remediis, subtiliter, & erudite scripta est, eloquentia philosophica.

Libellus de *Constitutione Artis Dialecticae* exquisita methodo, mirabili brevitate, & perspicuitate sctiptus est secundum Aristotelis mentem. In eo, quia tironum caussa scriptus est, nihil differuit Nunnesius de methodo Demonstrandi; verum docuit hanc luculentissime in ejus Commentario, pag. 141.

Commentarius in Constitutionem Artis Dialecticae prope incredibili mentis acumine, & methodo sollertissima elaboratus est.

Petri Joannis Nunnesii Valentini Institutionum Physicarum quatuor libri priores collecti methodicῶς ex decretis Aristotelis.

Praeposita est huic libello Ratio Methodi, quam auctor secutus est in eo conficiendo. Cui accesserunt duo Indices, in quorum priori vocabula vulgo incognita ex altera parte respondent iis, quibus Philosophorum vulgus utitur: in posteriori vero aliquot vocabula Graeca hujus Artis explicantur.

Anacephalaeωsis hujus libri separatim excussa est.
In Silentio & spe.

Valen-

Valentiae. Excudebat Joannes Mey Flander. 1564. 8. Harum *Institutionum* methodus ingeniosissima est, ut sunt omnia opera Nunnesii. *Institutiones* vero veluti index analyticus Aristotelis Physicorum, quae doceri in Scholis solebant, cum rerum omnium de quibus agitur, definitionibus Aristoteleo more. Ipse auctor in libello de *Recta atque utili ratione conficiendi curriculi Philosophiae*, laudans rationem, & viam analyticam, tanquam aptissimam ad artes docendas; fol. 21. ita scripsit. *Hac ratione oporteret auditoribus omnes partes Philosophiae a Doctoribus tradi: quod olim Savaranola praestare voluit in omnibus partibus Philosophiae, nescio an sit assecutus. Nos certe in ea parte physiologiae, quae vulgo in scholis explicatur, illud aliquando elaboravimus non sine magno auditorum commodo.* Gaspar Scioppius *Consultatione prima de Studiorum Ratione ad nobilem, & ornatissimum adolescentem Mariangelum a Fano Benedicti, Patricium Mediolanensem*, sic de his *Institutionibus* judicavit. *Scientia rerum naturalium in vulgaribus Philosophorum Scholis parum addiscitur, sive quod magistri plerumque ad hoc alios doceant, ut ipsi discant; sive quod in otiosis, inutilibus, & loco ac tempore alienis quaestionibus occupentur; sive quod auditores nec Arte Logica, ut oportebat, instructi sint, nec aliquod Disciplinae Physicae systema prius cognoverint, quale habes in Physicis Institutionibus Petri Johannis Nunnesii, Philosophiae Peripateticae facile Principis, & in interiore Graecarum ac Latinarum literarum notitia sermonisque elegantia nemini secundi.* Haec Scioppius; ut vero dicam, quod sentio, Nunnesio defuit vixisse post Galilaeum Galilei, Baconum, Cartesium, Newtonum, aliosque similes naturae interpretes.

Anacephaleosin harum *Institutionum* nunquam videre potui. De ea Auctor sic ait in *Epistola* ad Michaelem Johannem Paschalium Doctorem Medicinae peritissimum, cui suas Institutiones *Physicas* dicavit: *Tabulam etiam separatim excudendam curavi, ut affixa paretis memoriam totius libelli quotidie renovaret: quanquam in ea non sum omnia complexus, quod pleraque ita essent tradita, libro praesertim quarto, ut in hanc difficulter includi possent.*

Apposita M. T. Ciceronis, collecta a Petro Ioanne Nunnesio Valentino,

tino, ad Reverendiſs. & Illuſtriſſ. D. Franciſcum a Navarra Archiepiſcopum Valentinum.

His *acceſſerunt additiones quaedam, & Explicationes Latinae Dictionum Graecarum. Valentia, Excudebat vidua Joannis Mey. 1556. 8.* Hic liber utiliſſimus eſt iis, qui volunt Ciceronem imitari in appoſitorum uſu. In Dedicatione ait auctor, *graviora artium liberalium ſtudia interniſiſſe, ſeque ad haec leviora literarum, ut vocant, humaniorum, ſed tamen multo magis neceſſaria retuliſſe.* Idem Nunneſius *Inſtitut. Rhetoric. lib. IV. cap. de dulcedine* ſic ſcripſit. *Ornavit hac* (Epithetorum) *dulcedine ſaepe ſuam orationem M. Tullius, ut declarat volumen Epithetorum a nobis, cum adoleſcentes eſſemus, collectum. In quo tamen ea ſimul colliguntur, quae ille interjectu verbi rebus ſubjectis attribuit, ὡς κατηγορούμενα, ut Graeci loquuntur, quod exiſtimaremus illa quoque Epithetorum locum, ut cenſuit Ariſtoteles, aliquando tenere poſſe.*

Epitheta M. T. Ciceronis collecta a Petr. Joha. Nunneſio Valentino ad Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum D. D. Joh. Tereſium Archiepiſcop. Tarraconen.

Editio altera multo correctior, & auctior ceteris: cui acceſſit Ratio, qua haec ſupellex poſſit varie, & copioſe exerceri. Barcinone, cum licentia ex Typographia Jacobi Cendrat. Anno 1588. 8. Hic liber titulo aliquantulum immutato, idem eſt ac praecedens. Praemittit auctor Rationem, qua utendum hac Epithetorum ſupellectile, & in ea fatetur, *ejusmodi adjuncta, eaque lectiſſima, eſſe ex ſilva illa adjunctorum M. Tullii, quam diligentiſſime collegit* (inquit) *noſter familiaris Antonius Jolius*: & poſt aliquot pagellas ait. *Nos, quod noſtrarum partium eſt, praeſenti libello fruamur, gratiasque maximas honeſtiſſimis adoleſcentibus eloquentiae ſtudioſis, quorum opera fideli, egregiaque collectus eſt, habeamus, ut eorum exemplo alii excitati ejusmodi libros quampluvimos, qui poſteris magno uſui, & ornamento eſſe poſſint, proferant.* Vide quam induſtrius eſſet Nunneſius in diſcipulis aſſuefaciendis ad utiles, & egregios labores ſuscipiendos, perficiendosque.

Tabulae Inſtitutionum Rhetoricarum Petri Joannis Nunneſii Valentini.

tini. Barcinone. Excudebat Jacobus Sendrat Anno Domini, 1578. 4. Has Tabulas confecit Nunesius ut faciliores redderet pueris suas *Institutiones Rhetoricas*, ubi, *cap. ult.* quod est *de Exercitatione Rhetorica*, ita scripsit. *Exercitationis igitur Rhetoricae, quae nobis hoc tempore proposita est, haec ratio primum ineunda, ut quemadmodum in Logisticis Mensam, ut vocant, Pythagorae, teneat quisque memoriter, oportet ad expedite numerandum; sic in his, cum artem semel didicerit, in promptu habeat Tabulas totius artis, quas separatim edendas curavimus: quo brevi totius artis speciem oculis, & menti subjiciant.*

Pet. Johan. Nunnesii Valentini Institutionum Rhetoricarum libri quinque.

Editio altera multo correctior, & locupletior exemplis, & indicibus: & nova accessione artificii, quo possit ars copiosius, & utilius exerceri.

Barcinone. Cum licentia: Ex Typographia Jacobi Cendrat. An. 1585. 8. In hac Arte Rhetorica Hermogenis doctrinam Latina oratione, eaque elegantissima, quam planissime potuit, Nunnesius, descripsit. Si quid autem addidit, detraxit, aut immutavit; aut quos secutus est scriptores, notavit; aut rationem aliquam sui consilii attulit, ut ipse ait in Peroratione totius operis, & in *cap. de Periodo.* Ad calcem libri, post accuratos indices addidit nonnulla de Figuris ex Phoebammone, & Minuciano, & definitiones affectuum ex Aristotele *lib. II. Rhetoricor.* Hae Institutiones Rhetoricae praestantissimae sunt, & ad earum usum scripsit Nunnesius praedictas Tabulas. Meruerunt hae *Institutiones* laudari ab eximio Rhetore Gerardo Johanne Vossio, ut colligitur ex verbis sequentibus descriptis ex Andreae Schotti Epistola, quae 21. est inter Vossianas. *Quod in Rhetoricis Pet. Nunnesii, mihi quondam in Hiberia familiaris (ut Phrynichi Eclogas Atticorum verborum Augustae editas, mihi dux erit inscribendas) librum laudes, ut hominis doctissimi, & de Hermogenis subtili methodo, ante Sturmium, bene meriti, scito me illius habere omnia, etiam Philosophica, ut erat etiam Philosophus excellens, Graeceque doctissimus, ex ultima editione, quae quidem typis sunt edita: si legere placet, mittam, atque utinam isthic, si*

Scholis visa sunt utilia, Typographum isthic quoque reperiant, tua commendatione.

Pet. Johan. Nunnesii Institutionum Rhetoricarum libri quinque. Editio tertia ceteris multo auctior, & locupletior exemplis, & indicibus, & nova accessione artificii, quo possit ars copiosius, & utilius exerceri.

Barcinone cum licentia: ex typographia Sebastiani a Cornellas. an. 1593. 8. Omissa sunt in hac editione ea quae edita fuerunt in praecedenti ex Phoebammone, & Minuciano, & Deffinitiones affectuum ex Aristotele.

Grammatistica Linguae Graecae auctore P. Joh. Nunnesio Valentino.

Cui accessit libellus ejusdem, sed multo locupletior de mutatione linguae Graecae in Latinam cum formulis ad extremum Graecis Epistolarum, & duplici earum interpretatione Latina.

Barcinone cum licentia ex typographia Jacobi Cendrat, anno 1589. 8. Brevitate, eruditione, & perspicuitate, qua solet, tradidit Nunnesius in hoc libello artem legendi, & scribendi linguam Graecam. Quae vero scripsit de hujus mutatione in Latinam, ostendunt eum utriusque peritissimum fuisse ad miraculum.

Institutiones Grammaticae linguae Graecae, auctore Petro Johanne Nunnesio Valentino. Ad Illustrissimum, ac Reverendissimum Gasparem Punter J. U. D. clarissimum, Episcopum Dertusanum. Barcinone cum licentia ex typographia viduae Huberti Gotardi, anno 1590. 8. Nunnesius non solum coluit egregie linguam Graecam, sed & optime eandem docuit.

De recta atque utili ratione conficiendi curriculi Philosophici P. Joh. Nunnesii Valentini ad Illustrissimum, ac Reverendissimum D. D. Gasparem Punter J. U. D. clarissimum, Episcopum Dertusanum.

Accessit huic lib. duplex ratio explanandi Arist. brevi indicata: una solis methodis ejusdem contenta: altera, quae fit praelucentibus explanationibus, atque utraque illustratur cap. 1. lib. Perihermenias.

Vita Aristotelis ex veteri translatione cum ejusdem P. J. Nunnesii Notis.

Bar-

Barcinone ex typographia Sebaſtiani a Cormellas, anno 1594. 8. Hic libellus demonſtrat Nunneſium fuiſſe Peripateticum inſignem, & inter eos eruditione nemini ſecundum. Utinam in lucem prodiiſſet ejus liber *de Claris Peripateticis.* Quo in libro, ut ipſe ait *fol. 178. quae ſingularia in quoque fuiſſe potuimus obſervare, colligimus, ut paulo antea in Andronico fecimus.* Unde ſtupenda hominis diligentia facile conjici poteſt.

Alphabetum Graecum. In quo

De Graecarum litterarum, ac Diphtongorum pronunciatione, & diviſione.

De Accentibus, & ceteris Graecorum Notis. Compendia, & nexus litterarum.

Oratio Dominica, Salutatio Angeli ad Virginem, Symbolum Apoſtol. Graece, & Latine.

Formulae dicendi ex Syneſio, cum duplici interpretatione.

Numerorum notae.

Valentiae, apud Philippum Mey. M.DC. 8. Hujus libelli auctor eſſe potuit, aut idem Philippus Mey. Typographus Graecae linguae peritus; aut Nunneſius, qui anno 1600. adhuc vivebat Valentiae, in qua urbe deceſſit IV. Eidus Martias anni 1602. & magis placet haec poſterior conjectura: etenim Nunneſius, etſi opuſculum ſit utile; tamen, quia puerile, potuit omittere nomen ſuum. Philippus vero Mey, ſi fuiſſet auctor, eodem modo quo apud ſe excuſum dixit, addidiſſet, ſe auctorem fuiſſe: ut taceam addictiſſimum fuiſſe Nunneſii doctrinae.

Petri Joannis Nunneſii Oratoriae Inſtitutiones in quinque libros diſtributae. a Bartholomaeo Gavila Ilicenſi in Epitomen redactae. Oſcae apud Joannem Perez a Valdivieſſo, Oſcenſium Academiae Typographum, anno 1604. 8. Nunneſii magiſtri ſui *Inſtitutiones Rhetoricas* in compendium redegit Bartholomaeus Gavila, ut tenellae aetati accomodatiores eſſent. In *Epiſtola Dedicatoria* ad Petrum Zaragoza Domini-

canum, dixit se parata habere alia in Mathematicis disciplinis, & aliis Artibus liberalibus.

, *Ratio brevis, & expedita conscribendi genera Epistolarum illustriora ex dictatis P. Johan. Nunnesii Valentini.* In fine sic legitur. *Valentiae apud Philippum Mey M. DC. VII. 8.* Hic libellus Ciceronianas continet scribendi formulas Hispane redditas. Et, ut hoc obiter dicam, habeo alium manuscriptum ejusdem argumenti, sed multo locupletiorem, sic inscriptum.

Formulae illustriores ad praecipua Genera Epistolarum conscribenda, simul cum praeceptis, quibus fere uti solet M. Tullius Cicero, auctore Petro Joanne Nunnesio Valentino politioris literaturae in Barcinonensi, & Valentina Universitatibus, jussu Regis Catholici Primario Professore, scriptore Francisco Barrientos T. D. Hunc libellum manu mea descripsi, cum Hispaniarum Regi essem a Bibliotheca.

Tirocinium linguae Graecae ex Institutionibus Grammaticis P. Joh. Nunnesii collectum a Philippo Mey. Valentiae apud Philippum Mey. M. DC XI. 8. Haec Grammatica Graeca, brevissima, & perspicua est.

Breves Progymnasmatum Petri Nunnesii, & Rhetoricae Franciscí Novellae Institutiones, ex variis, ejusdemque Artis scriptoribus.

Nunc denuo aliquot mendis repurgatae, & novis tabulis alumnis utilibus illustratae a Vincentio Ferrer Gandiensi, Diacono, in Valentina Academia Primae Rhetoricae Cathedrae Praefecto. Ad ornatissimam Valentiae Civitatem, ejusque nobilibus Consulibus, Seviris, ac Civibus. Cum licentia. Valentiae per Hieronymum Vilagrasa in vico scapharum. anno 1655. 8. Petri Johannis Nunnesii magna fama fecit, ut ejus nomini multi suum adjungerent, eique vellent adhaerere, tanquam herba parietaria: inter quos numerandus est Ferrerius hic, Grammaticaster potius, quam Rhetor, utpote qui nec Latine loqui sciret: & tamen ejus *Institutiones* lectu sunt dignissimae, ob excellentem quam continent, Nunnesii doctrinam. Ad extremum hujus libelli legitur declamatiuncula illa, quae pronunciationis exercendae gratia in ludis Rhetoricis dici solet a pueris, quamque ego memini saepissime recitasse,

taſſe, de *condonandis injuriis*, incipitque, *Inhumanum prorſus atque ferinum eſt.* Quod ideo admoneo ut auctori ſuo reſtituatur.

Ardens amor quo Petrum Johannem Nunneſium proſequor, cogit me ut indicem opera manuſcripta ejusdem viri, quae videre, & obtinere potui. Sunt autem ſequentia.

Iſagoge Dialecticae Artis.

Aviſos pera eſtudiar Arts, hoc eſt, *Admonitiones ad ediſcendas Artes*, breviſſimae illae quidem, & catholicae; ad ſingularia minime deſcendentes.

Ratio Studii Theologici, tradita etiam breviſſime, & univerſalibus praeceptis, ut ſcripta videatur, ſicut praecedentes admonitiones, in puerorum gratiam.

Oratio habita a Petro Johanne Nunneſio in Academia Valentina ad Philippum III. Margaritam Auſtriacam Reges, Albertum & Eliſabetham Flandriae Duces. Ait gratias propterea quod dignati fuerunt Academiam Valentinam adire.

Explanationes in Dionyſium Afrum de Situ Orbis, eruditiſſimae, & luce publica digniſſimae.

Neſcio an magna mei, an vero ipſius Nunneſii infelicitate contigerit, ut multa ejus opera manuſcripta, quae venalia habebat librarius quidam Valentinus in manus pervenerint nebulonis nescio cujus, adeo ignoti, ut nec nomen ejus ſcire potuerim, cum proximo poſteaquam ille emerit die, librarium adierim ut mihi venderet quidquid haberet Nunneſii, & poſtea hoc ipſum inquiſiverim per annos fere triginta; neque ubi laterent illa manuſcripta, rescire potui: & ut mecum omnes ſentiant quid deſiderem, & quanta ſit haec jactura, ac propterea diligenter inveſtigent ubi lateant; deſcribam hic quae Bartholomaeus Joſephus Paſchalius, digniſſimus tanto magiſtro diſcipulus, in eloquentiſſima, & eruditiſſima Oratione *de optimo genere explicandi Ariſtotelem, & de vi atque uſu Artis Dialecticae*, habita Valentiae anno 1565. III. nonas Septembris dixit in laudem Petri Johannis Nunneſii. *Ut taceam* (inquit) *infinitos alios, ac pene innumerabi-*

rabiles usus horum librorum (Aristoteleorum); *ut infinita genera exercitationum praetermittam, quae in libris Sebastiani Foxii Hispalensis de vi & usu Dialecticae Artis continentur, & in libro de variis generibus exercitationum Dialecticarum a doctissimo, & celeberrimo cive nostro P. J. Nunnesio sedulo tractabuntur; quem honoris caussa nomino, quem tanti facio, quantum possum, & debeo; cui haec florentissima Academia plurimum debet, & ego in perpetuum ita devinctus sum, ut quidquid in me bonarum litterarum est, ei acceptum referam: & hoc solo nomine glorior, semperque gloriabor, quod is mihi contigerit magister, qui in dicendo suavitatem Isocratis, subtilitatem Lysiae, vim Demosthenis aequaverit; in Dialecticis & Philosophicis, quasi alumnus Aristotelis, Peripateticae Disciplinae seriem, formam, & institutionem, quae in ipso Aristotele aurea, in Theophrasto Divina, in Stratone eloquentissima, in Lycone, & Phalereo dulcissima fuit, mirabiliter expresserit.*

ALPHONSVS GARSIAS MATAMORVS.

M. D. LIII.

Alphonsi Garsiae Matamori Hispalensis, & primarii Rhetoris Complutensis, De asserenda Hispanorum eruditione, sive de viris Hispaniae doctis Narratio Apologetica ad illustrissimum Uraniae Comitem. Compluti. Ex officina Joannis Brocarii, Anno 1553. 8. Non pauci viri docti multum debent Matamoro, qui diligenter eorum nomina consetvavit, & famam apud posteros propagavit luculenta *Apologia*, cui desunt notae criticae, & Historiae literariae, ut justius laudatorum merita cognoscantur, & ut prudentes lectores melius intelligant, an ille obtemperaverit consilio, quod ei dedit prudentissimus, disertissimusque vir, Alvarus Gomecius, cujus elegantem epistolam ineditam descripsi in Bibliotheca Regia ex ejusdem adversariis: atque ita se habet.

Matamoro Sophistae.

Alias ad Te, vir doctissime, accuratius, & longius scribam; neque enim vulgarem aliquam epistolam requirit insignis benevolentia, qua me

me prosequeris, cujus significationem etiamsi mihi multo ante cognitam, ita verbis suavibus, elegantibus, & illustribus, proximis his literis ostendis, ut denuo novum ardorem in me incitaveris tui perpetuo colendi, amandi, complectendi, exosculandi. Mirabar tam longum silentium, cujus causam si ante intellexissem, animum tuum mihi conciliassem, & totius consilii mei rationem fortasse non poenitendam tibi viro prudentissimo dedissem. Sed hoc quoque in aliam epistolam per otium reservabo: nam hodie summo mane rem divinam facturo literae tuae redditae sunt. Sacer autem dies est, nempe Dominicus: & sub meridiem tabellarius discessum condicit.

Quod de libris tuis Rhetoricis petis, currentem incitas. Id enim jam cum Professoribus nostris agebam. Utinam conatus succedat pro votis. Mihi rursus Sysiphius lapis volvendus est: & iterum cogor Graecae linguae rudimenta praelegere. Tibi viro doctissimo in animo esse memoriam virorum doctorum, quos Hispania nostra tulit, e situ, & tenebris vindicare, mihi fuit multipliciter gratum: nam tibi nomen immortale paries, illos in lucem aeternam asseres. Tantum te pro nostra amicitia admonendum duxi, Lucio Marineo Siculo olim hujusmodi argumentum adgresso vehementer nocuisse, quod citra delectum ad nomen hoc pauciissimis concessum indignissimos quosque admiserit. Jam vero, cum de viris doctis scripta ipsa testificentur, quotusquisque ex nostris, obsecro, est, qui hac ratione immortescere curaverit? Sed tu id melius pro tua prudentia considerabis. Vale.

Equidem si Matamorus, sapiens Gomecii consilium secutus fuisset; nullo modo incidisset in tot reprehensiones. Indoluerunt alii propterea quod in illustrium virorum catalogo omissi fuerunt: alii, quia frigide laudati: alii, quia reprehensi: alii, quia eorum inimici nimis laudati: denique ejusmodi scribendi genus novum erat; & plerisque ingratum. Vero enim vero publica haec judicia exercere, eminentem postulat sapientiam, animum candidum & liberum, & fortitudinem maximam ad calumnias subeundas, & perferendas. Expertus loquor.

Oratio Alfonsi Gartiae Matamori Hispalensis, habita in Doctoratu

Theologiae ornatiſſimi viri Didaci Sobannos, Academiae Complutenſis moderatoris. Compluti, ex officina Joannis Brocarii. 1558. 8. In hac Oratione ita auctor de ſe ait. *His vero difficultatibus illud quoque accedebat, quod me ancipitem quidem, & dubium in diverſa ſubinde agitabat, affecta ſcilicet mea aetas; multis magnisque laboribus exhauſtum corpus; diuturnisque morbis adeo confectum, ut hac tanta imbecillitate afflictus animus, prae incredibili taedio ac languore moereat. Ingenium inſuper quod eloquentiae floſculis in hoc ampliſſimo Theatro olim nituit, nunc veteri alacritate omnino amiſſa, hebes, ac retuſum, ſine viribus jaceat. Illa poſtremo, quae me quondam apud vos ſaepiſſime dicentem commendarunt, vox ſuavis, & canora, firma latera, vultus gravis, & erectus, fulgura, & tonitrua verborum, quibus (quod ſine arrogantia, & invidia dicam) totum hoc Theatrum commovere ſolebam, aetate, & morbo deformata conciderunt.* Ex hac Oratione conſtat jam tunc viguiſſe in Academia Complutenſi pernicioſſimas illas partium contentiones, quae ut ſuis faveant, benemeritos affligunt, & in Reipublicae Literariae graviſſimum damnum conjurant. *Vide* (inquit loquens cum Didaco Sobannos, Academiae Complutenſis Rectore) *ne quisquam ſit apud Te ſuperior, quia ſit amicus, quia provincialis tuus, quia Vacceorum partes ſequitur; omnia omnibus aequabili jure imperti. Poſtulat Baethicus in veſtrum collegium, & ſocietatem cooptari; cur ei negabis, ſi bonus, & doctus eſt, quia tu in Cantabria natus, non in Baetica fuiſti? Ambit Carpetanus Artium, aut Theologiae munus; cur, ſi vere Theologus eſt, & literis competitorem ſuum aequat, aut fortaſſis excellit, occultis inſidiis repulſam accipiet? an tu exiſtimas, poſſe fieri, ut tam amplae, et florentes Respublicae, quantae olim Athenienſium, & Romanorum extiterunt, alio ſcelere conciderint, quam juſtitiae, & aequitatis penuria? An tu humana omnia, & Divina jura violabis, ut in re, quae tua non eſt, nec cujusquam hominis privati, placeas amico? Omnes tu (mihi crede) appellabis amicos; ſed nemo tibi amicus erit, niſi ſola Respublica. O, quanta tibi gloria illuſcebit illo die, quum depoſitis privatis commodis, te totum ad juſtitiae, & acquitatis ſtudium traduxeris. Quid obſecro aliud tantam odii, & invidiae flammam in Academia Complutenſi excitare ſolet, quam voces illae nefariae, ab omni jure,*

*& humanitate alienae, quae usu jam & consuetudine in moribus nostris inveterarunt? Est civis, est conterraneus, in municipio meo natus; meo suffragio Collega erit. Cetera, quid mihi cum Baetico? quid cum Cantabro? quid cum Carpetano? Vaccaeus ego sum, illos solum agnosco, quos Pintia, quos Aruuda, quos Campania (*Tierra de Campos*) mittit: reliquos nihil moror, quos una mihi patria non copulavit. O voces impias, & plusquam sceleratas! O mores perditos nostri temporis! Ad te non existimas pertinere eos, qui non sunt tuae nationis, neque municipii? quid ais, tantae Academiae Rector? Tu alienos arbitraris eos homines, quos una fides, una spes, una caritas, una domus, unum contubernium, unum vitae institutum, non cives modo, sed fratres, & unius quoque Regni haeredes fecit? Haec est vox hominis Christiani, ne dicam Theologi Complutensis? Quare, si tanta vis est injustitiae, & aequitatis splendore, ut hac una pulcherrima virtute sublata de medio, amplissima regna corruant, & evertantur, nullaque sit Reipublicae constitutio, nullus ordo, nulla dignitas, nulla denique vivendi ratio; hanc tu unam omnibus tuis emolumentis, & cupiditatibus anteponendam cura. Haec si feceris, si praestiteris, si Reipu. caussa complexus fueris, intelliget demum Academia Complutensis sortem illam fuisse divinam, quae te ad communem omnium utilitatem Rectorem declaravit.* Haec describere oportuit, quia non minus illi tempori necessaria fuerunt, quam nostro, in quo praeclarum meritum est hujus, non illius nationis esse. Sed institutum iter prosequamur.

A Declamatore ad Grammaticorum coriphaeum transeamus, cujus haec opera habeo.

FRANCISCVS SANCTIVS BROCENSIS.

M. D. LXII.

Amat victoria curam.

Franciſci Sanctii Brocensis in inclyta Salmanticensi Academia Rhetorices, Graecaeque linguae Professoris, verae brevesque Grammaticae Latinae Institutiones. Ad illustrissimum Castellae Halmiranthum, apud

Heredes Seb. Gryphii. Lugduni 1562. 8. In his Inſtitutionibus perſpicuitas cum brevitate certat: & multa egregie diſputat auctor adverſus Grammaticos, quorum errores nondum profligati ſunt: adeo ut bellum adverſus eos renovare neceſſe ſit: & duobus modis ſcribendum eſt: uno videlicet ſimplici, & ſine ulla controverſia ut pueri inſtituantur; altero, magna contentione ut errores inveterati cognoscantur, & rejiciantur.

Franciſci Sanctii Brocenſis in inclyta Salmanticenſi Academia Rhetoricos Graecaeque linguae Profeſſoris verae, brevesque Grammatices Latinae Inſtitutiones. Quarta editio. Opinionum commenta delet dies: naturae judicia confirmat. Salmanticae. Excudebat Mathias Gaſtius. Anno 1566. 8. Haec eſt vera methodus docendi linguam Latinam, certa, brevis, expedita.

Franciſci Sanctii Brocenſis in inclyta Salmanticenſi Academia Rhetoricae, Graecaeque linguae Profeſſoris, Comment. in And. Alciati Emblemata, nunc denuo multis in locis accurate recognita, & quamplurimis figuris illuſtrata. Cum indice copioſiſſimo. Lugduni apud Guliel. Rovillium. M. D. XXIII. 8. Sanctius docet unde ſingula Alciati emblemata deſumta ſunt, atque ea erudite illuſtrat.

Franciſci Sanctii Brocenſis in inclyta Salmanticenſi Academia Rhetorices Profeſſoris de arte dicendi liber unus denuo auctus, & emendatus. Cui acceſſit in Artem Poëticam Horatii per eundem Paraphraſis, & brevis Elucidatio. Salmanticae, Excudebat Petrus Laſſus. 1573. 8. Auctor ipſe de Arte ſua ſic ait. *Ex Cicerone, Quintiliano, Hermogene, & Ariſtotele quandam, relictis opinionibus, decerpſi methodum, quae merito dicendi Ars poſſet appellari. Hujusmodi enim aliquam, cum multas evolverim, mihi videre non contigit hactenus.*

Ars Poëtica, quam Sanctius tradidit, ſunt Praecepta quaedam Horatiana dilucide explicata.

In fine libelli edidit auctor tres elegantes *Elegias:* primam *in obitum Joannae Caſtellae, Aragoniae, Legionisque Reginae:* ſecundam *in obitum Caroli Principis*: tertiam *in obitum Iſabellae Hiſpaniarum Reginae.*

De

De auctoribus interpretandis, sive de Exercitatione, Franciſci Sanctii Brocenſis in inclyta Salmanticenſi Academia Rhetorices Profeſſoris. Antuerpiae, Ex officina Chriſtophori Plantini, architypographi Regii. M. D. LXXXI. 8. Cum anno *1556.* Horatianas Odas explicaſſet Sanctius, libellum hunc ſcripſit, quo quid facere interpretes debent, breviter indicavit; ac deinde id praeſtitit in *Arte Poëtica* Horatii, ejus praecepta praecipua proponens, & explicans ſummatim, ac dilucide.

Grammatica Graeca Franciſci Sanctii Brocenſis in inclyta Salmanticenſi Academia Primarii Rhetorices, Graecaeque linguae Doctoris. Antuerpiae, ex officina Chriſtophori Plantini, Architypographi Regii M. D. LXXXI. 8. Si quid reprehendi poteſt in his Inſtitutionibus, fortaſſe nihil aliud, niſi quod nimis breves ſunt; veruntamen dilucidae.

Obras del excelente Poeta Garci-Laſſo de la Vega. Con Anotaciones, i Enmiendas del Maeſtro Franciſco Sanchez, Cathedratico de Rhetorica en Salamanca. En caſa de Lucas de Junta. 1581. 12. Hae Sanctii *Annotationes* plerumque indicant Garſiae Laſſi imitationes. Praeterea Sanctius aliquando emendat poëtam uſus optimis exemplaribus, aut conjectutis, tum ſuis, tum alienis, plusquam ducentis locis. Ad extremum adjunxit ejusdem Poëtae aliqua opuscula inedita.

Las obras del famoſo Poeta Juan de Mena. Nuevamente corregidas, i declaradas por el Maeſtro Franciſco Sanchez, Cathedratico de Prima de Rhetorica en la Univerſidad de Salamanca. Con Privilegio en Salamanca. En caſa de Lucas de Junta. 1582. 8. Sanctii Annotationes paucae ſunt, breves, & opportunae. Jam enim ſcripſerat Ferdinandus Nonnius longos, & eruditos Commentarios in eundem Poëtam.

Paradoxa Franciſci Sanctii Brocenſis in inclyta Salmanticenſi Academia, Primarii Rhetorices, Graecaeque linguae Doctoris. Antuerpiae ex officina Plantini, Architypographi Regii, M. D. LXXXII. 8. His eruditis *Paradoxis* acceſſerunt duo libelli, quorum alter eſt, *artificioſae memoriae ars:* alter *Topica Ciceronis Exemplis, & Definitionibus illuſtrata:* & ad extremum *Reſponſio ad quaedam objecta.* Ubique Sanctius ſui ſimilis, doctus, judicioſus, brevis.

Franciſci Sanctii Brocenſis in inclyta Salmanticenſi Academia Primarii Rhetorices, Graecaeque linguae Doctoris Minerva: ſeu de cauſſis Linguae Latinae. Cum licentia. Salmanticae, apud Joannem, & Andraeam Renaut, fratres. 1587. 8. Julius Caeſar Scaliger Philoſophice ſcripſit de cauſis linguae Latinae ſubtiliſſimum opus; Franciſcus Sanctius, Grammatice: ille in memorato argumento philoſophos omnes ſuperavit: hic in ſuo, Grammaticos. Habeo correctum, & ſeparatim excuſum ab ipſo auctore *cap. 8. lib. III.* Minervae, ad cujus calcem breviſſimae ſunt *Inſtitutiones Grammaticae*, pueris edocendis perutiles.

Gaſparis Scioppii Comitis a Clara Valle Minerva Sanctiana, hoc eſt, Franciſci Sanctii Brocenſis de cauſis linguae Latinae Commentarius cum obſervationum Scioppiarum auctuario. Patavii. M. DC. LXIII. Typis Pauli Frambotti. 8. Debet Sanctius Scioppio ut univerſa Europa ſuam doctrinam admiretur, & ſequatur, una excepta Hiſpania, quae nec vivum agnovit, nec ejusdem jam vita functi immortalia monumenta aeſtimat, cum non ediscantur in Scholis, neque extent in Bibliothecis, neque ob exemplarium raritatem legi poſſint niſi ab uno, aut altero, qui recte velit inſtitui. Quo fit ut maxime optem, ut omnia hujus viri opera, praecipue latina, magna diligentia colligantur, & literarum bono divulgentur.

Organum Dialecticum, & Rhetoricum cunctis diſcipulis utiliſſimum, ac neceſſarium per Franciſcum Sanctium Brocenſem in inclyta Salmanticenſi Academia Rhetorices primarium, Graecaeque linguae Doctorem. Anno 1588. Salmanticae apud Michaelem Serranum de Vargas. 8. Utiliſſima & Dialecticae, & Rhetoricae conjunctio: & utriusque prima elementa breviter & perſpicue hic docentur. Ad calcem leguntur *Elegiae in obitum Joannae Reginae, Caroli Principis, Iſabellae Reginae, & Michaelis Tormonis, & verſio Graeci epigrammatis de Philomela in mare cadente.*

Sphaera Mundi, ex variis authoribus concinnata per Franciſcum Sanctium Brocenſem Rhetorices, Graecaeque linguae in inclyta Salmanticenſi Academia Doctorem. Salmanticae apud Guillelmum Foquel M. D.

M. D. LXXXVIII. 8. Haec editio ſecunda eſt. Ipſe auctor dedicans hoc opusculum clariſſimis gemellis Alfonſo, & Martino Portocarrero, non dubitavit ſcribere anno 1588. *Sphaeram Mundi, mendoſe olim, & barbare a Sacrobosco, & aliis confarcinatam, Latine & fere a ſe concinnatam.* Sed notabilius eſt quod illorum avunculo Petro Portocarrero, ſupremi Regii Conſilii Senatori, ſcripſerat anno *1579.* in hanc ſententiam. *Plura his de rebus ſcripſit Sacroboscus, id eſt, plures chartas conſumſit: ſed multo plura his noſtris paucis paginis continentur. Ille intempeſtive ſaepe extra chorum ſaltat: nos, quod ad artem ſpectat, dilucide atque Latine diſpoſuimus. Ille hunc videtur ſibi ſcopum propoſuiſſe, ut carmina poetarum, Lucani praecipue obscuraret: nos in gratiam poetarum hoc opusculum edere curavimus: ut & poetae veteres intelligantur, & venturis facillime viam ad mundi myſteria praeparemus. Grande nuper Franc. Junctinus de Sphaera volumen emiſit, doctum illum quidem, & laborioſum: ſed in hoc vehementer displicet, quod omnia, quae ad Mathematicas, quaeque in reliqua Aſtrologia ſubtiliſſima ſint, in Sphaera, id eſt, in principiis quae viam muniunt ad Aſtrologiam, interſerit. Improbe faciunt, qui in Grammatica philoſophantur; & in Dialectica, vel Rhetorica, qui multi ſunt, meras nugas obtrudunt. In Artium documentis tradendis, ſi nihil extra ordinem, nihil alienum admisceretur, facilius, & verius parvo temporis intervallo artes omnes perdiscerentur. Grammaticae Latinae meis praeceptis traditae octo menſes ipſa edoctus experientia, vel ceſſantibus pueris conſtitui eſſe ſatis. Graecam Grammaticam meam non totis viginti diebus ſaepe ſum expertus comprehendi. Totam, integram, perfectam Dialecticam, & Rhetoricam, etſi bis quotannis in Academia percurro; quum tamen privatim docco, intra duos menſes facile abſolvi teſtes habeo locupletiſſimos. Taceo de Muſica, & Philoſophia, ne videar, cum veriſſima dicam, prodigioſa referre. Ecce tibi nunc Sphaeram ad artem, & methodum redactam, quam ſi mediocriter attentus, & diligens auditor octo, aut decem ſcholis ad unguem non percalluerit, credas hunc non ad literas, ſed ad caulas eſſe natum.* Quid ad haec dicent, qui natis frugibus, glande adhuc vescuntur? Vident ſcilicet mundum facile decipi, ac decipiunt. Amplius dico. Non eſſet valde laborioſum, homi-

homini tota vita exercitato in vera rectaque ſtudiorum ratione, methodum aliquam praeſtantiorem excogitare. Sed quis eam doceret cum ſancitum ſit, quinam libri publice doceri debeant?

P. Virgilii Maronis Bucolica ſerio emendata cum ſcholiis Franc. Sanctii Brocenſis, in incluta Salmanti. Academia Primarii Rhetorices Graecaeque linguae Doctoris. Sub permiſſu. Salmanticae, apud Didacum a Cuſſio. 1591. 8. Cum typographus Guillelmus Foquel opera Virgilii ex antiquis codicibus emendata edere vellet, Sanctius exorari ſe paſſus eſt, ut ex miſcellaneis, quae in adverſariis habebat, auctuarii vice annotationes adderet huic Bucolicorum editioni. Ad extremum *Exploduntur inepti centones a Divinis Aeneidos carminibus.*

Franciſci Sanctii Brocenſis in incluta Salmanticenſi Academia Rhetorices, Graecaeque linguae Primarii Doctoris. In Artem Poeticam Horatii Annotationes. Salmanticae, apud Joannem & Andream Renaut fratres. 1591. 8. Poëtae textui ſubjicitur *Ecphraſis*, perſpicua, & elegantiſſima. Secuntur *Annotationes* opportunae, doctaeque. Ipſe auctor in *Dedicatione ad Cl. virum Antonium Guevaram Priorem Sancti Michaëlis de Scalada* (diverſum ab Episcopo Mindonienſi) ita de hoc opere ſcripſit. *Libellum ante annos triginta, de interpretandis autoribus publicavi, in quo Artem Poeticam Horatii curſim per methodum explicavi. Sed quia rem ipſam tibi, & doctis multis magis attigiſſe, quam explicaſſe videbar, tuo monitu, & hortatu non ſolum Artem Poëticam, ſed & Silvas Angeli Politiani, quas adoleſcentulus illuſtraveram, nunc auctiores, & emendatiores repono.* & fol. 8. ſic ait. *Praemoneo Lectorem, me non annotaturum in hac explicanda Horatii Arte, niſi ea tantum quae video a commentatoribus ignorari. Nam caetera quae pertinent, vel ad hiſtoriam, vel ad explicationem vocum, & codicum collationem, diligenter, & docte praeſtitit Lambinus: illinc conſco petenda. Nos enim non commentaria ſcribimus, ſed ab aliis praetermiſſas animadverſiones.*

Grammatica Graeca Franciſci Sanctii Brocenſis in inclyta Salmanticenſi Academia Primarii Rhetorices, Graecaeque linguae Doctoris. Oſtenditur vera pronunciatio, quam a Gothis, & Barbaris acceptam Grammati-

matici foedaverunt. Salmanticae ex officina Petri Lassi, anno 1592. 8. Sanctius dicans hanc suam Grammaticam Cl. viro Luisio Abarcae de Bolea, sic ait. *Accipe igitur nunc Graecae Grammaticae methodum facilem, & veram, quod utrumque aliis defuit, cujus ductu quilibet vel mediocri ingenio intra quindecim, aut duodecim scholas poterit ad Graecos libros intelligendos avolare.*

Francisci Sanctii Brocensis in inclyta Salmanticensi Academia primarii Rhetorices Graecaeque linguae Doctoris, verae, brevesque Grammatices Latinae Institutiones, caeterae fallaces, & prolixae. Cum licentia supremi Senatus. Salmanticae Excudebat Joannes Ferdinandus. Anno M. D. XCV. 8. Ad extremum adjicitur *Arte para en breve saber Latin. Compuesta por el Maestro Francisco Sanchez, Cathedratico jubilado en Rhetorica, i Regente de Latin, i Griego, en la Universidad de Salamanca.*

En Latinai Grammateias
regulas certissimas:
Sint procul tenebriones,
qui docent falsissimas.

Por ser esta Arte sacada de los Principes de la lengua Latina, ningun precepto ai en ella, que se pueda decir, que es sacado de alguna de las otras Artes. Placet in medium proferre judicium Hieronymi Higuerae Societatis Jesu, viri multiplicis doctrinae, quam utinam innumerabilibus fictionibus non foedasset. Is igitur graviter, & ex animi sententia, veritate eum impellente, ita censuit. *De mandato Regii Senatus supremi, legi has de lingua Latina doctiss. viri Francisci Sanctii Brocensis Institutiones: dignasque judico, quae iterum, & saepius typis mandentur: utpote, quae praeter egregiam brevitatem, qua traduntur, methodo, & perspicuitate praestant. Dat. in Collegio Societatis Jesu. 4. Kal. Quintil. 1576.*

Hieronymus Hygueras.

In hac Arte docuit Sanctius eam esse tradendam Hispana lingua; atque ita censuerunt optimi Hispaniae magistri Antonius Nebrissensis,

Petrus Simon Aprilis, Gundisalvus Correas, aliique. Ratio est manifestissima, quia res ignota per notam doceri debet. Reliquas vero Scientias, si excipias Institutiones Doctrinae Christianae, ac Philosophiae Moralis, quaeque pertinent ad manualium Artium exercitium docendum, existimo Latine tradi debere; tum, quia si quis Latinam Linguam ignorat, eas nunquam perfecte discet; tum, quia plures, & optimi libri hac lingua scripti sunt, & fructus ad plures perventurus est, quia haec lingua universalis est, eritque; caeterae vero intra pauca saecula moriturae, aut non nisi magno labore intelligendae propter sermonis mutabilitatem, ac denique, quia si Scientiae omnibus patent; omnes volunt earum censores esse, omnes scribere, omnes docere, ut fere omnes ineptiant, ut evenit in Gallia, ubi ex quo Scientiae vulgatiores factae sunt, ipsis Gallis fatentibus, multo minor est sapientum numerus, quia non adeuntur sapientiae fontes.

Angeli Politiani Silvae. Nutricia, Rusticus, Manto Ambra, cum scholiis Francisci Sanctii Brocensis in incluta Salmanticensi Academia Latinae, Graecaeque linguae Primarii Doctoris. Salmanticae, Excudebat Petrus Lassus 1596. 8. Politiani Silvae eruditissimae sunt. Praelegebantur olim Salmanticae. Eas luculentissimis scholiis Sanctius illustravit.

Francisci Sanctii Brocensis, in inclyta Salmanticensi Academia Rhetorices, Graecaeque linguae Primarii Doctoris, de nonnullis Porphyrii, aliorumque in Dialectica erroribus, scholae Dialecticae. Salmanticae, Excudebat Didacus a Cussio, Anno 1598. 8. Haec editio secunda est. In ea sic alloquitur Sanctius auditores suos. *Mihi certe divinitus arbitror contigisse, ut per totum triennium, quo Philosophicis studiis impenditur opera, magistris meis nunquam aliquid assentirer. Videbam eos Graeci, Latinique sermonis non solum ignaros, sed fugitantes, ita de suppositionibus, ampliationibus, restrictionibus, appellationibus, exponibilibus, accensu, & descensu contendentes, ut garrula, & invicta loquacitate nos cogerent, ut unam, & eandem foeminam, meretricem, & virginem esse crederemus: & aliud esse, vidi Papam, aliud Papam vidi, quae longe differre docent.* Et paullo post. *Quum tamen haec veriora sint, quam*

quam quae apud ſagram, & ego contra eos tantum, qui ab antiquo tramite novas vias ſectantes desciverunt, bellum geram; magiſter tamen novitatis appellor. Sed hoc me conſolor quod a paucis, qui optime ſentiunt, inter illos annumeror, qui Cerberum ab inferis conantur extrahere. Huc usque Sanctius, qui multa diſputat acutiſſime in hoc libello.

Pomponii Melae de ſitu Orbis libri tres per Franciſcum Sanctium Brocenſem in inclyta Salmanticenſi Academia Primarium Rhetorices, Graecaeque linguae Doctorem purgati, correcti, & emendati. Salmanticae apud Didacum a Cuſſio. 1595. 8. Sanctii emendationes pauciſſimae ſunt. Meruit tamen ut Andreas Schotus in ſuo Annotationum in Pomponium Melam ſpicilegio, ita ſcriberet. *Franc. Sanctii, Hiſpani quoque* (antea locutus fuerat de Petro Johanne Olivario) *editio ceteris omnibus melior.*

Franciſci Sanctii Brocenſis in inclyta Salmanticenſi Academia Rhetorices, Graecaeque linguae Doctoris, in Ibin Ovid. & in Ternarium Auſonii Galli Annotationes. Salmanticae, Apud Didacum a Cuſſio. 1598. 8. Ovidii, & Auſonii eruditio in his poëmatibus notiſſima eſt; eam optime, breviterque expoſuit, & declaravit Franciſcus Sanctius in ſuis *Annotationibus.*

Auli Perſii Flacci Saturae ſex, cum Ecphraſi, & Scholiis Franc. Sanctii Brocenſis in inclata Salmant. Academia Primarii Rhetorices, & Latinae Graecaeque linguae Doctoris, cum licentia. Salmanticae apud Didacum a Cuſſio, anno 1599. 8. Quicumque velit paucis horis Perſium intelligere, Sanctium legat. Ad calcem hujus libelli adjecta eſt *De Sacrificiis in Cathedrae petitione Praelectio.*

Doctrina del Eſtoico Filoſofo Epicteto, que ſe llama comunmente Enchiridion, traducido de Griego por el Maeſtro Franciſco Sanchez Cathedratico de Rhetorica, i Griego en la Univerſidad de Salamanca. Impreſſo en Pamplona por Carlos la Bayen 1612. 12. Sanctius natus annos ſexaginta ſeptem edidit hunc libellum 90. foliorum, duodecies complicata charta, & de ejus editione loquens in *Epiſtola Dedicatoria* ad Cl. virum Doctorem Alvarum Carvajalium, ſic ait. *Septem abhinc annis*

nis excudi coepit Epictetus, & inopia, nunc nummorum, nunc papyri, nunc typographorum, sepultus mansit, donec, Deo volente, Salmanticam veniſti. O ſeclum inſipiens! Et tamen illud dicitur aureum, in quo aurum deerat hominibus probis, & eruditis. Multa ſimilia exempla congerere poſſem, niſi vererer, dicendo verera, recentia velle indicare. Epicteti ſententiam optime Sanctius expreſſit, etiamſi aliquando verba ponderavit potius, quam numeravit. *Annotationes* vulgi captui accomodatae ſunt. Haec editio repetita eſt cum aliis opusculis, ſic inſcriptis.

Las coplas de Don Jorge Manrique, con una Gloſſa mui devota, i chriſtiana de un Religioſo de la Cartuja. Va juntamente un caſo memorable de la converſion de una Dama.

Aſſi mismo va aora nuevamente añadida la gloſſa de Mingo Revulgo, i las Cartas en Refranes de Blasco Garai, Racionero de la Santa Igleſia de Toledo.

Con un Dialogo entre el Amor, i un Cavallero viejo, compueſto por Rodrigo Cota.

Va tambien la Dotrina del Eſtoico Filoſofo Epicteto, traducido de Griego por el Maeſtro Francisco Sanchez el Brocenſe. Con licencia. En Madrid, Por la viuda de Alonſo Martin, año 1632. 12.

ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΡΧΟΣ, *ſive quinquaginta militum Ductor D. Laurentii Ramirez de Prado ſtipendiis conductus: cujus auſpiciis varia in omni litterarum ditione monſtra profligantur, abdita panduntur, latebrae, ac tenebrae perveſtigantur, & illuſtrantur. Antuerpiae apud Joannem Keerbergium, Anno M.DC.XII. 4.* Si Pyrgopolinices Plautinus librum aliquem ſcripſiſſet, ſimiliter eum inſcripſiſſet. Verumtamen hic, quo de agimus, revera eſt eruditus. Nec immerito; creditur enim elucubratus a Franciſco Sanctio Brocenſi, & interpolatus a Ramirezio, qui par facinus admiſit in *Hypommematis, ad librum Spectaculorum, & quatuor primos Epigrammatωn M. Valerii Martialis*, quae ſurripuit Balthaſari de Cespedes, genero Franciſci Sanctii, cui *Pentecontarchum* tribuit Scioppius in *Conſultationibus*, ut alios omittam.

Memini

Memini Johannem Interamnensem Ajalaeum de hac re loquentem, recitare quosdam versiculos in Ramirezium cani solitos: & in Bibliotheca Regia Madridiensi, ajunt opusculum esse Johannis Suarez de Mendoza, plagium hoc exagitantis. Ego minime id dubito conferens titulum horum librorum, adjungensque *Tesseram legum* ejusdem Ramirezii.

Atque haec sunt opera quae habeo, legique saepissime, Franciſci Sanctii Brocensis, de quo multa possem dicere: sed malo finire Justi Lipsii verbis, quae leguntur, *Epist. Cent. ad Italos & Hispanos, epist. 89.* ad Emmanuelem Sarmiento de Mendoza. *Franciscum* (inquit) *Sanctium Brocensem, jam anni multi sunt, cum novi, amo, colo. Probitas, & eruditio viri merentur, & te rogo non salutare tantum, sed collum ille (illius* legendum*) invadere, & pro me amplecti. Ille Mercurius, ille Apollo est, Hispaniae vestrae. Atque utinam multos excitet, trahatque ad splendidas verasque artes; neque armis tantum ut semper, sed ingeniis etiam, ut olim, floreat ille tractus!*

ANONYMVS VILLALON.

M. D. LVIII.

Grammatica Castellana. Arte breve, i compendiosa para saber hablar, i escrivir en la lengua Castellana congrua, i decentemente, por el Licenciado Villalon. En Anvers, en casa de Guillermo Simon a la enseña del abestruz. M.D.LVIII. 8. Hic primus fuit inter Hispanos, qui de hoc argumento tractarit; nam, ut auctor ait, Antonius Nebrissensis Artem linguae latinae in Hispanam convertit, quod intelligi debet, pleraque Nebrissensis praecepta esse generalia, & utrique linguae, Latinae, & Hispanae convenientia, cum quaelibet lingua suas habeat proprietates, quae observari, & doceri debent in Artibus Grammaticis. Verum hoc neque Villalonus (alioqui non contemnendus scriptor) praestare potuit; neque ad hunc diem quisquam alius executioni mandavit: ideoque pauciſſimi sunt qui emendate loquantur, aut scribant.

ALPHONSVS FERNANDEZ.

M. D. LIX.

Alphonſi Fernandez Berlangenſis in Academia Complutenſi Collegae Trilinguis, Paranymphus, ſeu publica Legatio habita in Theatro ejusdem Academiae, in Doctoratu novem virorum clariſſimorum, ad illuſtrem admodum, nec non doctrina, & optimarum diſciplinarum ſtudiis eruditiſſimum virum Hieronymum de Fonſeca Comitis de Monterei clariſſimum filium, & paternae ditionis legitimum haeredem. Compluti. Ex officina Joannis Brocarii. 1559. 8. Praemiſit auctor facundam *Orationem de laudibus Theologiae:* deinde oratiunculae ſecuntur, in quibus laudantur, cl. vir, Johannes Emmanuel Hiſpalenſis Decanus, Magiſter Calleja, Magiſter Cenoz Cantaber, Magiſter Ximenez, Magiſter Didacus Lopez, Magiſter Joannes Garſia Numantinus, Magiſter Fontidonius praeceptor Oratoris, Magiſter Garci-Perez, Magiſter Villalpandus.

FEDERICVS FVRIVS SERIOLANVS.

M. D. LIX.

El Concejo, i Conſegeros del Principe, obra de F. Furiò Ceriol, que es libro primero del quinto Tratado de la Inſtitucion del Principe. En Anvers, en caſa de la Biuda de Martin Nucio. Año M. D. LIX. 8. Locum hic dedimus huic inſigni Valentino propterea quod etiam ſcripſit *Inſtitutiones Rhetoricas.* Salutaris eſt doctrina quam tradidit in hoc libello, & tanto viro digna.

JOANNES DE ICIAR.

M. D. LIX.

Libro ſutiliſſimo por el qual ſe enſeña a escrivir, i contar perfectamente, el qual lleva el mesmo orden que lleva un Maeſtro con ſu Diſcipulo. Hecho, i experimentado por Juan de Iciar Vizcaino. Impreſſo

a

a cosas de Miguel de Zapila mercader de libros, vecino de Zaragóza, 1559. 4. Liber utilis, & rariſſimus.

LAVRENTIVS PALMYRENVS.

M. D. LX.

Laurentii Palmyreni, Grammatici laborioſiſſimi, qui multa ſcripſit, optima peſſimis permiscens, homo quippe fuit multae, ac variae lectionis, ſed neque praeclari ingenii, neque magni judicii, habeo libellum miscellaneum absque frontispicio. In eo continentur haec opuscula.

Libellus de ratione ſyllabarum. Scriptus Caeſarauguſtae 13. Kal. Februarias anni 1560.

Praelectiones in Orthographiam dictante Laurentio Palmyreno exceptae a Martino Sanctijuſte Caeſarauguſtano. Calendis Octobris 1560.

De vera & facili imitatione Ciceronis in partes duas diſtributa.

Partem priorem Dialogo Hiſpanico declaramus. Partem alteram Latino ſermone perſequimur. 8. Palmyreni opera ſimilia ſunt auctionibus, in quibus multa poſſunt eligi, plura negligi.

Rhetoricae Prolegomena Laurentii Palmyreni ad ampliſſimum virum D. D. Franciſcum Caclin del Caſtillo Archidiaconum Sactabenſem. Valentiae ex Typographia Joannis Mey 1567. 8.

Prima pars Rhetoricae Laurentii Palmyreni ad ampliſſimum virum D. D. Franciſcum Caclin del Caſtillo, Archidiaconum Sactabenſem. Valentiae ex typographia Joannis Mey. 1567. 8.

Secunda Pars Rhetoricae Laurentii Palmyreni, in duos libellos diſtributa: quorum prior elocutionis praecepta; alter exercitationem, & exempla complectitur. Valentiae ex officina Joannis Mey. 1567. 8.

Tertia & ultima Pars Rhetoricae Laurentii Palmyreni, in qua de memoria, & actione diſputatur. Ad illuſtriſſimum Dominum D. Petrum Volscium Sereniſſimi Regis Poloniae Legatum digniſſimum in Hiſpania.

nia. Valentiae. Ex Typographia Joannis Mey. 1566. 8. Procul dubio Palmyrenus prius absolvit hanc tertiam partem, & praelo ante alias commisit.

Huic Tertiae Parti adjuncta sunt aliqua opuscula, sic inscripta.

Sylva veterum apophtegmata complectens, quae verborum obscuritatem fugiendam esse, vitandum solaecismum, & orationem nimis elaboratam, & id genus alia magna Historiae suavitate declarant, a Laurentio Palmyreno ex variis auctoribus collecta.

Declamatio, quae Judex oppressus inscribitur, Laur. Palmyreni.

Praefatio in sequentes Declamationes Palmyreni, recitata a Vincentio Noguèr Valentino.

Declamatio Prima Laurentii Palmyreni, publice recitata a Joanne Escamilla Valentino 1566.

Declamatio superiori respondens per Laurentium Palmyrenum, recitata a Gaspare Noguer Valentino.

Fragmenta aliquot ex Comoediis Palmyreni, quibus lector molestarum praeceptionum taedium discutiet: dum autor ipse eas emendat, & seorsum in lucem edendas curat: interim adolescens studiosus exempla inventionis, & elocutionis urbanitate, & sale comicorum ornata lectitabit.

Palmyreni Praefatio in suam Comoediam Lobeniam, quae acta est in Academia Valentina idibus Januariis, 1566.

Fragmentum libri, qui inscribitur Lexicon Nauticum, & Aquatile.

Fragmentum ex Sigonia Comoedia Palmyreni.

Fragmentum ex Comoedia Octavia.

Laurentii Palmyreni Oratiuncula Valentiae habita 1563. mense Decembri. Libros varios adolescentibus noxios non esse.

In fine libri sic legitur. *Absolutae sunt hae tres Rhetoricae Partes, Deo duce, pridie nonas Julii 1566. Eas habet venales Palmyrenus in suis aedibus Valentiae: pretium constituit victoriatos tres, in partes singulas.*

Excu-

Excuditur modo Sylva rei nummariae, quae Deo duce intra dies quindecim absolvetur. 8.

Silva de Vocablos, i Fraſes de Moneda, Medidas, Comprar, i vender para los niños de Gramatica Lauren. Palm.

Aut doce,
Aut disce,
Aut patere prodesse cupientem.

Valentiae. Ex Typographia Joannis Mey, in Platea Herbaria. Anno 1566. 8. In Palmyreni Rhetorica invenitur quidquid optimi magiſtri docuerunt. Sed multa inepta permiscentur. Declamationes ſunt vulgariſſimae; Comoediarum fragmenta, prodigioſa. Memorata Silva non inutiliter adiri poteſt.

Secundae partis praecedentis Rhetoricae habeo aliam editionem ſic inſcriptam. *Rhetoricae Laurentii Palmyreni Pars ſecunda in duos libros diſtributa: quorum prior elocutionis praecepta, alter exercitationem, & exempla complectitur. Ad ampliſſimum, & illuſtriſſimum Dominum D. Hieronymum Corellam Comitis Cocentainae filium haeredem, &c. Valentiae ex officina Joannis Mey, 1565. 8.*

Vocabulario del Humaniſta compueſto por Lorenzo Palmireno, donde ſe trata de Aves, Peces, Quadrupedes, con ſus vocablos de cazar, i pezcar, hierbas, metales, monedas, piedras preciosas, Gomas, Drogas, olores, i otras coſas. que el eſtudioſo en las letras humanas ha meneſter. Dirigido al Illuſtriſſimo, i Reverendiſſimo Señor, Don Joan de Ribera, Patriarca de Antioquia, Arzobispo de Valencia &c. Ai tambien un Vocabulario de Antiguallas para entender a Ciceron, Ceſar, i Vergilio. Valentiae, Ex Typographia Petri a Huete, in Platea Herbaria, 1569. 8. In tanta rerum varietate multa ſunt lectu digna.

Vocabulario del Humaniſta de Lorenzo Palmireno. Añadieronſe en eſta ſegunda impreſſion: Pons Caeſaris. Selecta Animalia. Stromata, &c. En Barcelona, impreſſo en caſa de Pedro Malo, año de M. D. LXXV. 8.

Campi Eloquentiae, in quibus Laurentii Palmyreni Ratio Declamandi, Orationes, Praefationes, Epiſtolae, Declamationes, & Epigrammata continentur, ad illuſtriſſimam Academiam Valentinam.

Valentiae. Ex Typographia Petri a Huete M.D.LXXIV. 8. Loquentiam potius ſuam, quam eloquentiam auctor in his campis oſtentat.

Phraſes Ciceronis. Hypotypoſes clariſſ. virorum. Oratio Palmyreni poſt reditum. Ejusdem fabella Aenaria. Valentiae, Ex Officina Pet. a Huete 1574. 8. *Phraſes* Ciceronis pueris utiles eſſe poſſunt. *Hypotypoſes* cum delectu legi debent. *Oratio* potius eſt Declamatio, in qua nonnulla ſunt ad Hiſtoriam literariam pertinentia. *Fabella Aenaria* vere ridicula, & in qua ipſe fatetur, ſe non ſervaſſe Comoediae leges, ſed imitatum fuiſſe, *Farſas Hiſpanicas.*

Laurentii Palmyreni de Arte Dicendi libri quinque. Quarta editio. Valentiae, Ex Typographia Petri a Huete. 1577. 8. Brevius hic Palmyrenus tradidit, quae latius alibi. Sed tamen multa aliena, & non pauca inepta admiscuit.

Proſodia Laurentii Palmyreni, quam Ageſilaus Filius Poëticae facultatis in Academia Valentina Profeſſor, hac ſeptima editione & auxit, & emendavit.

Adagia Hiſpanica in Romanum ſermonem converſa ejusdem autoris Lauren. Palmyreni.

Valentiae, apud Gabrielem Ribas, Anno 1591. 8. Proſodia haec brevitate commendabilis eſt. In Adagiis Hiſpanicis, & Latinis ſimilitudo potius, quam paritas quaeſita.

Eo tempore quo Palmyrenus homo probus, & utilitatis publicae cupidiſſimus Valentiae docebat, florebat ingenioſſimus Poëta Jacobus Falco, qui videns quam ineptus verſificator, & declamator eſſet Palmyrenus; ſic in eum luſit.

Miſellus ille, qui vacat Poëticae,
Ut multa gens mortalium,
Audetque ſoccum, vel cothurnum tangere,
Ignarus artis Muſicae,
Scribit, probatque quidquid a ſtilo cadit;
Vix vix liturae displicent.
Labore functus, & doloſa ſcenicam
Spe pollicente gloriam,

Am-

Ambit Senatum, currit ad Collegia,
Invitat omnes ordines.
Theatra deinde cernit infrequentia,
Rarum in corona Nobilem.
Claros honore, vel scientia viros,
Manu recenset unica.
Exit triformis quadriformis fabula
Linguisque diversis rudens.
Auditor omnis spectat alter alterum;
Et unde sit monstrum, rogant.
Magis, magisque rumpitur silentium,
Hic clamat, ille sibilat.
Si quis modestus intersit,
Aut dormit, aut praesens abest.
Et cum perorat histrio novissimus,
Et dicit optatum Vale,
Placere demum ineptus autor incipit,
Auditque inauditum Probe.
Haec ut loquutus verba Palmirenius,
Poëta jam non amplius,
Omnes recondit scriniis ineptias,
Mox in theatrum protulit.

Aptissima Grammatici illius descriptio! quae utinam non esset aptior quamplurimis aliis nostri temporis. Quare non immerito idem Falco, sic Musas allocutus est.

Valete, Musae, si potestis amplius
Amare Palmirenium.
Lenonis instar vos adire virgines,
Castasque Parnassi Deas
Indignus horret, diligitque putidas
Loquacitatis filias:
Quas ille vestris vanus ornat vestibus,
Vestroque honestat nomine.

Et per Theatra, ut impia lupanaria
Adulterantes exhibet:
Adulterantes impolita carmina,
Versusque olentes fornicem.
Valete, Musae, si potestis amplius
Amare Palmirenium.

Haec cum ita sint, valde mirarer, Emmanuelem Martinum, Latinae linguae peritissimum, inter Hispanos qui hanc linguam optime calluerunt, Palmyrenum numerasse *Epistolar. lib. III. epist. 9. & lib. VII. epist. 21.* nisi in ea essem opinione, cum ita locutum hominis fama permotum, cujus scripta fortasse nunquam legerat: alioqui nullo modo probare poterat dicendi genus monstrosum, praecipue in Comoediis, ubi affectavit plures linguas scire, quam Ennius, eas absurdissime permiscens.

PETRVS SIMON APRILEVS.

M.D.LXI.

Latini idiomatis docendi, ac discendi methodus ad illustrissimum, eundemque amplissimum Dominum D. Ferdinandum ab Aragonia Caesaraugustanorum Pontificem, vel, ut nunc loquuntur, Archiepiscopum, authore Petro Simone Aprileo, Craticulensi. Caesar-augustae, apud Bartholomaeum Marcum. 1561. In fine operis sic legitur. *Lugduni Mathias Bonhome excudebat. 8.* Itaque libellus hic Lugduni excusus, vendebatur Caesarauguſtae. Hae Latinae linguae Institutiones ea methodo scriptae sunt, ut facillime disci queant ob brevitatem, perspicuitatemque. Ostendit autor tunc adolescens, quam praeclarus hujus artis magister futurus esset, cum aetate illa uni cederet Francisco Sanctio Brocensi, quem egregie coluit.

Petri Simonis Aprilei Laminitani de lingua Latina, vel de Arte Grammatica, libri quatuor nunc denuo ab ipsomet auctore correcti, & emendati, atque ad multo faciliorem dicendi stilum revocati, cum Hispanae linguae interpretatione, iis certe, qui in Latinae linguae usu sunt rudes & tirones, utilissima.

Ad-

Adjectus est in fine liber de Arte Poëtica, versuumque natura, ad facile intelligendos Poëtas utilis inprimis. Editio tertia.

Tudelae, Per Thomam Porralis Allobrogem, ipsusmet auctoris studio, & opera correctum. 1573. 8. Multa praeclara tradidit Aprilis in his *Institutionibus*, tum in praeceptis, tum in docendi methodo. Praecipue damnavit Gallorum morem, qui ut pueri verborum abundantiam assequerentur, magnam sinonymorum copiam, & phrasium eos docebant: quod nihil aliud est, quam efficere, ut loquendi proprietatem ignorent. In enarrandis auctoribus ait, se antiquitatis notitiam puerorum animis ingerere: varios verborum usus pro diversitate nominum, quae afficiunt, docere solebat: assiduitatem in scribendo, non in loquendo jubebat. Multa ex Cicerone in Hispanam linguam vertebat, ut discipuli sui eadem Latine redderent, eoque modo Cicerone magistro uterentur. Libellus quem inscripsit *de Arte Poëtica*, est *de Prosodia, & Arte Metrica.* Eique subjunxit *Apologiam adversus invidos, & detractores suos.* In ea se purgat propterea quod multa omiserit ex Antonii Nebrissensis Arte ad Artem Grammaticam non pertinentia; quod non eam Latina, sed Hispana lingua doceret, ut sciendi instrumentum notum esset discenti: & denique quod brevitati consuluerit nullo perspicuitatis dispendio. Equidem cum Aprilis in ea esset sententia, Grammaticam vernacula lingua doceri debere, nescio quam ob caussam latina etiam eandem doceret, cum non ageret de omnibus, sed de Hispanis solum instituendis. Nisi forte vereretur in eorum reprehensionem incurrere, qui aliter sentirent. Certe, ut ineptum est Latine docere Hispane discenda; ita supervacaneum, Latine docere, quae quis Hispane jam didicit.

Accusationis in C. Verrem liber primus, qui Divinatio dicitur, Oratio quarta cum interpretatione Hispana & Scholiis Petri Simonis Aprilei Laminitani. Caesaraugustae. Excudebat Petrus Sanchez Ezpeleta Typographus Regius excellentissimi Domini Ferdinandi ab Aragonia Archiepiscopi Caesaraugustani hujus Regni Pro Rege, nec non illustrium Dominorum Inquisitorum. 1574. 4. Interpretatio quae in eadem pagina respondet textui, fidelissima est: *Scholia*, puerorum mentibus aptis-

sima, & summi Oratoris mentem optime declarantia. Sic doceri debet lingua Latina; nec melior magister esse potest, quam Cicero.

Las seis Comedias de Terencio escritas en Latin, i traducidas en vulgar Castellano por Pedro Simon Abril, Professor de letras humanas, i Filosofia, natural de Alcaraz. Dedicadas al mui Alto, i mui Poderoso señor Don Hernando de Austria Principe de las Españas. Impresso en Zaragoza en casa de Juan Soler, impressor de libros. 1577. 8. Praemisit Aprilis *Terentii Vitam* ex Aelio Donato, eique adjunxit e regione suam versionem. Subjunxit Cornuti, aut Asperi libellum *de Tragoedia, & Comoedia*, cum interpretatione sua, vel, ut Aprilis censet, variorum auctorum opusculum centonarium. Deinde Terentii Comoedias excusit collocans earum textum in una pagella, & versionem in altera opposita ut facile quis in utramlibet possit oculos conjicere: & singulis Comoediis, *Aelii Donati Argumenta* praeposuit cum interpretatione sua Hispana. Haec est vera methodus docendi linguam latinam per interpretationes fideles, dummodo curae sit Magistris, ut cum periculum faciant, an sui discipuli interpretari sciant, curent ut textum solum habeant praesentem. Domi vero suae maxime conducit ut hujusmodi interpretationes legant, relegantque, quae Magistrorum vice funguntur. Olim Constitutionibus Academicis legebatur Terentius. Tunc pueri Latine, & pure sciebant loqui. Nunc quo in statu res it, omnes vident.

Las seis Comedias de Terencio conforme a la edicion de Faerno, impressas en Latin, i traducidas en Castellano por Pedro Simon Abril, natural de Alcaraz. Dedicadas al mui Alto, i mui Poderoso Señor Don Hernando de Austria, Principe de las Españas. Impresso en Alcalà por Juan Gracian, año de 1583. 8. Usus est Aprilis, ut ipse ait, Faërni exemplari Terentiano, & fatetur etiam se multum adjuvisse doctissimum virum Franciscum Sanctium, Rhetorices Professorem in Salmanticensi Academia, quicum interpres comunicavit quosdam locos. Omisit Aprilis in hac editione *Terentii Vitam*, & libellum *de Tragoedia, & Comoedia*, cujuscumque ille sit, & Terentii Comoediis praemisit C. Sulpis Apollinaris *Periocha* cum interpretatione sua. Gaspar Scioppi-

oppius, qui omnes scriptores reprehendere solebat, in *Consultatione II. de Prudentiae, & Eloquentiae parandae modis in adolescentis cujusdam Germani usum*, non dubitavit scribere, *Terentii Comoedias a Simone Aprilaco in Hispanum sermonem elegantissime conversas;* laudavitque hanc editionem Complutensem; quam repetitam habeo *Barcinone apud Jac. Cendrat, anno 1599. 8.*

Los diez i seis libros de las Epistolas, o Cartas de Marco Tulio Ciceron, vulgarmente llamadas Familiares: traducidas de la Lengua Latina en la Castellana por el Dotor Pedro Simon Abril, natural de Alcaraz. Con una Chronologia de veinte i un Consulados, las cosas mas graves que en ellos sucedieron, en cuyo tiempo se escrivieron estas cartas. En Valencia en la Imprenta de Vicente Cabrera, año 1578. 4. Aprilis translatio fidelis est. Eam ego soleo commendare pueris Latinae linguae cupidis.

Los dos libros de las Epistolas Selectas de Marco Tulio Ciceron: en que se pone el uso de cartas narratorias, i de favor, llamadas, Comendaticias, puestas con Traduccion, i Declaraciones en lengua Castellana, hechas por el Maestro Pedro Simon Abril, Professor de Letras Humanas, i Filosofia, natural de Alcaraz, i Cathedratico en la insigne Universidad de Zaragoza.

Auctoris ad lectorem Tetrastichon.
Olim quod solitum est numeroso tempore disci,
En potes exiguo quaerere, Lector: habe.
Nam tibi dat parvo praesens volumine charta
Quod tulit eloquio lingua Latina suo.

En Zaragoza por Juan Soler Impressor de libros, Año 1583. 8. Hic libellus, qui dicatus est Antonio Augustino, Episcopo tunc Ilerdensi, continet Ciceronis Epistolas Selectas puerorum captui aptiores, quibus e regione in eadem pagina respondet versio perquam fidelis, subjunctis *Adnotationibus*, nonnunquam philologicis, & plerumque Grammaticis. Utilissimum est hoc opusculum Latinam linguam discere volentibus. Auctor, alioqui vir doctissimus, suo tetrasticho docuit ineptum

ptum esse versificatorem. Tertium versum iisdem verbis retentis quin metri leges violaret, sic emendare potuisset.

Namque tibi praesens dat charta volumine parvo.

Los ocho libros de Republica del Filosofo Aristoteles traducidos originalmente de lengua Griega en Castellana por Pedro Simon Abril, natural de Alcaraz, i Cathedratico de Rhetorica en la Universidad de Zaragoza, i declarados por el mismo con unos breves, i provechosos comentarios para todo genero de gente, i particularmente para los que tienen cargo de publico govierno. Dirigidos ad illustrissimo Señor el Reino de Aragon, i en su nombre al mui illustre Señor sus Diputados.

Estan assi mismo aparejados para salir a luz con la misma diligencia los diez libros de las Ethicas del mismo Filosofo, si por la esperiencia se viere, que dà gusto esta dotrina. En Zaragoza. Con licencia impressos en casa de Lorenzo, i Diego de Robles hermanos, Año 1584. 4. Aprilis interpretatio librorum de Republica elegans est. Eam capitibus distinxit, singulisque argumenta praeposuit. Versionem Ethicorum ab eo promissam, puto ineditam. Et quanquam ejus titulum legi in Catalogo librorum venalium; cum eam petiissem a librario, qui Catalogum confecerat, respondit mihi se deceptum fuisse, & eum librum nunquam habuisse, neque vidisse. Quod monendum duxi, ne quis decipiatur.

La Gramatica Griega, escrita en lengua Castellana, para que desde luego puedan las niños aprender la lengua Griega juntamente con la Latina, conforme al consejo de Quintiliano, con el ayuda, i favor de la vulgar: compuesta por Pedro Simon Abril, natural de Alcaraz, Maestro en la Filosofia. Dirigida al Rector, Claustro, i insigne Universidad de Salamanca. En Madrid, por Pedro Madrigal. 1587. 8. In hoc libello vere aureo multa continentur, videlicet.

Alphabetum Graecum, literarumque Graecarum artificiosa conjunctio.

Latinae & Graecae linguae collatio.

Idea ad ediscendas simul linguas Latinam, & Graecam ope vulgaris,

garis, diviſa in ſex claſſes, indicato ordine, qui obſervari debet in ſingulis claſſibus, librisque, qui in ſingulis illis legi debent.

Artificioſa praecepta ad linguam Graecam discendam ſcripta lingua vernacula cum exemplis Graecis quo facilius pueri ea intelligant.

Diverſorum auctorum graves ſententiae, diviſae per locos communes cum verſionibus, Latina, & Hiſpana, ut praeceptorum exercicium agnoscant pueri.

Poſtremo Cebetis Tabula, Graece, Latine, & Hiſpane.

Primera Parte de la Filoſofia llamada laLogica, o Parte Racional, la qual enſeña como ha de uſar el hombre del divino, i celeſtial don de la razon: aſſi en lo que ertenece a las Ciencias, como en lo que toca a los negocios. Colegida de la dotrina delos Filoſofos antiguos, i particularmente de Ariſtoteles por Pedro Simon Abril Dotor, ſi quier Maeſtro en la Filoſofia. Dirigida a Don Juan de Idiaquez, Comendador de Monreal, del Conſejo de ſu Mageſtad. Con Privilegio. Impreſſa en Alcalà de Henares, en caſa de Juan Gracian Impreſſor de libros, Año 1587. 4. Haec Logica multo utilior eſt, quam quae tradi ſolet in Academiis. Vellem ego ut plura docerentur, & breviori ſtilo.

Fabulas de Eſopo, traducidas de Lengua Latina en Caſtellana por Simon Abril. Dedicadas a Don Joſef de Exea, i Descartin. En Zaragoza por Diego Dormer, año 1647. 8. Textui Latino reſpondet in eadem pagina alia verſio Caſtellana ad literam. Ideoque non ſolum pueris ad Latinam linguam discendam; ſed exteris etiam ad Caſtellanam utilis eſt hic libellus.

ALPHONSVS TORRES.

M. D. LXIII.

Commentarii in quartum Antonii Nebriſſenſis, editi a magiſtro Alfonſo Torres Turriculano, ampliſſimi Divi Iſidori Collegii patrono, & eloquentiae Profeſſore in Academia Complutenſi. Quibus acceſſit Tractatus de Concordantia, regimine, & figuris conſtructionis. Compluti ex

officina Petri a Robles, & Francisci a Cormellas. Cum licentia excuſſi. 1563. 8. Hi Commentarii, licet docti, potius inſervire poſſunt ad Antonii Nebriſſenſis doctrinam illuſtrandam, & Grammaticae Praeceptores plenius erudiendos, quam ad juventutem inſtituendam ob auctoris facundiam, quae in prolixitatem incidit.

Commentarii in quintum Antonii Nebriſſenſis editi a Magiſtro Alfonſo Torres Tiarriculano, ampliſſimi Divi Iſidori Collegii patrono, & Eloquentiae Profeſſore in Academia Complutenſi. Compluti. Ex officina Petri a Robles, & Franciſci a Cormellas. Cum licentia excuſſi. Anno 1563. 8. Haec fuit prima ingenii hujus auctoris foetura, ut ait ipſe auctor, qui gloriatur ſe ante alios in Proſodiae myſteria penetraſſe.

PEDRO DE MADARIAGA.

M. D. LXV.

Libro ſutiliſſimo intitulado, Honra de Eſcrivanos, compueſto, i experimentado por Pedro de Madariaga Vizcaïno. Ad calcem libri ita legitur. *Fue impreſſa la preſente obra intitulada Honra de Eſcrivanos en la coronada Ciudad de Valencia en caſa de Juan Mey, año de 1565. el poſtrero de Agoſto. 8.* Hoc opus tripartitum eſt. In prima parte continentur ſeptem Dialogi in laudem bonae ſcripturae. In ſecunda traduntur praecepta recte ſcribendi intra duos menſes absque exemplari, & magiſtro. In tertia docetur Orthographia. Madariaga fuit primus, qui Valentinos docuit, diſtincte, & eleganter ſcribere praeceptis utens Geometricis.

BLASIVS SERNA.

M. D. LXV.

Magiſtri Blaſii Sernae Toletani, & in Toleti Academia Grammaticae Profeſſoris, perbreves Expoſitiones in librum ſecundum, quartum, et quintum Antonii Nebriſſenſis, in utilitatem puerorum ex variis Grammaticis collecta. Toleti apud Franciſcum Guzmanum 1565. 8. Cum Antonii Nebriſſenſis *Introductiones in Latinam Grammaticam* prolixae eſſent,

essent, magna inter Grammaticos contentio orta fuit, ut brevius, & dilucidius traderentur. Serna sensit, & non immerito, Artis regulas non esse metro alligandas, fortasse quia hujusmodi versus solent esse obscuriusculi, & tirones metri leges ignorant, & per illos versus non debent discere harmoniam Poëticam. In hoc libello Serna rudimentis quae in primo libro Nebrissensis continentur, nihil addidit, aut detraxit; secundum, & quintum carmine conscriptos brevissima solutae orationis expositione donavit; quartum, in quo de syntaxi partium orationis agitur, in Epitomen redegit. Verum ego vellem in Grammatica minorem regularum numerum, aliamque methodum expeditiorem.

PETRVS JOANNES PERPINIANVS.

M. DC. XXIII.

Petri Joannis Perpiniani Soc. Jesu Presbyt. Orationes duo de viginti. Additae sunt Orationes V. quinque Presbyt. Soc. Jesu, Romae pridem editae, hac postrema editione a mendis repurgatae, & novis additionibus marginalibus, cum indice copiosissimo in commodum juventutis adauctae. Coloniae Agrippinae apud Petrum Henningium sub signo cuniculi, anno 1623. 12. M. Antonius Muretus, vir eloquentissimus *Var. Lect. lib. XI.* cap. *1.* sic de Perpiniano censuit, Darium Bernardum alloquens. *Nunquam enim* (inquit) *quemquam audiisti, ac ne audies quidem, ut opinor, in quem illud de Nestore eclogium melius conveniret, cujus ex ore melle dulcior fluebat oratio.* Eodemque modo judicavit Johannes Mariana, dicans *Scholia* sua in *Vetus Testamentum* Cardinali Roberto Bellarmino. *Artem* (inquit) *Oratoriam Perpinianus tradebat, ex cujus ore melle dulcior fluebat oratio, eloquentiae laude cumprimis nostrae aetatis comparandus, neque antiquis absimilis.* Secutus est Perpianus Ciceronianum illud imitandi genus, quo ipsa verba exprimuntur, quod pueris incipientibus imitari utile est; sed negari non potest, quin ejusmodi imitatio meditationis fructum impediat, & dicendi facultatem retardet.

BENEDICTVS ARIAS MONTANVS.

M. D. LXIX.

Rhetoricorum libri quatuor Benedicti Ariae Montani Theologi ac Poëtae laureati, ex disciplina militari Divi Jacobi Enfigeri ad Gasparem Velesium Alcocerum. Cum Annotationibus Antonii Moralii Episcopi Mechuacanensis, quae rem omnem quam breviſſime explicant. Antuerpiae. Ex officina Chriſtophori Plantini. M. D. LXIX. 8. Videtur ipſe Lucretius hos Rhetoricorum libros ſcripſiſſe, ſi ſermonis proprietatem, nativam elegantiam, judicium, & doctrinae praeſtantiam ſpectes. Artis praecepta egregia ſunt, & mirabili methodo diſpoſita. Moralii Annotationes opportunae, & breviſſimae. De reliquis ſapientiſſimi Ariae Montani operibus ſilere ſatius puto, quam pauca loqui.

BARTHOLOMAEVS BARRIENTOS.

M. D. LXX.

Barbariei lima agens de verborum conſtructionibus, vocibusque barbaris, & parum uſitatis, quae Latina cenſentur, quomodo uſitate, & Latine enunciabuntur, Magiſtro Barriento Salmanticae Cathedrario autore.

Inſerta ſunt & vocabula quaedam Latina in Lexicis hactenus non excuſa. Salmanticae, expenſis Simonis a Portonariis. Cum privilegio. 1570. In fine legitur. *Salmanticae excudebat Mathias Mares Typographus. 8.* Cum Hiſpana lingua careat perfecto Dictionario, neceſſaria ſunt multa hujusmodi ſubſidia ad illam indigentiam ſupplendam.

Synonymorum liber liberalium Artium Magiſtri Barrienti bonarum literarum Salmanticae Profeſſoris. Tertia editio. Salmanticae. Expenſis Simonis a Portonariis. Cum privilegio. 1573. 8. Bartholomaeus Barrientos per viginti annos in hoc libello ſucciſivis horis laboravit: plura ſynonyma eſſe putavit, quam revera ſunt. Utilis eſſe poteſt hic libellus, Latine ſcribere volentibus, ſi forte ſit neceſſe dictionem aliquam variare.

Annotationum Sylva per liberalium Artium Magiſtrum Barrientum

tum Salmanticae Cathedrarium. Salmanticae excudebat Joannes Baptista Terranova. Anno 1570. 8. Hae Annotationes sunt, Grammaticae, philologicae, & juridicae, & quidem non contemnendae.

Brevissimae in Somnium Scipionis Explanationes per Magistrum Barrientum concinnatae. Expensis Simonis a Portonariis 1570. In fine sic legitur. *Salmanticae Excudebat Mathias Mares M. D. XXX. 8.* Variam, & amoenam lectionem ostendit Barrientos in his Explanationibus.

JOANNES PETREIVS.

M. D. LII.

Joannis Petreii Toletani Oratoris eloquentissimi, nec non & Poëtae ingeniosis. libri quatuor in laudem Divae Mariae Magdalenae, una cum aliis ejusdem opusculis in fine adjectis. Ad sereniss. Principem Hispaniarum Philippum, nunc primum in lucem editi, & diligenter excusi. Toleti apud fratres Ferrarienses. Cum privilegio. In fine sic legitur. *Excusum praesens opus apud Fratres Ferrarienses. Toleti. Anno Domini M. D. LII. 8.* Quae continentur in hoc opere sunt.

Libri quatuor in laudem D. Mariae Magdalenae.
Genethliacum Sereniss. Principis Philippi.
Epithalamium ejusdem, & Sereniss. Principis Mariae.
Euterpe, seu de Musica.
Carmen in laudem D. Christophori.
Epigrammaton liber unus.

In fine libri quarti *Magdalenae*, sic legitur. *Johannes Petreius Toletanus miro studio, ac pietate erga Divam Mariam Magdalenam, hoc Poema de ejus laudibus aggressus, anno aetatis suae XXV. mense XI. saepe deinde intermissum, ac saepe repetitum absolvit tandem anno suae aetatis XXXII. eodemque ab orbe redempto M. D. XLIIII. VII. Calend. Septem. idque vovet, ac dedicat eidem Sanctiss. Divae, hoc qualicumque munusculo sibi eam apud Christum Opt. Max. patronam adoptatam, unice cupiens.*

Joannis Petreii Toletani Rhetoris disertiss. & Oratoris eloquentiss. in Academia Complutensi Rhetoricae Professoris, Comoediae qua-

tuor. nunc primum in lucem editae. Toleti, Apud Joannem Ayalam. Anno 1574. Cum privilegio. 8. Editiones hae postumae sunt. Ludovicus Catena, homo doctus, & Complutensis Academiae Cancellarius, Petreium vita functum duobus epigrammatis celebravit, quae, quia Andreas Schottus confudit, hic separatim describam eo modo, quo praemissa fuerunt memoratis Comoediis.

Ludovici Cathenae Complutensis Academiae Chancellarii, & Sancti Justi, & Pastoris Abbatis, in obitum Joannis Petreii Toletani Carmen.

Cur rapis ante diem, mors immatura, Petreium?
Cur tantum in magnos, impia, juris habes?
Naturae insidias moliri, inimica, videris:
Tendere & armatas in sua dona manus.
Quicquid enim toto praeclarum nascitur orbe,
Protinus hinc fato tollis, acerba, gravi.
Hunc pro sublatis a te praestantibus olim
Substituit nobis: hunc & , acerba, rapis.
Viribus heu, nimis usa tuis: quem intercipis unum
Ereptum decuit legibus esse tuis.

Ejusdem Distichon,
Foribus Templi affixum, dum idem efferretur.
Effertur juvenis supra qui se extulit omnes
Ingenio juvenes, eloquioque senes.
Mortem obiit anno aetatis suae trigesimo tertio.

Igitur, si bene calculum ineamus, natus fuit Johannes Petrejus anno M. D. XIII. denatus anno M. D. XLV. aetatis suae XXXIII. non XXXV. ut opinans dixit Alvarus Gomezius, quem secuti fuerunt Andreas Schottus, & Nicolaus Antonius.

Ad Petrejum quod attinet, Andreas Navagerius, homo scriptis, & carmine disertus, Venetorum apud Carolum V. Orator, eum audire optavit. *Quo audito, Italis palmam aliquando praerepturum ingenue confessus est*, ut refert laudatus Schottus, cujus est sequens judicium. *Nec minus si carmen Petrejus pangeret, natum, non factum poë-*

tam

tam diceres. Teſtatur id Magdalena, heroicum, & grandiloquum Poëma, & Epigrammata eleganti verſoque ſtilo ſcripta de laudibus clarorum Complutenſium: & Comoediae quattuor ex Italicis Latinae factae, ſed numeris non adſtrictae, editae in lucem ab Antonio fratre, ut poſtumus partus fuerit, quod immatura morte praereptus ſit. Haec Schottus. Matamorus vero plenius Petreii laudes perſecutus eſt. *Immatura morte* (inquit) *nobis ereptus, ingenii, & eloquentiae ſuae triſte deſiderium Academiae Complutenſi reliquit. Impetratum hoc (quantum ego arbitror) a Ciceronis Manibus, ne ſi diutius ille vixiſſet, inventus eſſet aliquis, qui ex eloquentiae laude ad ipſum Ciceronem aspiraſſet. Sed cum eſſet juvenis, delectabat magis, quam inflammabat, & quodam quaſi cantu detinebat auditores, & ſuavitate vocis, cujus plurimum illi natura dederat; ſic exhilarabat animos, ut perorata cauſſa dimiſſi, qui in ea concione aderant, honorifice, & cum admiratione de hujus viri eloquentia loquerentur, & multis poſt diebus ſermonibus requirerent amoenitatem illam. Sed me movebat magis Johannis Petreii Poëſis, quae non humanum aliquid, aut infimum, ſed divinum, & excelſum ſonabat, ubi non ille languor inerat, quem orationis jocunditas, ubertas lactea, ſuaviores numeri, imitatio Ciceronis affluebant: ſed magnitudo quaedam, & ſublimitas mentis, quae vi quadam occulta, & ſpiritu magni vatis hominum mentes permovebat. Utraque vero arte plurimum valuiſſe, teſtes ſunt Complutenſes. Nec illi defuit extemporalis facultas, vel ultro, & ex conſuetudine declamanti, vel ſaepe etiam adventu procerum, & virorum nobilium intercluſo, ubi non paratum aliquid, & praemeditatum recitabat, ſed de omni re propoſita, quam modo intelleXiſſet, ornate, & copioſe incredibili quadam ſuavitate differebat.* Quod ſi hoc Matamori teſtimonium, oratorium videtur, ut alicubi certe eſt, imo poëticum, veluti cum de Ciceronis manibus loquitur; audiamus diſertiſſimum virum Alvarum Gomecium, qui praeter ea quae ſcripſit ad eruditiſſimum virum Petrum Rhuam *epiſt. XVIII.* breviter edenda, ſic ſcripſit *lib. VIII. de Rebus Geſtis Franciſci Ximenii. Haec* (inquit verba faciens de Rhetoricae Cathedra) *primum Johanni Fernandio Hiſpalenſi, cujus nunc doctrina Conimbricenſis Academia permultum juvatur, deinde Jo. Petrejo Toletano commiſſa eſt, juveni ingenioſiſſimo,*

mo, qui non ita pridem Complutum venerat: cujus indoles, & dicendi vigor, quemadmodum excellentis artificis ſigno accidere Cicero ait, ſimul aſpectus, & probatus eſt. Ejus tam promta erat, & extemporalis ad dicendum facultas, tam amoeno amne, & perenni fluens, tamque liquido, & minime turbido, ut medio in Latio natus, & eruditus, judicio etiam Italorum, qui illum audierant, videretur. Pangebat etiam venuſtiſſima carmina, cujus rei amplum teſtimonium, editis aliquot per Antonium fratrem ejus Poëmatibus, quae apud noſtros circumferuntur, datum eſt. Juſtum opus de vita, & actibus Mariae Magdalenae poëticis virtutibus refertiſſimum ſcripſit: cui ſi ultimam manum addere licuiſſet, eſſet profecto opus praeclarum, & undique abſolutum. Laetam ſaepe numero Academiam fecit facetiſſimis Comoediarum argumentis. Multum de ejus ingenio ſperabatur, ni immatura morte praeventus fuiſſet: neque enim (opinor) quintum & trigeſimum annum attigerat.

In eadem Academia Complutenſi Eloquentiam profeſſus eſt Ambroſius Morales, cujus permulta opera egregia meam ornant Bibliothecam. Sunt autem haec.

AMBROSIVS MORALES.

M. D. LXXIIII.

Divi Eulogii Cordubenſis Martyris, Doctoris, & electi Archiepiſcopi Toletani opera, ſtudio, & diligentia illuſtriſſimi, ac Reverendiſſimi Domini Petri Pontii Leonis a Corduba Epiſcopi Placentini, ſummique fidei Chriſtianae per Regna, & ditiones Philippi II. Regis Catholici Inquiſitoris reperta.

Ejusdem ſanctiſſimi Martyris vita per Alvarum Cordubenſem ſcripta. Cum aliis nonnullis Sanctorum Martyrum Cordubenſium monumentis. Omnia Ambroſii Moralis Cordubenſis Regii Hiſtorici Scholiis illuſtrata, ejusque cura, & diligentia excuſſa. Recuſa fuerunt haec opera *in Hiſpaniae Illuſtratae tomo IV. Editionis Francofurti, anno 1608. fol.* Ait ipſe Ambroſius Morales in *Scholiis ad Beati Eulogii librum primum Memorialis Sanctorum, pag. 254. ſe lineas aliquas juſtis de cauſſis dempſiſſe.*

pſiſſe. Peſſimo quidem exemplo; nam opera Sanctorum (ut de aliis nihil in praeſentia dicam) ſemper edi debent, prout ipſi ea ſcripſerunt: & ſi quid timebat Inquiſitoribus displiciturum, in promtu erat notam aliquam addere. Praeterea credidit Morales, a nebulone quodam notiſſimo deceptus, eſſe Sancti Eulogii *Epiſtolam ad Wilieſindum Pampilonenſis Sedis Episcopum*, cum certe ſit FICVLNEA. De quo ego ſuo loco. Denique Beati Eulogii Opera melius diſtinguere, & ad ſua tempora referre debuit, quod aliquando praeſtabo, volente Deo. Caeteroquin Moralis *Scholia* erudita ſunt.

La Coronica General de' Eſpaña, que continuava Ambroſio de Morales, Coroniſta del Rei Catholico nueſtro Señor Don Felipe ſegundo deſte nombre, i Cathedratico de Rhetorica en la Univerſidad de Alcalà de Henares. Proſiguiendo adelante de los cinco libros, que el Maeſtro Florian de Ocampo Coroniſta del Emperador Don Carlos V. dejò eſcritos. Todo lo de las antiguedades de Eſpaña, i la manera del entenderlas, i averiguarlas, va pueſto al cabo de otra obra por ſi.

En Alcalà de Henares en Caſa de Juan Iñiguez de Lequerica. En Setiembre del año M. D. LXXIIII. fol.

Secundum volumen impreſſum fuit ibidem, Anno 1577. fol.

Tertium en Cordova por Gabriel Ramos Bejarano, impreſſor de libros. Año 1586. fol.

Ipſe Ambroſius Morales loquens de Floriani Ocampi *Chronico* a ſe continuato, ſic Reſendio mentem ſuam aperuit. *Scripſi enim Hiſpaniae totius Hiſtoriam ad Roderici Regis tempora, quinque Floriani libros ſeptem aliis continuato opere proſequutus. Non quod mihi ejus hominis ſcripta perplacerent, vel quod tibi displicent: ſed quod juſtis de cauſſis mihi fuit indidem, ubi ille deſiit, incipiendum.* Haec Morales 30. *Januarii M. D. LXX.* Franciscus Padilla non incelebris ſcriptor Eccleſiaſticus, notavit Hiſtoriam ab Ambroſio Morale inſcriptam *Eccleſiaſticam*, incipientemque a libro nono, nimis profanam eſſe, cum majorem partem ſibi vindicent res ſaeculares. Sandovalius paſſim notat, Moralem non vidiſſe privilegia autographa, & notas tem-

porum peſſime legere ſolitum. Faſtos Capitolinos Aerae Chriſtianae perperam adaptavit, ut oſtendi agens *de Aera Hiſpanica.* Sed, quod pejus eſt, fidem adhibuit, non ſolum ſuppoſiticiis Decretalibus, ſed multis etiam miraculorum narratiunculis ab hominibus ociosis confictis. Nimirum erat homo candidiſſimus, adeo ut libidinis comprimendae cauſſa non dubitavit Origenem Adamantium in re minime licita imitari ſi verum eſt quod narravit Jacobus Auguſtus Thuanus *Hiſtoriar. lib. XCIX. prope finem.* Verum vir fuit probiſſimus, veritatis amator egregius, ſummae diligentiae, multiplicis doctrinae, & puriſſimi, etſi inemendati ſtili. Utinam paucos alios ſcriptores ei ſimiles haberemus. Agebatur Madridii anno proxime elapſo de recudendis ſubſcriptionum ope Ambroſii Moralis operibus immortalitate dignisſimis; & nihil effici potuit, etiamſi ejus opera non facile inveniantur. Utiliſſimum eſſet ea recudere cum notis ut majori fructu legerentur.

Las Antiguedades de las Ciudades de España, que van nombradas en la Chronica, con la averiguacion de sus ſitios, i nombres antiguos. que escrivia Ambroſio de Morales natural de Cordova, Coroniſta del Rei Catholico nueſtro Señor Don Felipe ſegundo deſte nombre, i Cathedratico de Rhetorica en la Univerſidad de Alcalà de Henares.

Con un Discurſo General, donde ſe enſeña todo lo que a eſtas averiguaciones pertenece, para bien hacerlas, i entender las Antiguedades.

Con otras coſas, cuya ſuma va pueſta luego a la quarta hoja.

En Alcalà de Henares, en caſa de Juan Iñiguez de Lequerica, Año M.D.LXXV. fol. L. Andreas Reſendius anno *1570.* ſcripſit Ambroſio Morali in hanc ſententiam. *Tuam in congregandis antiquis Inſcriptionibus diligentiam merito laudo. Nec opus eſſe arbitror, admonere te virum talem, ut non facile alienae fidei credas, niſi tute lapidem inſpexeris. Multa enim adferri ſolent commentitia. Multa quoque parum fideliter exſcripta. Quot finxit, quisquis fuit, Cyriacus Anconitanus, dum Antiquarii famam, etiam ab ementitis, aucupabatur? quam perperam pleraque, ut omittam ficta, non ſolum Petrus Apianus, & amicus meus Amantius, in libro cui, Inſcriptiones Sacroſanctae Vetuſtatis, nomen*

nomen fecerunt, & ii qui Germanicas, & Auſtriacas ediderunt Antiquitates; ſed qui Romanas etiam, atque Italicas? Eruditum non vulgariter, & prope ad ſuperſtitionem usque religioſum oportet eſſe eum, qui vetuſta monumenta deſcribit. Ipſe Morales hoc confitetur *lib. IX.* cap. *28.* & *lib. X.* cap. *26.* & tamen lectoribus paſſim obtruſit fictas illas Inſcriptiones, ut praeteream alias etiam veras edidiſſe peſſime deſcriptas, ut adnotavit Antonius Auguſtinus *Dialogo IX. Antiquitat.* & Andreas Schottus in *Hiſpaniae Bibliotheca*, ubi ita ſcripſit. *Verum enimvero, ut in Chronicis mire deceptus eſt Ocampius per Beroſum, ceterosque ſuppoſititios libellos Annii Viterbienſis; ſic & qui Hiſtoriam ejus pertexuit, Ambroſius Moralis, labitur non raro: praeſertim cum veteres Rom. Inſcriptiones, quae in Hiſpania viſuntur plurimae, explanare conatur: ut vel tricies in uno marmore vetuſtiſſimo, quod Barcinone ſpectatur, impegiſſe deprehendatur. Quamobrem laudem genti vindicavit in Hiſtoria Jo. Mariana Societatis Jeſu, ſive ſtili elegantiam, ſeu fidem conſideres.* Ita Schottus, qui in eo quod ait de Marianae Hiſtorica fide, nae ille vehementer errat, ut videre eſt apud Petrum Mantuanum, & Marchionem Mondexarenſem. Idemque nos plenius, & ad oculum aliquando demonſtrabimus juſto opere.

Las obras del Maeſtro Fernan Perez de Oliva natural de Cordova, Retor que fue de la Univerſidad de Salamanca, i Cathedratico de Theologia en ella: con otras coſas que van añadidas, como ſe dara razon luego al principio: dirigidas al iluſtriſſimo Señor el Cardenal de Toledo Don Gaspar de Quiroga. En Cordova por Gabriel Ramos Bejarano Rio, 1585. 4.

Multum debemus Ambroſio Morali, qui pretioſa Ferdinandi Perezii de Oliva doctiſſimi, diſertiſſimique viri opera edidit, additis quindecim diſcurſibus ſuis plurimi faciendis. Perezii opera ſunt haec.

Tituli Scholarum Salmanticenſium.
Dialogus, cujus verba Latina, eadem Hiſpana ſunt.
Epiſtola Latine, & Hiſpane iisdem verbis ſcripta.
Tractatus de lingua Caſtellana.
Dialogus de dignitate hominis.
Tractatus de Potentiis animae.

Comoedia, Amphytruo Hiſpane.
Tragoedia de Agamemnonis vindicta.
Tragoedia, Hecuba Triſtis.
Oratio de navigatione fluminis Baetis.
Oratio pro ſe in petitione Cathedrae.
Aliquot Poëmata.
Ambroſii Moralis Tractatus ſunt hi:
I. Quantum oporteat bene docere dictione dulci.
II. Magnum discrimen quod eſt inter Platonem & Ariſtotelem in docendi modo.
III. Quantum velit Deus facere nos quae poſſumus, ab eo ſimul opem petendo, & bonos exitus expectando.
IV. Duo notabilia exempla, in quibus cernitur, Deum aliquando operari mirabilia ſola ſua poteſtate, aliquando volens ut agant inſtrumenta naturalia.
V. Quam diverſa ſint, magnum ingenium, & bonum ingenium.
VI. Alii homines pluris proſunt, quam eorundem divitiae; aliorum divitiae plus quam ipſi.
VII. In quo praecipue conſiſtat eſſe hominem inſipientem, & quaenam ſit maxima inſipientia.
VIII. Quantum noceat Judicem agere cum impetu, & ira.
IX. Quis inter Aethnicos aeſtimatus ſit ſapientiſſimus; & qua ratione oſtendi poſſit, judicium fuiſſe verum.
X. Chriſtiana conſideratio ſalutaris depromta ex verſu Virgilii.
XI. Error perniciosiſſimus inter homines frequens, aptandi ſaepe quae non oportent.
XII. Conſideratio per quam intelligi poteſt, aliquando ſtellas poteſtatem exercere in homines. Forte hic tractatus Cenſorum animos commovit.
XIII. Quantum interſit bona filiorum educatio.
XIV. Quam gratum Deo ſit, & quantum interſit, famulos eſſe virtute praeditos.
XV. De mirabili, & efficaciori effectu Amoris, cum amantem transformat in amatum.

His

His tractatibus adjectus est alius ejusdem Moralis, *de Johannis Austriaci symbolo.*

Sequitur *tractatus Licenciati Petri de Valles Cordubensis, disertissimi viri, de mortis timore, & de amore, & cupiditate vitae, & repraesentatione gloriae coelestis.*

Ad extremum adjecta est *Cebetis Tabula*, in linguam Castellanam a Morale translata, adjuncta ejusdem *Declaratione.*

JOHANNES VERZOSA.

M.D.LXXV.

Johannes Verzosa Caesaraugustanus, qui adolescentulus Parisiis literas Graecas docuit, Poëta fuit

Emunctae naris, doctus componere versus,

gravitate, & sententiarum pondere Horatianis similes, utinam etiam numerositate. Anno *1555.* vertebat Juliani Desertoris *Saturnalia*, absolvebatque *Scholia in Tacitum.* In Concilio Tridentino oravit pro cl. & sapientissimo viro Didaco Hurtado de Mendoza. Ejus *Epistolae Hispanae*, & aliqua *Carmina Latina* leguntur apud Didacum Dormerium in *Progressibus Historiae in Regno Aragonum, pag. 548. & seqq.* Decessit Romae anno *1574.* & post ejus mortem prodiere *Joannis Verzosae Caesaraugustani Epistolarum libri IIII. Panhormi M.D.LXXV. 8.*

VINCENTIVS BLASIVS GARCIA.

M.D.LXXVI.

Vincentii Blasii Garciae Valentini in commendationem multorum, eximia spe summae virtutis adolescentum Eclogia, ad magnificentissimum literarum patronum, & Mecoenatem amplissimum Paulum Carrasco. Valentiae ex Typographia Petri a Huete 1576. 8. Hic Garciae libellus multa continet pueriliter dicta, multa literaria alibi non reperienda.

M. T. Ciceronis Oratio pro Marco Marcello quadragesima. Additae sunt in gratiam stadiosae juventutis quinque Praefationes in eandem

Oratiorem, auctore Vincentio Blasio Garcia, primae classis Praefecto publico Rhetoricae interprete. Valentiae apud Petrum Patricium Mey. 1589. 8. Garcia ubique sui similis, facundus, et apertus, in *Prima Praefatione* egregie Orationis Ciceronianae argumentum proposuit.

Vincentii Blasii Garciae Valentini Oratio funebris in laudem Alexandri Farnesii, Sereniſſimi Parmae, & Placentiae Ducis, ad Illuſtriſſimum, & Reverendiſſimum D. D. Odoardum Farneſium Cardinalem ampliſſimum. Romae apud heredes Joannis Lilioti. M. D. XCIII. 4.

Vincentii Blasii Garciae Valentini Oratio habita pro se ipso in Academia Romana XVI. Kal. Julii anno ab humanae salutis exordio M. D. XCII. ad Illuſtriſſimum, & Reverendiſſimum D. D. Ascanium Columnam S. R. E. Cardinalem ampliſſimum, verumque saeculi nostri Moecenatem. Romae apud Heredes Joannis Lilioti. M. D. XCIII. 4.

Vincentii Blasii Garciae Valentini Oratio Funebris, habita Nepetae, cum eò cadaver Horatii Celsi, Episcopi Melphiensis, e Flaminia cujus fuerat Prolegatus, translatum, humaretur, anno Domini M. D. XCII. ad Illuſtriſſimum, & Reverendiſſ. D. D. Odoardum Farneſium S. R. E. Cardinalem ampliſſimum. Romae apud Heredes Joannis Lilioti. M. D. XCIII. Cum licentia superiorum 4.

Vincentii Blasii Garciae Orationes Romanae, aliaque nonnulla, ad Illuſtriſſimum, & Excellentiſſimum Principem, Ascanium S. R. E. Cardinalem Columnam, D. Johannis Lateranensis Archipresbyterum, magnum Venetiarum Priorem, Belgii Protectorem, totius Aragoniae Proregem ampliſſimum, & veriſſimum hujus nostri saeculi Mecoenatem. Valentiae, Apud Petrum Patricium. In fine sic legitur. *Valentiae apud Petrum Patricium Mey juxta templum Divi Martini, 1603. 8.* Garcia Orator fuit facundior, quam disertior. Aeque dicebat, placebatque imparatus, atque paratus. Nam extemporali facundia, & actione multum valebat. Itaque gratior fuit auditoribus, quam lectoribus.

Brevis Epithome in qua praecipua Rhetoricae capita continentur in gratiam studiosae juventutis, auctore Vincentio Blasio Garcia Valent. Primae Classis Praefecto, & publico Rhetoricae interprete. ad ornatiſſimum virum

virum Johannem Ruizium Caſtell Blanch & de Lanza. Valentiae apud Johannem Chryſoſtomum Garriz. M. DC. III. 8. Brevis, & dilucida eſt haec *Epitome. Exempla* ad calcem adjecta, partim antiqua, & partim recentia. Ad extremum legitur Oratio quam habuit, cum literis Senatus Populique Valentini revocatus, initium faceret eloquentiam profitendi.

Brevis Epitome, in qua praecipua Rhetoricae capita continentur, in gratiam ſtudioſae juventutis. 8. Haec Epitome, cui forte frontiſpicium deeſt, contractior eſt, quam praecedens, tenellae aetati perutilis, In ea exemplorum minor copia eſt, quam in praecedenti.

SEBASTIANVS FOXIVS MORZILLVS.

M. D. LXXVII.

Sebaſtiani Foxii Morzilli Hiſpalenſis de Hiſtoriae inſtitutione Dialogus. Pariſiis. apud Martinum Juvenem. 1577. 8. Scripſit Foxius elegantem Dialogum in quo eruditio cum perſpicuitate conjuncta eſt.

Sebaſtiani Foxii Morzilli de Philoſophiae ſtudii ratione Epiſtola ad Franciſcum fratrem. Extat in libello, cui titulus eſt: *H. Grotii & aliorum Diſſertationes de ſtudiis inſtituendis. Amſterodami apud Ludovicum Elzevirium. Anno. 1643. 12.* Haec ratio ſtudendi accomodata eſt modo philoſophandi temporibus illis uſitato.

PETRVS ROSARIVS.

M. D. LXXVIII.

Obſervationes quaedam in nonaginta quinque Hymnos, qui in Breviario Romano continentur, eoque ordine, quo in illo digeſti ſunt, Magiſtri Petri Roſarii bonarum literarum in Schola Burgenſi Profeſſoris. Burgis apud Philippum Juntam. Anno 1578. 4. Obſervationes Petri de Roſales opportunae ſunt, & non inelegantes.

LVDO-

LVDOVICVS GRANATENSIS.

M. D. LXXVIII.

Eccleſiaſticae Rhetoricae, ſive de ratione Concionandi libri ſex, celeberrimo & praeſtantiſſ. tempeſtatis noſtrae Theologo Ludovico Granatenſi, Monacho Dominicano auctore, jam diu quidem a ſtudioſis optati, atque expectati, nunc vero primum in lucem editi. Opus non ſolum utile, verum etiam perneceſſarium iis, qui Concionandi laude praeſtare, & Reip. Chriſtianae, dum animarum ſaluti incumbunt egregiam, atque illuſtrem operam navare contendunt. His conjunximus ejusdem argumenti libros tres Auguſtini Valerii Epiſcopi Veronae, ab auctore multis in locis noviſſima hac editione auctos, & meliores factos. Venetiis, apud Franciſcum Zilettum. M.D.LXXVIII. 4. Cum non pueris, ſed Concionatoribus ſcripta ſit Ludovici Granatenſis Rhetorica Eccleſiaſtica, diſſimulari poteſt ejus prolixitas, & laudanda ejus exempla. Illud meo judicio certum eſt, Ludovicum Granatenſem melius ſervaſſe, quam tradidiſſe Rhetoricae praecepta in his quae Hiſpane ſcripſit, maxime in ſermonis puritate, perſpicuitate, & dulcedine, in quibus mirifice excelluit, ut omittam ejus egregiam pietatem, & tot opera utiliſſima ſatis nota. Auguſtini Valerii in Rhetoricis libris ſimilis eſt labor, ſed doctrina inferior.

JOHANNES COSTA.

M. D. LXXVIII.

Rhetoricam docuit Salmanticae Johannes Coſta, nominisque ſui claritatem tuetur hoc edito libro. *El Regidor, o Ciudadano por el Licenciado Joan Coſta, Cathedratico de Rhetorica en la Univerſidad de Salamanca: trata de como ſe ha de regir a ſi, ſu caſa, i republica. Dirigido a la mui inſigne Univerſidad de Salamanca. En Salamanca en caſa de Antonio Lorenzana, a coſta de Simon de Portonariis M. D. LXXVIII. 8.* Johannes Coſta ſatis diligenter perſequitur, officia hominis privati, patris familias, & decurionis.

RV-

RVDERICVS DE ESPINOSA.

M. D. LXXVIII.

Arte de Rhetorica, en el qual se contienen tres libros. El Primero enseña el Arte generalmente. El Segundo, particularmente, el Arte de Historiador. El Tercero, escrivir Epistolas, i Dialogos. Dirigida al ilustre Señor Matheo Vazquez, Capellan de su Magestad Catholica, i su Secretario, i de la santa, i General Inquisicion de España. Con privilegio. Impressa en Madrid, en casa de Guillermo Brovy Impressor de libros, año de 1578. In fine sic legitur. *Acabose de imprimir a 12. de Octubre de 1578. 8.* Hujus Rhetoricae auctor fuit Rudericus de Espinosa de Sanctayana. Artis quam scripsit non imperitum se profitetur; & in Historiae praeceptis tradendis, attentum, diligenterque C. Caesaris lectorem se ostendit. Omnia etiam breviter, & perspicue docet.

ONOPHRIVS POVIVS.

M. D. LXXX.

Thesaurus Puerilis authore Onophrio Povio Gerundensi Artium Doctore, ad illustrem, & egregium Michaelem Joannem Quintana J. U. D. & de Regio Consilio S. C. R. M. dignissimum. Editio secunda ab eodem authore aucta, & emendata. Barcinone, apud Joannem Paulum Menescal. 1580. Cum licentia, & privilegio. 8. Vocum haec distinctio per classes multum prodest ad inveniendas voces quas quis scire cupit, etiamsi eas nunquam audierit, aut legerit. Alicubi autem meliorem interpretem velim, quam Povium. Ab eo tamen videtur Franciscus Pomey *Indiculum* suum accepisse.

Thesaurus Puerilis auctore Onophrio Povio, Gerundensi, Artium Doctore. Nunc denuo ex sermone Gotholano in Bacticum conversus, ornatus & artificio quodam, & expolitione a Barnaba Solerio humanarum litterarum Doctore distinctus, atque secunda parte locupletatus. Ad Praetorem & Consules Algezirenses. Anno 1615. Valentiae apud Petrum

Patricium Mey, juxta Templum Divi Martini. A coſta de Juan Baptiſta Marzal. 8. Solerius praeter verſionem Caſtellanam addidit Poviano Theſauro nomina Geographica, & Proverbia Hiſpana Latinis reſpondentia.

PETRVS DE GVEVARA.

M. D. LXXXVI.

Nueva, i ſutil invencion en ſus inſtrumentos, intitulado Juego, i Egercicio de letras de las ſereniſſimas Infantas Doña Iſabel, i Doña Catalina de Auſtria: con la qual faciliſſimamente, i en mui breve tiempo ſe aprenderá todo el artificio, i eſtilo de las Gramaticas, que haſta agora ſe han compueſto, i ſe compuſieren de aqui adelante.

Compueſto por el Licenciado Pedro de Guevara, natural de la Villa de Velhorado. Dirigido a la S. C. R. M. del Rei Don Felipe. Con privilegio en Madrid por los herederos de Alonſo Gomez. 8. Guevara Hiſpane tradidit Grammaticae praecepta haud inepte: ſed rotas addidit (& haec ſunt ſex inſtrumenta ab eo memorata) intricatiora Cretaeo labyrintho. Folio *10.* affert *84.* verſiculos Hiſpanos, quibus egregius Grammaticus Franciſcus Sanctius Brocenſis, nominum genera docebat.

Arte General para todas las Ciencias en dos inſtrumentos. Recopilada del Arte magna, i Arbor ſcientiae del Dotor Raimundo Lull: nuevamente adicionada, i enmendada por el Licenciado Pedro de Guevara, natural de la Villa de Belhorado. Dirigida a la C. R. M. del Rei Don Felipe nueſtro ſeñor. Con privilegio en Madrid, por Pedro Madrigal, M. D. LXXXVI. 8. Qui per ejusmodi artes multum ſe discere putant, quo plus ſe ſcire exiſtimant, eo remotiores ſunt a vero ſciendi modo.

CYPRIANVS SOAREZ.

M. D. LXXXI.

D. Cypriani Soarez Societatis Jeſu de Arte Rhetorica libri tres, ex Ariſtotele, Cicerone, & Quintiliano praecipue deprompti. Nunc ab eodem

eodem auctore recogniti, & multis in locis locupletati. Caesaraugustae, Excudebat Joannes Soler M. D. LXXXI. 8. Aelius Antonius Nebrissensis hortante Cardinale Ximenio scripsit ediditque anno *1515. Artis Rhetoricae compendiosam coaptationem ex Aristotele, Cicerone, & Quintiliano*, eamque illi dicavit. Opus illud centonum more compositum prae oculis habuit Soarius, qui ad marginem indicavit doctrinae fontes, qui purissimi sunt. Ejus vero ars, ut illis temporibus, satis docta, & expedita est. Ad extremum adjecta est *Tabula brevem singulorum capitum summam continens, Scholasticis ediscendam.*

Idem Soarez *B. Isidori Allegorias* emendatas cum Scholiis reliquit. Quot manuscriptis adjutus sit, ipse non dixit. Labor ejus in lucem exiit accurante Joh. Griale editionem Regiam Isidorianorum operum anno *1599.* fol.

FRANCISCVS DE THAMARA.

M. D. LXXXII.

Libro de Marco Tulio Ciceron en que trata de los Oficios: De la Amicicia: de la Senectud: con la Economica de Genofon, traducidos de Latin en Romance Castellano por Francisco de Thamara Cathedratico en Cadiz.

Añadieronse agora nuevamente los Paradojos, i el Sueño de Scipion, traducidos por Juan Jarava. En Salamanca En Casa de Pedro Lasso. 1582. 8. Satis fideliter translata sunt haec opera. Veruntamen his & omnibus Hispanis versionibus deest diligens collatio, emendatio, & expolitio.

DIDACVS PEREZ DE VALDIVIA.

M. D. LXXXIII.

Platica, o leccion de las Mascaras, en la qual se trata, de si es pecado mortal, o no, el enmascararse. i se ponen el ella principios, i reglas generales para juzgar de semejantes obras, si son pecado mortal, como son ir a representaciones, fiestas, saraos, paseos, bailes, galas, pin-

turas, juegos, combites, i todas recreaciones, en las quales ſuele ſer Dios ofendido.

Hecha, i predicada en Santa Maria de la mar de la Ciudad de Barcelona dia de la Converſion de San Pablo a la tarde a los 25. dias de Enero 1583. por el mui Reverendo Padre Diego Perez de Valdivia Sevillano, Dotor Theologo, i Predicador del Evangelio, i Cathedratico de Theologia Poſitiva en el Eſtudio General de la misma Ciudad.

Dirigida al mui Iluſtre, i Reverendiſſimo Señor Don Joan Dymas Loris Obispo vigilantiſſimo de la dicha Ciudad de Barcelona.

Impreſſa en Barcelona en caſa de Jaime Cendrat, Año de 1583. 8. Didacus Perezius de Valdivia fuit morum ſeveriſſimorum, ut oſtendit ejus doctrina minime vulgaris. Eum in hunc cenſum retuli, ob librum ſequentem.

De ſacra ratione Concionandi Opus Jacobi Perezii a Valdivia Baetici, Baëzani Doctoris Theologi, Concionatoris Evangelici, & ſacrorum Bibliorum in Academia Barcinonenſi publici Profeſſoris ad illuſtrem admodum, ac Reverendiſſimum D. D. Johannem Dymam Loris, Epiſcopum Barcinonenſem. Additus eſt in fine libellus ejusdem argumenti vere aureus editus pridem juſſu illuſtriſſimi, ac Reverendiſſimi Cardinalis Caroli Borromei Archiepiſcopi Mediolanenſis. Barcinone typis Petri Mali anno M.D.LXXXVIII. Didacus Perezius vir eximiae pietatis Scholaſtice de Rhetorica ſcripſit; ſed multa utiliter docuit. B. Caroli Borromei *Inſtitutiones Praedicationis Verbi Dei*, ejus pietati reſpondent.

Aviſo de Gente recogida, i en especial de la dedicada al ſervicio de Dios, en el qual ſe dan conſejos, i remedios contra los peligros, i tentaciones, que en el camino del Cielo ſe ſuelen ofrecer: i ſe da orden dezida para qualquier eſtado de perſona en todos los tiempos del año. Compueſto por el mui Reverendo Dotor Diego Perez Cathedratico de Escritura en la Univerſidad de Barcelona.

Dedicado a Luis de Avilá i Toledo, Criado de la Catholica Mageſtad de Carlos ſegundo nueſtro Señor, i Sargento de la Guarda vieja Eſpañola.

En Madrid en la Imprenta del Reino. Año 1678. 4. Hic Perezii liber propter Asceticae doctrinae utilitatem ſaepe recuſus eſt.

JO-

JOANNES DE GVZMAN.

M. D. LXXXVI.

Las Georgicas de Virgilio, Principe de los Poetas Latinos nuevamente traducidas en nuestra lengua Castellana en verso suelto juntamente con la Decima Egloga, con muchas Notaciones, que sirven en lugar de comento, por Juan de Guzman, Cathedratico de la Villa de Pontevedra en el Reino de Galicia. Dedicadas al mui ilustre Señor Don Felipe de Montenegio i Sotomayor, Señor de la casa de Trabanca, i Tierra de Samartiño. En Salamanca en casa de Juan Fernandez. M. D. LXXXVI. 12. Johannes Guzmanus fuit Discipulus Francisci Sanctii Brocensis. In versibus est duriusculus, sed satis fidus interpres. Ejus Notationes, Mythologicae, aut Historicae sunt.

Primera Parte de la Rhetorica de Joan de Guzman, publico professor desta facultad, dividida en catorce combites de Oradores: donde se trata el modo que se deve guardar en saber seguir un concepto por sus partes, en qualquiera platica, razonamiento, o sermon, en el genero deliberativo, de todo lo qual se pone la theorica, i platica.

Dirigida al Conde de Tendilla Don Luis Iñigo Hurtado de Mendoza, unico heredero del Estado, i Marquesado de Mondejar. Con privilegio. Impresso en Alcalà de Henares, en casa de Joan Iñiguez de Lequerica. Año 1589. 8. Guzmanus, qui discipulus fuit Francisci Sanctii Brocensis, & Johannis Mal-Larae, communicavit opus suum cum Brocensi, qui illud suo calculo probavit, ut refertur in *Prologo, fol. 5.* Secutus est Hermogenem in plerisque, in reliquis autem, Platonem, Aristotelem, Ciceronem, Quintilianum, Aphtonium, Theonem, Marcomannum: & ex recentioribus Rhetoribus, Agricolam, Cataneum, Erasmum, Nunnesium.

MARTINVS SEGVRA.

M. D. LXXXVI.

Martini Segurae Matutensis in Complutensi Gymnasio Professoris Primarii Eloquentiae, Grammatica Institutio, in quatuor libros tributa.

Editio secunda. Complati apud Joannem Iñiguez Lequericam. Cum privilegio ad decennium, anno 1586. 8. Non inepte docebat Grammaticam hic Praeceptor.

Videamus nunc quid scripserit Typographorum Hispaniae eruditissimus, & Humaniorum etiam literarum professor clarissimus, Philippus Mey.

PHILIPPVS MEY.

M. D. LXXXVI.

Del Metamorfoseos de Ovidio en otava rima traducido por Felipe Mey siete libros con otras cosas del mismo. Con licencia en Tarragona por Felipe Mey 1586. 8. Philippus Mey primum, & secundum Metamorphoseon libros licenter interpretatus est; reliquos quinque, fidelius. Edidit hunc libellum cum esset Typographus maximi viri Antoni Augustini, cujus leguntur aliqui versiculi Hispani in poëmate *Fontis de Alcover*, ut jam admonui in Augustini Vita.

Prosodia. De Ratione quantitatis syllabarum, & accentibus, de pedibus, & carminum generibus Epitome a Philippo Mey (in Schola Valentina linguae Graecae, Rhetoricae, ejusdemque Prosodiae diu Professore) ex variis auctoribus collecta.

Accesserunt notae aliquae ex approbatissimis collectae auctoribus a Jacobo Roca ejusdem facultatis in Academia Valen. publico professore, quae notantur hoc signo †. anno 1641. Valentiae per Jo. Baptistam Marzal, juxta templum S. Martini. 8. Prosodia haec brevis est, atque dilucida.

Prosodia. De Ratione quantitatis syllabarum, de accentibus, de pedibus, & carminum generibus Epitome, a Philippo Mey (in Schola Valentina linguae Graecae, Rhetoricae, ejusdemque Prosodiae olim Professore) ex variis auctoribus collecta.

Accesserunt notae aliquae ex approbatissimis collectae auctoribus a Jacobo Roca publico Professore, quae notantur hoc signo †.

Nunc vero ab eodem accessit Tractatus ex probatissimis quoque collectus

lectus auctoribus, de primis, & mediis in gratiam Valentinae juventutis Poetices studiosae. Valentiae per Jo. Baptistam Marzal, juxta templum S. Martini 1645. 8. Haec editio aucta est a memorato Jacobo Roca.

ALPHONSVS SANCHEZ DE LA BALLESTA.

M. D. LXXXVII.

Diccionario de vocablos Castellanos, aplicados a la propiedad Latina, en el qual se declaran gran copia de Refranes, reducidos a Latinos: i muchas frases Castellanas, con las que en Latin corresponden, sacadas de Ciceron, i Terencio, i otrôs graves autores. Con un indice copioso de los adagios Latinos, a los quales responden los Castellanos, que van puestos en el libro por orden del A. B. C. Van tambien los nombres de los Autores de los quales se sacaron los dichos adagios Latinos.

Compuesto por el Licenciado Alonso Sanchez de la Ballesta. En Salamanca en casa de Juan, i Andres Renaut, Impressores. M. D. LXXXVII. 4. Alphonsus Sanctius fuit magister Johannis Marianae, Ciceronis, & Terentii amans, ut erant eo tempore, qui Latinam linguam docebant.

FRANCISCVS MARTINIVS.

M. D. LXXXIX.

Francisci Martinii Lusitani, Latinae linguae Salmanticensis Doctoris, De Grammatica Professione Declamatio ad D. Joannem Guzmanum Pardum. Cum Privilegio. Salmanticae. Excudebat Petrus Lassus. 1588. In fine ita legitur. *Salmanticae Excudebat Joannes Ferdinandus M. D. LXXXIX. 8.* Duas Declamationes continet hic libellus: unam *in Grammaticos:* alteram *pro Grammaticis.* In priore fortiter declamat in suae artis professores contemporaneos; fortius declamaturus in hodiernos,

Si foret hoc nostrum fato dilatus in aevum.

In altera declamat *pro Grammaticis*, quorum magna nunc est inopia.

Oratio

Oratio a Franciſci Martinii Luſitani auditoribus publice Salmanticae habita pro Antonio Nebriſſenſi. In fine ſic legitur. *Cum licentia Salmanticae Ex officina Michaëlis Serrani de Vargas. Anno 1588. 8.* Aliqua ſcitu digna leguntur in hac Oratione. Poſt eam ſunt nonnulla Martinii Carmina, in quibus ſe verſificatorem potius, quam poëtam prodit.

Grammaticae artis integra inſtitutio Hiſpanicis Commentariis illuſtrata, Per Franciſcum Martinium Luſitanum in Salmanticenſi Academia Doctorem Latinae linguae primarium. Recentiſſima quaeque, emendatiſſima. Cic. 4. Acad.

Omnia reddit breviora ordo, ratio, methodus: ſed culpa eſt in iis, qui pueros detinent, partim cupiditate exigendi mercedulas, partim ambitione, quo difficilius ſit, quod pollicentur, partim etiam inscitia tradendi. Quintil. lib. XI. cap. 12. Cum privilegio. En Salamanca, En Caſa de Juan Fernandez M.D.XCVIII. a coſta de Rodrigo Diez librero. 8. Cum aliquo fructu legi poteſt haec Martinii Inſtitutio.

HIERONYMVS DE MONDRAGON.

M. D. XCIII.

Arte para componer en metro Caſtellano, dividida en dos partes. En la primera ſe enſeña que coſa ſea verſo, i en quantas maneras ſe halle, i como ſe componga: en donde ſe traen para egemplos, tratados, i coſas de mucha curioſidad, i entretenimiento. En la ſegunda ſe pone el modo de componer qualesquier obras de Poeſia. Con la Proſodia Latina compueſta en eſta mesma vulgar lengua.

Dirigida al iluſtre ſeñor, Micer Juan Izquierdo, Dotor en ambos Derechos, Capellan de ſu Mageſtad, i Cathedratico de Viſperas en la mui inſigne, i antigua Univerſidad de Lerida. Lo mas notable deſte libro en la ſiguiente pagina ſe contiene.

Impreſſa en Zaragoza en caſa de Lorenzo de Robles, Impreſſor del Reino de Aragon, i de la Univerſidad. Año 1593. 8. Hic libellus Hieronymi de Mondragon, eo aeſtimabilior eſt, quo pauciores fuerunt in Hiſpania, qui de Arte Metrica ſcripſerunt.

GON.

GONZALO CORREAS.

M. DC.

Prototupi in Graicam linguam Grammatici canones, nunc demo ſumma brevitate, & claritate, exacte tamen, in eorum gratiam, qui ſtudiis aliis ſunt occupati, ac eorum, qui ſerio Graecari voluerint, miro ordine digeſti, & exemplis ubique neceſſariis illuſtrati, queis Oratores ſimul, & Poëtae enarrari queant. Autore Gonzalo Correas Ignigo in inclutai Salmanticenſis Academiai gummaſio Graicarum literarum doctore

Κύριέ ελέησον,
Curie eléeſon
Dñe miſerere.

Cum privilegio, Salmanticae. Excudebat Petrus Laſſus, anno. 1600. 8. Correas ſibi propoſuit Franciſci Sanctii Brocenſis Artem Graecam explicare, & exemplis illuſtrare. Sed declinandi rationem, & conjugationis formam, paullulum immutavit; ut faciliores redderet. Mirifice brevitatem cum perſpicuitate conjunxit.

Trilingue de tres Artes de las tres lenguas Caſtellana, Latina, i Griega, todas en Romance. Por el Maeſtro Gonzalo Correas Cathedrático propietario de la Cathedra de lenguas, Hebrea, i Caldea, i de la mayor de Griego en la Univerſidad de Salamanca. Dedicado al Catholico Rei Don Felipe IIII. nueſtro Señor. Con Privilegio. En Salamanca en la Oficina de Antonia Ramirez. Año de 1627. 8. Correas in his Artibus recedere ſolet a Grammaticorum receptis opinionibus, & methodo ſolita, praeſertim in Latina, & Graeca, in quibus nonnulla excogitavit ut eas faciliores redderet. Ejus doctrina aliquando exorbitans; ſed plerumque praeſtantiſſima eſt. Inter Artem Latinam, & Graecam inſeruit libellum *de literis Graecis, & harum pronunciatione.* Omnia Hiſpane ſcripſit. Hujus ſcriptoris opera rariſſima ſunt, quia cum diſtrahi non poſſent, propterea quod in nonnullis diſſenſiſſet a communi loquendi, docendique modo, propolis vendita fuerunt, & ex eis facti cuculli.

Ortografia Kaſtellana, nueva, i perfeta dirixida al Prinzipe Don Baltaſar N. S. i el Manual de Epikteto, i la Tabla de Kebes, Filoſofos Eſtoikos. Al iluſtriſſimo ſeñor Konde Duke. Traduzidos de Griego en Kaſtellano, por el Maeſtro Gonzalo Korreas, Katedratiko de propiedad de lenguas xubilado, i de maiores de Griega en la Univerſidad de Salamanka, konforme al orixinal Greko Latino, korreto, i traduzido por el mesmo. Uno i otro lo primero ke ſe a inpreſo kon perfeta ortografia. Kon privilexio Real, en Salamanka en kaſa de Xatinto Tabernier, inpreſor de la Univerſidad, año 1630. 8. Etſi hujus Ortographiae praecepta mire inter ſe cohaereant, ſi univerſum ſyſtema ſpectes; tamen, ſi ad examen ſingula revoces, non pauca a vera judicandi ratione recedunt. Novas enim literas neceſſitate non cogente vult auctor introducere, ſola facilitatis cauſſa: quod initio fieri oportuit, non poſt literas jam uſu receptas, & certis ſonis deſtinatas. Syllabarum copiam afferre ſtudens, non diſtinxit Hiſpanas a Latinis. Quod nemo adhuc praeſtitit, cum tamen certum ſit, ſingulas linguas, & communes aliarum linguarum, & proprias habere pronunciationes. Tamen attente meretur legi.

De Epicteti *Enchiridii* verſione ſic ſcripſit Cl. vir Franciſcus Quevedus *in Epiſtola ad Cl. Johannem de Herrera* praefixa ſuo Epicteto. *Verterunt hoc* (Enchiridion) *in omnes linguas doctiſſimi viri, & in noſtrum idioma Doctor Franciſcus Sanctius Brocenſis, & paullo poſt Doctor Gundiſalvus Correas aliquo rigore magis aptato prototypo, ideoque minus grato.* Idem poſſis dicere de Cebetis Tabulae verſione, ſi Correae translationem conferas cum illa licentiore Ambroſii Moralis, & alia Petri Simonis Aprilis. Illae dulciores, haec rigidior. Correas ſuas adnotationes addidit.

BARTHOLOMAEVS GAVILAN.

M. DC. III.

Libellus Bartholomaei Gavilan Ilicenſis de Orthographia. Oscae, apud Joannem Perez a Valdivieſſo Typographum Univerſitatis, anno 1603. 8. Orthographiae regulae ſumma brevitate hic traduntur.

Libellus

Libellus Bartholomaei Gavilan Ilicensis de Prosodia. Oscae, apud Joannem Perez de Valdivielsso, Typographum Universitatis, Anno 1603. 8. Brevitate etiam commendabilis est haec Prosodia.

MATHEO ALEMAN.

M. DC. IV.

San Antonio de Padua de Matheo Aleman. Dirigido a Don Antonio de Bohorques Cavallero del habito de Santiago, Gentilhombre de la casa de su Magestad, i su Corregidor en Guadix, Baza, i Almeria, Alguacil Mayor de la Santa Inquisicion en Granada, Veinte i quatro de Cordova, i Señor sucessor de la Villa de Veas. Impresso en casa de Clemente Hidalgo. 1604. 4. Vita haec nimia credulitate scripta, & prolixa est, in ea auctor dispar sui, atque dissimilis videtur.

Ortografia Castellana a Don Juan de Bilella del Consejo del Rei nuestro Señor, Presidente de la Real Audiencia de Guadalajara, Visitador General de la Nueva España, por Matheo Aleman, Criado de su Magestad. En Mexico en la Emprenta de Geronimo Balli, Año 1609. Por Cornelio Adriano Cesar. 4. Diligentissime notavit auctor vitia male scribentium. Systema excogitavit cohaerens, sed novas literas introducere tentans: quod fortasse non fecisset, si Antonii Nebrissensis Orthographiam legisset. Liber hic est rarissimus.

Primera, i Segunda Parte de Guzman de Alfarache por Matheo Aleman, Criado del Rei nuestro señor, i natural vecino de Sevilla. Dedicada al curioso Letor. En Burgos por Juan Bautista Varesio. Año M. DC. XIX. 4. 2. vol. Auctor proposuit vitae dissolutae ideam, quam toto opere reprehendit, aliquando declamatorie, & prolixe, sed dictione castissima, quamplurima docens ad vitae usum necessaria.

VINCENTIVS TRILLES.

M. DC. VI.

Institutiones sacrae linguae Hebraicae, methodo brevissima comprehensae; opera Vincentii Trilles, ejusdem linguae in Academia Valentina

Professorit. Ad Academiae Patronos amplissimos. Valentiae apud Philippum Mey. 1606. 8. Hae Institutiones brevi, facilique methodo scriptae sunt.

FRANCISCO LVCAS.

M. DC. VIII.

Arte de escrivir de Francisco Lucas vecino de Sevilla, residente en Corte de su Magestad. Dividida en quatro partes. Dirigida a la S. C. R. M. del Rei Don Felipe II. nuestro señor. Año 1608. En Madrid en casa de Juan de Cuesta. 4. Optimus liber ad Grammatisticen discendam.

DIEGO LOPEZ.

M. DC. IX.

Aulo Persio Flacco, traducido en lengua Castellana por Diego Lopez, natural de la Villa de Valencia, Orden de Alcantara, i Preceptor en la Ciudad de Toro. Con declaracion magistral en que se declaran todas las Historias, Fabulas, antiguedades, versos dificultosos, i moralidad que tiene el Poeta.

Dirigido al Maestro Balthasar de Cespedes, Cathedratico de Prima de Latinidad, i letras Humanas en la insigne Universidad de Salamanca. En Burgos por Juan Bautista Varesio. 1609. 8. Lopezius interpretatus est Persium non oratione perpetua, sed singulis verbis Castellana eis respondentia subjiciens, adjectis suis explicationibus, more Grammaticorum.

Declaracion magistral sobre las Emblemas de Andres Alciato con todas las Historias, antiguedades, moralidad, i Dotrina tocante a las buenas costumbres: por Diego Lopez, natural de la Villa de Valencia de la Orden de Alcàntara: dirigido a Don Diego Hurtado de Mendoza, Cavallero de la Orden de Santiago, señor de la Casa de Mendoza, de la Corzana, i sus Villas, Capitan, i Diputado General de la Provincia, Ciudad

Ciudad de Vitoria, i Hermandades de Alava, por el Rei nueſtro ſeñor.

Impreſſo en la Ciudad de Nagera por Juan de Mongaſton. Año 1615. Acoſta del autor. 4. Lopezius Alciatum interpretatus eſt, ſingula verba Latina in Caſtellanam linguam transferendo, obiter adjungens explicationes ſuas.

Las obras de Publio Virgilio Maron, traducido en proſa Caſtellana por Diego Lopez natural de la Villa de Valencia Orden de Alcàntara, i Preceptor en la Villa de Olmedo, con comento, i anotaciones, donde ſe declaran las Hiſtorias, i Fabulas, i el ſentido de los verſos dificultoſos que tiene el Poeta. 77. pliegos. Año 1641. En Madrid en la Imprenta de Franciſco Martinez. 4. Verſio haec Virgiliana ſoluta oratione nimis pedeſtris eſt. Commentarius & Annotationes pueris prodeſſe poſſunt.

Conſtruccion, i Explicacion de las Reglas de los Generos, i Preteritos conforme el Arte de Antonio: mui util, i provechoſa para los que comienzan a eſtudiar: compueſta por Diego Lopez, vecino de Sevilla; año 1690. En Madrid.

Ad calcem excuſus eſt libellus conſtans quatuor foliolis, cujus hic titulus. *Explicacion de los puntos, caracteres, i reglas, que forman la buena Ortografia, mui util, i neceſſaria, compueſta por Don Bartholome de Vidorreta, i Tejada, Maeſtro de Latinidad, i Eloquencia. 8.*

Lopezius ſingula verba Regularum, quas de Generibus, & Praeteritis Antonius Nebriſſenſis tradidit, in Hiſpanam linguam transtulit. Res, intelligentibus inſulſa, & faſtidioſa: ſed quae mirifice placet pueris, & infimi ſubſellii magiſtellis, qui ad docendum indigent his auxiliis. Vidorreta metrice ſcripſit ſuum opusculum.

BARTOLOME XIMENEZ PATON.

M. DC. XIV.

Epitome de la Ortografia Latina, i Caſtellana por el Maeſtro Bartolome Ximenez Paton. Año 1614. En Baeza por Pedro de la Cueſta. 8. Libellus haud aſpernandus.

Inſtituciones de la Gramatica Española, dirigidas al Licenciado Don Sebaſtian de Covarrubias Orozco, Capellan de ſu Mageſtad, Maeſtre-escuela, i Canonigo de la ſanta Igleſia de Cuenca, i Conſultor del Santo Oficio de la Inquiſicion, i autor del Teſoro de la lengua Española. Por el Maeſtro Bartolome Ximenez Patòn.

Ad calcem hujus libri excuſa eſt *Apologia en defenſa de la dotrina del Maeſtro Bartolome Ximenez Patòn, compueſta, i orada en publico en Villanueva por los Infantes por Diego Tornel Mexia ſu diſcipulo, i Cathedratico de Humanidad en el Colegio de Beas. 8.* Ximenii Inſtitutiones breves ſunt, & perſpicuae: Tornelii *Apologia* non eſt magni momenti.

MIGVEL SEBASTIAN.

M. DC. XIX.

Orthographia, i Orthologia hecha por Miguel Sebaſtian Presbitero: Dirigida a Martin Frances de Urritigoiti menor de dias, i a Doña Magdalena Juſta de Copons ſu muger. Año 1619. Con privilegio. En Zaragoza por Juan de Larumbe. 8. Sebaſtianus fuit Curio oppidi Galve: pietate motus pueros docuit primas literas per annos triginta, communicavitque hunc libellum cum Praeceptore ſuo Petro Johanne Nunneſio, & Galcerano Albanello, Philippi IV. Magiſtro. Multa docet, quae aequum eſt obſervare magiſtros elementarios. Etſi fatendum eſt, pronunciationem Hiſpanam cum Latina confundere. quod quia plurimi fecerunt, inde orta eſt affectatio pronunciationis, & Orthographiae Latinae. Auctor ait *folio 16.* ſe occupatum eſſe in conficienda *Arte quae ſimul docerct linguas Hebraeam, Graecam, Latinam, & Caſtellanam.*

JVAN PABLO BONET.

M. DC. XX.

Reduccion de las letras, i Artes para enſeñar a hablar los Mudos: por Juan Pablo Bonet, Barlet Servant de ſu Mag. entretenido cerca la perſo-

na

na del Capitan General de la Artilleria de España, i Secretario del Condeſtable de Caſtilla. Dedicado a la Mageſtad del Rei Don Felipe IIII. nueſtro ſeñor. En Madrid por Franciſco Abarca de Angulo. 1620. Inventio haec, per quam Muti vere docentur loqui, praeſtantiſſimum Boneti ingenium prodit.

ESTEVAN MAÑA.

M. DC. XXIV.

Enchiridion de los verbos, que la lengua Latina tiene, diſpueſtos por ſus quatro conjugaciones: pueſto el ſimple ſe ſiguen ſus compueſtos con ſu preterito, i ſupino, i varia ſignificacion: neceſſario a todo genero de eſtudiantes.

Segunda impreſſion, mejorada con verbos, i con la Sintaxi, i Proſodia de cada uno dellos, i dos reglas generaliſſimas para ſacar en qualquier lengua fraſes por la propiedad de las Dicciones.

Por Eſtevan Maña Doctor Medico, Cathalan, natural de Uldecoña, Profeſſor de letras Humanas en la iluſtre villa de Caſtellon de la Plana.

Dirigido a los ſeñores Jurados de dicha Villa.

En Valencia en la Emprenta de Pedro Patricio Mey, junto a San Martin. 1624. A coſta de Pau Clapes Mercader de libros a la Plaza de la Seo. 8. Hic liber inter alias utilitates vicem poteſt praeſtare Dictionarioli Latino-Hiſpani. Et ſuspicari poſſumus hoc opus prae oculis habuiſſe Petrum Danetium, cum ſcribere aggreſſus eſt ſuas *Radices, ſeu Dictionarium linguae Latinae, quo ſingulae voces ſuis radicibus ſubjiciuntur*, Felicius autem in puerorum uſum noſter Auctor hoc derivavit. Utinamque majorem verborum copiam adjunxiſſet.

MI-

MIGUEL NAVARRO.

M.DC.XXVI.

Libro mui util, i provechoſo para aprender la Latinidad; en el qual ſe pone en pratica el modo de conſtruir los Autores: con un Vocabulario de las partes exteriores, i interiores del Hombre. Compueſto por el Licenciado Miguel Navarro, Cathedratico de la Villa de Madrid. En Madrid en caſa de Luis Sanchez año 1626. 8. Hujus libelli praecepta puerilia ſunt. Dictionariolum autem non ſolum eſt partium hominis, ſed aliarum etiam rerum in claſſes diviſum.

BENITO CARLOS QVINTERO.

M. DC. XXIX.

Templo de Eloquencia Caſtellana en dos diſcurſos, aplicado el uno al uſo de los Predicadores. Dedicale al mui iluſtre, i noble Cavallero Alejandro Grimaldo el Dotor Benito Carlos Quintero, natural de Salamanca. Impreſſo en Sevilla en la oficina de Luis Eſtupiñan. Año de 1629. 8. Quinterius melius docet, quam ſcribit: ſtilus enim ejus ampulloſus eſt, Hiſpana lingua jam eo tempore tumescere incipiente inani verborum inflatione.

ALFONSVS SANCTIVS.

M. DC. XXXIII.

Magiſtri Alfonſi Sanctii Hiſpani de rebus Hiſpaniae anacephaleoſis libri ſeptem a condita Hiſpania ad annum 1633. ad clariſſ. V. D. Joannem Gonſalium Usquetam & Valdeſium ex Ordine Jacobaeo clariſſ. Heroëm. Compluti apud Antonium Duplaſtre. Anno 1634. 4. Ἀνακεφαλαίωσις haec initio eſt fabuloſa ex Annianis nugis deſumta; in reliquis, Hiſtoriae Marianae compendium eſt, ſuperadditis non paucis ex confictis Chronicis: caeteroquin, brevis, & non inelegans. Ipſe Auctor Vitam ſuam praemiſit ſic ſcriptam. *In Regno Murciae Patria Mora-*

Moratalla eſt. Complutum, ſedes. Publica in Schola profeſſio, Graeca, Hebraea, Chaldaeaque literatura. Inſtitutum Divinae, Humanaeque disciplina. Vitae ratio, in Sancta, Magiſtralique Eccleſia ejusdem oppidi Portionarius, adjuncta animarum cura. Caetera nihil ad te.

VICENTE GARCIA ORDONNEZ DE LLORIS.

Canones, o Reglas para la conſtruccion, i compoſicion de las ocho partes de la Oracion. Con un catalogo de nombres, i verbos por adagios, ſegun reglas de ſintaxis. Su autor Vicente Garcia Ordoñez de Lloris, natural de Oliva. m. ſ. 8.

Ejusdem *Explicacion de la Proſodia con preguntas, i reſpueſtas. m. ſ. 8.* Hic conterraneus meus, licet a multis laudatus, infimi ſubſellii magiſtellus fuit. Adagia Hiſpana Latinis reſpondent. Hujus ſcriptoris mentionem feci, ne quis exiſtimet magnam in ejus libris jacturam factam, ut plerumque putatur in deſideratis, & ineditis operibus.

Treſora Hirour lenguaietaqua, Francho Eſpañola eta Hasquara. Obra ona eta neceſſaria nore deſiracer baytou eranden lenguie horenzat. Bayonan, Frances Bourdot, libourou Eguillaren echian. 1642. 8. Dictionarium eſt Hiſpanum, Gallicum, Vasconicum, in quo praemittuntur aliquae verborum conjugationes. Libellus hic eximiae raritatis eſt.

JOANNES CARAMVEL.

M. DC. LXIII.

Joannis Caramuelis primus Calamus ob oculos ponens metametricam, quae variis currentium, recurrentium, adscendentium, descendentium, nec non circumvolantium verſuum ductibus, aut aeri inciſos, aut buxo insculptos, aut plumbo infuſos, multiformes labyrinthos exornat. Romae. Fabius Falconius excudebat, anno 1663. fol. 2. vol. Multa leguntur in hoc opere ingenioſe excogitata, & pertinentia non ſolum ad Poëticam, ſed etiam ad Grammaticam; multa etiam pueriliter in-

venta, aut repetita. Auctor in omnibus operibus ſuis, quae quamplurima ſunt, ſui ſimilis eſt, magis ingenioſus, quam judicioſus; magis mirabilis, quam utilis.

MANVEL SANCHEZ DE ARBVSTANTE.

M. DC. LXXII.

Escuela muda de Gramatica Latina en las aulas de Ortografia, i Proſodia. Con las Reglas de Ortografia Caſtellana perfecta, i Acentos del Miſſal, i Breviario Romano. Preceptor el M. R. P. Pres. Fr. Manuel Sanchez de Arbuſtante, Comendador del Real Convento de N. Señora de la Merced Redencion de Cautivos de la Ciudad de Orihuela, i Juez Sinodal de ſu Obispado. Dedicala al iluſtriſſimo S. D. Franciſco de Borja, i Centellas, hijo del Excel. Señor Don Francisco Carlos de Borja, i Centellas, Duque de Gandia, Conde de Oliva &c. i de la Exma Señora Doña Maria Ponce de Leon, i Aragon, i de los Excelen. SS. Duques de Arcos. En Orihuela, por Mateo Penen, año 1672. 8. Cum aliquo fructu legi poteſt hic libellus.

ALONSO DE BELVIS TREJO.

M. DC. LXXVIII.

Forma breve, que ſe ha de tener en ſoltar, o correr la mano en el egercicio de escrivir liberal. I para que las Perſonas que no hacen buena letra la mejoren: por Alonſo de Belvis Trejo, Escritor de libros del Culto Divino, i Examinador de los Maeſtros en el Arte de Escrivir en eſta Imperial Ciudad de Toledo, i ſu diſtrito. Ponele a los pies de los aficionados a eſte arte, ideſeoſos del bien univerſal. Año de 1678. 8. Scriptor hic plura promittit, quam praeſtat.

MARTIN DEL CASTILLO.

M. DC. LXXVIII.

Γραμματικη της γλωσσης ἐν τῇ διαλέκτῳ Ἰβηρικῇ. Grammatikee tees Glóoſees Helleenikees en teè dialectoo Iberikeé.

Gram-

Grammatica de la lengua Griega, en idioma Español. Por el R. P. M. F. Martin del Caſtillo Lector Jubilado en Theologia; i Provincial que fue de eſta Provincia del Santo Evangelio de Mexico, del Orden de N. P. S. Franciſco.

Con todo lo neceſſario para poder por ſi ſolo qualquier aficionado, leer, escrivir, pronunciar, i ſaber la general, i mui noble lengua Griega.

En Leon de Francia a coſta de Florian Aniſſon, Mercader de libros en Madrid. M.DC.LXXVIII. 8. Negari nequit hujus Artis facilitas praeſertim ad legendum, cum, quae Graecis characteribus ſcripta ſint, Latinis etiam repetantur.

CAROLVS ELIZONDVS.

M.DCC.

Alfabeto, o Cartilla de las letras Griegas. En Salamanca en la Imprenta de Maria Eſtevez, Impreſſora de la Univerſidad. Año 1700. Ad extremum ita legitur. *Haec pro imbuendis mira facilitate, minorique taedio diſcipulis edebat in lucem Magiſt. Carolus Elizondus, in praecliriſſima Salmantic. Academia Collegii Trilinguis alumnus pro obtinendis Philoſophiae Cathedris antagoniſtes, & Graecanicae publicus Profeſſor.*

Omne tulit punctum, ſi miscu[illegible]ile dulci. 8.

Ipſe Carolus Elizondus, vir probus, & doctus, affirmavit mihi, cum eſſem Salmanticae, libellum hunc a ſe quidem editum fuiſſe, non tamen elucubratum; & verum ejus auctorem fuiſſe, Hieronymum Dutari Societatis Jeſu, hominem integrum. & lepidiſſimum, qui ut teneras puerorum mentes demulceret, feſtiviſſima quaedam carmina hiſpana excogitavit, quibus multa Graecae Grammaticae praecepta illis ſuaviter inſtillaret.

GERONIMO DVTARI.

M.DC.XVIII.

Vida Chriſtiana, o Practica facil de entablarla, con medios, i verdades fundamentales, contra ignorancias, o deſcuidos comunes, por el

Padre Geronimo Dutari de la Compañia de Geſus. Sexta impreſſion conforme a la quinta precedente, corregida, i añadida por ſu autor. Para el uſo do los Penitentes, Confeſſores, i Predicadores. En Salamanca, en la imprenta de Franciſco Garcia Onorato, i San Miguel. Año de 1718. Con licencia de los ſuperiores. 16. Hic libellus egregie prodit, cujusmodi fuerit Auctoris character, jocoſus ſcilicet, & perquam aptus ad alliciendum populum.

ANTONIO BORDAZAR.

M. DCC. IV.

Venio ad Hiſpanorum Typographorum doctiſſimum, & mihi, dum vivebat, amicicia conjunctiſſimum, Antonium Bordazar, qui plurima ſcripſit, & edidit. Ejus vero habeo ſequentia.

Decendencia Real desde la Conquiſta de Valencia. Impreſſa en la noble, leal, i coronada Ciudad de Valencia. En la Imprenta de Jaime Bordazàr i Artàzu, año de 1704. folio unico chartae majusculae. Hoc opus conſtat duabus columnis, in quarum altera eſt *Genealogia*; in altera, *Chronologia*.

Ortografia Eſpañola ſijamente ajuſtada a la naturaleza invariable de cada una de las letras, la escrivia Antonio Bordazàr de Artàzu en Valencia, en la Imprenta del Autor, año 1728. § Bordazarius a me quaeſivit, quid de Orthographia ſentirem, cumque pauciſſimis verbis ſententiam meam illi expoſuiſſem, ipſe domum reverſus eadem illa latiſſime explicavit, mihique poſtea oſtendit, petens ut ea edere permitterem. Facile aſſenſi homini de me bene merito, librosque nonnullos ad idem argumentum ſpectantes cum eo communicavi, ut a ſe ſcripta magis illuſtraret: eademque juſſi, ut contractiori methodo tractaret. Diſſenſit ille a me in duabus, aut tribus opinionibus: neque tamen hoc impedivit, quominus ego ejus ſyſtema publice laudarem: quod anſam dedit Benedicto Feijoo, ut affirmaret me hanc Orthographiam elucubraſſe, atque hoc ipſum ad eum ſcripſiſſe. Quae cum veritati contraria eſſent, coëgi hominem publice palinodiam canere, ut

ut Bordazario ſui laboris meritum conſtaret: cujus Orthographiae ſcriptionem ſi mihi arrogare vellem, injurioſus eſſem. Scripta ab eo legi, & ſtilum alicubi emendavi, nihil praeterea: quod & ipſe auctor pro ſuo candore omnibus dictitabat: idem, cum expeditum titulum praefigere vellet, a me conſilium petiit, ſimulque ut nonnulla ei dictarem epiſtolae Dedicatoriae inſervientia: quod libenter feci: & quilibet hoc poterit animadvertere, ſi ejus Dedicationem legat, & ſtili diverſitatem notet ab illis verbis *Tales ſon.* Quod ideo moneo ut animadvertas ſtupiditatem eorum, qui ſe criticos profitentur, qui tamen ſi auctorum nomina demas, ſtili varietatem non agnoscunt, cum aeque ac hominum vultus, perſpicacibus mentibus ſeſe noscendam exhibeat.

Ortografia Española ſijamente ajuſtada a la naturaleza invariable de cada una de las letras. La escrivía Antonio Bordazàr de Artàzu. Segunda impreſſion en que ſe añade una Apologia. En Valencia, En la Imprenta del autor, año 1730. 8. Apologia haec ſcripta fuit adverſus Salvatorem Mañer, in eaque Bordazarius docuit illum nescire quo in argumento verſaretur. Juſſu Regii Caſtellae Senatus dixi, quid de hac Apologia ſentirem.

Practica de Ortografia Española. En Valencia por Antonio Bordazàr. 8. Breviſſime auctor expoſuit, & ad praxim deduxit, quae antea latius ſcripſerat.

Ortografia Latina ſijamente ajuſtada al uſo regular de los Antiguos Latinos, i eruditos modernos. La escrivía Antonio Bordazàr de Artàzu. En Valencia, En la Imprenta del Autor, año 1730. 8. Laudavi ego hanc Orthographiam Epiſtola ſcripta ad ipſum auctorem. In quo illud maxime mirandum eſt, ipſum ſine praeceptore didiciſſe linguam Latinam.

Puntual Relacion de la avenida del Rio Turia, que baña a eſta Ciudad de Valencia, ſucedida el dia 16. de Setiembre de 1731. In fine ſic legitur. *En Valencia, con las licencias neceſſarias por Antonio Bordazàr. Se hallarà en la misma Imprenta. 4.*

Verdadero Reſumen, i compendioſo diſeño de la memorable avenida de el Turia, principal Rio de Valencia: reflujo de ſus barrancos, i

eſtrago de ſus efetos en el dia 16. de Setiembre de eſte preſente año 1731. Romance heroico. 4. Bordazarius melius ſoluta, quam ſtricta oratione ſcribebat, praeſertim ſi pangeret carmen heroicum. Nam a puero aſſuetus erat inflato illi, ac inani verſificandi generi, quod Valentinae privatae Academiae Poëticae introduxerant praecedenti ſaeculo decimo ſeptimo. Quod & ipſe a me reprehenſus, ingenue fatebatur. Si quid tamen componeret verſiculis minoribus, quo naturalius ſcribebat, eo melius. In oratione ſoluta etiam ſaepiſſime confeſſus eſt, ſe mihi debere ſtudium proprietatis, unde ſibi profluxit maxima ſcribendi facilitas.

Ascendencia Genealogica de el Sereniſſimo Señor Don Carlos de Borbon Farneſe, Duque de Parma, i Placencia. fol. chartae majusculae. Genealogia haec comprehendit Regis Caroli Borbonii parentes, avos, proavos, abavos, atavos, & tritavos.

Al feſtivo obſequio conque la mui iluſtre Ciudad de Valencia celebrò el arribo del Sereniſſimo Señor Infante Don Carlos, el dia 11. de Noviembre de 1731. Romance Heroico. 4. Incipit:

Heroico Plectro, generoſo Numen.

Ipſum initium oſtendit, has eſſe nugas canoras.

Breve Relacion de las demonſtraciones feſtivas con que la Ciudad de Valencia ha celebrado el feliz arribo a ella del Sereniſſimo Señor Infante de Eſpaña Don Carlos de Borbon Farneſe, Duque de Parma, i Placencia, en los dias 11. i, 12. de Noviembre de 1731. In fine ſic legitur. *Por Antonio Bordazàr en ſu Imprenta, donde ſe hallarà el Arbol Genealogico de ſu Alteza. 4.* Affirmavit mihi Bordazarius innumerabiles hujusmodi Relationes ſe compoſuiſſe. Cum enim eſſet Typographus, & in Urbe viveret novitatis amantiſſima (ut ſunt omnes maxime frequentes) ſi quid novi eveniret, ſtatim Narratiunculam aliquam edebat homo ad ſcribendum expeditiſſimus.

Plantificacion de la imprenta de el Rezo Sagrado, que ſu Mageſtad (Dios le guarde) ſe ha ſervido mandar que ſe eſtablezca en Eſpaña. En Valencia, Por Antonio Bordazàr de Artàzu, Impreſſor del Santo Oficio, i de la iluſtre Ciudad, Año de 1732. fol. Bordazarius invictis rationibus

bus oſtendit, poſſe imprimi in Hiſpania libros Eccleſiaſticos, optima charta in Hiſpania fabricata, & characteribus ibidem fuſis; & promiſit ſe venditurum eos pretio commodiſſimo, atque ut pleniſſimam fidem faceret, legentium oculis propoſuit chartam, literarum varias formas, & ſingulorum foliorum pretia: quo experimento viſo, permiſit Philippus V. in Hiſpania excudi libros Eccleſiaſticos; & tamen Hieronymianorum Monachorum Escorialienſium diligentia, quorum intereſt id non fieri, ſi quidem hujusmodi librorum propolae ſunt, effecit ne Regium Decretum exſequutioni mandaretur, praeponderante unius Monaſterii utilitate, manifeſtiſſimo Cleri damno.

Calendario Perpetuo, en el qual ſe halla, con facilidad, brevedad, i certeza, para qualquier año, paſſado, i por venir, haſta en muchos ſiglos, el Aureo Numero, el Ciclo Solar, la Epacta, la Indiccion Romana, la Letra Dominical, la letra del Martirologio, i las Fieſtas Movibles, ſegun el Eſtilo Juliano, i ſegun la Correccion Gregoriana. Obra del R. P. Fr. Joaquin Rigaud, Minimo, dispueſta nuevamente por otro Profeſſor de Mathematicas. En Valencia, en la Imprenta de Ant. Bordazàr, en la Plaza del Palacio Arzobiſpal, donde ſe vende. fol. chartae magnae. Profeſſor hic Mathematicarum Artium eſt Bordazàr, qui huic ſtudio valde deditus fuit, eique debuit Valentia ut illo urgente Thomas Vincentius Tosca, Congregationis B. Philippi Nerii Presbyter, juventutem Valentinam olim congregarit, & in eam traxerit multos nobiles adolescentes, aliosque viros honeſtos inſtituens eos ſcientiis reipublicae neceſſariis. Praeterea ipſe Bordazàr absque ullo ſtipendio docebat mercatores, artifices, opificesve, hunc Arithmeticam, illum Geometriam, alium Architecturam, aliosque aliud, quod eis opus ſcire, ut magnam in optimo viro jacturam fecerit Valentina Urbs.

Proporcion de Monedas, Peſos, i Medidas, con principios practicos de Arithmetica, i Geometria, para ſu uſo, Por Antonio Bordazàr de Artàzu. Con licencia. En Valencia, en la Imprenta del autor, año de 1736. 8. Ex Delegatione Regii Caſtellae Senatus jam dixi ego quid ſentirem de hoc libello, cujus doctrina, ſi antiquitatem ſpectes,

ex

ex Petro Chacone, Johanne Mariana, paucisque aliis desumta est; si statum rerum praesentium, ex aliquibus scriptoribus, qui recens idem argumentum tractarunt; si scientias Mathematicas, maximo ipse labore, quae alii scripserunt in compendium redegit, breviter, & dilucide suo utens judicio, quod praestantissimum erat, & expeditissimum.

Academia Mathematica, que se propone a los aficionados, a influencia del egregio Don Felipe Lino de Castelvi, Conde de Carlet; quien ofrece casa, i algunos instrumentos prevenidos a esse fin (como años ha lo desea, i tiene manifestado) en caso de aver numero suficiente de Personas, que comprehendan la utilidad, i se resuelvan a su assistencia. Fol. Auctor hujus Epistolae fuit Bordazar, qui Carleti Comitem impulit ut invitaret juventutem ad Academiam Mathematicam instituendam: ego vero suasi Johanni Baptistae Coracciano Valentinorum Mathematicorum Principi ut Academicus esse vellet, ut alii eum imitarentur.

Idea de una Academia Mathematica, dirigida al Serenissimo Señor Don Felipe Infante de España, Cavallero de las Ordenes del Toyson, Sancti-Spiritus, i Santiago, Gran Prior de Castilla, i Leon en la de San Juan, Comendador Mayor de Calatrava de Castilla, i Aragon, Almirante General de todas las fuerzas maritimas de España, i de las Indias, i Protector del Comercio. En Valencia, con licencia de los superiores, por Antonio Bordazar de Artazu, Impressor del santo Oficio, i de la ilustre Ciudad, año de 1740. 4. Academia haec perseverare non potuit, quia sine aliquibus sumtibus nihil poterat efficere; eos vero nemo sufficiebat.

Proposicion, que se hace al Rei nuestro señor para el establecimiento de las Medidas, i Pesos comunes, afin de que sean universales, e inalterables en los Dominios de su Magestad, i en los tiempos venideros. In fine sic legitur. *Valencia a 25. de Abril de 1741. Antonio Bordazàr.* Saepe hunc audivi modeste gloriantem de hac cogitatione, quae in debitum examen non fuit deducta.

Parecer de un Mathematico Valenciano sobre el Cometa, que se ha dejado ver en las noches de Enero, i Febrero de este año 1744. i hoi a primero de Marzo sale a las cinco i media de la mañana, siendo un mismo Cometa.

Cometa. In fine sic legitur. *En Valencia, por Antonio Bordazàr de Artàzu, se hallarà en la misma Imprenta. 4.* Auctor in hujuscemodi occasionibus paratum habebat calamum ad scribendum, & evulgandum quae sibi in mentem veniebant, & apta ei videbantur ad lucellum aliquod percipiendum.

Tabla para saber todos los dias del año, a que hora, i minutos sale el sol, i se pone en Valencia, i duracion de los crepusculos. folio expanso.

Explicacion del Marco con que se aprecia la Madera quadrada, que viene por el Rio, i se apeaña fuera de los muros de esta Ciudad de Valencia, para la mayor inteligencia del Cavallero Regidor, que tuviesse la comission de este abasto. fol. Haec explicatio utilissima est ad emenda ligna, quae per Turiam (*Guadalubiar*) comportantur.

Plurima alia edidit Antonius Bordazàr, praesertim de rebus sui temporis; verum ea ego non habeo, & impossibile esset illa colligere, cum in plerisque nomen suum occultarit.

Ingratus esse viderer erga hominem mei amantissimum, nisi publice testarer, eum morientem mihi legasse manuscripta sua, omnia affecta; nam si ab eo fuissent perfecta, jam illa edidissem. Sunt autem haec.

Reglas breves para la buena habla Española. fol. Adolescens scripsit has regulas, cum linguae Castellanae studiosus potius, quam peritus esset, quam senior pure loquebatur.

Diccionario Español. fol. Est veluti compendium Thesauri Covarrubiani: quod si integre abbreviasset, & melius quam Covarrubias ordinasset, egregiam operam praestitisset. Sed multa ex eo omisit.

Diccionario Facultativo. fol. Incoepit hoc opus, sed labore deterritus, illud non continuavit, caussabatur librorum penuriam, & semper se felicturum opus suum imperfectum. Ei ego promittebam, commodaturum libros, & multa vocabulorum millia subministraturum cum testimoniis eorum, qui vocabulis illis usi fuissent, quod ille minime praestabat in suo Dictionario. Sed nunquam ei suadere potui ut in labore persisteret, vir alioqui laboriosissimus.

Tablas Chronologicas universales, que contienen las siete Edades del Mundo. fol.maximae chartae. Habebat auctor qui sumtus sufficeret ad opus hoc excudendum; sed non antea edere voluit, quam ego illud legerem: cum autem viderem, multa ibi fabulosa legi, plurima falsa, alia alieno loco, omnia incerto auctore, suasi ut famae suae consuleret.

Discurso Mathematico-Geografico en asunto de investigar la Legua Espanola, o idea de medidas da longitud. fol. Argumentum hoc necessarium est, & exactiorem diligentiam requirit.

Recreaciones Mathematicas. 4. Excerpsit auctor ex Scientiis Mathematicis, quae lectorum animos oblectare poterant.

Tablas Chronologicas, i Astronomicas. Si diutius auctor vixisset, nullum praeclarius ingenii sui monumentum reliquisset. Aggressus fuit hoc opus ejus ideam me suggerente, & libros etiam, & opem auxiliumque literarium; & quamquam erat imperfectum, illud excudere coeperat, ut gustum aliquem praeberet cl. viro Francisco Almeidae, cui me suadente, dedicare illud volebat. Sed Deo aliter visum. Incipiunt hae Tabulae ab anno *4664.* Periodi Julianae quinquennio ante Correctionem Julianam, & quinquaginta annis ante aeram Christianam. Continet hoc opus triginta sex Tabulas: & singulae tabulae comprehendunt quinquaginta annos. Epocharum initia suis locis collocata sunt; cumque singuli eorum anni numerati sint, inter se respondent miro artificio. Epochae autem sunt hae, Periodus Juliana, Correctio Juliana, Olympiades, Urbs Condita, Indictio Romana, Anni Nabonazaris, Atticorum, Judaeorum, Diocletiani, Hegirae. Designatur initium singulorum annorum, dies Paschatis Judaici usque ad Hierosolymitanum excidium, & Christiani ex quo coepit. Notantur etiam, Aequinoctium Uernale, Solstitium Aestivale. Cyclus Solaris, Litera Dominicalis, tam vera, quam falsa, Aureus numerus, Epactae Astronomicae, Ecclipses Solis, & Lunae. Notitiam ego subministravi illi plusquam quingentorum Ecclipsium assignatis auctoribus, promisique ei Fastos Consulares emendatissimos, qui in ipsis tabulis collocari debebant: quorum vero singulae paginae solum continere poterant quinquaginta annos; seorsim addendi

addendi erant ſuffecti Conſules, quorum notitia paſſim neceſſaria eſt. Haec eſt hujus operis idea, magna ex parte affecta, ſed non perfecta.

Denique poſſideo ejusdem auctoris *Adverſariorum duo volumina in 4. & unum in folio:* & pleraque pertinent ad Artes Mathematicas, quibus ille fuit deditiſſimus; ideoque perſuaſit Johanni Baptiſtae Coracciano ut *Arithmeticam* ſcriberet, ederetque *Demonſtratam*, cum antea in Hiſpania aliae non eſſent quam practicae. Vir fuit magni ingenii, praeclari judicii, integerrimus, boni publici cupidiſſimus, eique natus, artis ſuae typographicae peritiſſimus, in ſermone familiari facetus, & jucundus; in ſcriptis doctus, & expeditus. Natus fuit Valentiae v. Eidus Novembreis anni MDCLXXI. cumque in Carthuſianorum Monaſterium Vallis Chriſti perrexiſſet, ut topographicam illius loci chartam delinearet, labore fatigatus, & ſole peruſtus, febri correptus eſt, & a Deo ad aeternam felicitatem vocatus, vocem ejus exaudivit, & ad ejus ivit complexum, ut pie credere debemus, poſtridie Calendas Novembreis anni MDCCXLIV.

JUAN INTERIAN DE AYALA.
M. DCC. VII.

Relacion de las demonſtraciones de accion de Gracias, i Regocijo, que celebrò la Univerſidad de Salamanca por el deſeado, i feliz Nacimento del ſereniſſimo Principe nueſtro ſeñor, Luis Primero deſte nombre en Eſpaña. Eſcrita por orden, i acuerdo del Clauſtro a la Sacra, Real, Auguſta, Catholica Mageſtad del Rei nueſtro ſeñor Don Felipe Quinto. En Salamanca en la Imprenta de Maria Eſtevez, viuda, Impreſſor de la Univerſidad. Año 1707. 4. Hujus Relationis auctor fuit Johannes Interamnenſis Ajalaeus Sodalitii Beatae Mariae Virginis de Mercede, qui Salmanticae eo tempore literas Hebraicas profitebatur: etiamque fuit auctor Orationis habitae ab Emmanuele Martinez Carvajal, quae legitur *pag. 24.* ſicut etiam ejus, quae reperitur *pag. 76.* & illius quae extat *pag. 85.* & aliquorum carminum, quæ poſtea vindicavit auctor in *Opuſculis Poeticis*, de quibus paullo poſt. Fuit Ajala vir majoris ingenii, quam judicii; & magis amoenus, quam eloquens.

Catecismo Hiſtorico, que contiene en compendio la Hiſtoria ſagrada, i la Doctrina Chriſtiana, eſcrito en Frances por el mui iluſtre ſeñor Claudio Fleury, Abad de Locdieu, Sub-preceptor del Rei nueſtro ſeñor (Dios le guarde) i de ſus ſereniſſimos hermanos los ſeñores Principes de Francia, i Confeſſor del Rei Chriſtianiſſimo Luis XV.

i traducido en Eſpañol por Frai Juan Interian de Ayala del Real Orden de Nueſtra Señora de la Merced Redencion de Cautivos, Doctor Theologo, i Cathedratico Jubilado en la Facultad de Theologia de la Univerſidad de Salamanca, Predicador, i Theologo de Su Mageſtad en la Real Junta de la Concepcion. &c.

Dedicado al Principe nueſtro ſeñor. Con privilegio en Valencia: por Joſef Garcia, año de 1728. A coſta de Manuel Laeza Mercader de libros. 8. vol. 2. Cum conſiderarem ego horum librorum utilitatem, & verſionis Ajaleae elegantiam, auctor fui ut Valentiae recuderentur.

Relacion de las Reales Exequias, que ſe celebraron por el ſeñor D. Luis Primero Rei de Eſpaña nueſtro ſeñor, que eſtà en el Cielo, ſiendo Mayordomo mayor del Rei nueſtro ſeñor (Dios le guarde) i egecutandolas por ſu Real precepto el Excelentiſſimo ſeñor, ſeñor Don Juan Manuel Fernandez Pacheco, Acuña, Giron, i Portocarrero, Marques de Villena, Duque de Eſcalona, Conde de S. Eſtevan de Gormaz, i de Giquena, Marques de Moya, ſeñor de los Eſtados de Belmonte, Alarcon, el Caſtillo de Garci-Muñoz, i Jorquera, ſeñor de las Villas de Juanilla, i Alcalà del Rio con ſu Puerto ſeco, de los Eſtados de Seron, i Tijola, Toloj, i Monda, Eſcrivano mayor de Privilegios, i Confirmaciones del Reino de Caſtilla, Cavallero del inſigne Orden del Toiſon de oro &c. Eſcrita, i dada a luz de orden de ſu Excelencia. En Madrid: en la Imprenta de Muſica, por Miguel de Rezola, anno de 1725. 4. Hujus libri auctor memoratus Ajala, cujus ſtilus Caſtellanus, purus eſt, & emendatus; ſed cujusmodi eſſe ſoleant hujusmodi Relationes, norunt eruditi.

Relacion de las Exequias, que la Real Academia Eſpañola celebrò por el Excelentiſſimo ſeñor Don Juan Manuel Fernandez Pacheco, Marques de Villena, ſu Primer fundador, i Director. Que en nombre de

la

la misma Academia dedica al Excelentissimo Señor Don Mercurio Lopez Pacheco, Marques de Villena, su actual Director, Don Vincencio Squarzafigo, Centurion, i Arriola, Secretario de ella. Con licencia. En Madrid: en la Imprenta de Francisco del Hierro, Impressor de la Real Academia Española. Año de 1725. 4. Hujus quoque Relationis auctor est laudatus Ajala, vir magis difertus quam doctus, ingeniique facundi, & amoeni.

Traduccion, i Exposicion Parafrastica del Psalmo L. en verso Castellano, con una Cancion a Christo Crucificado. Por el Rmo P. M. Fr. Luis de Leon, del Orden del gran Padre San Agustin, i Cathedratico de Escritura de la Universidad de Salamanca. Año 1727. Con las licencias necessarias en Madrid: en la Imprenta Real, por Josef Rodriguez de Escobar 8. Edidit haec poëmata sapientissimi Ludovici Legionensis, laudatus Ajala, qui praefatiunculam praemisit.

Humaniores atque amoeniores ad Musas Excursus: sive opuscula Poëtica, quae quondam lusit, aut panxit R. A. P. M. Fr. Ioannes Interian de Ayala, Sac. Regii, ac Militaris Ordinis B. Mariae de Mercede Redemtionis captivorum . in Salmanticensi Academia, Doctor Theologus &c. quae in lucem edit Frater Franciscus de Ribera ejus. Ord. eaque author ipse supplex offert ac reverens sistit Excellentissimo D. D. D. Comiti de S. Esteban de Gormaz & de Oropesa, &c. Matriti: Ex Typographia Conventus praefati Ordinis, Anno D. 1723. 8. Frater Franciscus Ribera in Praefatione ad Lectorem meminit aliquorum operum auctoris. In his opusculis Poëticis cernitur Ajalae facilitas in pangendis versibus, ejusdemque ingenium, quod graphice depinxit Emanuel Martinus *epist. 21. lib. III.* sed descriptio illa compensari potest cum laudibus quas saepe ei tribuit *libro sexto* in quo multae leguntur Ajalae epistolae disertae, & amoenae.

CRISTOVAL CORET.

M. DCC. XII.

Explicacion de la Syntaxis de Torrella, compuesta por Mossen Leonardo Mijavila, Maestro que fue de Letras humanas en el ilustre Cabildo de

Valencia. I ahora corregida, no de los yerros del autor (que eſtuvo muilejos de cometerlos) ſi de los que trasladándola la Uenaron de cacographias, i abſurdos: i aumentada con muchiſſimas autoridades, i advertencias, con ſus citas, como podra ver el curioſo.

Por el Dotor Chriſtoval Coret i Peris, discipulo del dicho Moſſen Leonardo, i ahora ſuceſſor ſuyo en la Cathedra. Todo lo añadido ſe conocerá con eſte aſteriſco. En Valencia por Ant. Bordazar año 1712. 8.* Nihil frequentius occurrit, quam hujusmodi ſcripta ad illuſtranda praecepta Grammatica tum exemplis, tum exceptionibus: idque fiet usque quò Regularum numerus minor ſit, & Sanctianae methodo accomodatior. De Chriſtophoro Corete, amico noſtro, jam ſupra diximus, cum Vivis opera recenſeremus.

Noches, i Dias Feriadas ſobre la Sintaxis del Maestro Torrella. Su autor el Dotor Chriſtoval Coret, i Peris Presbitero, natural del lugar de Alboraya en el Reino de Valencia, Beneficiado en la Igleſia Parroquial de San Martin Obispo, de dicha Ciudad, i Profeſſor de Latinidad, i Eloquencia en la Santa Igleſia Metropolitana de aquella. En Valencia, por Joſef Garcia, Plaza de Calatrava. Año 1750. 8. Juſſu Regii caſtellae Senatus dixi ſententiam meam de hoc libro, cujus auctor principatum obtinet inter Grammaticae Praeceptores hujus Regni Valentiae.

PEDRO BARRICATE I ARELLANO.

Exulatio Momi ab Academia Salmantina. In fine ita legitur. *Eſta obra del Momo tiene verſos Caſtellanos i Latinos cultos, i macarronicos. Tiene tambien verſus mezclados de varias lenguas: los quales verſos habla la Fama, por parecer conforme a ſus muchas lenguas. Su autor, Pedro Barricate, i Arellano, parece averlos dedicado al Señor D. Luis de Bolea. Pareciome obra digna de comun aplauſo, ipſo quiſe ocultarla al curioſo letor, a quien la dedico impreſſa. B. D. Juan Gonzalez de Dios. 4.* Carmina quae vocant *Macarronica* mihi ſemper viſa ſunt ineptiſſima ad oblectandas mentes delicati ſaporis. Itaque aliter vellem ostendiſſet, quid praeſtare poſſet Petrus Barricate & Arellano. De Baccalaureo Gonzalezio mox dicam.

JUAN

JUAN GONZALEZ DE DIOS.

M. DCC. XIX.

Dionysii Catonis Disticha de moribus ad Filium. Adjectae sunt pro studiosioribus in calce, prout charta passa est, piae ad loca quaedam annotatiunculae.

Accurante Joanne Gonzalez de Dios.

In accuratoris laudem ad libellum Distichon.

Innumeris mendis sordebas ante, libelle:

Restituit primam candorem cura Joannis.

Salmanticae: ex Typographia Francisci Garcia Onorato & San miguel. Anno M. D. CC. XIX. 8. Gonzalezius, quem probe novi, vir candidissimus, & studiorum profectus cupidissimus. Ejus annotatiunculae paucae sunt, puto viginti, aut circiter.

Manual de Orthographia Castellana, que en metro facil contiene las Reglas mas generales de escribir, i acentuar la lengua Castellana, para la mayor claridad, i facilidad de los que desean seguir alguna regla en el modo de escribir. Escribialo el B. D. Juan Gonzalez de Dios, Preceptor de Grammatica, i Latinidad en la Classe de Mayores de el Colegio Trilingue de la Universidad de Salamanca. En Salamanca: en la imprenta de Francisco Garcia de Honorato i San Miguel. Año 1724. 8. Gonzalezii versus sunt duriusculi; doctrina, facilis; Orthographia, verborum potius origini, quam pronunciationi accomodata. In quo plerique falluntur, ut scilicet ostentent Latinae linguae cognitionem: & tamen illi ipsi, qui verborum origini adhaerere volunt, eam ubique sequi nequeunt, vel quia illam aliquando ignorant, vel ob scripturae insolentiam. Meo judicio duae Orthographiae Hispanae bases sunt. Usu recepta pronunciatio, & applicatio literarum unanimi Nationis consensu destinatarum ad significandam sine ulla ambiguitate singularum vocum pronunciationem. Atque hae duae regulae, si bene intelligantur, nullam habent exceptionem. Et hac scribendi ratione servata, exteri facile & optime possunt discere pronunciationem Hispa-

Hiſpanam, quam aliter nullo modo intelligere queunt niſi longiſſimo uſu, & viva voce magiſtrorum, ſcripturae ambiguitates explicantium, quas Hiſpani non ſolent animadvertere, quia ab infantia aſſuefiunt pronunciationi verae, quae, cum ſcripturam praecedat, ducit eos ad ambiguas ſcripturas diſtinguendas,

Tratado del Acento Latino, i Reglas de la Recta Pronunciacion: ſegun la doctrina de los mas inſignes Gramaticos, i autores, que han tratado de eſta materia. Eſcrivialo el Bachiller D. Juan Gonzalez de Dios, Preceptor de Gramatica, i Latinidad en la claſſe de mayores de el Colegio Trilingue de la Univerſidad de Salamanca. Salmanticae: Ex officina Typographicâ Eugenii Garcia de Honorato & San Miguel, anno 1725. 8. Difficile hoc argumentum de Accentu ſatis perſpicue tractavit Gonzalezius.

Rudimenta, quas Orationes vocant, Heroicis carminibus reddita, & in breviorem methodum redacta. In fine ſic legitur. *Haec componebat B. Ioannes Gonzalez de Dios, in Imperiali Trilingui Salmantino Collegio primarius Grammaticae Profeſſor. 4.* Cui bono tradiderit Gonzalezius oratione ligata, & Latina haec Praecepta ad junctūram Grammaticam pertinentia ignorare me fateor, cum neque pueri linguam Latinam intelligant antequam orationis partes connectere ſciant; neque ignoratae linguae harmoniam poëticam poſſint percipere. In eo vero laudandus Gonzalezius quod brevis fuit in tradendis praeceptis, in quibus alii ſolent moleſtiſſimi eſſe.

Equitis Franciſci Botello de Morales, & Vasconcelos Satyra cum notulis ejusdem Gonzalezii. 8. Franciſcus Botello vir fuit imaginationis vagae. Ejus inventio, prodigialis, ut oſtendunt *Speluncae Salmanticenſes*, opus monſtrificum: humanioribus literis deditus fuit, & Poëtarum lectioni, alluſionesque hujusmodi, notulis ſuis deſignavit Gonzalezius, qui eum plurimi faciebat.

Diatriba. Epiſtolarum faſciculus, quibus animi defaecandi gratia invicem olim colludebant Joannes de Miranda, & Oquendo, Regio Hiſpalenſi Fiſco nunc Praefectus, Joannes Cid Suarez de Rivera veterum Prudentiae Salmantini Doctores, & Joannes Gonzalius de Dios, apud ipſos

ipſos Salmantinos Muſarum Primarius Antiſtes: a quo nunc denuo collecta publici juris fiunt ſub auſpiciis Illmi D. D. Andreae Gonzalez de Barcia in ſupremo Caſtellae Senatu Regii Conſiliarii, & integerrimi Patricii. Salmanticae, ex Officina Typographica Antonii Joſephi Villargordo. Anno 1737. 4. Cidis Epiſtolae praeſtant Mirandae; Mirandae, Gonzalezii. Primus Hiſtoriae litterariae ſtudioſus fuit; & ideo caeteris praeferri debet.

JUAN PEREZ CASTIEL I ARTIGUEZ.
M. DCC. XXII.

Recreo del Alma fiel, que ilumina, i deſengaña en verſo. Contiene quarenta i ſeis gorgeos de diferentes aſuntos, catholicos, i de buen documento para el piadoſo, i Chriſtiano Letor: con una breve declaracion en proſa, como el invicto San Lorenzo Martir es nacido en la Ciudad de Valencia del Cid: con otras notas contiguas, utiles, i de mucho recreo. Por el Licenciado Juan Perez Caſtiel i Artigues, Presbitero Beneficiado en la Igleſia Parroquial del invicto Martir San Lorenzo de la ciudad de Valencia del Cid: reſidente tambien en la de S. Valero Obiſpo, i San Vicente Martir en Ruzafa; i demerito hermano de la venerable Orden Tercera del Serafico Patriarca S. Francisco de Aſſis. Dedicado a la compaſſiva, i ſereniſſima Reina Maria Santiſſima madre de Deſamparados, Patrona eſpecial de la mui iluſtre, lael, i coronada Ciudad de Valencia, i ſu Reino. En Valencia, en la Imprenta de Antonio Balle junto a San Martin. Año 1722. A coſta del autor. 8.

Politica Chriſtiana, i aforismos de Prudencia, que hacen al hombre advertido, en verſo de varios metros. Contiene variedad de documentos, i ſententias para todos eſtados de perſonas, explicando algunos de ellos con aſuntos Poeticos: i un Elogio, i Deprecacion a nueſtra Divina Madre Maria Santiſſima, en Redondillas; i una Relacion intitulada: La Batalla Angelical, i Triunfo de San Miguel, &c: Por el Licenciado Juan Perez Caſtiel, i Artigues &c. Dedicado a la brillante, i candidiſſima Concepcion en gracia de la Divina aurora Maria Santiſſima en el primer inſtante fiſico, i real de ſu animacion. En Valencia: por Antonio Balle. Año 1723. 8.

Empeño de Amor Divino, contra Lucifer ſobervio, a favor del Alma amada. Declaranſe veinte Reflexiones, entretegidas con quatro materias. Son: la Hiſtoria de la Creacion de Adam, i Eva: las honras que hiza Dios al hombre: ſu triunfal deſempeño en libertarle: bienes, i admirables portentos del Auguſto Sacramento, ſea por ſiempre alabado, i algunos tratados Poeticos, para recreo, i utilidad del Chriſtiano Letor. Por el Licenciado Juan Perez Caſtiel i Artigues &c. Se advierte al que no es Gramatico, que no ſe detenga en leer en latin, ſi no quiere, pues ya và vertido, o perifraſeado en lengua Caſtellana. Dedicado al dulciſſimo, i ſiempre venerable nombre de Maria Santiſſima. Impreſſo en Valencia año 1725. 8.

Breve Tratado de la Orthographia Eſpañola, repartido en tres inſtrucciones. La primera explica las letras del Abecedario. La ſegunda, los ſignos de la apuntuacion. I la tercera, la formalidad de eſcrivir las oraciones de los capitulos, o periodos de quienes ſe trata, por las letras del Abecedario, para ſu mas claridad. Por el Licenciado Juan Perez Caſtiel i Artigues &c. Dedicado a la Gran Reina de los Angeles, Maria Santiſſima. Impreſſo en Valencia año 1727. 8. Novi perquam familialiter horum libellorum auctorem. Fuit filius Johannis Perezii celebris architecti, & adolescens eandem, ac pater, profitebatur, & excercebat artem. Cum autem ingenio acutiſſimo praeditus eſſet, ſeſe literis dare voluit: verum nullam Academiam frequentavit; & peſſimum Latinae linguae magiſtrum ſortitus fuit, quam optime ſe intelligere credebat propterea quod Vivis Exercitationi operam dederat, & de rebus frequenter occurrentibus ſolutius quam multi ſolent, loquebatur. Praeceptorem egregium habuit nullum; optimos libros nunquam legit; phantaſiam habebat architecto dignam, pangendi verſus facilitatem expeditam; cum eſſet ſenex, ſomnum ſolebat interrumpere, componebatque carmina, quae ſtilo lapideo inter tenebras in pariete ſcribebat, & poſtea luce adveniente transcribebat. Ob eximiam probitatem optima quaeque & cogitare, & dicere ſolebat; deſtitutus a praeceptis, a libris, ab arte, nihil magnum praeſtare poterat: imo ne mediocre ob animi praejudicia. Cum vero eſſet homo feſtiviſſimus; jucundiſſimum erat, eum audire: &, ſi

quos

quos loquendo ſales habuit, ſcriptis ſuis aſperſiſſet, magnum feciſſet operae pretium.

JERONYMO CONTADOR DE ARGOTE.
M. DCCXXV.

Regras da lingua Portugueza, Eſpelho da lingua Latina, ou diſpoſiçaõ para facilitar o enſino da lingua Latina pelas regras da Portugueſa. Dedicada ao Principe de Portugal noſſo Senhor pelo Padre Dom Jeronymo Contador de Argote, Clerigo Regular, e Academico da Academia Real da Hiſtoria Portugueza. Muito acrecentada, e correcta. Segunda impreſſaõ. Lisboa Occidental, na officina da Muſica. M. DCC. XXV. 8. Idea docendi Grammaticam Latinae linguae praemiſſa vernaculae cognitione optima eſt. Auctor dialogum contexuit, quo, quae pauciſſimis verbis ſcribere potuit multis, & ſupervacaneis dixit. In caſuum regimine Emmanuelem Alvarum ſecutus eſt, multiplicans regulas plerasque inutiles. Praeterea ſingularia ſuae linguae, & omnino dicenda, praetermiſit. In Orthographiae tractatu, verborum originem, & non pronunciationem ſecutus eſt; atque quamplurima neceſſaria praecepta omiſit.

Memorias para a Hiſtoria Eccleſiaſtica do Arcebiſpado de Braga, Primaz das Heſpanhas, dedicadas al Rei D. Joaõ V. noſſo ſenhor, Aprovadas pela Academia Real, escritas pelo Padre D. Jeronymo Contador de Argote, Clerigo Regular, Academico da mesma Academia. Titulo I. da Geografia do Arcebispado Primaz de Braga, e da Geografia antiga da Provincia Bracarenſe. Tomo primero. Lisboa Occidental, na Officina de Joſeph Antonio da Sylva, Impreſſor da Academia Real. M. DCC. XXXII. fol.

Ejusdem, *Tomo ſegundo. Lisboa Occidental, na Officina de Joſeph Antonio da Sylva, Impreſſor da Academia Real. M. DCC. XXXIV. fol.*

Ejusdem, *Tomo Terceiro. Lisboa. Na Officina Sylvana, e da Academia Real. M. DCC. XLIV. fol.* Hi libri Apparatum continent haud

aſpernandum ad ſcribendam Hiſtoriam Archiepiscopatus Bracarenſis. In deſcribendis autem Inſcriptionibus vellem ut auctor accuratior fuiſſet.

De Antiquitatibus Conventus Bracarauguſtani libri quatuor, vernaculo, Latinoque ſermone conſcripti, & auguſtiſſimo Luſitanorum Regi Joanni V. dicati a Patre D. Hieronymo Contador de Argote, Clerico Regulari. Secunda editio, quinto libro locupletata. Ulyſſipone Occidentali. Typis Sylvianis, Regalis Academiae. M. DCC. XXXVIII. fol. In his Antiquitatibus etiam deſidero auctoris diligentiam in deſcribendis priſcis monumentis.

MANUEL DE LARRAMENDI.

M. DCC. XXVIII.

La antiguedad, i univerſalidad del Bascuence en Eſpaña: de ſus perfecciones, i ventajas ſobre otras muchas lenguas, demonſtracion previa al Arte, que ſe darà a ſuz deſta lengua. Su autor M. D. L. En Salamanca por Eugenio Garcia de Honorato. Año de 1728. 8. Literae illae ſingulares M. D. L. ſignificant, *Manuel de Larramendi.* De Antiquitate linguae Vasconum nemo dubitat. Quid ei linguae contigerit, oſtendi in meis *Originibus Hiſpanae linguae.*

El Impoſſible vencido. Arte de la lengua Bascongada. Su autor el P. Manuel de Larramendi de la Compañia de Jeſus, Maeſtro de Theologia de ſu Real Colegio de Salamanca. En Salamanca por Antonio Joſef Villargordo Alcaraz, año de 1729. 8. Impoſſibile quod Larramendius ait, ſe viciſſe, eſt accomodaſſe vulgaria praecepta Grammaticae, linguae Vasconum, quae ante eum magna ex parte carebat hujusmodi accomodatione.

Diſcurſo Hiſtorico ſobre la antigua famoſa Cantabria. Quëſtion decidida, ſi las Provincias de Biscaya, Guipuzcoa, i Alcala eſtuvieron comprehendidas en la antigua Cantabria? ſu autor el M. R. P. M. Manuel de Larramendi, de la Compañia de Jeſus, Maeſtro que fue de Theologia en el Real Colegio de Salamanca, i de extraordinario en ſu Univerſidad, Confeſſor de la Sereniſſima Señora Reina viuda de Carlos II. En

II. En Madrid por Juan de Zuñiga, año 1736. 8. Conferri debet hic liber cum alio Hieronymi Suritae sic inscripto: *Cantabria. Descriptio verorum ejus limitum.* Qui liber excussus est inter *Discursus varios Historicos*, quos edidit diligentissimus Didacus Josephus Dormer.

Diccionario Trilingue del Castellano, Bascuence, i Latin. Su autor el Padre Manuel de Larramendi de la Compañia de Jesus. Dedicado a la mui noble, i mui leal Provincia de Guipuzcoa. Año 1745. En San Sebastian por Bartholome Riesgo, i Montero, impressor de dicha M. N. i M. L. Provincia, Ciudad de San Sebastian, i su Consulado, i de la Real Compañia Guipuzcoana de Caracas. fol. 2. vol. Prologus longissimus est. In eo Larramendius adversus plurimos invehitur. Qua civilitate mecum egerit, lectores prudentes judicabunt. Hoc affirmare possum, ex meis *Originibus Hispanae linguae* meoque *Sermone Placidi Veranii* sumsisse illum ea quae de Vasconum lingua ab antiquis scriptoribus literis consigina sunt, & a me collecta; & tamen asserit, me e lacunis bibisse: quia scilicet aliter ac ille sensi.

Nueva Demonstracion del Derecho de Vergara sobre la Patria, i apellido secular de San Martin de la Ascension i Aguirre. Refutacion seria del hijo de Beasain. Obra joquiseria del Padre Torrubia. Por Don Agustin de Bazterrica, Presbitero, Cura, i Beneficiado de la Iglesia Parroquial de San Pedro de la Villa de Vergara, en la M. N. i M. L. Provincia de Guipuzcoa: i Don Josef Hipolito de Ozaeta, Alcalde, i Juez Ordinario de la dicha Villa, por ausencia de su Tio el Excelentissimo Señor Don Gabriel Josef de Zuloaga, i Moyna, Conde de la Torrealta, Theniente General de los Egercitos de su Magestad, Governador, i Capitan General de la Provincia de Venezuela. Dedicase al Señor Don Francisco Antonio de Orbe, i Larreategui. En Madrid: en la Imprenta de Manuel Fernandez. Año de M. DCC. XLV. fol. Verus auctor hujus operis, quod habet paginas *431.* est Emmanuel Larramendi. Scopus ejus probare, Beatum Martinum ab Ascensione fuisse natum Vergarae, & cognomen ejus fuisse Aguirre. More suo utitur genere dicendi satyrico, stiloque ludricro. Ad calcem adjecta est ejusdem argumenti *Epistola, auctore Augustino de Orobio Bazterra Juris Civilis Docto-*

Doctore, & supremi Inquisitionis Consilii, Actore Fiscale, viro cordato, modesto, & docto.

MICHAEL GINER.

M. DCC. XXIX.

Prosodia Michaëlis Giner Ludimagistri Murellani, emendata nunc, & adaucta studio, & opera Dominici Ñiñerola & Tena in inclyta Murellana Academia Grammatices, atque Rhetorices Preceptoris. Valentiae Edetanorum apud Antonium Bordazar, anno 1729. 8. Ginerii Prosodia breviter, & dilucide scripta est. Eam ego probavi ex delegatione Ordinarii Ecclesiastici.

JOSEF JOAQVIN LORGA.

M. DCC. XXIX.

Compendio de los Principios de la lengua Latina con algunas observaciones selectas para saber su propiedad. Por Mossen Josef Joaquin Lorga para el uso de los Estudiantes del mui Ilustre Cabildo de Valencia. En Valencia en la Imprenta de Antonio Balle junto a San Martin. 8. Frequentissimum est, ut Grammaticae Magistri suas edant Notas ad vulgaris Artis Grammaticae artes supplendas, aut emendandas: idque Josephus Joachimus Lorga praestare voluit in hoc libello.

Josephi Joachimi Lorgae Valentini, Grammatices in Academia Valentina Professoris Oratio in Dialecticae laudem. Habita in eadem Academia a Cl. & egregio adolescente Don Salvatore Sanz de Valles. Valentiae Edetanorum: apud Josephum Garciam, anno 1729. 4. Legimus hanc Orationem antequam ederetur, Josephus Emmanuel Miniana, & ego; et ille publicam extulit censuram auctori propiciam, ut par erat.

Josephi Joachimi Lorgae Valentini Latinae linguae in Academia Valentina Professoris Oratio de Caussis corruptae Latinitatis, & de illius remediis, edita a Don Hyacintho Jovèr & Valdenoches illius discipulo. Va-

Valentiae Edetanorum, apud Antonium Bordazàr, anno 1731. 4. Laudavi ego hanc Orationem censoris agens partes.

Ejusdem Lorgae Elegia extat in Orthographia Latina Antonii Bordazàr; itemque Epistolae duae, *XVIII. scilicet & XX. lib. VII. Epistolarum* Emmanuelis Martini, quas auctor posteaquam responsa a Martino accepit, recognovit, ut limatiores ederentur.

JOSE IPOLITO BALIENTE.

M. DCC. XXXI.

Alfabeto, o nueba qoloqazion de las letras qonozidas en nuestro idioma Qastellano para qonseguir una perfeta qorrespondenzia entre la Esqritura, i Pronunziazion. Dispuesto por D. Josè Ipolito Baliente, Professor de Artes en los Estudios de la Ziudad de Plasenzia, i de Leyes en la Unibersidad de Salamanqa. Con lizenzia. Año 1731. 4. Auctor misit ad me hoc systema Orthographicum, eique candide scripsi, ejus novitati me nullo modo assentiri; eam tamen probavit Benedictus Feijoo.

GABRIEL DE ARTABE I ANGUITA.

M. DCC. XXXII.

Hypolito contra Ipolito, El Español vindicado, en las contradicciones de su opuesto, i su Alfabeto mantenido en la possession de su Escritura, i pacifico goce de la propiedad de su pronunciacion. Su autor el Licenciado Don Gabriel de Artabe i Anguita, natural de Cadiz, Abogado de los Reales Consejos, i Professor en ambos Derechos, Civil, i Canonico. I Dedica a Don Antonio Pacheco, i Tobar, Sargento mayor, i Maestre de Campo que fue de la Ciudad de Caracas, i Castellano del Castillo de Guayra, &c. Con licencia: en Madrid, año de 1732. 4. Hic scriptor adversus praecedentem calamum strinxit.

CAR-

CARLOS ROS.

M. DCC. XXXII.

Practica de Orthographia para los dos idiomas Castellano, i Valenciano, escrita por Carlos Ros, amanuense, natural de esta ilustre, e insigne Ciudad de Valencia. En Valencia por el heredero de Vicente Cabrera, año 1732. 8.

Tratat de Adages, i Refranys Valencians, i Practica pera Escriure ab perfeccio la lengua Valenciana, escrit per Carlos Ros, Escrivent, natural de esta molt insigne, e illustre Ciutat de Valencia. Dedicat a Maria Sanctissima, ab lo mes propi, i degut titol de Mare dels Desamparats. Ab llicencia: en Valencia, per lo hereu de Vicent Cabrera, any 1733. Es trobarà en casa Thomas Torres librer. 8.

Epitome del origen, i Grandezas del idioma Valenciano, escrito por Carlos Ros, Notario Apostolico, natural de esta mui noble, ilustre, antigua, la leal, insigne, i coronada Ciudad de Valencia, a la qual se dedica. Impressa en Valencia, por Cosme Granja en la Plaza de la Seo, año 1734. 8.

Breve esplicacion de las Cartillas Valencianas. Escrita por Carlos Ros, Notario, i Escrivano publico, por autoridad Apostolica, i Real, natural de esta mui ilustre, noble Ciudad de Valencia, a la que se dedica. En Valencia en la Imprenta de Cosme Granja. 4. Horum opusculorum auctor studiosum linguae patriae se profitetur, quam vindicare prope ab interitu opus est maximorum ingeniorum, & eorum solum, qui per multos annos vacarunt lectioni librorum scriptorum Valentina lingua, qui propter indigenarum incuriam perrari sunt, cum editi consumantur, & nullo modo renoventur.

Cibum praemansum inscribere voluit Josephus Emmanuel Miniana Prosodiam breviculam, in qua non multum operae posuit; nec ob ejusmodi lucubratiunculam vellet ille in hunc censum venire, pluris aestimandus ob *Historiae* Johannis Marianae *Continuationem*, & fortasse multo magis ob libellos tres *de Bello Rustico Valentino* propediem

em edendos beneficio, ac liberalitate Comitis Lindeni, literatiſſimi, & eloquentiſſimi, literarum Patroni.

Sic pervenimus ad hoc noſtrum tempus, in quo nonnullos ſcriptores praetermiſi; nam, ſi aliqui ſcribunt, de Grammatiſtice, Grammatica, aut Rhetorica, non niſi magnifice de ſe ſcribi volunt. Per me ſibi ſapere, quantum velint, videantur. Ego ex meo ſilentio nihil aliud colligi cupio, niſi me, aut eorum opera propter occupationes graviores non legiſſe; aut ſi legi, nolle de illis ſententiam dicere ob cauſſas juſtiſſimas. *Suum cuique decus poſteritas rependet.* Tu vero, David Clemens, quo polles ingenio, judicioque, ex memoratis a me ſcriptoribus facile cognoſces, tunc fuiſſe in Hiſpania eruditiſſimos viros, cum fuerunt Grammatici, & Rhetores eruditiſſimi: hosque eo tempore maxime viguiſſe, quo unicuique licebat non ſolum proferre inventa ſua utilia, ſed in uſum etiam ea derivare: quoque per totam vitam nihil aliud faciebant, quam docere: docendo enim, docendique arte cum aliis certantes, quotidie meliora diſcebant, & perfectiora docere poterant. Animadvertes etiam, meliores fuiſſe magiſtros, majoremque, ac ſelectiorem magiſtrorum numerum, cum panciores fuerunt: quippe horum prope innumerabilis multitudo jure poteſt dicere:

Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati.

Praeterea optimi magiſtri tunc fuerunt, cum per competitiones publicas, bene meriti indignis praelati ſunt. Et, ſi commemoratos Praeceptores conferre volueris, nullo modo miraberis, praeſtantiores, brevius, facilius, feliciusque docuiſſe linguarum praecepta, & uſum: a qua docendi methodo experientia approbata, & confirmata, quo plus deviatum eſt, eo magis receſſum a linguarum cognitione, & Scientiarum notitia perfectiſſima. Putasne, illos fuiſſe homines,

quibus arte benigna,
Et meliore luto finxit praecordia Titan,

atque hoc noſtro tempore defuturos magiſtros praeſtantiſſimis aequiparandos, modo quis ſerio velit eos invenire, aut facere? longe ali-

ter ego sentio. Idemque, opinor, mecum existimabis, si patientes aures volueris accomodare mihi. Quicumque velit in magistrorum electione (unde bona, aut mala institutio provenit) nullo modo errare, is me auctore, competitores Cathedrarum ad concursum vocet. Procul absint oratiunculae, aut carminum recitationes, in quibus loci communes multum loci habere possunt. Nullus esto locus interrogationibus, dictatisve censorum, in quibus doli fraudesque subesse possunt. Nulli censorum liceat designare, quae publice interpretanda sint. Fraudis omnis non solum suspicio, sed occasio etiam abesto. Supra mensam omnium oculis expositam apponantur classici scriptores ejus linguae, quae docenda sit, tam Poëtae, quam Historici, aut Oratores, aut Rhetores. Jubeatur infantiae proximus ex illo acervo librorum duos, aut tres eligere, & ex electis sorte quadam designare locos, qui interpretandi sunt: jubeanturque competitores seorsim sedere coram omni populo, absque ullo libro, & sine ulla suspicione occulti alicujus adjutoris latitantis post tapetem, aut cancellos aliquos, aut fenestram. Haec enim omnia, & similia diligentissime cavenda sint. Jubeantur deinde competitores simpliciter, & ad verbum sorte oblatos locos interpretari, singuli eosdem, ut comparatio fieri possit in eadem re; singuli diversorum auctorum locos interpretentur, ut periculum fiat an probe intelligant non unum tantum, sed & multos classicos scriptores. Postea singuli subscribant aliorum interpretationes, ne aliae, ut fieri solet, substitui possint: subscriptaeque ipsis competitoribus tradantur, in separata charta a singulis corrigendae: ac postremo omnia censorum judicio submittantur, qui inter se minime confabulantes, & coram ipso populo, posteaquam eas diligenter contulerint, scribant, pronuncientque, quis dignior sit, facultate concessa ei cui facta fuerit injuria, appellandi ad competens tribunal. Quod jus, ut manifestum est, nullo modo denegari potest. Et cum de re facti agatur, de erratis scilicet adversus artes notissimas; ipsae interpretationes, & singulorum competitorum correctiones ab eisdem subscriptae demonstrabunt, quis eorum praeferri debeat. Magistrorum electiones si ita fiant, accedente honorario eximiis professoribus debito, facile invenientur, aut brevi tempore creabuntur praestantis-

ſtantiſſimi magiſtri. Et ſi in aliis Scientiis ſimile quid excogitatur, atque executioni mandatur, minime dubito, quin brevi tempore utiliſſimus optimorum magiſtrorum proventus exiturus ſit. Haec nunc obiter indicanda duxi ob eorum penuriam in maxima eorum copia, ob injuſtitiae ſpiritum hanc felicitatem impedientem. Tu vero, ſi in hoc ſcriptorum catalogo nimis prolixus fui, praeſertim in deſcriptione titulorum, velim ut conſideres, titulos prout ab aliis decurrari ſolent, parum docere; integre vero deſcriptos clariorem ideam exhibere, & operis, & auctoris. Verumtamen, ſi in hoc peccavi, omittam titulos integros in alia Epiſtola, in qua tibi referam pleraque opera quae habeo ſcriptorum Hiſpanorum. Nam externos in eundem cenſum referre velle, eſſet Noctuas Athenas. Neque enim mea adeo mihi placent, ut non animadvertam, quam ſit mea curta ſupellex. Sed Tibi optanti ſcire cujusmodi libros habeam, aliquo modo ſatisfaciendum fuit, ut omnino ſatisfacere curabo in reliquis omnibus quae praeſtare potero, praeſertim in iis, quae in bonum publicum deſtinantur. Vale, Olivae Pridie Eidus Julias.
anno M DCCLI.

Index Auctorum & Librorum.

A.

Abril v. Aprilcus.

Aesopus v. Aprileus.

Aleman *Matth.* San Antonio de Padua. 1604. 4. 139. Ortografia Castellana. Mexico 1609. 4. *rariss.* 139. Primera, i Segunda Parte de Guzman de Alfarache. Burgos 1619. 4. 2. Vol. 139.

Amantius 122.

Anconitanus *Cyr.* 122.

Angelus *J.* El Tragitriunfo del Rodrigo de Mendoza. 1523. 4. 50. est inventor Decimarum ib.

Annii Viterbiensis opera suppositа ab Ael. A. Nebrissensi edita Burgis, 1512. 4. 25. de fraude ejus ib.

Antonius *Nic.* suppletur de Nebrissensis Apologia 32. it. p. 60.

Aphrodiseus v. Aristoteles.

Apianus *Petr.* 122.

Aprilei *Petr. Sim.* Lat. idiomatis docendi ac discendi methodus. Lugd. 1561. 8. laudatur 108. de lingua lat. vel de arte Gramm. libri IV. & de arte Poetica, Tudel. 1573. 8. laudantur 108. 109. Accusationis in C. Verrem liber I. Caesaraug. 1574. 4. laudatur 109. 110. Las VI. Comedias de Terencio trad. por P. S. Abril. Zaragoz. 1577. 8. laudantur 110. Las Comedias de Terencio conforme a la edicion de Faerno, traduc. por P. S. Abril Alcala. 1583. 8. 110. it. Barcin. 1599. 8. 111. Epistolas familiares de Ciceron. Valent. 1578. 4. laudantur 111. Epistolas Selectas de Ciceron. Zaragoz. 1583. 8. laudantur 111. Las ocho libros de Republica del Aristoteles. Zarag. 1584. 4. laudantur 112. La Gramatica Griega &c. Madrid 1587. 8. laudatur 112. Primera Parte de la Filosofia. Alcala 1587. 4. laudatur 113. Fabulas de Esopo, traducidas por *S.* Abril. Zarag. 1647. 8. laudatur ib.

Arbustante *Man. Sanchez de* Escuela muda de Gramat. Lat. Orihuel. 1672. 8. 146.

Arcaei *Ferd.* Adagiorum ex Hispana lingua Lat. ferm. redditorum Quinquagenae quinque. 1533. 8. 59.

Argote *Jer. Contador de* Regras da lingua Portugueza Lisb. 1725. 8. 163.

8. 163, Memorias para a Hiſt. Eccleſ. do Arcibiſpado de Braga. T. I. II. III. fol. Lisboa 1732. 1734. 1744. 163. De Antiquitatibus Conventus Bracaraugustani. Ulyſſip. 1738. fol. 164.

Arias Montanus *Ben.* Rhetoricorum libri IV. c. Ann. Ant. Moralis. Antu. 1569. 8. laudantur 116.

Ariſtotelis, *Alex.* Aphrodiſei & Plutarchi problemata. Valent. 1554. 8. 79. 80. v. Aprileus.

Artabe i Anguita *Gabr. de* Hypolito contra Ipolito. Madr. 1732. 4. 167.

Auguſtini *Ant.* Opera omnia *rara* 2. auctor ſaepe falſo allegavit 3. In emendando Iſidoro occupatus. 72.

Auguſtini *Aur.* de civit. Dei cum Comm. J. L. Vivis. Lugd. 1580. 8. 2. Vol. 49.

Auſonius v. Sanctius.

Ayala *Juan Interian de* Relacion de las demonſtraciones de accion de Gracias, Salam. 1707. 4. 155. Cateciſmo Hiſtorico de Cl. Fleury, traducido por J. J. de Ayala. Valenc. 1728. 8. 2. Vol. 156. Relacion de las Reales Exequias de Luis I. Madr. 1725. 4. ib. Relacion de las Exequias del Juan Man. Fernandez Pacheco. Madr. 1725. 4. 156. 157. Traduccion i Expoſicion del Pſalmo L. por Luis de Leon. Madr. 1727. 8. 157. Humaniores atque amoeniores ad Muſas excurſus, 1723. 8. 157.

B.

Baliente *Joſ. Ippol.* Alfabeto, 1731. 4. 167.

Barboſae *Ar.* Elegia in Nebriſſenſem 38. 39.

Barricate i Arellano *Pedr.* Exulatio Momi ab Academia Salmantina. 4. 158.

Barrientos *Barth.* Barbariei lima. Salmant. 1570. 8. 116. Synonymorum liber. Salmant. 1573. 8. ibid. Annotationum Sylva. Salmant. 1570. 8. 116. 117. Explicationes in Somnium Scipionis. Salmant. 1530. 8. 117.

Bazterra *Aug. de Orolio* Epiſtola. 165. 166.

Bazterrica *Aguſt de* v. Larramendi.

Blanca v. Goes.

Bonet *J. Pabl.* Reduccion de las letras, i Artes para enſeñar a hablar los Mudos. Madr. 1620. laudatur 142. 143.

Bordazàr *Ant.* Decendencia Real de la Conquiſta de Valencia. 1704. fol. 148. Ortografia Eſpañola. Valenc. 1728. 8. 148. 149.

149. Editio ſecunda cum Apologia. Valencia. 1730. 8. ib. Practica de Ortografia Eſpañola. Valent. 8. ib. Ortografia Latina. Valenc. 1730. 8. ib. Relation de la avenida del Rio Turia. Valenc. 1731. 4. ib. Verdadero, reſumen, Romance heroico. Valenc. 1731. 4. 149. 150. Aſcendencia Genealogica de Don Carlos de Borbon. fol. 150. Al feſtivo obſequio con que Valencia celebrò el arribo de Don Carlos. 1731. 4. ib. Demonſtraciones feſtivas Don que Valencia he celebrado el arribo de Don Carlos 1731. 4. ib. Plantificacion de la imprenta de el Rezo Sagrado. Valenc. 1732. fol. 150. 151. Calendario perpetuo, fol. 151. Poporcion de Monedas, Valenc. 1736. 8. ib. Academia Mathematica. fol. 152. Idea de una Academia Mathematica. Valenc. 1740. 4. ib. Propoſicion para el eſtableciemento de las Medidas e Peſos comunes. Valenc. 1741. ibid. Parecer de un Mathematico Valenciano ſobre el cometa de 1744. Valenc. 4. 152. 153. Tabla a ſaber, a que minuto ſale el ſol i ſe pone en Valencia &c. fol. 153. Explicacion del Marco, &c. fol. ib. MSta Majanſio legata 153. 154. 155. Elogium eius & vita 155.

C.

Caninii *Ang.* de locis S. S. Hebraicis 1600. 8. 35.

Caramuel *Jo.* Primus calamus, ob oculos ponens Metrametricam. Rom. 1663. fol. 2. Vol. 145. 146.

Caſtiel i Artiguez *Juan Perez* Recreo del Alma fiel, Valenc. 1722. 8. 161. Politica Chriſtiana. Valenc. 1723. 8. ib. Empeño de Amor divino. Valenc. 1725. 8. 162. Orthographia Eſpañola. Valenc. 1727. 8. ib. eius character ib.

Caſtillo *Mart.* Grammat. de la lengua Griega. Leon. 1618. 8. laudatur 147.

Catena *Lud.* laudat Petreium 118.

Cato *Dion.* v. Gonzalez de Dios, Nebriſſenſis.

Cebes de eius verſionibus Hiſpanis 138.

Cedillus *Alph.* 60.

Cerda *J. L. de la* libri V. de inſtit. Gramm. 23.

Cervantes de Salazar *Fr.* Obras. Alcala 1546. 4. laudantur 47. 48.

Ceſpedes *Balth. de* v. Ramirez.

Chacon *P.* in Iſidoro emendando occupatus 72.

Cice-

Ciceronis Oratio pro Rabirio Valent. 1551. 8. 76. Pro lege Manilia ib. 1552. 8. ib. iudicium Semperii de eius Operibus Rhetoricis 77. v. Aprileus, Garcia, Thamara.

Cid Suarez de Rivera *Jo.* v. Gonzalez de Dios.

Cirueli *Petr.* Curſus quatuor Mathematicarum artium liberalium. 1516. (1526.) fol. 50. 51. Expoſitio libri Miſſalis, it. De arte praedicandi. De arte memorandi, & de correctione Kalendarii. Complut. 1528. fol. laudatur 51. 52. 53. a Ximenio auctor eſt Complutum vocatus 52. Reprocacion de las ſuperſticiones, i Hechicerias. Salamanc. 1539. 4. 53. editio ſecunda melior ibid. 1556. 4. 53. 54. Confeſſionario. Alcala 1543. 8. 54. laudatur ab Alvaro Gomezio 54. 55.

Clemens *Onofrius* 74.

Cordova *Alph. de* primus nominalium Philoſophiam Salmanticae docuit 40.

Coret *Criſtov.* Explicacion de la Syntaxis de Torrella, compueſta por Moſſen Leon Mijavila. Valenc. 1712. 8. 157. 158. Noches i Dias feriadas ſobre la Sintaxis del Torrella. Valenc. 1750. 8. 158.

Correas *Gonz.* Prototupi in Graecam linguam Canones. Salmant. 1600. 8. laudantur 137. Trilingue de las tres lenguas Caſtellana, Latina, i Griega. Salam. 1627. 8. laudantur 137. libri ejus ſunt *rariſſimi* 137. Ortografia Kaſtellana. Salam. 1630. 8. 138.

Coſta *Joan.* El Regidor, o Ciudadano. Salam. 1578. 8. 128.

D.

Decii *Fr.* de ſcientiarum & Academiae Valentinae laudibus. Valent. 1547. 4. 74. Pro munere Oratorio Muſis nuper condito Euchariſtia. ib. 1549. 4. ib.

Dutari *Ger.* Vida Chriſtiana. Salam. 1718. 16. 147. 148. v. Elizondus.

E.

Elizondi *Car.* Alfabeto, o Cartilla de las letras Griegas. Salam. 1700. 8. verus auctor eſt Hier. Dutari. 147.

Epictetus De eius verſionibus Hiſpanis 138. v. Sanctius.

Epiſtolare cum Scholiis Nebriſſenſis. Compl. 1525. 4. 30.

Eſpinel *Vinc.* non eſt inventor Decimarum. 50.

Eſpi-

Eſpinoſa *Rud. de* Arte de Rhetorica. Madr. 1578. 8. laudatur 129.
Eulogii Epiſtola ad Wilieſindum eſt ficulnea. 121. v. Morales.

F.

Falco *Jac.* laudatur 106. merito reprehendit Palmyrenum 106. 107
Fernandez *Alph.* Paranymphus. Complut. 1559. 8. 102.
Ferrer *Vinc.* Progymnasmata Nunneſii. Valent. 1655. 8. 86.
Fleury *Claud.* v. Ayala.
Fliſcus *Steph.* v. Nebriſſenſis.
Fonſecae *Alph.* liberalitas in Ael. Ant. Nebriſſenſem 6.
Foxii Morzilli *Seb.* de hiſt. inſtitutione Dialogus. Pariſ. 1577. 8. laudatur 127. de Philoſophiae ſtudii ratione Epiſtola ib.
Furius *F.* El Concejo, i Conſegeros. En Anvers 1559. 8. 102.

G.

Garciae *Vinc. Bluſ.* In commendationem multorum adoleſcentium Eclogia. Valent. 1576. 8. laudantur 125. Ciceronis Oratio pro Marcello. Valent. 1589. 8. laudatur 126. Oratio funebris in laudem Al. Farneſii. Rom. 1593. 4. ibid. Oratio pro ſe ipſo. Rom. 1593. 4. ibid. Oratio funebris in Horatium Celſam. Rom. 1593. 4. ib. Orationes Romanae aliaque nonnulla. Valent. 1603. 8. ib. Epithome Rhetoricae. Valent. 1603. 8. contractior ſ. a. 126. 127.
Garai *Blaſ. de* 68.
Gavilan *Barth.* Oratoriae inſtitut. Oſcae 1604. 8. 85. de Orthographia. Oſcae 1603. 8. 138. De Proſodia. Oſcae 1603. 8. 139.
Giner *Mich.* Proſodia. Valent. 1729. 8. laudatur. 166.
Goes *Dam.* Pauli *Hier.* Blancae *Hier.* Tevii *Jac.* de rebus Hiſpanicis, &c. Colon. 1602. 8. 75.
Gomezii *Alv.* de militia Principis Burgundi, libri V. Tolet. 1540. 4. 61. reliqua eius Opera 61. militia & toga celebris ib. Theologica deſcriptio myſteriorum ſacrorum ib. libri eius ſunt *rariſſimi* ib. Talichriſtia hucusque a Majanſio *fruſtra quaeſita* 62. Publica Laetitia, qua J. Mart. Silicæus ab Schola Complutenſi ſuſceptus eſt. Compl. 4. 71. De rebus geſtis a Fr. Ximenio Cisnerio Compl. 1569. fol. laudatur 54. 71. 72. Iſidori Hiſpalenſis opera. Madr. 1599. fol. 2 Vol. 72.
Gomecii *Alu.* Epiſtola inedita ad Matamorum inſeritur. 88. 89.

Gon-

Gomecii *Alv.* Epiſtola inedita ad Matamorum inſeritur 88. 89.
Gonzalez de Dios *Juan* D. Catonis Diſticha. Salmant. 1719. 8. 159. Manual de Orthographia Caſtellana. Salam. 1724. 8. ibid. Tratado del Acento Latino Salm. 1725. 8. 160. Rudimenta, quas Orationes vocant. 4. ibid. Equitis Franc. Botello de Morales, & Vaſconcellos Satyra cum notulis Gonzalezii. 8. ibid. Diatriba. Epiſtolarum faſciculus, quibus colludebant Jo. de Miranda, & Oquendo, Jo. Cid Suarez de Rivera & Jo. Gonzalius de Dios. Salm. 1737. 4. 160. 161.
Granatenſis *Ludov.* Eccleſ. Rhetor. libri VI. Venet. cum Auguſtini Valerii libris eiusdem argumenti. Venet. 1578. 4. 128.
Guevara *P. de* Juego e Egercicio de letras. Madr. 8. 130. Arte general para todas las Ciencias. Madr. 1586. 8. 130.
Guzmannus *Ferd. Nonnius* v. Nonnius.
Guzman *I. de* Las Georgicas de Virgilio Salam. 1586. 12. 133. Primera Parte de la Rhetorica. Alcala 1589. 8. 133.

H.

Higuera *Hier.* 97.
Homiliae v. Nebriſſenſis.
Horatius v. Sanctius.

I.

Iametii *Fr.* Comm. in 44. leges de reg. Juris. Pariſ. 153. 9. 8. laudatur 17.
Iciar *Io. de* Libro por el qual ſe enſeña a eſcrivir. Zarag. 1559. 4. *rariſſ.* 102. 103.
Iſidorus Hiſpalenſis. 72. v. Alvarus Gomezius, Soarez.
Iunctinus *Fr.* de Sphaera 95.

L.

Laeti *Pomp.* de Romanorum magiſtratibus. 1506. fol. 16.
Larramendi *Man. de* La antiguedad, e univerſalidad de Baſcuence en Eſpaña por M. D. L. Salam. 1728. 8. 164. El impoſſible vencido. Arte de la lengua Baſcongada. Salam. 1729. 8. ibid. Diſcorſo hiſtorico ſobre la antigua famoſa Cantabria. Madr. 1736. 8. 164. 165. Diccionario Trilingue. S. Sebaſt. 1745. 2. Vol. fol. 165. Nueva Demonſtracion del Derecho de Vergara. Por Don Auguſtin de Bazterrica. Madr. 1745. fol. ibid.
Lebrixa *Ant. de* v. Nebriſſenſis.
Leon *Luis* v. Ayala.
Linacri *Th.* Rudimenta Gramm. 1538. 8. 42.
Lloris *Vinc. Garc. Ordonnez* Opera MSta.

MSta 145. Treſora Hirour lenguaietaqua. 1642. 8. *rariſſ.*

Lopez *Dieg.* Aulo Perſio Flacco, traducido. Burg. 1609. 8. 140. Declaracion ſobre las Emblemas de Alciato. Nagera 1615. 4. 140. 141. Las obras de Virgilio, traducido en proſa. Madr. 1641. 4. 141. Conſtruccion, i Explicacion de las reglas de los Generos, i Preteritos. Madr. 1690. 8. adh. Explicacion de los puntos &c. que forman la buena Ortografia, por Barth. de Vidorreta. 141.

Lorga *Ioh. Ioaq.* Compendio de los principios de la lengua Latina. Valenc. 8. 166. Oratio in Dialecticae laudem. Valent. 1729. 4. laudatur 166. Oratio de cauſſis corruptae latinitatis. Valent. 1731. 4. laudatur 167.

Lucas *Franc.* Arte de eſcrivir. Madr. 1608. 4. laudatur 140.

M.

Madariaga *Pedr. de* Honra de Eſcrivanos. Valenc. 1565. 8. laudatur 114.

Majanſius *Greg.* edit Nebriſſenſis Orthographiam Caſtellanam. 38. Alphabetum Hiſpanum ib. promittit nouam Orthographiam. ib. latine vertit P. de Rhua Cartas Cenſorias 75. promiſſum eius de Eulogii Epiſtola ad Wilieſindum 121. de Eulogii Operibus ib. iudicat de Marianae ſubleſta fide 123.

Mallara *Joan de* Filoſofia vulgar. P. I. que contiene mil Refranes gloſſados. (Salmant.) 1568. fol. laudatur 66. 67. Refranes, o Proverbios Romance, que coligiò, i gloſſò Herman Nuñez i la Filoſofia vulgar de I. de Mal-Lara. Lerida 1621. 4. 67.

Manna *Eſtev.* Enchiridion de los verbos, que la Lengua latina tiene. Valenc. 1624. 8. laudatur 143.

Manrique *Jorg.* Las coplas &c. Madr. 1632. 12. 100.

Martinus *Em.* laudatur 108.

Martinii *F.* de Grammat. Profeſſione Declamatio. Salm. 1589. 8. 135. Oratio pro Ant. Nebriſſenſi. Salm. 1588. 8. 136. Gramm. artis inſtitutio Hiſpanicis Commentariis illuſtrata, Salam. 1598. 8. 136.

Matamori *Alph. Garſ.* de aſſerenda Hiſpanorum eruditione, ſ. de viris Hiſpaniae doctis Narratio. Compluti 1553. 8. 88. Oratio, habita in Doctoratu Theologico Didaci Sobannos. Compluti 1558. 8. 89. 90.

Melae

Melae *Pomp.* Cosmographia cum figuris. Salmant. 1498. 4. aestimanda editio 12. 13. patria eius Carteia ib. ex Phoenicibus ortus. ib. de situ orbis c. ann. P. J. Olivarii. Lugd. 1551. 8. 76. ex recens. A. Schotti, cum H. Barbari & F. Nonii Pintiani Castigat. Antu. 1582. 57. v. Sanctius.

Mena *Juan de* v. Nonnius, Sanctius.

Mendez *Jac.* v. Resendius.

Mendoza *Inn. Lopez* Los refranos. 1541. 8. 67.

Mey *Phil.* Tirocinium linguae Graecae. Valent. 1611. 8. 86. Metamorfoseos de Ovidio. Tarragon. 1586. 8. 134. Prosodia, cum notis Jac. Rocae. Valent. 1641. 8. it. Valent. 1645. 8. 134. 135.

Mijavila *Moss. Leon* v. Coret.

Minianae *Emm.* Cibus praemansus. 168. Continuatio Historiae Jo. Marianae. ib. de bello rustico Valentino laudatur ib.

Miranda *Jo. de* v. Gonzalez de Dios.

Miravet *Jo. de* Grammatica. 1495. 4. 39. Nominalium sectam in Gramm. introduxit 40. Arte para ligeramente saber la lengua Araviga. Salam. 1505. 4. *variss.* 40.

Mondragon *Hier. de* Arta para componer en metro Castellano. Zarag. 1593. 8. laudatur 136.

Morales *Ambr.* edidit Eulogii Cordubensis Opera c. scholiis, quod opus mutilauit 120. Coronica general de España. Alcal. 1574. 1577. 1586. fol. 3. Vol. est continuatio Floriani Ocampii 121. reprehenditur a Fr. Padilla ibid. 1. Sandovalio 121. 122. Majansio 122. Morales se ipsum castrauit ibid. laudatur tamen ibid. opera eius sunt *rara* ibid. institutum de iis recudendis 1751. coeptum non successit ibid. Las Antiguedades de las Ciudades de España. Alcala 1575. fol. ibid. iudicium A. August. & Schotti de hoc libro ibid. Las obras del M. Fernan Perez de Oliva. Cordov. 1588. 4. laudantur 123. 124. 125.

Motta *Petr.* laudatur 46.

N.

Navarro *Mig.* Libro para aprender la Latinidad. Madr. 1626. 8. 144.

Nebrissensis *Ael. Ant.* studia Academica 5. itinera ibid. venit in amicitiam Alph. Fonsecae 6.

Salmanticam se confert. ib. Magisterium accipit. ib. uxorem ducit amittitque redditus Ecclesiasticos. 7. annus natiuitatis. 8. verum nomen 9. parentes ib. mors ib. errores eruditorum circa eam ib. filius Fabianus 14. nomen Grammatici assumsit 15. vocat se JCtum 17. opera eius sunt *rara* 21. literarum parens in Hispania 3. 5. 7.

Nebrissensis *Ael. Ant.* Lexicon ex Lat. Hisp. Salmant. 1492. fol. opus laboriosum 4. 5. Dictionarium ex Hisp. Lat. Salmant. s. a. (forsan 1494. vel 95.) 5. 7. Repetitio de membris & partibus Grammaticae, 1485. Repetitio de corruptis Hispanorum ignorantia quarundam literarum vocibus 7. duo eius opera inedita. ibid. 8. Grammatica linguae Castellanae. 8. Salamanc. 1492. 4. 8. *rariss.* Introducciones latinas s. a. in fol. *rariss.* ib. Introductiones in linguam latinam quo anno editae? ibid. artem Grammaticam non vult inter opera sua enumerare. ibid. *rarissima* est ibid. Dictionarium imperfectum 9. Viuis de eo iudicium. ib. Lexicon Lat. Hisp. gallice versum s. tit. Vocabularius Nebrissensis. Par. 1519. 4. 10. post eius mortem prodiit plenius, Antiquar. 1581. fol. 10. 11. additiones sunt nepotis 11. Introductorium in Cosmographiae libros. Salmanticae 1498. 4. 11-13. Aenigmata Juris Civilis 13. Obseruationes quaedam. Ciceronis Topica ad Jus Civile accommodata ib. Juris Civilis Lexicon 1506. fol. 14. Latina vocabula ex Jure Civili in voces hispanienses interpretata. 16. Lexicon Juris Civilis & Obseruatt. recusae Lugd. 1537. 8. editio valde diminuta. 17. tertia editio Lex. J. C. & Obs. a Fr. Jametio edita Paris. 1549. 8. cum huius scholiis ib. Introductiones in lat. Grammat. cum longioribus glossematis. Logron. Cantabr. 1515. fol. 18. alia editio Caesaraugustae 1547. 4. accedit Donati Barbarismus. Differentiae ex Valla, de nom. numeral. Vocabul. introduct. Vocab. paruum, secunda Repetitio de Hispanorum quorundam corruptis literarum vocibus. Doctrina mensae, Relectio noua de accentu lat. De literis Graecis. 19. 20. datur & editio Complutensis. 20. Introductiones in Lat. Gr. V. Libris, Differentiae ex Valla, de nominibus nume-

numeralibus. Relectio noua de accentu lat. De literis Hebraicis cum annott. in S. S. Vocabularium Introductionum. 4. 20. 12. Grammaticae Introductiones. Valent. recusae 1568. 8. Gr. Introd. etiam priuilegium Valent. acceperant. Relectio de numeris 1512. 20. Relectio de peregrinorum dictionum accentuiam viuente auctore. *rara* 20. 21. de institt. Grammat. Valent. s. a. 8. 25. Annii Viterbiensis opera suppositia Burgis. 1512. 4. ib. Prudentium edidit cum Commento Lucronii 1512. 4. 26. Aurea expositio hymnorum una cum textu. Caesarauguſt. 1512. 4. it. Lucronii 1529. 4. ib. it. Srellae 1563. 4. it. Hymnorum rerecognitio, cum aurea Expos. & orationibus. Granat. 1567. 4. 27. Orationes ad plenum collectae. 4. it. Lucron. 1529. 4. ib. Sedulii Opus paschale. Caesaraug. 1515. 4. ib. In Persium interpretatio. Complut. 1517. 4. 28. Terentii Comoediae Caesaraug. 1524. 4. 28. 29. Opuscula s. Sancturale. Compl. 1524. 4. it. Complut. 1527. 29. 30. Segmenta ex Epistolis & Prophetis in re divina cum scholiis s. Epistolare. Complut. 1525. 4. 30. Homiliae diversorum doctorum in Evangelia. Complut. 1526. 4. 30. Libri minores (s. Cato, Apologia, in 50. S. S. locos, de digitorum computatione.) Compl. 1529. 4. 30. 31. it. s. a. Granat. 1535. 4. 32. Praefatio in Apologiam inseritur 32. 33. causae huius Apologiae 33. edita primum 1535. 34. est *variissima* ib. causae, quare priores duas Quinquagenas in S. S. suppresserit 35. A. Caninii de locis S. S. Hebraicis & Ant. Nebrissensis Quinquagena, acc. G. Varrerii de Ophira regione disp. Antv. 1600. 8. ib. de digitorum supputatione ibid. Rerum a Fernando & Elisabe gestarum Decad. II. nec non belli Navar. libr. II. Granat. 1545. fol. 36. editio secunda Granat. 1550. 8. 37. Virgilii opera cum ecphrasibus Granat. 1546. 4. 37. Chronic. de los Reyes Catholicos Doa Fernando i Donna Isabel (pon A. Lebrixa) Valladolid 1565 fol. Caesaraug. 1567. fol. 37. Elegancias Romanzadas. Antiquar. 1576. 4. 37. Sapientum dicta cum Glossemate. Antiq. 1578. 8. 37. 38. Ant. de Lebrija Reglas de Orthografia

en la lengua Caſtellana, ex ed. Greg. Majanſii. Madrid. 1735. 8. 38. erant antea *rariſſimae*. 38.
Nonnius *Ferd.* Pintianus laudatur a Matamoro 55. Caſtigationes in L. A. Senecae ſcripta. Venet. 1536. 4. laudantur 57. Las CCC. de Juan de Mena con otras coplas. Sevilla 1520. cum Comm. Pintiani. 56. Todas las obres de Juan de Mena con la Gloſſa de Fernan Nunnez. En Anvers 1552. 8. ibid. laudatur Nonnius a Lipſio. 56. Caſtigationes in Pomp. Melam 1543. 57. laudantur ab If. Voſſio & J. Lipſio 58. Epiſtolae ad Hier. Suritam laudantur ib. Adagia ib. Refranes, o Proverbios en Romance, que coligiò, i gloſſò Hernan Nuñez. Lerida, 1621. 4. 67.
Nunneſii *Petr. Joh.* Opera omnia *rara*. 2. Inſtitt. oratoriae. Valent. 1552. 8. laudantur 79. vertit Plutarchi Cauſas naturales. 1554. 8. 79. 80. de cauſis obſcuritatis Ariſtoteleae. Valent. 1554. 8. laudantur 80. Inſtitt. phyſicarum quatuor libri priores, Valent. 1554. 8. 80. 81. Anacephalaeoſis Inſtitt. Phyſicarum. 81. Appoſita Ciceronis. Valent. 1556. 8. laudantur 81. 82. Epitheta Ciceronis. Ed. 2. acc. Ratio, qua haec ſupellex poſſit exerceri. Barcin. 1588. 8. 82. Tabulae Inſtitt. Rhetor. Barcin. 1578. 4. 82. 83. Inſtitt. Rhetor. libri V. Ed. 2. Barcin. 1585. 8. laudantur 83. Editio 3. auctior. Barcin. 1593. 8. 84. Grammatiſtica linguae graecae, Barcin. 1589. 8. laudatur 84. Inſtitt. Gramm. ling. Gr. Barcin. 1590. 8. laudantur 84. De ratione conficiendi curriculi Philoſophici, Barcin. 1594. 8. 84. 85. Alphabetum Graecum. Valent. 1600. 8. 85. Ratio brevis conſcribendi genera Epiſtolarum illuſtriora, Valent. 1607. 8. 86. Nunneſius laudatur, p. 87. 88. MSta, quae poſſidet Majanſius 87. quando mortuus. 8. 85.
Nunnez *Hernan* v. Nonnius.

O.

Ocampius *Fl.* v. Morales.
Olivarii *P. I.* Ann. in Melam iciunae 76.
Ovidius v. Mey & Sanctius.

P.

Padilla *F.* 121.
Palmyreni *Laur.* de ratione ſyllabarum

barum &c. 103. Rhetoricae Prolegomena. Valent. 1567. 8. ib. Rhetoricae P. I. II. III. &c. Valent. 1566. 8. 103. 104. Silva de Vocablos de Moneda &c. Valent. 1566. 8. 105. Rhetoricae Pars II. Valent. 1565. 8. 105. Vocabulario del Humaniſta. Valent. 1569. 8. ſec. ed. Barcelon. 1575. 105. Campi eloquentiae. Valent. 1574. 8. 105. 106. Phraſes Ciceronis &c. Valent. 1574. 8. 106. De arte dicendi libri V. Valent. 1577. 8. 106. Proſodia & Adagia Hiſpanica. Valent. 1591. 8. ib. v. Falco.

Paton *Bart. Xim.* Epitome de la Ortografia Latina, i Caſtellana Baeza 1614. 8. 141. Inſtituciones de la Gramatica Eſpañola, & Apologia de la doctrina de Patòn, por Diego Tornel. 8. 142.

Pauli *Hier.* v. Goes.

Perez de Oliva *Fernan* v. Morales.

Perez de Valdivia *Did.* Platica, o lecion de las Maſcaras. Barcel. 1583. 8. 131. 132. De ſacra ratione concionandi. Barcin. 1588. 132. Aviſo de Gente recogida. Madr. 1678. 4. ibid.

Perpiniani *P. I.* Orationes XVIII. Colon. 1623. 12. laudantur a Mureto & Mariana 115.

Perſii *A.* editio cum interpretat. Ael. Ant. Nebriſſenſis. Complut. 1517. 4. 28. V. Lopez & Sanctius.

Petreius *Io.* 69. libri IV. in laudem D. Mariae Magd. Tolet. 1552. 8. 117. dedicavit eos Mariae 117. Comoediae IV. Tolet. 1574. 8. 118. annus nativ. & mortis 118. laudatur a Navagerio 118. 119. Matamaro & Gomecio 119. 120.

Plutarchus v. Nunneſius.

Politianus *Ang.* v. Sanctius.

Povii *Onophr.* Theſaurus puerilis. Barcin. 1580. 8. 129. item ex edit. Barn. Solerii. Valent. 1615. 8. 129. 130.

de Prado *Laur.* v. Ramirez.

Prudentius cum Commento A. A. Nebriſſenſis. Lucronii 1512. 4. 26.

Pulgarius *Fern.* v. Nebriſſenſis.

Q.

Quintero *Ben. Carl.* Templo de Eloquencia Caſtellana. Sevill. 1629. 8. 144.

R.

Ramirius *Jo.* laudatur 46.

Ramirez de Prado *Laur.* πεντηκοντας-

τερχος. Antv. 1612. 4. librum hunc Sanctii interpolavit. 100. 101. Teſſara legum 101. ſurripuit & librum Balth. de Ceſpedes 101.

Reſendii *L. Andr.* de verborum conjugatione commentarius Oliſip. 1540. 4. 64. Epiſtolae tres Carmine. ib. 1561. 4. ib. laudatur auctor ib. Ad Epiſtolam D. Ambr. Moralis Reſponſio. Eborae 1570. 4. 65. fuit diſcipulus Ant. Nebriſſenſis ib. Ad Philippum Hiſp. regem ad maturandam adverſus rebelles Mauros expeditionem exhortatio. Eborae 1570. 4. 66. De antiquitatibus Luſitaniae libri IV. Rom. 1597. 8. ib.

Rhua *Petr.* Cartas de Rhua ſobre las obras de Obiſpo de Mondoñedo. Burgos. 1549. 8. 75. ſecunda editio hoc titulo: Cartas Cenſorias &c. Madr. 1736. 4. ibid. latinam verſionem adornavit notisque eam illuſtravit Majanſius. ibid.

Rieros *J. Sorapan* Medicina Eſpañola continida en Proverbios. 1616. 4. 68.

Ros *Carl.* Practica de Orthographia. Valenc. 1732. 8. 168. Tratat de Adages, i Refranys Valencians. Valenc. 1733. 8. ib. Epitome del origen, i Grandezas del idioma Valenciano. Valenc. 1734. 8. ib. Breve eſplicacion de las Cartillas Valencianas. Valenc. 4. ib.

Roſales v. Roſarius.

Roſarii *Petr.* Obſervatt. in 95. Hymnos Breviarii. Burg. 1578. 4. laudantur 127.

S.

Sacroboſcus 95.

Salinas *Mich.* Rhetorica en lengua Caſtellana. Alcala 1541. 4. laudatur 68. 69. 70. Tratado para ſaber bien leer, Caeſaraug. 1551. 8. laudatur 70. Libro Apologetico, que defiende la buena e docta pronunciacion. Alcala 1563. 8. 70. 71. diverſe de hoc libro iudicatur 71.

Sanchez de la Balleſta *Al.* Diccionario de vocablos Caſtellanos. Salam. 1587. 4. laudatur 135.

Sanchez v. Sanctius.

Sanctii *Alf.* de rebus Hiſpaniae anacephaleoſis libri VII. Compl. 1634. 4. 144. vita eius 144. 145.

Sanctii Brocenſis *Franc.* Opera omnia *rara* 2. Verae brevesque Gramm. Lat. Inſtitt. Lugd. 1562. 8. laudantur. 91. 92.

Edi-

Editio 4. Salmant. 1566. 8. 92. Comm. in Alciati Emblemata. Lugd. 1573. 8. ibid. De arte dicendi liber unus, Salmant. 1573. 8. ibid. De auctoribus interpretandis, Antverp. 1581. 8. 93. Grammat. Graeca. Antv. 1581. 8. ibid. Obras del Poeta Garci-Lasso de la Vega. Con Anotaciones del Fr. Sanchez: Salam. 1581. 12. ibid. Las Obras del famoso Poeta Juan de Mena, por F. Sanchez. Salam. 1582. 8. ibid. Paradoxa. Antverp. 1582. 8. acceſſ. artificioſae memoriae ars, & Topica Ciceronis exemplis illuſtrata. ib. Minerva 1581. 8. 94. Scioppii Minerva Sanctiana, Patav. 1663. 8. *rar.* ibid. Organum Dialecticum, & Rhetoricum. 1588. 8. ibid. Sphaera mundi. Salmant. 1588. 8. 94. 95. Virgilii Bucolica cum ſcholiis F. Sanctii. Salm. 1595. 8. 96. In artem Poeticam Horatii Annotationes. Salmant. 1591. 8. 96. Grammat. Graeca. Salmant. 1592. 8. 97. 98. Breves Gramm. Lat. Inſtitt. Salmant. 1595. 8. 97. Ang. Politiani Sylvae, c. ſcholiis Sanctii. Salm. 1596. 8. 98. De Porphyrii aliorumque in Dialect. errorib. Salm. 1598. 8. ib. Pomp. Mela de ſitu orbis, ex ed. F. Sanctii. Salm. 1598. 8. laudatur 99. In Ibin Ovidii & in Ternarium Auſonii Galli Annotatt. Salm. 1598. 99. Perſii Saturae VI. cum Ecphraſi & Scholiis F. Sanctii. Salm. 1599. 8. ib. Doctrina del Epicteto, traducido por F. Sanchez. Pampl. 1612. 12. 99. 100. adhaeret & libro: Las coplas de Don Jorge Manrique. Madr. 1632. 12. 100. Laur. Ramirez de Prado πεντηκονταεχος. Antv. 1612. 4. 100. 101.

Sanctius *F.* laudatur 71. Methodus eius brevis latinae linguae contemta 24.

Sancturale ex ed. Nebriſſenſis. Compl. 1524. 4. 29. it. ib. 1527. 29. 30.

Scioppius v. Sanctius.

Sebaſtian *Mig.* Orthographia, i Orthologia. Zarag. 1619. 8. 142.

Sedulii *Coel.* Opus Paſchale cum Comm. Ant. Nebriſſenſis. Caeſaraug. 1515. 4. 27.

Segurae *Mart.* Grammat. inſtitutio. Compl. 1586. 8. 133. 134.

Semperius *Andr.* edidit Ciceronis Orat. pro Rabirio. Val. 1551. 8.

Pro lege Manilia. ib. 1552. 8. 76. Methodum Oratoriam, item de ſacra ratione concionandi. Valent. 1568. 8. 76. 77. Prima Grammaticae latinae inſtitut. Valent. 1579. 8. laudatur 77. 78. multum ei debet Academia Valentina 76. 77.

Seneca *L. A.* v. Nonnius.

Sernae *Blaſ.* Expoſ. in libr. II. IV. & V. Ant. Nebriſſenſis. Tolet. 1565. 8. 114. 115.

Soarez *Cypr.* de arte Rhetor. libri 3. Caeſaraug. 1581. laudatur 130. 131. Iſidori Allegorias Scholiis emendavit. 131.

Suarez de Mendoza *Jo.* de plagio Ramirezii 101.

T.

Terentius *P.* ex recogn. A. Nebriſſenſis. Caeſaraug. 1524. 4. 28. 29. v. Aprilis.

Tevii *Jac.* Comm. de rebus a Luſitanis in India apud Dium geſtis. 1546. 8. laudatur 73. Oratt. & Opera Poetica. Salmant. 1558. 8. laudantur 73. 74.

Thamara *F. de* Libro de Ciceron de los Officios &c. Salam. 1582. 8. 131.

Tornel *Diego* v. Patòn.

Torrellae *Joh.* de Syntaxi 24. Brevis & compendiaria Syntaxis. Valent. 8. 78. Syntaxis, denuo aucta. Barcin. 1709. 8. reprehenditur haec editio 78. 79.

Torres *Alph.* Comm. in quartum Ant. Nebriſſenſis. Compl. 1563. 8. 113. 114. Comm. in quintum A. Nebriſſenſis. Compl. 1563. 8. 114.

Trejo *Alonſo de Belvis* Forma, que ſe ha de tener en ſoltar, o correr la mano en el egercicio de eſcrivir liberal. 1678. 8. 146.

Trilles *Vinc.* Inſtitt. ling. Hebr. Valent. 1606. 8. laudantur 139. 140.

V.

Valerius *Aug.* v. Granatenſis.

Valles *Moſ. P.* Libro de refranes. 1549. 4. 67.

Vanègas *Alex.* Agonia del Tranſito de la muerte. Zaragoz. 1544. 4. Alcala 1565. 4. 59. 60. Privilegia nihili 60. In Alv. Gomez de militia principis Burgundi locos obſcur. Enucleatio. Tolet. 1540. 4. 61. 62. Primera parte de las diferencias de libros, que ai en el Vniverſo. Toled. 1546. 4. laudatur 62. 63. Tratado, in Platica

tica de la Ciudad de Toledo. Madrid 1583. 4. laudatur 63. diligentiſſimus fuit in librorum cenſura ib.
Varrerii *Gaſp.* de ophira regione in S. literis diſputat. 1600. 8. 35.
Vaſaeus *Jo.* correctus. 11. Eius Chronici rerum memorabilium Hiſpaniae T. I. tantum prodiit. 64.
Vega *Garci-Laſſo de la* v. Sanctius.
Venegas v. Vanegas.
Vergara *Joh.* capitur 34.
Verzoſae *Jo.* Epiſtolarum libri IV. Panorm. 1575. 8. laudantur 126.
Vidorreta v. Lopez.
Villalon Grammat. Caſtellana. En Anvers 1558. 8. primus ſcripſit Grammat. huius ling. 101.
Vincentii *Jani* Hydra Myſtica. 63.
Virgilius v. Guzman, Lopez, Nebriſſenſis, Sanctius.
Vivis *J. L.* annus natalis 49. emortualis ib. ab Academia Valentina excluditur. 40.
Vivis *J. L.* Declamationes Syllanae. Antv. 1520. 4. 41. laudantur ab Erasmo ib. 42. In Bucolica Virgilii Interpretatio. Baſ. 1537. 8. 42. De ratione ſtudii puerilis 1538. 8. ibid. Linguae latinae exercitatio. Pariſ. 1539. 8. ib. iudicia de eius ſtilo 43-45. ſecunda ed. cum Annott. in Petri Mottae Colloquia. Caeſaraug. 1607. 8. 46. Dialogos traducidos por Chriſtoval Coret i Peris. Valent. 1723. 8. ib. 1749. 8. 47. Introducion buelta en Caſtellano por F. Cervantes de Salazar. Alcala 1546. 4. 47. Opera Baſ. 1555. 2. Vol. fol. 48. Inſtrucion de la muger Chriſtiana traducido por Juan Juſtiniano. 1555. 4. 48. Comm. in Auguſt. de civ. Dei. Lugd. 1580. 8. laudantur 49. Introduccion a la Sabiduria, traducido por Diego de Aſtudillo. En Sevilla 1604. 16. 49.

Y.

Yepes *Rodr. de* Hiſtoria virginis Florentinae 63.
Yerva *F. Nuñez de la* Summaria deſcriptio noſtri orbis. Salmant. 1498. 4. 12. 13.

LS.Bb.
200544
C626s
Author Clément, David (ed.)
Title Specimen Bibliothecae Hispano-Majansianae.

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by LIBRARY BUREAU